

Dertig jongeren met een PIJ

**Cohortstudie naar het voortraject, de
tenuitvoerlegging en het natraject van de
PIJ-maatregel**

© 2010 WODC, ministerie van Justitie. Auteursrechten Nederlands Jeugdinstituut.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Opdrachtgever

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft het onderzoek in opdracht van de afdeling Extern Wetenschappelijke Betrekkingen, WODC, ministerie van Justitie verricht.

Met dank aan

De begeleidingscommissie

Prof. Dr. C. Schuengel (voorzitter, Vrije Universiteit Amsterdam)

Drs. A.P. de Boer (ministerie van Justitie, Directie Justitieel Jeugdbeleid)

Dr. Mr. M. Kalverboer (Rijksuniversiteit Groningen)

Dr. M.M. Kempes (ministerie van Justitie, WODC)

De Hartelborgt, Den Hey-Acker en Rentray

De jongeren en medewerkers die hebben meegewerkt aan de interviews

De contactpersonen: J. Scheening, E. Vriens, S. Hillige en O. Romero.

Dienst Justitiële Inrichtingen

E. Brands en I. Henneken-Hordijk (gegevens FPJ database)

H. Valstar (gegevens TULP) en M. Vink (inzage dossiers bij DJI)

Auteurs

Anne Addink

Lianne Lekkerkerker

Kris Vermeij

Met medewerking van

Leonieke Boendermaker

Rogier van Viersen (stagiair)

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

Telefoon (030) 230 63 44

Website www.nji.nl

Infolijn info@nji.nl

Het rapport is gratis te downloaden van de website www.nji.nl > Publicaties

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Summary	12
Inleiding	19
1. Opzet en werkwijze van het onderzoek	21
1.1 Doel van het onderzoek	21
1.2 Onderzoeksvragen.....	21
1.3 Opzet en verloop van het onderzoek	22
1.4 Analyse.....	29
1.5 Rapportage resultaten.....	31
2. De onderzoeksgroep	32
2.1 De selectie in de praktijk.....	32
2.2 De deelnemers aan het onderzoek.....	34
2.3 Verloop interviews jongeren en uitval deelnemers.....	40
2.4 Besluit.....	42
3. Het voortraject	43
3.1 Delict	43
3.2 Aanhouding – inverzekeringstelling – besluit voorlopige hechtenis.....	45
3.3 Voorlopige hechtenis - (pro justitia) advies – veroordeling.....	49
3.4 Veroordeling – start 1 ^e termijn – plaatsing behandelinrichting	58
3.5 Voortraject totaal	62
3.6 Verblijfplaats tijdens voortraject	64
3.7 Samenwerking tussen regio's	66
3.8 Samenwerking volwassenstrafrecht en jeugdstrafrecht	66
3.9 Conclusie	66
4. Uitvoering van de PIJ-maatregel: de intramurale fase	70
4.1 Behandeltraject	70
4.2 Behandeldoelen.....	77
4.3 Hulpaanbod.....	83
4.4 Verlengingen	93
4.5 Verlof	98
4.6 Contact met ‘thuis’	103
4.7 Incidenten, straffen en maatregelen	105
4.8 Klachten	109
4.9 Onderwijs en dagprogramma.....	110
4.10 Verbetervoorstellen van jongeren	112

4.11 Samenwerking tussen regio's.....	113
4.12 Samenwerking volwassenstrafrecht en jeugdstrafrecht	113
4.13 Conclusie.....	114
5. Extramurale fase.....	119
5.1 Over welke jongeren gaat het?	119
5.2 Overzicht verloop proefverlof.....	120
5.3 Woonsituatie proefverlof.....	126
5.4 Dagbesteding proefverlof	129
5.5 Begeleiding tijdens het proefverlof	131
5.6 Beëindiging PIJ-maatregel.....	135
5.7 Nazorg	138
5.8 Samenwerking tussen instanties.....	140
5.9 Conclusie	141
6. Het doel van de PIJ-maatregel en stand van zaken na twee jaar	146
6.1 Doel van de PIJ-maatregel.....	146
6.2 De PIJ-maatregel als middel om doelen te behalen	147
6.3 Stand van zaken na twee jaar	148
6.4 Conclusie	154
7. Slotbeschouwing/discussie.....	157
Literatuur	161
Bijlage 1. Samenvatting PIJ trajecten	163
Bijlage 2. Itemlijsten dataverzameling	202
Bijlage 3. Afkortingenlijst.....	213
Het Nederlands Jeugdinstituut.....	215

Samenvatting

Opzet, werkwijze en onderzoeksgroep

In dit onderzoek worden dertig jongeren gedurende twee jaar gevolgd tijdens de uitvoering van hun PIJ-maatregel. De centrale onderzoeksvraag is: Wat gebeurt er op het traject van de PIJ-maatregel, van formeel kader tot en met de uitvoering tijdens het voortraject, de tenuitvoerlegging en het natraject? Deze vraag is uitgewerkt in vijf clusters onderzoeksvragen. De clusters zijn: 'In kaart brengen individuele trajecten'; 'Ervaring met PIJ-maatregel betrokken actoren'; 'Samenwerking tussen instanties'; 'Kader' en 'Doel van de PIJ-maatregel en stand van zaken na twee jaar'.

De dertig jongeren zijn geselecteerd uit drie inrichtingen: Rentray, De Hartelborgt en Den Hey Acker. Bij de selectie is gekozen om een variëteit aan trajecten (verschillende specialisaties) bij het onderzoek te betrekken. Representativiteit was niet het uitgangspunt bij de selectie van de steekproef. De bevindingen uit dit onderzoek kunnen dan ook niet zondermeer worden toegepast op de gehele PIJ-populatie. Wel blijkt uit de vergelijking met de FPJ-database dat de onderzoeksgroep in grote lijnen vergelijkbaar is met de jongeren die in de FPJ-database zijn opgenomen.

De onderzoeksgroep bestaat uit twee cohorten. Het ene cohort bestaat uit zestien 'instromers'. Van deze jongeren is de PIJ-maatregel tussen half 2007 en begin 2009 van start gegaan. Het andere cohort bestaat uit veertien 'uitstromers'. Van deze jongeren stond het proefverlof voor 2008 of 2009 gepland.

De onderzoeksgroep bestaat uit 28 jongens en 2 meisjes. Bij het opleggen van hun PIJ zijn tien van hen al meerderjarig. Op het moment van interviewen tijdens de eerste dataverzamelingsronde is bijna de hele groep, op één jongere na, meerderjarig. Bijna alle deelnemers hebben de Nederlandse nationaliteit. Van zeventien jongeren zijn beide ouders of is één van hun ouders in het buitenland geboren. De jongeren vertonen op meerdere gebieden redelijke tot ernstige problemen. De meest voorkomende probleemgebieden zijn 'netwerk', 'delicten' en 'antisociaal gedrag'.

Over de dertig jongeren is in drie dataverzameling rondes informatie verzameld waarbij gebruik is gemaakt van verschillende informatiebronnen. Om de individuele trajecten van jongeren in kaart te brengen is informatie verzameld vanuit drie verschillende bronnen: het tenuitvoerleggingsprogramma (TULP) waarin feitelijke gegevens geregistreerd staan van de cases, de dossiers en de interviews. Deze bronnen zijn ook gebruikt om de samenwerking tussen organisaties na te gaan. Voor het achterhalen van de ervaring met de PIJ-maatregel van betrokken actoren zijn interviews gebruikt. Voor het in kaart brengen van het formele kader zijn relevante literatuurstukken en wet- en regelgeving bestudeerd.

De meeste jongeren zijn op twee momenten benaderd voor een interview. Totaal is een derde van de jongeren tijdens het onderzoek uitgevallen.

De dossiers bleken met name weinig informatie over gemaakte keuzes in het voortraject en het verloop van het proefverlof te bevatten. Over het voortraject is in de interviews in beperkte mate

gesproken, waardoor vooral het 'hoe waarom' in het voortraject niet voor alle onderwerpen kon worden beantwoord. Proefverlofplannen ontbraken vaak in dossiers.

Wat, hoe en waarom

Verloop van de PIJ-maatregel

Op 1 juni 2010 (na afloop van de tweede dataverzamelingsronde) verblijven dertien jongeren op een behandelafdeling, zijn twee jongeren met proefverlof en is de PIJ-maatregel van vijftien jongeren beëindigd.

Gemiddeld duurt het voortraject van de jongeren, de periode vanaf de inverzekeringstelling totdat zij naar een behandelafdeling gaan, meer dan één jaar.

Van de achttien jongeren van wie de intramurale behandeling op 1 juni 2010 is afgerond duurde de intramurale behandelfase gemiddeld 34 maanden. De duur van het proefverlof (12 jongeren) varieert van een krappe twee maanden tot ruim een jaar (gemiddeld 193 dagen). Bij vier jongeren is het proefverlof ingetrokken. Twee keer vanwege politiecontacten en twee keer omdat het niet goed ging met de betreffende jongere.

De meeste jongeren worden zowel tijdens het voortraject als tijdens de behandelfase één of meerdere keren naar een andere justitiële jeugdinstelling overgeplaatst. Een deel van de overplaatsingen wordt gerealiseerd vanuit het oogpunt van behandeling. Ook is een deel van de overplaatsingen het gevolg van een incident.

Wanneer sprake is van een verlengbare PIJ, wordt de PIJ over het algemeen niet met de maximale duur van twee jaar verlengd. Wanneer meer dan één verlenging plaats vindt dan is de reden meestal dat het resocialisatieproces niet verloopt zoals verwacht.

Bij de eerste verlenging volgt de rechter voor het merendeel van de jongeren het advies van de instelling wanneer de jongere het eens is met het advies. Bij tweede en latere verlengingen wijkt het besluit van de rechter vaker af van de instelling.

Van vijftien jongeren is op 1 juni 2010 de PIJ beëindigd. Negen van de vijftien jongeren zijn via een proefverlof uitgestroomd. De andere zes jongeren zijn vanuit de instelling uitgestroomd.

De twee meest voorkomende situaties waarin de PIJ wordt beëindigd zijn het aflopen van de termijn waarvoor de PIJ-maatregel op de laatste (verlengings)zitting is afgegeven zonder dat de maximale termijn is verstreken en het beëindigen door de rechter op een verlengingszitting.

Van de meeste jongeren kon niet in het dossier worden teruggevonden wat de maximale termijn van hun PIJ-maatregel is. Wel is bekend dat op twee jongeren na alle jongeren een verlengbare PIJ hebben en dat twee jongeren de maximale termijn van zes jaar (zo goed als) helemaal hebben uitgezeten.

Voortraject

De verschillen tussen jongeren in de duur van het traject tot de veroordeling hangen samen met het al dan niet schorsen tijdens het voortraject en het verloop van het onderzoek- en adviestraject. De verschillen in de duur van de periode vanaf de veroordeling tot aan de plaatsing in de behandelinstelling hangen samen met de duur van de opgelegde detentie, de wachttijd voor (specifieke) behandelplekken en het al dan niet instellen van hoger beroep.

Aan meer dan de helft van de jongeren is, naast de PIJ-maatregel, een jeugddetentie opgelegd.

Bij het besluit om een jongere in een bepaalde behandelrichting te plaatsen lijken de volgende afwegingen, in volgorde van belangrijkheid, een rol te spelen: de specifieke differentiatie van de behandelgroep, wachtlijsten en de regio van herkomst. Een gebrek aan behandelplekken voor LVG-jongeren wordt door de twee behandelcoördinatoren van de opvanggroep als knelpunt genoemd. De helft van de jongeren wordt op een leefgroep specifiek voor een bepaalde doelgroep geplaatst.

Behandeling

Behandeldoelen worden gebaseerd op informatie uit het voortraject, observatie op de leefgroep en de delictanalyse. Bij behandelcoördinatoren bestaan verschillende visies op de mate waarin jongeren bij het formuleren van de doelen betrokken moeten worden waardoor verschillen in aanpak bestaan. De betrokkenheid van ouders vinden behandelcoördinatoren belangrijk maar over de feitelijke inbreng is weinig bekend.

In de inrichtingen worden verschillende erkende gedragsinterventies toegepast. De interventies worden bij alle doelgroepen ingezet, ook bij LVG-jongeren, ook al zijn de interventies niet ontwikkeld voor de LVG-doelgroep. Op basis van de interviews met de behandelcoördinatoren ontstaat de indruk dat er sprake is van een toename van de inzet van erkende interventies. Aan een groot deel van doelen wordt echter via andere middelen gewerkt. De leefgroep, gesprekken met de mentor en non-verbale therapieën worden vaak toegepast om de gestelde doelen te bereiken. Hoewel de termijnen voor het opstellen van een behandelplan en de evaluatie niet altijd gehaald worden, is bij het merendeel van de cases sprake van een cyclisch proces van plannen en evalueren. Een eindevaluatie is slechts in één geval terug gevonden in het dossier.

Bij een derde van de jongeren wordt de behandel fase tijdelijk onderbroken door een verblijf in de opvang of Huis van bewaring als gevolg van incidenten. De onderbreking betekent vaak een grote vertraging in het traject omdat vrijheden worden ingetrokken.

In het onderzoek is niet alleen aandacht besteed aan de behandeling in enge zin, maar ook in ruime zin. In hoofdstuk 4 komen de onderwerpen verlof, straffen en maatregelen en onderwijs aan de orde. Ook het gebruik van de klachtenprocedure wordt daar besproken.

Proefverlof

De voorbereiding van het proefverlof begint vaak ongeveer een half jaar voor het proefverlof van start gaat, waarbij naast de jongere zelf de behandelcoördinator, ITB-er en reclassering betrokken is. Ongeveer de helft van de jongeren stroomt uit via een Beperkt Beveiligde Inrichting (BBI). De meest voorkomende oorzaak voor het uitstromen vanuit een gesloten afdeling is dat er in de regio waar de jongere uit gaat stromen geen geschikte BBI beschikbaar is.

De helft van de jongeren is tijdens het proefverlof op zichzelf gaan wonen, al dan niet met begeleiding. De meeste andere jongeren zijn bij hun familie gaan wonen. Veel jongeren die terug naar huis kunnen, doen dat ook. Als dat niet kan of de jongere dat niet wil, zijn de mogelijkheden waar de jongere naar toe kan gaan beperkt, zeker voor LVG-jongeren. Ook zijn de wachtlijsten voor geschikte plekken groot.

Alle jongeren hebben een dagbesteding tijdens hun proefverlof in de vorm van een opleiding of werk. Ruim de helft van de jongeren doet aan sport in de vrije tijd.

In twee van de drie inrichtingen krijgen de jongeren begeleiding van hun ITB-er tijdens hun proefverlof. In één inrichting zijn hier geen financiële middelen voor en blijft de ITB-er op de achtergrond betrokken. Alle jongeren ontvangen daarnaast begeleiding vanuit de reclassering, van

wie één jongere vanuit de jeugdreclassering. Twee derde van de jongeren krijgt ook nog begeleiding vanuit een derde instelling, bijvoorbeeld een GGZ-kliniek.

De intensiteit van het contact met de ITB-er en reclasseerder hangt af van de jongere en de fase van het proefverlof. De jongeren hebben vaker een vertrouwensband met hun ITB-er dan met hun reclasseerder. De reclassering controleert vooral of de jongere zich aan de voorwaarden van het proefverlof houdt, terwijl de ITB-er de jongere helpt met praktische zaken als het regelen van een verzekering.

Zes van de vijftien jongeren zijn niet via een proefverlof uitgestroomd. Uit de interviews komen drie belangrijke redenen naar voren waarom jongeren zonder proefverlof uitstromen. Ten eerste dat jongeren niet gemotiveerd zijn voor proefverlof en ten tweede dat er geen geschikte woonplek te vinden is voor jongeren. Ten derde besluit de rechter in sommige gevallen de PIJ-maatregel te beëindigen tegen het advies van de inrichting in, zodat er geen tijd meer is om een proefverlof op te starten.

Nazorg

Van negen van de vijftien jongeren is bekend dat zij na het beëindigen van hun PIJ vrijwillige nazorg hebben gehad. In alle gevallen gaat het om nazorg door de ITB-er en/of de reclasseerder. In drie gevallen wordt er daarnaast nazorg geboden vanuit een andere instelling. Hoe lang de nazorgfase duurt, is niet precies bekend, onder andere doordat nog niet bij alle jongeren de nazorg is afgerond. In het algemeen neemt deze fase een half jaar tot een jaar in beslag.

Ervaring betrokkenen

Jongeren

Uit de interviews met jongeren over het voortraject valt vooral op dat zij ervaren dat zij weinig in te brengen hebben en geen invloed uit kunnen oefenen. Een deel van de jongeren ervaart geen inspraak bij het opstellen van de doelen. De jongeren die aangeven dat wel naar hun inbreng is gevraagd, geven aan dat de feitelijke inbreng beperkt is. Alle jongeren zijn het met een deel van de doelen niet eens. Jongeren lijken meer inbreng te ervaren bij de besluitvorming rondom de verlenging. Zowel ten aanzien van de advisering als bij de zitting van de rechter rapporteren jongeren dat zij zijn gehoord.

De meeste jongeren zijn het niet eens met de PIJ-maatregel. Een groot bezwaar van jongeren tegen de PIJ-maatregel is dat het lang duurt in vergelijking met detentie en dat de duur vooraf niet duidelijk is. Een aantal jongeren vindt een straf wel terecht of begrijpt dat behandeling is opgelegd. Het merendeel van de jongeren vindt een deel van het behandelaanbod niet zinvol, maar de jongeren noemen ook aspecten van de behandeling waar zij wel wat aan hebben (gehad).

Verlof is voor jongeren belangrijk. Hoewel jongeren verlof, proefverlof en vrij zijn niet als doelen benoemen, zijn dit wel redenen om mee te werken aan behandeling. Jongeren vinden het prettig wanneer hun traject helder is.

Het inhouden van verlof, een correctieplaatsing of overplaatsing naar een andere inrichting worden door jongeren als zware straffen ervaren. Plaatsing in afzondering, de iso, wordt ook als straf gezien. Een deel van de jongeren vindt de kwaliteit van het onderwijs onvoldoende. Veel jongeren vervelen zich gedurende de periode dat zij op een gesloten groep verblijven.

Over de voorbereiding, het verloop van het proefverlof en de begeleiding die jongeren daarbij hebben ontvangen, zijn de meeste jongeren tevreden. De reclassering vinden veel jongeren niet van toegevoegde waarde. Enkele jongeren benoemen dat ze tijdens de geslotenheid 'lui' zijn geworden waardoor er een grote overgang is tussen 'binnen' en 'buiten'.

Jongeren die voor nazorg hebben gekozen zijn daar tevreden over, zij geven aan dat ze er behoefte aan hadden.

Behandelcoördinatoren en ITB-ers

Op twee uitzonderingen na zijn de behandelcoördinatoren en ITB-ers uitsluitend over de behandel fase geïnterviewd (zowel de intramurale als extramurale).

Behandelcoördinatoren zijn over het algemeen positief over het huidige behandelaanbod waaronder de mogelijkheid om externe deskundigheid in te schakelen. Meer uren therapie per jongere en een specifiek aanbod voor bepaalde problemen zijn nog gewenst.

Vooraf bij het verlof komt naar voren dat sommige behandelcoördinatoren ervaren dat zij beperkt worden door regels en procedures in de mogelijkheid om de behandeling vorm te geven in aansluiting op de individuele behandel doelen van jongeren. Bij de verlenging komt dit in mindere mate ook naar voren wanneer vanuit het oogpunt van behandeling verlenging gewenst is en de rechter gezien het verminderde recidive gevaar anders besluit. Bij twee jongeren ervaren behandelstoelcoördinatoren zodanige beperkingen dat zij van mening zijn dat de behandeling niet goed kon worden ingevuld.

Het vinden van een geschikte woonplek is volgens behandelcoördinatoren en ITB-ers een van de grootste knelpunten is bij de voorbereiding van het proefverlof, met name wanneer een jongere niet terug kan naar zijn familie. Enerzijds komt dit door het beperkte aanbod voor deze doelgroep, anderzijds zitten instellingen vaak niet te wachten op jongeren met een PIJ-achtergrond.

Op het gebied van dagbesteding en begeleiding ondervinden de behandelcoördinatoren en ITB-ers weinig knelpunten. Verschillende ITB-ers vertellen over de nazorg die zij aan hun jongeren geven. Ook al is er soms geen budget om deze nazorg te bieden, de ITB-ers proberen deze begeleiding toch te geven.

Samenwerking tussen instanties

Over de samenwerking tussen het jeugdstrafrecht en het volwassenstrafrecht en tussen regio's is weinig informatie naar voren gekomen. Bij het netwerk- en trajectberaad dat in 2009 landelijk is ingevoerd, waren de meeste jongeren nog niet betrokken.

In de interviews met behandelcoördinatoren van de opvanggroep zijn over samenwerking tijdens het voortraject geen knelpunten genoemd. Ook de jongeren zelf hebben geen knelpunten gesignaleerd. Ten aanzien van de samenwerking tussen het jeugdstrafrecht en volwassenstrafrecht blijkt dat bij overplaatsing van een volwasseninrichting naar een jeugdinrichting geen overdracht van informatie plaatsvindt. Bij een jongere heeft dit gevolgen gehad voor het opstellen van het behandelplan maar ook voor de inschatting van de risico's voor personeel. Voor het overige lijkt tijdens de intramurale fase weinig of geen sprake te zijn van samenwerking met andere organisaties.

In de extramurale fase wordt samengewerkt met de (jeugd)reclassering. Uit de interviews blijkt dat de jeugdreclassering minder ervaring heeft met het begeleiden van jongeren tijdens het proefverlof

waardoor de voorbereiding langer kan duren. Binnen de volwassenreclassering zijn er verschillen in regio's. Over het project vrijwillige nazorg in Rotterdam zijn verschillende ITB-ers tevreden. Van één jongere is bekend dat hij besproken is in het trajectberaad, omdat er knelpunten waren rondom het organiseren van zijn proefverlof. Alle betrokkenen zijn hierover positief.

Formeel kader

In het voortraject en tijdens de uitvoering van de PIJ-maatregel spelen verschillende wettelijke regelingen een rol. Naast de algemene regels van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering zijn de regels van het jeugdstrafrecht en jeugdstrafprocesrecht van toepassing. Tijdens de uitvoering van de PIJ-maatregel zijn vooral de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen en het Reglement justitiële jeugdinrichtingen van belang.

Bij de dertig jongeren is de PIJ-maatregel, voor zover dit met de verzamelde gegevens beoordeeld kan worden, grotendeels volgens de wettelijke regelingen uitgevoerd. In vergelijking met het wettelijk kader betreft de meest opvallende afwijking de duur van het voortraject. Slechts bij tien jongeren wordt de voorlopige hechtenis binnen 111 dagen beëindigd, terwijl het uitgangspunt is dat de voorlopige hechtenis maximaal 111 dagen duur.

Doel PIJ-maatregel en stand van zaken na twee jaar

Uit het formeel kader komt naar voren dat de PIJ-maatregel is bedoeld voor behandeling en opvoeding van minderjarigen waarbij nadrukkelijk aandacht moet worden besteed aan de terugkeer in de maatschappij. Daarnaast worden ook strafrechtelijke doelen als het verhogen van veiligheid met de maatregel beoogd. Bij de behandelcoördinatoren blijken beide soorten doelen, behandeling en opvoeding enerzijds en beveiliging anderzijds, mee te spelen in de afwegingen die zij maken gedurende het behandelingstraject. Jongeren noemen met name behandeldoelen en opvoedingsdoelen wanneer hen gevraagd wordt naar het doel van de PIJ-maatregel. De behandelcoördinatoren vinden voor het merendeel van de dertig jongeren de PIJ-maatregel een passend middel om de doelen te bereiken. Jongeren zijn, wanneer zij aangeven dat zij iets aan de PIJ-maatregel hebben gehad, over het algemeen van mening dat de doelen ook op een andere manier hadden kunnen worden bereikt.

Bij achttien jongeren is de PIJ-maatregel twee jaar na de start van het onderzoek beëindigd. Bij twaalf jongeren loopt de PIJ-maatregel nog in augustus 2010. Bij de helft daarvan is het moment van terugkeer in de maatschappij nog niet duidelijk of onzeker. Bij alle jongeren die nog een PIJ-maatregel hebben is (voor zover bekend) het recidive risico afgenomen volgens de behandelcoördinatoren. Bij twee jongeren bestaan nog wel zorgpunten.

Met twaalf van de achttien jongeren bij wie de PIJ beëindigd is gaat het goed: acht jongeren beoordelen zelf hun situatie als goed of geven zich zelf een zeven of meer en vier jongeren functioneren volgens medewerkers op alle levensgebieden goed. Met één jongere gaat het matig, volgens de jongere zelf. Met twee jongeren gaat het slecht: bij één jongere blijkt uit het gesprek met

hemzelf dat op alle levensgebieden problemen bestaan en bij één jongere vertelt een familielid dat de jongeren op alle levensgebieden niet goed functioneert. Bij twee jongeren is niet bekend hoe het met de jongere gaat maar op basis van de situatie bij beëindiging van de PIJ is de verwachting dat het niet goed gaat. Over één jongere is geen informatie beschikbaar.

Van de achttien jongeren bij wie de PIJ-maatregel is beëindigd, rapporteren drie jongeren dat zij inmiddels een delict hebben gepleegd.

Slotbeschouwing

In de slotbeschouwing worden de opbrengsten en beperkingen van het onderzoek besproken en worden nog eens een aantal knelpunten en positieve ontwikkelingen die in het onderzoek naar voren zijn gekomen aangehaald.

Het onderzoek laat zien op welke wijze de PIJ-trajecten kunnen verlopen en maakt naast de overeenkomsten ook de variëteit in de trajecten zichtbaar. De samenvattingen van de dertig individuele trajecten in bijlage 1 biedt een beknopt overzicht van de verschillende trajecten. Een andere belangrijke opbrengst van het onderzoek is het perspectief van jongeren op de PIJ-maatregel. Het rapport geeft zicht op de ervaring van de jongeren met de PIJ-maatregel en op wat zij van de PIJ-maatregel vinden.

Summary

Set up, mode of operation and research group

The study in hand is a monitor study on thirty youths during the execution of their PIJ measure (custodial measure, Placement in Institution for Juvenile offenders, hereafter PIJ). Key question is: what happens during the stretch of the PIJ measure, from formal context up to and including the execution in the preliminary stage, the actual execution stage and the aftercare stage? This question has been elaborated in five clusters of research questions. The clusters are: 'Mapping out individual courses'; 'Experience regarding parties involved in the PIJ measure'; 'Cooperation between agencies'; 'Context' and 'Purpose of the PIJ measure and state of affairs after two years'.

The thirty youths have been selected from three institutions; Rentray, De Hartelborgt and Den Hey Acker. The selection was based on the need to involve a variety of courses (different specialties) in the study. Representativity was not a basic principle in the selection of the sample. Therefore the findings of this study cannot be applied offhand to the entire PIJ population. However, comparison to the FPJ database (Forensic Profile Young offenders database) shows that generally the research group can be compared to youths included in the FPJ database.

The research group consists of two cohorts. The first cohort consists of sixteen youths entering a PIJ setting. The PIJ of these youths started between mid 2007 and early 2009. The second cohort consists of fourteen youths leaving a PIJ setting. Probationary release of these youths was planned for 2008 or 2009.

The research group consists of 28 boys and 2 girls. When their PIJ measure was imposed, ten of them were already of age. At the time of the interviews during the first round of data gathering, the entire group, but one, is of age. Almost all participants have the Dutch nationality. Of seventeen youths, one or both parents were born abroad. The youths display moderate to severe problems in several areas. The most prevailing problem areas are: 'network', 'offences' and 'anti-social behaviour'.

On the thirty youths data was collected during three data gathering rounds, making use of several information sources. In order to map out the individual courses of youths concerning PIJ, the information was gathered from three separate sources. The execution programme (TULP), in which actual data of cases are being registered, records and interviews. These sources were also used to investigate the cooperation between organisations. In order to find out about the experiences with the PIJ measure of parties involved use was made of interviews. For mapping out the formal context use was made of relevant literature and legislation and statutory regulations.

Most youths were approached for an interview at two specific moments. All in all one third of the youths dropped out during the study.

It appeared that the case files contained particularly little information on the choices made during the preliminary stage and the course of the probationary release. The interviews covered the preliminary stage to a limited extent, as a result of which the 'how and why' in the preliminary stage could not be answered for all subjects. Probationary release plans were often lacking in the case files.

What, how and why

Course of the PIJ measure

On 1 June 2010 (after the second round of data collecting) thirteen youths are staying in a treatment section, two are on probationary release and the PIJ of fifteen youths was ended.

On average, the preliminary stage, the span of time between being taken into custody and transfer to a treatment ward of a Juvenile Justice Institution, is more than one year.

Of the eighteen youths that completed their intramural treatment per 1 June 2010 the average intramural treatment phase lasted 34 months. The duration of probationary release (12 youths) varies from almost two months to over one year (on average 193 days). Probationary leave of four youths was cancelled. Twice due to being in contact with the law and twice because the youth in hand was not doing too well.

Most youths are transferred once or several times to another Juvenile Justice Institution, both during the preliminary stage and during treatment. Part of these transfers is effected from a treatment perspective. Another part of the transfers is due to an incident. In case of an extendable PIJ, in general the PIJ will not be extended to the maximum duration of two years time. In case of more than one extension, this will usually be due to the fact that the rehabilitation process is not in accordance with expectations.

Regarding the first extension the courts will, as a rule, adhere to the advice of the institution if the youth agrees with this advice. For second and third extensions the courts rule contrary to the institution's advice more often.

The PIJ of fifteen youths ended on 1 June 2010. Nine of them left the PIJ setting following probationary release. The other six youths left the PIJ setting from the institution.

The two most common situations for a PIJ to end are expiration of the term the PIJ was issued for on the final court session concerning prolongation while maximum span of time had not yet passed, and termination by order of the courts during sessions.

For most youths the records did not state the maximum term of their PIJ measure . However, they did show that all but two youths have an extendable PIJ and that two youths have completed (or almost)the full maximum extension of six years.

Preliminary stage

The differences between youngsters in the duration of the course of entrapment up to the conviction are related to possible adjournment during the preliminary stage and the progress of the research and advisory stages. The differences in the duration of the period between conviction up to placement in the treatment institution are related to the duration of the detention as ruled by the courts, the waiting time for (specific) treatment places and whether or not an appeal is made.

More than 50% of the youths receive, in addition to a PIJ measure, juvenile detention. In deciding to place a youth in a specific treatment institution, the following considerations appear to play a part, in order of relevance: the specific differentiation of the treatment group, waiting lists and the region of origin. A lack of treatment places for LVG youths (mildly mentally retarded youth) is identified as a problem by two behavioural scientists of the merely custodial division of a Juvenile Justice Institution. 50% of the youths is placed in an institution specifically intended for a certain target group.

Treatment

Treatment goals are based on information from the preliminary stage, observation at the institution and the offence analysis. Behavioural scientists hold different views on the extent to which youths should be involved in the formulation of the goals, resulting in different approaches.

The involvement of parents is important according to behavioural scientists, but little is known on actual parental input.

The institutions apply several recognised behaviour interventions. The interventions are used for all target groups, LVG youths included, even though the interventions have not been developed for the LVG target group. Based on the interviews with the treatment coordinators the picture emerges that there is an increase in the use of recognised interventions.

However, a great many goals are being reached through other means. The community, talks with the mentor and non-verbal therapies are often applied to reach the set goals.

Although the terms for drawing up a treatment plan and the evaluation are not always met, the majority of the cases have a cyclic process of planning and evaluation. In only one instance a final evaluation could be found in the case file.

For one third of the youths the treatment stage is temporarily interrupted by a stay in a merely custodial facility or house of detention due to incidents. The interruption often causes a considerable delay in the process, since liberties are being withheld.

Not only does this study discuss treatment in the more restricted sense, it also addresses treatment in the broader sense. Chapter 4 discusses the subjects leave, punishments and measures and education. The use of the complaint procedure is also discussed here.

Probationary release

The preparation of probationary release often starts six months prior to the onset of this release, involving not only the youth in hand but also the behavioural scientists, ITB supervisor ('individual track guidance') and the probation service. Approximately 50% of the youths leaves the PIJ setting from a BBI (institution with limited security). The most common cause for leaving the setting from a secure ward is, that a suitable BBI is not available in the region in hand.

50% of the youths started living independently, with or without support. Most of the others went to live with relatives. Many youths that are able to return home, do so. If this is not possible or if the youth is unwilling to do so, their options are limited, in particular for LVG youths. Also, waiting lists for suitable places are considerable.

All youths have daily occupations during probationary release, such as education or jobs. Over 50% of the youths engage in sports or games in their hours of leisure.

In two out of three institutions the youths receive supervision from their ITB supervisor during probationary release. One institution does not have the means for this, so that the ITB supervisor remains involved in the background. In addition, all youths receive supervision from the probation service, amongst whom one youth who received supervision from the youth probation service. Two thirds of the youths also receive supervision from a third agency, for example a GGZ clinic (community health services).

The intensity of the contacts with the ITB supervisor and the probation official depends on the youth in hand and the stage of the probationary release. The youths more often have relationships of trust with their ITB supervisors than with their probation officer. Probation officers will mainly check if

the youth complies with the conditions of probationary release, whereas the ITB supervisor helps the youth with practical matters such as acquiring insurance.

Six out of fifteen youths did not leave the setting from a probationary release situation. The interviews show three important reasons why these youths exit without probationary release. First of all, youths are not motivated for probationary release and secondly, suitable living premises are not available for youths. Thirdly, in some cases the courts may decide to end the PIJ measure contrary to the advice of the institution, as a result of which there is no time to initiate probationary release.

Aftercare

Nine out of fifteen youths were found to have received aftercare on a voluntary basis, after their PIJ. In all these cases this is aftercare by an ITB supervisor or probation officer. In three cases additional aftercare is provided from another institution. The exact duration of the aftercare stage cannot be inferred, also due to the fact that not all youths have completed aftercare. Generally speaking, this stage takes six to twelve months.

Experiences of people involved

Youths

What is particularly striking in the interviews with youths on the preliminary stage, is that they experience that they do not have much of a say in matters, and cannot influence anything. Part of the youths feel they have no say in setting goals. Youths that indicate their input was indeed asked, also indicate that the actual say they have, is limited. All youths disagree with part of the goals. It appears that youths feel they have more of a say in the decision-making process on extension. Both with regard to the advice on prolongation and during the court session youths report they were heard. Most youths disagree with the PIJ measure. A major objection of youths against the PIJ measure is that it takes long, compared to detention, and that its duration is not clear beforehand. A number of youths feel that punishment is justified or understand why treatment was imposed. The majority of youths feel that part of the treatment offer is not useful, but youths also mention aspects of the treatment they did find to be of use.

Leave and release are important to youths. Although the youths do not identify leave, probationary leave and leisure time as goals, these are reasons for them to comply with treatment. Youths like their courses to be clear.

Cancelling leave, corrective placement or transfer to another institution are felt to be severe punishments by youths. Solitary confinement, isolation, is also seen as punishment.

Part of the youths feel that the quality of education is insufficient. Many youths are bored during the time they spend in a secured group.

Most youths are satisfied about the preparation, the course of probationary release and the supervision that they received with it. Many youths feel that the probation service has no additional value. Some youths state that detention made them 'lazy' as a result of which they felt the transition from 'inside' to 'outside' to be hard.

Youths that opted for aftercare are satisfied with it, they indicate that they needed it.

Behavioural scientist and ITB supervisors

With two exceptions, behavioural scientists and ITB supervisors were interviewed solely about the treatment stage (both intramural and extramural).

In general, behavioural scientists are positive about the current alternatives concerning treatment, including the possibility of using external expertise. Additional wishes are more hours of counselling per youth and a specific offer for certain problems.

Particularly with regard to leave it transpires that some behavioural scientists feel that they are held back by rules and procedures in their options to adapt treatment to the individual treatment goals of youths. To a lesser extent this also transpires for the extension period, when from a treatment point of view extension is advisable and the courts rule otherwise, in consideration of a limited risk of recidivism. With regard to two youths the behavioural scientists experience restrictions to such an extent that they feel that the treatment could not be executed properly.

According to behavioural scientists and ITB supervisors, finding suitable dwellings is one of the major difficulties in preparing probationary leave, in particular when a youth cannot return to his parental home. On the one hand this is due to the limited offer for this target group, on the other, institutions will often be unwilling to accept youths with a PIJ background.

In the area of daily occupations and supervision the behavioural scientists and ITB supervisors experience few problems. Several ITB supervisors elaborate on the aftercare they give to their youths. Even if sometimes there are no funds to provide this aftercare, the ITB supervisors try to give it anyway.

Cooperation between agencies

On the cooperation between juvenile criminal law and adult criminal law and between regions little information transpired. Most youths were not yet involved in the 'network and course consultations' that were introduced nation-wide in 2009.

In the interviews with behavioural scientists of the custodial groups, no bottlenecks were mentioned during the preliminary stage. Youths themselves did not identify problems either. With regard to cooperation between juvenile criminal law and adult criminal law it appears that in case of a removal from an adult institution to a juvenile institution transfer of information is lacking. For one youth this affected the drawing up of a treatment plan but it also affected the risk assessment for staff members. For the rest, during the intramural stage there does not seem to be a great deal of cooperation with other organisations.

In the extramural stage there is cooperation with the (juvenile) probation service. It appears from the interviews that the juvenile probation service is less experienced in supporting youths during probationary release, as a result of which the preparation stage may last longer. Within the adult probation service there are differences per region. Several ITB supervisors were satisfied with the project voluntary aftercare in Rotterdam.

The case of one particular youth was discussed in the course consultations, because there were difficulties concerning the arrangements of his probationary release. All parties involved were positive about this.

Formal context

During the preliminary stage and during the execution of the PIJ measure several statutory regulations apply. In addition to the general stipulations of the Criminal Code and the Code of Criminal Procedure the rules of juvenile criminal law and juvenile criminal procedure apply. During the execution of the PIJ measure mainly the Act Principles Juvenile Offenders Institution and the rule book judicial Juvenile Offenders Institutions pertain.

For the thirty youths the PIJ measure was – for the larger part - carried out in accordance with the statutory regulations, as far as this could be ascertained from the gathered data. Compared to the legal context the most striking deviation is the duration of the preliminary stage. Only for ten youths preventive custody is terminated within 111 days, whereas point of departure is that preventive custody last a maximum of 111 days.

Goal PIJ measure and state of affairs after two years

The formal context shows that the PIJ measure is intended for treatment and education of minors, in which it is expressly stated that attention should be paid to a return to society. In addition, criminal law goals such as increasing security are aimed for with this measure. It appears that for the behavioural scientists both types of goals play a part in their considerations during the treatment process, treatment and education on the one hand, and security on the other. Youths primarily mention the treatment and education goals when asked about the goals of the PIJ measure. The behavioural scientists feel that for the majority of the youths the PIJ measure is a suitable instrument for reaching the goals. In general, youths, when indicating that the PIJ measure has been of use to them, feel that the goals could have been reached in another way.

For eighteen youths the PIJ measure ended two years after the start of the study. For twelve youths the PIJ measure is still in effect in August 2010. For 50% of them the moment of return to society is still unclear or uncertain. The risk of recidivism has decreased for all youths that are still in a PIJ measure (to the extent that this could be established), according to the behavioural scientists. There are still some causes for concern regarding two youths.

Twelve of the eighteen youths whose PIJ has ended, are doing well: eight youths consider their personal situation to be good or grant themselves seven or more points (out of ten) and four youths are doing well on all areas of life according to staff. One youth is doing only moderately well, according to himself. Two youths are not doing well: it transpires from an interview with one of them that there are problems in all areas of life and a relative of one youth mentions that the youth is not doing well in all areas of life. For two youths it is not known how they are doing, but based on the situation at the end of the PIJ expectations are that they are not doing well. On one youth, no information is available.

From the eighteen youths whose PIJ measure has ended, three youths report that they have since then committed an offence.

Concluding observations

In our concluding observations the results and restrictions of the study are discussed and a number of problems and positive developments that transpired from the study are listed again.

The study shows the possible courses of the PIJ measures for the various youths and shows the similarities as well as the differences in the courses. The summaries of the thirty individual courses in appendix 1 provide a succinct survey of the various courses.

Another major result of the study is youths' perspective of the PIJ measure. The report provides insight into the experiences of youths with the PIJ measure and their opinions on it.

Inleiding

In dit rapport wordt verslag gedaan van een kwalitatief onderzoek onder dertig jongeren die veroordeeld zijn tot de maatregel plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ-maatregel). Gedurende de periode september 2008 tot september 2010 is gedetailleerde informatie verzameld over wat er gebeurt op het traject van de PIJ-maatregel bij deze dertig jongeren door middel van dossieronderzoek en interviews met jongeren, behandelcoördinatoren en individuele trajectbegeleiders.

Het rapport levert een beeld op van gebeurtenissen en besluiten waar de dertig jongeren mee te maken kregen voor, tijdens en na de PIJ-maatregel. Ook geeft dit rapport een beeld van de ervaring van de jongeren met de PIJ-maatregel en hun mening over de PIJ-maatregel.

Aanleiding onderzoek

In het kader van verbetering van de tenuitvoerlegging van de strafrechtelijke maatregel tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen heeft de Minister van Justitie in de PIJ-brief van 10 juli 2006 wetenschappelijk onderzoek aangekondigd. In de PIJ-brief reageert de Minister op de uitkomsten van het rondetafelgesprek van de Vaste Kamercommissie voor Justitie met deskundigen op 20 april 2006. In deze brief wordt een aantal verbeteringspunten genoemd, waaronder het vergroten van kennis over en inzicht in de uitvoeringspraktijk van de PIJ-maatregel. De PIJ-maatregel kwam ook in beeld bij de evaluaties van de justitiële jeugdinrichtingen door de Algemene Rekenkamer (2007) en de gezamenlijke inspecties voor de Jeugdzorg, Gezondheidszorg, Onderwijs en Sanctietoepassing (2007). De conclusies kwamen er net als bij het Ministerie van Justitie op neer dat er knelpunten zijn op het gebied van de randvoorwaarden van het voortraject, de tenuitvoerlegging en het natraject van de PIJ-maatregel. Hoewel op vele punten verbetervoorstellen gedaan zijn, is er nog maar weinig bekend over de uitvoering van de PIJ-maatregel in de praktijk. Daarom is als onderdeel van het PIJ-onderzoeksprogramma van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) deze brede verkennende inventarisatie van de uitvoering van de PIJ-maatregel uitgevoerd.

De PIJ-maatregel

De PIJ-maatregel is de enige strafrechtelijke vrijheidsbenemende maatregel voor jeugdigen. De maatregel kwam in 1995 in de plaats van twee verschillende maatregelen die elk een ander doel hadden. Zo vervangt de PIJ-maatregel de sinds 1905 bestaande maatregel tot terbeschikkingstelling van de regering (jeugd-TBR) die was gericht op de langdurige (her)opvoeding. Daarnaast vervangt de PIJ-maatregel de sinds 1965 bestaande maatregel tot plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling (PIBB). Die was bedoeld voor ontoerekeningsvatbare of verminderd toerekeningsvatbare minderjarigen en was in die zin te vergelijken met de TBS voor volwassenen. De PIJ-maatregel moest het karakter hebben van een opvoedings- en een behandelingssanctie, waarbij de wijze van tenuitvoerlegging het beoogde doel gestalte moest geven.

De PIJ-maatregel kan worden opgelegd wanneer aan drie cumulatieve voorwaarden wordt voldaan. Ten eerste moet er sprake zijn van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. Het tweede criterium is dat het opleggen van de maatregel moet worden geëist door de veiligheid van anderen of de algemene veiligheid van personen of goederen. Tot slot moet de maatregel in belang

zijn van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige. De maatregel kan bovendien pas worden opgelegd na een gemotiveerd advies van minimaal twee (gedrags)deskundigen. De onvoorwaardelijke PIJ-maatregel wordt opgelegd voor de duur van twee jaar en kan in geval van een geweldsdelict worden verlengd tot maximaal vier jaar. Indien tevens sprake is van een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijk stoornis van de geestesvermogens kan de maatregel worden verlengd tot zes jaar. De PIJ-maatregel vormt het juridische kader op basis waarvan in een gedwongen context intramurale en extramurale interventies worden uitgevoerd. De invulling van de maatregel vindt deels intramuraal plaats in een justitiële jeugdinstelling en deels extramuraal in de vorm van een proefverlof of scholings- of trainingsprogramma (STP).

Leeswijzer

Na een beschrijving van de onderzoeksvragen en de aanpak van het onderzoek in hoofdstuk 1, wordt in hoofdstuk 2 de onderzoeksgroep beschreven. Hoofdstuk 3 beschrijft het 'voortraject' van de PIJ-maatregel, de periode voorafgaand aan de start van de behandeling in het kader van een PIJ-maatregel. Hoofdstuk 4 gaat in op de intramurale fase van de uitvoering van de PIJ-maatregel en in hoofdstuk 5 wordt vervolgens de extramurale fase van de maatregel en de nazorg beschreven. In hoofdstuk 6 wordt het doel van de PIJ-maatregel beschreven en de stand van zaken bij de jongeren twee jaar na de start van het onderzoek. In hoofdstuk 7 wordt, in een slotbeschouwing, een aantal knelpunten en positieve ontwikkelingen op een rij gezet.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen waarin de trajecten van de dertig jongeren afzonderlijk in beeld zijn gebracht.

1. Opzet en werkwijze van het onderzoek

In dit eerste hoofdstuk komen de opzet en werkwijze van het onderzoek aan de orde. Het hoofdstuk begint met het doel van het onderzoek, gevolgd door de onderzoeksvragen die in dit onderzoek centraal staan. Daarna wordt de opzet en het verloop van het onderzoek beschreven. Vervolgens wordt toegelicht hoe de data zijn geanalyseerd. De laatste paragraaf gaat in op de rapportage van de resultaten.

1.1 Doel van het onderzoek

Dit onderzoek maakt deel uit van het PIJ-onderzoeksprogramma. Het PIJ-onderzoeksprogramma bestaat uit verschillende onderzoeken die zich op specifieke aspecten van de PIJ-maatregel richten. Als onderdeel van het programma is gestart met deze brede, verkennende inventarisatie van de PIJ-maatregel.

Het doel van het onderzoek is, door een beperkt aantal cases in kaart te brengen, inzicht te krijgen in het proces wat er precies met jongeren gebeurt tijdens de PIJ-maatregel en waarom. Het onderzoek heeft een beschrijvend karakter. De gedetailleerde beschrijving van de individuele trajecten kan inzichten opleveren voor het afbakenen van de vraagstellingen binnen het PIJ-onderzoeksprogramma op het gebied van beleid en regelgeving, uitvoering, behandeling en nazorg. De opdrachtgever wil, naast het perspectief van medewerkers, nadrukkelijk ook een beeld van de ervaring van jongeren met de PIJ-maatregel.

1.2 Onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag is: *Wat gebeurt er op het traject van de PIJ-maatregel, van formeel kader tot en met de uitvoering tijdens het voortraject, de tenuitvoerlegging en het natraject?*

De centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in vijf clusters onderzoeksvragen. Hiertoe zijn de oorspronkelijke deelonderzoeksvragen zoals opgesteld door de opdrachtgever in overleg aangescherpt.

a. In kaart brengen individuele trajecten

1. *Wat* gebeurt er bij de onderzochte cases tijdens het voortraject, de tenuitvoerlegging en het natraject van de PIJ-maatregel (handelingen, beslissingen, protocollen, interventies) qua aard, aantal en duur?
2. *Hoe* worden bij de onderzochte cases beslissingen genomen, handelingen uitgevoerd, protocollen en interventies toegepast?
3. *Waarom* gebeurt het op deze manier? Welke overwegingen spelen een rol? Spelen kenmerken van jongeren een rol?

b. Ervaring met PIJ-maatregel betrokken actoren

4. Hoe wordt de PIJ-maatregel ervaren door de betrokken actoren: PIJ-jongeren en uitvoerders?

c. Samenwerking tussen instanties

5. Hoe is de samenwerking binnen de strafrechtketen (jeugdstrafrecht en volwassen strafrecht) rond de onderzochte cases en welke impact heeft dat op de jongere?
6. Hoe is in de onderzochte cases de samenwerking tussen regio's en welke impact heeft dat op de jongere?

d. Kader

7. Wat is het formele kader (wetgeving, regelgeving, uitvoeringsbesluiten, etc.) waar onderzochte cases mee te maken krijgen bij het voortraject, de tenuitvoerlegging en het natraject van de PIJ-maatregel?

e. Doel van de PIJ-maatregel en stand van zaken na twee jaar

8. Waar bevinden de jongeren zich (in de behandeling) twee jaar na de eerste meting in het kader van het onderzoek en hoe is hun situatie te kwalificeren tegen de achtergrond van het doel van de PIJ-maatregel?
9. Wat houdt de PIJ-maatregel volgens betrokkenen (uitvoerders en PIJ-jongeren) in? Welke doelen worden volgens hen beoogd voor en door de jongere.

1.3 Opzet en verloop van het onderzoek

In deze paragraaf bespreken we de wijze waarop het onderzoek is uitgevoerd. De punten waarop tijdens het onderzoek van de oorspronkelijke opzet is afgeweken worden benoemd.

Uitgangspunten bij de selectie van de cases

Conform het onderzoeksvoorstel worden in dit onderzoek dertig jongeren tijdens hun PIJ-maatregel gevolgd. Om alle fases van de PIJ-maatregel mee te kunnen nemen in het onderzoek is ervoor gekozen om de te volgen jongeren te verdelen over twee cohorten:

1. Een cohort 'instromers': vijftien jongeren die begin 2008 een PIJ-maatregel opgelegd hebben gekregen en opgenomen zijn in één van de justitiële behandelinrichtingen.
2. Een cohort 'uitstromers': vijftien jongeren voor wie begin 2008 proefverlof is aangevraagd en kort daarna aan het proefverlof is begonnen. Er is gekozen voor de start van het proefverlof bij dit cohort omdat op die manier de extramurale tenuitvoerlegging van de PIJ-maatregel in kaart gebracht kan worden in combinatie met de periode van nazorg bij beëindiging van de maatregel.

De geselecteerde cases zijn verdeeld over de specialisaties die anno 2008 in de justitiële behandelinrichtingen aanwezig zijn, namelijk: ernstige seksuele problematiek; ITA-'klanten'

(bewoners van de individuele trajectafdeling in Den Hey-Acker); psychiatrie en licht verstandelijk gehandicapte jongeren (LVG). Daarnaast is ook een aantal cases geselecteerd bij wie deze specialisaties niet van toepassing zijn ('reguliere' plaatsen).

Om de onderzoekswerkzaamheden efficiënt uit te kunnen voeren, is de dataverzameling beperkt tot drie inrichtingen. Gezien de specialisaties van de inrichtingen is gekozen om de volgende inrichtingen in het onderzoek op te nemen:

- Den Hey-Acker (ITA plaatsen, ernstige seksuele problematiek en 'reguliere' plaatsen)
- Rentray Lelystad (LVG en 'reguliere' plaatsen)
- De Hartelborgt (psychiatrie en 'reguliere' plaatsen)

De opzet was in elk van de drie inrichtingen tien cases te volgen. Om voldoende jongeren bij het onderzoek te kunnen betrekken, zijn de criteria die zijn gebruikt om de instromers en uitstromers te selecteren, iets verruimd. In hoofdstuk 2 waarin de onderzoeksgroep wordt beschreven, komt de selectie van de jongeren nader aan de orde. Om na te gaan of de geselecteerde jongeren in grote lijnen vergelijkbaar zijn met de hele PIJ-populatie is gebruik gemaakt van gegevens uit de database Forensisch Profiel Justitiële Jeugdigen (FPJ-database). Ook dit wordt beschreven in hoofdstuk 2.

Dataverzameling rondes

Dertig jongeren zijn gedurende twee jaar van de tenuitvoerlegging van hun PIJ-maatregel gevolgd. In twee rondes is informatie over de jongeren verzameld en tegen het einde van het onderzoek is in kaart gebracht wat de 'stand van zaken' op dat moment is per jongere (verblijfplaats, dagbesteding, welbevinden). Van de instromers is zo het voortraject én de tenuitvoerlegging in de inrichting in kaart gebracht, en van de uitstromers de tenuitvoerlegging in de inrichting, de voorbereiding op het proefverlof, het proefverlof zelf, de voorbereiding op vertrek en de nazorg. Daarnaast is bij de uitstromers ook over een aantal gebeurtenissen en besluiten in het voortraject informatie verzameld, zoals het delict en de veroordeling, zodat een compleet beeld is ontstaan van het verloop van het hele PIJ-traject van uitstromers.

In Tabel 1.1 is weergegeven welke informatie per ronde is verzameld, voor de instromers en de uitstromers. De oorspronkelijke planning was om in het najaar van 2008 en 2009 het dossieronderzoek uit te voeren voor respectievelijk de eerste en tweede ronde en vervolgens in het daarop volgende voorjaar de interviews af te nemen. Doordat de voorbereidingsfase meer tijd in beslag nam dan gepland, is de planning enkele maanden opgeschoven. Het dossieronderzoek heeft begin 2009 en begin 2010 plaatsgevonden. De interviews zijn in de maanden voor de zomer afgenomen.

Tabel 1.1 Dataverzameling rondes

Cohort	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3
Instromers	Eerste helft 2009 - gegevens voortraject	Eerste helft 2010 - gegevens over intramurale fase - indien van toepassing, extramurale fase	Zomer 2010 - stand van zaken
Uitstromers	Eerste helft 2009 - beperkt aantal gegevens voortraject - gegevens intramurale fase (voorbereiding) extramurale fase of vertrek	Eerste helft 2010 - extramurale fase of nazorg - Indien van toepassing intramurale fase	Zomer 2010 - stand van zaken

Gebruikte onderzoeksmiddelen

Om de individuele trajecten van jongeren in kaart te brengen over de dertig cases is informatie verzameld vanuit drie verschillende bronnen: het tenuitvoerleggingsprogramma (TULP) waarin feitelijke gegevens geregistreerd staan van de cases, de dossiers en de interviews. Deze bronnen zijn ook gebruikt om de samenwerking tussen organisaties na te gaan. Voor het achterhalen van de ervaring met de PIJ-maatregel van betrokken actoren zijn interviews gebruikt. Voor het in kaart brengen van het formele kader zijn relevante literatuurstukken en wet- en regelgeving bestudeerd. De informatie in TULP en de dossiers zijn zowel tijdens de eerste als de tweede ronde bestudeerd. Ook zijn de jongeren zowel tijdens de eerste als de tweede ronde geïnterviewd. De interviews met de behandelcoördinatoren en ITB-ers vonden in principe alleen tijdens de eerste ronde plaats. In de derde ronde is voor zover jongeren niet meer in de inrichting verbleven zo veel mogelijk de jongere zelf geïnterviewd. Voor jongeren die nog in de inrichting verbleven en jongeren die we niet meer konden bereiken is contact gezocht met de behandelcoördinator, ITB-er of eventueel een andere begeleider.

De bedoeling was dat de interviews in ieder geval met de jongeren zelf en hun begeleiders vanuit de inrichting zouden worden gehouden en daarnaast, afhankelijk van de fase van de PIJ-maatregel en de fase van het onderzoek, een aantal andere betrokkenen zoals ouders, advocaten, begeleiders van buiten de inrichting, et cetera. Gaandeweg het onderzoek bleek dat het dossieronderzoek en de interviews met de jongeren, behandelcoördinatoren en ITB-ers veel meer tijd in beslag namen dan gepland. In overleg met de begeleidingscommissie en de opdrachtgever is toen besloten geen interviews met ouders en andere betrokkenen te houden. Voor de meeste onderwerpen geldt dat de bijgestelde aanpak voldoende informatie heeft opgeleverd om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Ten aanzien van het voortraject, waarbij de dossiers met het vervallen van interviews met andere betrokkenen de belangrijkste informatiebron werden, bleken de dossiers op onderdelen weinig informatie te bevatten. Interviews hadden hier mogelijk op onderdelen aanvullende informatie kunnen bieden.

In Tabel 1.2 is per jongere weergegeven welke informatie per ronde is verzameld.

Tabel 1.2 Overzicht bronnen dataverzameling

Casus	1 ^e ronde februari - juni 2009					2 ^e ronde maart -juni 2010			3 ^e ronde Aug. 2010
	TULP	Dossier	Jongere	BC	ITB	TULP	Dossier	Jongere	Bron
Instromers									
Instromer 1	X	X	X	X	-	X	X	X	BC
Instromer 2	X	X	X	X	-	X	X	X	Geen reactie
Instromer 3	X	X	X	X	-	X	X	Geen adres	Therapeut
Instromer 4	X	X	X	X	-	X	X	Wil niet	ITB
Instromer 5	X	X	X	X	-	X	X	Geen reactie	Geen bron
Instromer 6	X	X	Geen adres	X	-	X	X	-	-
Instromer 7	X	X	X	X	-	X	X	X	BC
Instromer 8	X	X	X	X	-	X	X	X	BC
Instromer 9	X	X	X	X	-	X	X	X	Jongere*
Instromer 10	X	X	X	X	-	X	X	X	BC
Instromer 11	X	X	X	X	-	X	X	X	BC
Instromer 12	X	X	X	X	-	X	X	X	BC
Instromer 13	X	X	X	X	-	X	X	X	BC
Instromer 14	X	X	X	X	-	X	X	Wil niet	BC
Instromer 15	X	X	X	X	-	X	X	X	BC
Instromer 16	X	X	X	X	-	X	X	Geen reactie	BC
Uitstromers									
Uitstromer 1	X	X	X	X	-	X	-	X	Jongere*
Uitstromer 2	X	X	Geen gesprek	X	X	X	-	-	Jongere
Uitstromer 3	X	X	X	X	X	X	X	X	Jongere
Uitstromer 4	X	X	X	X	X	X	X	Wil niet	-
Uitstromer 5	X	X	X	X	X	X	X	X	BC
Uitstromer 6	X	X	X	X	X	X	X	X	Jongere*
Uitstromer 7	X	X	X	X	X	X	X	X	Jongere*
Uitstromer 8	X	X	X	X	X	X	X	X	ITB
Uitstromer 9	X	X	X	X	X	X	X	X	Jongere*
Uitstromer 10	X	X	Geen gesprek	X	X	X	X	-	Jongere
Uitstromer 11	X	X	X	X	X	X	X	X	Jongere*
Uitstromer 12	X	X	X	X	X	X	X	X	Jongere*
Uitstromer 13	X	X	Geen adres	X	X	X	X	-	Familie
Uitstromer 14	X	X	X	X	X	X	X	Geen reactie	ITB

* Interview gecombineerd met tweede ronde; Geen gesprek = wel contact maar geen interview; Geen adres = geen contactgegevens bekend; Geen reactie = geen reactie op brief of mail; Wil niet = Jongere wil niet meer meewerken.

Uit de tabel is op te maken dat de dataverzameling in de eerste ronde vrijwel compleet is. Van alle jongeren is TULP-informatie bestudeerd, zijn de dossiers bekeken en is de behandelcoördinator geïnterviewd. Van alle uitstromers hebben we de ITB-er gesproken, op één jongere na, omdat zijn ITB-er niet meer bij de inrichting in dienst was en de ITB-er niet bij de extramurale fase betrokken is geweest. In de eerste ronde heeft een interview plaatsgevonden met 26 van de 30 jongeren.

In de tweede ronde is opnieuw van alle jongeren de informatie in TULP bekeken. De dossiers van 28 jongeren zijn bekeken en met 19 jongeren heeft een interview plaatsgevonden. In de laatste ronde is van 26 jongeren informatie verzameld.

Dataverzameling eerste en tweede ronde

TULP

In januari 2009 zijn de gegevens uit TULP ontvangen over de jongeren van wie deelname bekend was. Van de jongeren van wie deelname op dat moment nog niet bekend was, is de informatie tussen februari en april aangeleverd. In de tweede ronde zijn de TULP-gegevens ontvangen die tot en met half maart 2010 in het systeem waren opgenomen.

De gegevens uit TULP zijn gebruikt bij het dossieronderzoek om grote lijnen in de trajecten in beeld te krijgen. De gegevens uit TULP betreffen informatie over verblijfplaatsen, titel- en statushistorie (PIJ-termijnen en verlengingen), incidenten en maatregelen.

Dossiers

In de periode februari – april 2009 zijn van alle dertig jongeren de dossiers bestudeerd die in de drie inrichtingen over de jongeren aanwezig waren.

De dossiers van de drie inrichtingen verschillen onderling wat betreft opbouw maar bevatten over het algemeen de volgende onderdelen:

1. persoonsgegevens / signalement;
2. justitiële stukken (gerechtelijke stukken, schorsingsverzoeken en besluiten en stukken over opgelegde beperkingen);
3. opvoeding en behandelgegevens: de verblijfs- en behandelplannen, de verslagen van de behandelplan besprekingen (BHP), evaluaties van behandeling en medische gegevens;
4. verblijfsgegevens: informatie uit TULP, administratieve gegevens, registraties orde en veiligheid, kopieën verlof (aanvragen en toekenningen), correspondentie over klachten, verslag c.q. gegevens uit/over de intake;
5. overige informatie: brief aan gemeente van herkomst / gemeente van verblijf (inschrijving GBA), brieven Raad voor de Kinderbescherming, executiebewijs, onderwijskaart, kledingkaart, etc.

Naast deze dossiers houdt de behandelcoördinator een persoonlijk dossier van de jongere bij met onder andere gespreksverslagen. Dit dossier is niet ter inzage. Ook de Individuele Trajectbegeleiders (ITB) hebben een eigen werkdossier dat niet kon worden ingezien.

Bij de tweede ronde dataverzameling, begin maart 2010, zijn de dossiers niet bij de inrichtingen zelf maar bij DJI ingezien. Gebleken is dat DJI over alle PIJ-jongeren een dossier bijhoudt waarin overwegend dezelfde informatie is opgenomen als in het dossier in de inrichting. Uit oogpunt van efficiëntie is gekozen voor inzage bij DJI. De dossiers waren tot circa eind januari 2010 bijgewerkt. Van twee jongeren is het dossier niet ingezien omdat deze dossiers ten tijde van de eerste ronde al waren afgerond. Van een aantal uitstromers bleek geen nieuwe informatie te zijn toegevoegd na de eerste ronde.

Het dossieronderzoek is niet zozeer gericht op het in kaart brengen van de problematiek van jongeren, maar op de feiten, handelingen, overwegingen en middelen die de tenuitvoerlegging vorm geven.

Bijlage 2 bevat een overzicht opgenomen van alle items die in de dossiers zijn bekeken.

De items zijn gebaseerd op het formele kader: het jeugdstraf(proces)recht bij het voortraject en de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen voor de intramurale en extramurale fase.

Bij de instromers is met betrekking tot het voortraject gedetailleerder gezocht naar informatie over het hoe en waarom van gebeurtenissen en besluiten. Bij uitstromers is, zoals genoemd, het voortraject op hoofdlijnen in kaart gebracht.

Bij jongeren die eerder in een andere behandelinrichting verbleven, is het behandeltraject in de eerdere inrichtingen eveneens alleen op hoofdlijnen onderzocht.

Het dossieronderzoek heeft veel tijd gevergd, wat onder andere werd veroorzaakt door de opbouw van de dossiers die per inrichting verschilde. Ook waren verschillende documenten over hetzelfde onderwerp op verschillende plekken in het dossiers opgenomen. Daarnaast bestond bij uitstromers het dossier vaak uit meerdere delen.

Interviews met jongeren

De interviews met jongeren zijn afgenomen aan de hand van een semigestructureerde vragenlijst. In bijlage 2 is een voorbeeld opgenomen. De items sluiten aan op de items uit het dossieronderzoek. Gegevens uit het dossieronderzoek zijn gebruikt om de vragen toe te spitsen op de persoonlijke situatie van de jongere. De interviews zijn gericht op het achterhalen van de mening van jongeren over en ervaring met verschillende aspecten van de PIJ-maatregel.

Informatie over de interviews met jongeren en de uitval beschrijven we in hoofdstuk 2 omdat dit tevens een beeld geeft van de onderzoeksgroep.

Interview behandelcoördinatoren en ITB-ers

In totaal zijn negentien behandelcoördinatoren en elf ITB-ers geïnterviewd. Sommige behandelcoördinatoren en ITB-ers waren bij meerdere jongeren betrokken. In een aantal interviews zijn twee of drie jongeren besproken.

In Tabel 1.3 is te zien met welke behandelcoördinatoren over welke jongeren is gesproken. Ook is in de tabel opgenomen bij welke afdelingen de behandelcoördinatoren betrokken zijn en over welk deel van het traject het interview ging. Het interview heeft plaatsgevonden met de behandelcoördinator die op het moment van dataverzameling bij de jongere betrokken was. Twee behandelcoördinatoren zijn betrokken bij de opvangfase. Bij dertien jongeren is de geïnterviewde behandelcoördinator vanaf de start van de behandelfase betrokken bij de jongere. De overige behandelcoördinatoren zijn na overplaatsing of na een interne overdracht betrokken bij het behandeltraject van de jongere. Deze behandelcoördinatoren bleken niet volledig bekend met alle overwegingen die ten grondslag liggen aan besluiten die eerder genomen zijn in het behandeltraject.

De semigestructureerde interviewvragenlijsten zijn gebaseerd op de individuele situatie van de jongere. Op basis van de dossierinformatie zijn de interviews voorbereid en toegespitst op de individuele casussen die gevolgd worden. In bijlage 2 staan voorbeelden van vragenlijsten die zijn

gebruikt. De interviews zijn enerzijds gebruikt om in aanvulling op de dossiers gegevens te verzamelen over de trajecten. Met de behandelcoördinatoren is vooral ingegaan op het 'hoe' en 'waarom' van bepaalde beslissingen en gebeurtenissen die uit TULP en de dossiers naar voren kwamen. De interviews met ITB-ers hadden altijd betrekking op de extramurale fase van de PIJ en de voorbereiding daarvan. Anderzijds is in de interviews ook gevraagd naar de ervaring van de medewerkers met de PIJ-maatregel.

Vanwege de veelheid aan onderwerpen was het niet altijd mogelijk alle onderwerpen met de behandelcoördinatoren en ITB-ers te bespreken.

Tabel 1.3 Overzicht interviews behandelcoördinatoren

BC	Casus	Bijzonderheden	Deel traject
Inrichting 1			
BC 1	Instromer 1	Opvanggroep (LVG)	Opvangfase (voor start behandeling)
BC 2	Instromer 2	Opvanggroep (LVG)	Opvangfase (voor start behandeling)
	Uitstromer 1	Regulier	Overgenomen gedurende behandel fase
BC 3	Instromer 3	Regulier	Overgenomen gedurende behandel fase
	Instromer 4	Regulier	Overgenomen gedurende behandel fase
	Instromer 5	Regulier	Overgenomen gedurende behandel fase
BC 4	Uitstromer 2	FOBA	Overgenomen gedurende behandel fase
BC 5	Uitstromer 3	BBI	Resocialisatiefase (na overplaatsing)
	Uitstromer 4	BBI	Resocialisatiefase (na overplaatsing)
BC 6	Uitstromer 5	VIC	Behandelfase
Inrichting 2			
BC 7	Instromer 6	ITA	Behandelfase
BC 8	Instromer 7	Zedengroep	Behandelfase
BC 9	Instromer 8	Zedengroep	Behandelfase
BC 10	Instromer 9	Regulier	Behandelfase
BC 11	Uitstromer 6	BBI	Overgenomen tijdens resocialisatiefase
	Uitstromer 9	BBI	Overgenomen tijdens resocialisatiefase
	Uitstromer 10	BBI	Overgenomen tijdens resocialisatiefase
BC 12	Uitstromer 7	Regulier	Behandelfase
BC 13	Uitstromer 8	BBI	Overgenomen tijdens resocialisatiefase
Inrichting 3			
BC 14	Instromer 10	LVG-groep	Behandelfase
BC 15	Instromer 11	LVG-groep	Behandelfase
BC 16	Instromer 12	LVG-groep	Behandelfase
BC 17	Instromer 13	LVG-groep	Behandelfase
	Uitstromer 13	LVG-groep	Resocialisatiefase (na overplaatsing)
	Uitstromer 14	LVG-groep	Overgenomen tijdens behandel fase
BC 18	Instromer 14	Regulier	Behandelfase
	Instromer 15	Regulier	Behandelfase
	Instromer 16	Regulier	Behandelfase
BC 19	Uitstromer 11	Regulier	Behandeling en resocialisatie (na overplaatsing)
	Uitstromer 12	Regulier	Resocialisatiefase (na overplaatsing)

BC = Behandel coördinator

Dataverzameling derde ronde

In de derde ronde, in augustus 2010, is van 26 jongeren informatie verzameld. Met zeven jongeren is een interview gehouden waarbij ronde 2 en ronde 3 zijn gecombineerd. Met één jongere is voor ronde 3 apart een interview gehouden en met twee jongeren is er een kort contactmoment geweest waarbij de stand van zaken duidelijk werd. Van de overige zestien jongeren is door middel van korte telefonische interviews of een korte vragenlijst per e-mail hun situatie nagegaan bij andere informanten.

Van vier jongeren is om verschillende redenen geen informatie bekend. Van één jongere had de inrichting tijdens de eerste ronde al geen contactgegevens meer. Van een andere jongere is het vanwege een overplaatsing niet gelukt om contact te krijgen met een medewerker met kennis van de actuele stand van zaken. In één geval was de laatst betrokken medewerker bij de betreffende jongere niet beschikbaar en in één geval had de betrokken behandelcoördinator ondanks verschillende verzoeken om medewerking geen tijd om te reageren.

De vragenlijsten zijn opgenomen in bijlage 2.

Formeel kader

Ten behoeve van het opstellen van de itemlijsten voor de dataverzameling is wet- en regelgeving geïnventariseerd. Wij hebben ons beperkt tot de wet- en regelgeving op hoofdlijnen.

Bij het voortraject zijn wet- en regelgeving van het jeugdstrafrecht en jeugdstrafprocesrecht van toepassing samen met de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj). Bij de intramurale fase en extramurale fase zijn de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen(Bjj), het Reglement justitiële jeugdinrichtingen (Rjj) en aanvullende ministeriële regelingen van toepassing.

Bij de beantwoording van de onderzoeksvraag gaat het om een beschrijving van het formele kader voor zover noodzakelijk om de handelingen, beslissingen en dergelijke die bij de onderzochte cases naar voren komen te kunnen begrijpen en plaatsen.

1.4 Analyse

De verzamelde gegevens zijn als volgt geanalyseerd.

Kwantitatieve gegevens

De informatie vanuit de dossiers en TULP is, voor zover mogelijk, ingevoerd in SPSS om aantallen en de duur van gebeurtenissen te kunnen inventariseren. Kwantitatieve gegevens zoals datums van gebeurtenissen zijn in een bestand opgenomen. Daarnaast zijn variabelen gemaakt om het al dan niet voorkomen van gebeurtenissen of besluiten te kunnen tellen (bijvoorbeeld aanwezigheid pro justitia rapportage of soort opgelegde straf naast PIJ.)

Op basis van het SPSS-bestand zijn tabellen gemaakt met een overzicht van de duur en het aantal keer van gebeurtenissen in de trajecten van jongeren. De tabellen met feitelijke informatie zijn, voor zover informatie ontbrak vanuit de dossiers, aangevuld met informatie uit de interviews.

Voor alle dertig jongeren is een tijdpad gemaakt waarin het verloop van de PIJ-maatregel is samengevat en waarin de belangrijkste gebeurtenissen zijn opgenomen (bijlage 1).

De gegevens uit TULP met betrekking tot incidenten en maatregelen van de dertig jongeren zijn door drie studenten van de afdeling Orthopedagogiek, Rijksuniversiteit Groningen onder begeleiding van dr. L. Boendermaker geanalyseerd. Van deze analyse is gebruikt gemaakt in de paragraaf 'Incidenten, straffen en maatregelen' in hoofdstuk 4.

Kwalitatieve gegevens

De interviews, maar ook de kwalitatieve informatie uit de dossiers zoals inhoudelijke afwegingen in bijvoorbeeld het advies van de inrichting voor verlenging van de PIJ-maatregel, zijn ingevoerd in MaxQDA, een verwerkingsprogramma voor kwalitatieve analyses.

In MaxQDA is alle informatie geordend naar fase van de PIJ-maatregel (voortraject, uitvoeringsfase, extramurale fase en de fase na beëindiging van de PIJ) en vervolgens zijn aan tekstfragmenten codes naar onderwerp toegekend (bijvoorbeeld 'school' of 'verlengingen'). Het aantal tekstfragmenten per onderwerp was verschillend. Bij onderwerpen met veel tekstfragmenten zijn subcodes toegekend.

Voor de analyse van de gegevens is per (sub)onderwerp een uitdraai gemaakt van alle tekstfragmenten die op het betreffende onderwerp betrekking hadden. Vervolgens zijn overzichten gemaakt waarin per casus in steekwoorden is aangegeven wat uit de verschillende bronnen over het onderwerp naar voren kwam. Op basis van het overzicht zijn 'thema's' die bij het onderwerp naar voren komen vastgesteld. In de fase voortraject bijvoorbeeld zijn tekstfragmenten gecodeerd bij het onderwerp 'uitspraak van de rechter'. Na het lezen van de tekstfragmenten van jongeren over dit onderwerp kwamen drie thema's naar voren: beoordeling van de jongere over de noodzaak tot behandeling, over de noodzaak tot bestraffing en over de zwaarte van de PIJ-maatregel als straf. Aan de hand van de thema's is in tekst de gevonden informatie samengevat. Met behulp van de overzichten is gekeken naar overeenkomsten tussen tekstfragmenten en naar verschillen tussen de fragmenten met betrekking tot deze thema's en kon tevens worden vastgesteld hoe vaak bepaalde fragmenten voorkwamen.

In het rapport wordt over onderwerpen per bron gerapporteerd: de informatie van jongeren wordt apart beschreven evenals informatie van medewerkers en uit de dossiers. Ter illustratie van bevindingen worden citaten gebruikt. Uit de interviews zijn die citaten gekozen die de beschreven bevindingen verhelderen. Een citaat kan een voorbeeld zijn van uitspraken die door meerdere jongeren op vergelijkbare wijze zijn gedaan maar kan ook, als een uitzondering wordt beschreven, een toelichting zijn op een specifieke situatie.

Bij de analyse van de kwalitatieve gegevens ligt de focus op het beantwoorden van de vraag welke ervaringen betrokkenen hebben met de PIJ-maatregel en welke overwegingen bij besluiten een rol spelen en minder op de vraag hoe vaak bepaalde ervaringen of overwegingen worden genoemd. Wij hebben er daarom voor gekozen om bij de weergave van de kwalitatieve gegevens niet altijd de precieze aantallen op te sommen. Om toch een beeld te geven of er sprake is van een uitzondering of een meerderheid gebruiken wij de volgende aanduidingen. Bij de aanduiding enkele of een paar gaat het om minder dan 25% van de betreffende cases, bij de aanduiding meeste of meerderheid of vaak betreft het meer dan 75% van de betreffende cases. Bij overige aanduidingen zoals verschillende, diverse of meerdere gaat het om de tussenliggende range.

1.5 Rapportage resultaten

Voor het beschrijven van de resultaten is de PIJ-maatregel opgedeeld in drie fasen: het voortraject, de uitvoeringsfase en de extramurale fase. Deze drie fasen komen achtereenvolgens in hoofdstuk 3, 4 en 5 aan de orde. In deze hoofdstukken worden de eerste vier clusters onderzoeksvragen behandeld. Elk van de hoofdstukken begint met een toelichting op het formele kader. Vervolgens komen de individuele trajecten aan de orde waarbij de vragen ‘wat’, ‘hoe’ en ‘waarom’ centraal staan. Eerst wordt de feitelijke informatie vanuit de dossiers gepresenteerd, eventueel aangevuld met informatie vanuit de interviews. Deze tabellen maken vooral duidelijk ‘wat’ er gebeurt. We hebben er voor gekozen de informatie in de tabellen op individueel niveau weer te geven zodat de afzonderlijke individuele trajecten van jongeren zichtbaar worden. Vervolgens komen de vragen ‘hoe’ en ‘waarom’ het zo gebeurt en de ervaringen van de behandelcoördinatoren en ITB-ers aan de orde aan de hand van interviewinformatie. De ervaring van jongeren over het betreffende onderwerp is in de kaders weergegeven zodat het perspectief van jongeren op de onderwerpen snel terug te vinden is. In elk van deze hoofdstukken is een aparte paragraaf aan de samenwerking tussen instanties gewijd. In de conclusies aan het eind van de hoofdstukken 3, 4 en 5 worden de onderzoeksvragen voor zover deze van toepassing zijn op het betreffende hoofdstuk beantwoord. Aangezien de onderzoeksvragen beschrijvend van aard zijn, betreffen de conclusies voor een deel een samenvatting van de informatie die in het hoofdstuk aan de orde is gekomen.

In hoofdstuk 6 staat het laatste cluster onderzoeksvragen (doel en stand van zaken na twee jaar) centraal. In het laatste hoofdstuk van dit rapport halen we tot slot een aantal knelpunten en positieve ontwikkelingen naar voren.

Om de anonimiteit van de jongeren en medewerkers te waarborgen, spreken we in dit rapport consequent over ‘hij’ en ‘zijn’, ook waar ‘zij’ en ‘haar’ wordt bedoeld.

2. De onderzoeksgroep

In dit hoofdstuk beschrijven we de samenstelling van de onderzoeksgroep. Het hoofdstuk begint met een beschrijving hoe de selectie in de praktijk tot stand is gekomen. Vervolgens schetsen we een beeld van de deelnemende jongeren aan het onderzoek waarbij wordt gekeken in hoeverre deze jongeren representatief zijn voor de PIJ-populatie. Daarna komt het verloop van de interviews en de uitval onder jongeren aan de orde. Tot slot geven we een korte samenvatting van de onderzoeksgroep en gaan we in op de representativiteit van de groep.

2.1 De selectie in de praktijk

In het vorige hoofdstuk zijn de uitgangspunten bij de selectie van de cases behandeld. Deze paragraaf gaat over de selectie in de praktijk. De keuze van de te volgen cases heeft in overleg met de drie inrichtingen plaats gevonden.

In september 2008 hebben wij de inrichtingen bezocht voor een kennismakingsgesprek. In de gesprekken werd duidelijk dat het wenselijk was om de jongeren vooraf toestemming te vragen om mee te werken aan het onderzoek. Met de inrichtingen is afgesproken dat zij een overzicht gaven van de jongeren met een PIJ-maatregel die in de inrichting verbleven. Op basis van dit overzicht selecteerden wij jongeren aan wie we de vraag hebben voorgelegd om mee te werken aan het onderzoek.

Uit gegevens ontleend aan TULP werd duidelijk dat in de periode 1-1-2008 tot en met 19-9-2008 er 62 jongeren met een PIJ-maatregel in de JJI's zijn ingestroomd (zie Tabel2.2). Ook werd duidelijk dat op 19-9-2008 een beperkte groep jongeren (55 jongeren) met proefverlof of STP was. De groep jongeren met proefverlof of STP is niet groot.

Tabel2.2 PIJ-instromers in alle JJI's in 2007 en een deel van 2008

Maand	Jaar waarin de PIJ is opgelegd		Totaal
	2007	2008	
1	12	10	22
2	9	14	23
3	8	4	12
4	11	4	15
5	11	8	19
6	15	7	22
7	11	6	17
8	12	5	17
9	9	4	13
10	17	-	17
11	10	-	10
12	10	-	10
Totaal	135	62	197

Het heeft enige tijd geduurd voordat duidelijk was welke PIJ-ers nu precies sinds begin 2008 in de drie inrichtingen waren binnengekomen. Eind november was de informatie uit de drie inrichtingen compleet.

Op basis van de eerste overzichten leken er 26 jongeren nieuw ingestroomd te zijn in de drie inrichtingen (instromers). Bij De Hartelborgt verbleven toen negen jongeren met een PIJ-maatregel die in 2008 is opgelegd. Bij Den Hey-Acker zijn er in 2008 zeven nieuwe jongeren met een PIJ-maatregel ingestroomd. Bij Rentray verbleven tien jongeren aan wie in 2008 een PIJ is opgelegd. Voor wat betreft de uitstromers bleken er in Den Hey-Acker negen jongeren die in 2008 waren gestart met proefverlof. Bij De Hartelborgt ging het om twee jongeren en bij Rentray om acht jongeren.

Om ook bij De Hartelborgt vijf cases te kunnen selecteren hebben we besloten ook jongeren te selecteren bij wie de startdatum van het proefverlof nog niet bekend was maar wel werd verwacht dat ze over niet al te lange tijd zouden starten met proefverlof. De Hartelborgt beschikt over een resocialisatieafdeling in Kralingen. Besloten werd ook jongeren die naar deze afdeling waren overgeplaatst te betrekken bij het onderzoek.

In oktober en november 2008 is voorlichtingsmateriaal voor jongeren en medewerkers ontwikkeld en verspreid. Op verzoek van de inrichtingen hebben we de instromers in de drie inrichtingen zelf en in persoon uitleg gegeven over het onderzoek en om toestemming gevraagd om hun dossier in te zien en de betrokkenen bij hun 'zaak' te mogen interviewen. Ook werd hen gevraagd of ze zelf op korte termijn én na een jaar mee wilden werken aan een gesprek over 'hun PIJ'. De uitstromers zijn via hun individuele trajectbegeleider (ITB-er) gevraagd om toestemming en deelname.

Deze 'toestemmingsronde' ging begin december 2008 van start. Op dat moment werd duidelijk dat de gegevens van Den Hey Acker niet meer klopten. Er verbleven nog maar vier van de vooraf met de inrichting geselecteerde uitstromers en instromers in de inrichting. In overleg met de inrichting is toen besloten de groep instromers te verbreden naar jongeren bij wie de PIJ is gestart na november 2007. Bij de uitstromers zijn ook de jongeren die in 2009 zouden starten met STP/proefverlof meegenomen.

Ook bij bezoek aan De Hartelborgt bleek dat het overzicht niet meer klopte. Van de geselecteerde instromers waren veel jongeren overgeplaatst. Wegens verbouwing waren groepen gesloten en één jongere was in de tussentijd overleden. Bij de geselecteerde uitstromers meldden de ITB-ers dat de maatregel bij een deel van de jongeren van de lijst inmiddels was beëindigd. Ook waren enkele jongeren weggebleven na verlof. In overleg met de inrichting is daarom een nieuwe lijst van cases opgesteld.

Bij Rentray werd bij nader inzien de deelname aan het onderzoek voor een aantal jongeren als te belastend beoordeeld door de behandelcoördinator. Ook in deze inrichting is toen een aantal andere jongeren geselecteerd.

De meeste jongeren die benaderd werden voor deelname aan het onderzoek wilden meedoen. In totaal vier jongeren wilden niet meedoen en voor elk van hen werd een andere jongere benaderd. De uiteindelijke onderzoeksgroep bestaat uit dertig jongeren: zestien instromers en veertien uitstromers. Het gaat om 28 jongens en 2 meisjes. Elf jongeren vallen onder de verantwoordelijkheid van Rentray, negen onder die van Den Hey Acker en tien zijn afkomstig uit De Hartelborgt.

Vanwege het beperkte aantal potentiële deelnemers was het niet meer mogelijk om de deelnemers te selecteren op specialisatie. Doordat alle drie de deelnemende inrichtingen wel verschillende specialisaties bieden zijn in de onderzoeksgroep ook een aantal jongeren met een specialisatie terecht gekomen. Van de dertig jongeren verblijft er één op de ITA, verblijven drie jongeren op een zedengroep, twee op een VIC-groep en acht op een LVG-groep. De overige zestien jongeren hebben een reguliere plek.

De PIJ-maatregel van de instromers is gestart in de periode juli 2007 tot en met januari 2009. Op 1-1-2009 hebben de instromers gemiddeld 8,7 maanden een PIJ, variërend van 0 tot 18 maanden.

De startdatum van de PIJ-maatregel bij de uitstromers varieert van november 2002 tot mei 2005. De gemiddelde duur van de PIJ-maatregel is per 1-1-2009 39 maanden, variërend van 19 tot 73 maanden.

2.2 De deelnemers aan het onderzoek

Om een beeld te kunnen schetsen van de deelnemers aan het onderzoek, hebben we uit de dossiers enkele achtergrondgegevens van de jongeren gehaald. Daarnaast hebben we van 28 van de 30 jongeren enkele gegevens uit de database Forensisch Profiel Justitiële Jeugdigen (FPJ-database) kunnen halen. In deze database wordt door DJI dossierinformatie van individuele PIJ-jongeren voor wetenschappelijke doeleinden opgeslagen. Op dit moment bevat de FPJ-database gegevens van ruim 1500 jongeren die in de periode 1995-2007 een PIJ opgelegd hebben gekregen. Speciaal voor dit onderzoek heeft DJI de dossiers van de jongeren die aan dit onderzoek mee doen voorrang gegeven en in de database verwerkt, zodat het mogelijk was om de onderzoeksgroep te vergelijken met de totale groep PIJ-jongeren. De gegevens van twee deelnemers ontbraken nog in de FPJ database en zijn daarom in de beschrijving en vergelijking niet meegenomen (achtergrondkenmerken uitgezonderd).

Globaal bekeken is de onderzoeksgroep een goede afspiegeling van de gehele PIJ-populatie. Hiervoor is gebruik gemaakt van de studie van DJI (Brand & Van den Hurk, 2008) naar tien jaargangen PIJ-ers. Daarbij moet opgemerkt worden dat dit onderzoek gebaseerd is op jongeren die tussen 1995 en 2005 zijn ingestroomd, terwijl de onderzoeksgroep bestaat uit jongeren die tussen 2002 en begin 2009 zijn ingestroomd. Uit het onderzoek blijkt echter ook dat het totaalbeeld van PIJ-ers over de jaren heen tamelijk constant is gebleven. De meest opvallende specifieke verandering is een daling in het intelligentievermogen van de jongeren.

De punten waarop de onderzoeksgroep is vergeleken met de totale groep PIJ-jongeren zijn: leeftijd, delictverleden, opvoeding en milieu, delict-situationele aspecten, psychologisch functioneren, psychiatrie en stoornissen en netwerk en sociaal/relatieel. Vanwege het beperkte aantal jongeren dat bij dit onderzoek is betrokken, was het niet mogelijk om statistisch te toetsen of er verschillen waren. Voor een verantwoording over de wijze waarop de dossiers worden gecodeerd en schalen tot stand zijn gekomen, verwijzen we naar het onderzoeksrapport van DJI en de bijbehorende handleiding (Brand & Van den Hurk, 2009; Brand & Van Heerde, 2010).

In de hierna volgende beschrijving van de onderzoeksgroep worden enkele verschillen benoemd. Aan het eind van de paragraaf is een overzicht te vinden waarin de problematiek per jongere is weergegeven.

Achtergrondkenmerken

Net als in de totale PIJ-populatie bestaat de onderzoeksgroep bijna geheel uit jongens. Onder de dertig deelnemers zijn slechts twee meisjes.

Bijna alle jongeren (28) hebben de Nederlandse nationaliteit, één jongere heeft de Irakese nationaliteit en één jongere een Afrikaanse nationaliteit. Van dertien jongeren zijn beide ouders in Nederland geboren. Van de overige jongeren zijn beide ouders of is één van de ouders in het buitenland geboren. De etnische achtergrond van deze jongens en meiden is als volgt verdeeld: vier jongeren hebben een Marokkaanse achtergrond, drie een Surinaamse, twee een Afrikaanse, één een Algerijnse, één een Antilliaanse, één een Colombiaanse, één een Irakese, één een Turkse, één een Indonesische, één een Indische en één jongere heeft een Roma-achtergrond. Wat betreft de verhouding tussen jongeren met een Nederlandse achtergrond en jongeren van niet-Nederlandse komaf is de onderzoeksgroep vergelijkbaar met de totale PIJ-populatie.

Gemiddeld zijn deze jongeren op 1 januari 2009 ruim 19 jaar ($m=19,5$; $sd=2,1$). Meer dan twee derde van de jongeren is op het moment dat wij hen om toestemming vragen en interviewen meerderjarig (zie Tabel 3.2).

Tabel 3.2 Leeftijd van de deelnemers

Leeftijd	Op 1-1-2009	Bij start PIJ
14	-	2
15	1	3
16	-	8
17	7	7
18	7	9
19	5	-
20	3	1
21	4	-
22	-	-
23	1	-
24	2	-
Totaal	30	30

De gemiddelde leeftijd van de jongeren bij de start van de PIJ-maatregel is 17,2 jaar ($sd=1,4$). Het gemiddelde van de totale PIJ-populatie op basis van de FPJ-database is 16,8 jaar ($sd=$ onbekend). Als startdatum is de datum genomen dat de eerste termijn van de PIJ gaat lopen. Op het moment dat de eerste termijn van de PIJ-maatregel ingaat is iets meer dan de helft meerderjarig. Bij diverse jongeren is er echter een lange periode tussen de datum waarop de PIJ-maatregel door de rechter is uitgesproken en de start van de ten uitvoerlegging van de maatregel. De gemiddelde leeftijd op de dag van de veroordeling is daardoor lager.

Delictverleden

Voorafgaand aan de PIJ-maatregelen hebben al deze jongeren meerdere malen delictgedrag vertoond. Voor niet-gewelddadige criminele feiten is de gemiddelde leeftijd waarop men begint met het plegen van delicten 12,6 jaar ($sd=2,5$; FPJ: $m=12,8$; $sd=$ onbekend). Voor gewelddadige criminele feiten ligt het gemiddelde op 13,4 jaar ($sd=3,8$), nog geen jaar later dus (FPJ: $m=14,1$; $sd=$ onbekend). De periode tussen het eerste niet-gewelddadige criminele feit en het eerste gewelddadige feit is bij de

onderzoeksgroep iets korter dan bij de totale PIJ-populatie. Op één na hebben alle jongeren voorafgaand aan hun PIJ een of meerdere geweldsdelicten gepleegd (96%¹; FPJ: 93%). In de meeste gevallen gaat het om het toebrengen van lichamelijk letsel zonder dodelijke afloop (68%; FPJ: 65%). Gemiddeld hebben de jongeren iets meer delicten in groepsverband dan alleen gepleegd. Dit geldt ook voor de totale PIJ-populatie.

Opvoeding en milieu

In het algemeen komen jongeren uit gezinnen met meervoudige en ernstige problemen. Elf jongeren hebben een ouder, broer of zus die zelf ook ooit veroordeeld is voor een delict (39%; FPJ 39%).

De meeste ouders hebben problemen met het stellen van regels (88%; FPJ: 90%), een aantal heeft alcohol- en/of drugsproblemen (42%; FPJ: 30%) en bij ongeveer evenveel ouders is sprake van psychiatrische problematiek (37%; FPJ: 27%). Zestien jongeren hebben te maken gehad met verwaarlozing (57%; FPJ: 72%), van wie drie met ernstige verwaarlozing (11%; FPJ: 29%).

Vergeleken met de totale PIJ-populatie komt verwaarlozing iets minder vaak voor.

Zeven jongeren zijn voor langere periode door hun ouders mishandeld (26%; FPJ: 28%) en zes jongeren zijn getuige geweest van ernstig of herhaaldelijk huiselijk geweld (24%; FPJ: 25%).

Ruim een derde vertoonde al voor hun twaalfde levensjaar ernstig probleemgedrag. Voor de gehele PIJ-populatie ligt het percentage iets hoger, namelijk op 55%. De meeste jongeren hebben meerdere keren eerdere hulp gehad voorafgaand aan de PIJ-maatregel (79%; FPJ: 82%). Bij twee jongeren is nooit eerdere hulp geweest (8%; FPJ: 11%). Dertien jongeren zijn uit huis geplaatst door problematisch gedrag van de jongere zelf (48%; FPJ: 47%). In een enkel geval is een jongere uit huis geplaatst door problemen van de ouder(s) (7%). Voor de gehele PIJ-populatie geldt dat ongeveer één op de vijf jongeren uit huis is geplaatst door problemen van de ouder(s), aanzienlijk vaker dus dan bij de onderzoeksgroep.

De meeste jongeren voelen zich in meer of mindere mate aangetrokken tot criminele of antisociale jongeren (79%; FPJ: 78%). De binding met school is over het algemeen slecht: zeventien jongeren spijbelen regelmatig hele dagen of zijn zelfs uitgevallen (65%; FPJ: 56%) en nog eens zeven jongeren spijbelen regelmatig (27%; FPJ: 20%).

Delict-situationele aspecten

Tien jongeren waren ten tijde van het plegen van hun delict onder invloed van middelen (39%; FPJ: 36%). Bij zes jongeren was er sprake van alcoholgebruik ten tijde van het delict (29%; FPJ: 11%) en bij acht jongeren was er sprake van drugsgebruik (35%; FPJ: 28%). Deze percentages zijn iets hoger dan voor de totale PIJ-populatie, maar hierbij moet wel vermeld worden dat de gegevens van respectievelijk zeven en vijf deelnemers ontbraken.

Bij twaalf jongeren was het slachtoffer een bekende van de jongere (48%; FPJ: 78%), aanzienlijk minder vaak dan voor de gehele PIJ-populatie. In twee van deze gevallen betrof het delict een escalatie van relationele problemen (8%; FPJ: 13%). In dertien gevallen was het slachtoffer geen bekende of was er geen slachtoffer (52%; FPJ: 22%).

¹ De percentages in deze paragraaf zijn berekend op basis van het aantal jongeren van wie de gegevens bekend zijn. Voor de meeste gegevens geldt dat deze van een enkele jongere ontbreken. Als van meer dan drie jongeren de gegevens niet bekend zijn, wordt dit in de tekst benoemd.

Psychologie en functies

Alle jongeren hebben problemen op het gebied van psychologisch functioneren. Van de 28 jongeren hebben 26 jongeren problemen met empathie (93%; FPJ: 98%) en 27 problemen met de gewetensfunctie (96%; FPJ: 99%). Er zijn 24 jongeren die makkelijk beïnvloedbaar zijn (89%; FPJ: 90%), 24 jongeren hebben een zwakke impulscontrole (86%; FPJ: 89%) en 25 jongeren hebben een gebrekkig probleeminzicht (96%; FPJ: 97%).

Veel jongeren hebben een beneden gemiddeld IQ. Het gemiddelde IQ is 89,8, vergelijkbaar met het gemiddelde van de totale PIJ-populatie dat op 89,5 ligt. Net als voor de gehele PIJ-populatie is bijna één op de vier jongeren zwakbegaafd (8) of heeft een licht verstandelijke beperking (3).

Psychiatrie en stoornissen

De jongeren vertonen verschillende vormen van psychiatrische problematiek. Vrijwel alle jongeren vertonen antisociale persoonlijkheidstrekken (96%; FPJ: 88%), van wie vijftien in ernstige mate (54%; FPJ: 61%). Daarnaast komen ook verslavingen veel voor: een derde van de jongeren vertoont stevig drankgebruik (FPJ: 34%) en 21 jongeren kampen met drugsproblemen (75%; FPJ: 64%). Bij twee jongeren is sprake van pedoseksualiteit (7%; FPJ: 9%).

Wanneer psychiatrische problematiek beperkt wordt tot As-1 problematiek liggen de aantallen lager: vijf jongeren hebben een ADHD-diagnose (18%; FPJ: 14%), drie jongeren hebben een diagnose voor depressie (11%; FPJ: 5%) en bij één jongere is autisme gediagnosticeerd (4%; FPJ: 7%).

Het percentage depressieve jongeren is in de onderzoeksgroep iets hoger dan voor de totale PIJ-populatie (11% respectievelijk 5%).

Sociaal/relatoneel

Veel van de jongeren hebben ernstige problemen op het gebied van netwerk en relaties.

Negentien jongeren hebben een beperkt of helemaal geen sociaal netwerk, eventuele criminele vrienden uitgezonderd (73%). Dit is procentueel gezien lager dan voor de totale PIJ-populatie waarbij maar liefst 93% een beperkt of geen sociaal netwerk heeft.

Er zijn 23 jongeren die niet of nauwelijks beschikken over een secundair netwerk, zoals via een sportclub of andere vereniging (92%; FPJ: 93%). Tien jongeren van de 23 van wie deze gegevens bekend zijn, ontvangen in geen of beperkte mate emotionele steun van hun belangrijkste netwerkleden, zoals hun ouders (43%). Voor de totale PIJ-populatie geldt dat meer dan de helft (56%) geen of in beperkte mate emotionele steun ontvangt.

Jongeren hebben moeite met het vormen en onderhouden van relaties: elf van de negentien jongeren van wie deze gegevens bekend zijn, hebben problemen op het gebied van relationele vaardigheden (58%; FPJ: 68%). Het is dan ook niet verwonderlijk dat verschillende jongeren negatieve cognities hebben. Van 22 jongeren zijn hier gegevens over, daarvan beoordelen 9 jongeren andere personen en instanties regelmatig tot vaak vanuit een negatief perspectief (41%; FPJ: 46%). Op deze punten is de onderzoeksgroep vergelijkbaar met de totale PIJ-populatie.

Individueel overzicht

Tot slot is in Tabel 2.3 weergegeven welke probleemgebieden per jongere aanwezig zijn. Te zien is dat alle jongeren op meerdere gebieden redelijke tot ernstige problemen vertonen. Het minimum aantal probleemgebieden is drie. Verschillende jongeren hebben problemen op acht gebieden.

Gemiddeld hebben zij problemen op vijf tot zes gebieden. Ook is te zien dat de meest voorkomende probleemgebieden netwerk (96%), delicten (86%) en antisociaal gedrag (85%) zijn.

Tabel 2.3 Probleemgebieden per jongere (bron: FPJ database).

Casus	Antisociaal gedrag	Seksuele problematiek	Opvoeding	Psychiatrie en redzaamheid	Delicten	Geweten en empathie	Leren en vaardigheden	Netwerk	Verslaving	Intelligentie (IQ lager dan 85)	Totaal aantal probleemgebieden
Instromers											
Instromer 1	+	-	NB	NB	+	+	+	+	+	+	7
Instromer 2	+	-	+	+	+	+	-	+	+	+	8
Instromer 3	+	-	-	-	+	-	-	+	-	+	4
Instromer 4	-	-	+	+	-	-	-	+	-	-	3
Instromer 5	+	-	+	+	+	-	-	+	NB	-	5
Instromer 6	+	-	+	+	+	NB	-	+	+	-	6
Instromer 7	+	+	+	+	+	-	+	+	NB	-	7
Instromer 8	-	+	-	+	-	-	-	+	+	-	4
Instromer 9	+	-	+	+	+	+	-	+	NB	-	6
Instromer 10	Geen gegevens beschikbaar										
Instromer 11	+	-	+	+	+	NB	+	+	+	+	8
Instromer 12	+	-	+	NB	+	+	+	+	+	+	8
Instromer 13	+	-	+	+	+	+	-	+	+	+	8
Instromer 14	-	-	+	+	+	-	-	+	+	-	5
Instromer 15	+	-	-	-	+	+	-	+	-	-	4
Instromer 16	+	-	+	-	+	-	-	+	+	-	5
Totaal instromers	12	2	11	10	13	6	4	15	9	6	M=5,9
Uitstromers											
Uitstromer 1	Geen gegevens beschikbaar										
Uitstromer 2	NB	-	+	NB	+	+	-	-	NB	-	3
Uitstromer 3	+	-	-	-	+	-	-	+	-	+	4
Uitstromer 4	+	-	+	-	+	-	-	+	-	-	4
Uitstromer 5	+	-	-	+	+	-	+	+	+	-	6
Uitstromer 6	+	-	+	-	-	-	-	+	-	-	3
Uitstromer 7	-	-	-	+	+	-	-	+	+	+	5
Uitstromer 8	+	-	+	+	+	+	-	+	+	-	7
Uitstromer 9	+	-	+	-	+	+	-	+	+	-	6
Uitstromer 10	+	-	+	+	-	+	-	+	+	+	7
Uitstromer 11	+	+	+	+	+	-	-	+	+	-	7
Uitstromer 12	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-	8
Uitstromer 13	+	-	+	+	+	-	-	+	+	+	7
Uitstromer 14	NB	-	-	NB	+	-	+	+	NB	+	4
Totaal	10	1	9	7	11	5	3	12	8	5	M=5,5

Uitstromers											
Totaal	22	3	20	17	24	11	7	27	17	11	M=5,7
Percentage	N=26 84,6%	N=28 10,7%	N=27 74,1%	N=24 70,8%	N=28 85,7%	N=26 42,3%	N=28 25,0%	N=28 96,4%	N=23 73,9%	N=28 39,3%	

Toelichting scores: '-' = geen tot matige problemen (score op FPJ-schaal 0 < 1), '+' = redelijke tot ernstige problemen (score op FPJ-schaal 1 ≤ 2), 'NB' = niet bekend

2.3 Verloop interviews jongeren en uitval deelnemers

Hoewel alle jongeren vooraf expliciet hebben ingestemd met deelname aan het onderzoek, konden we hen niet verplichten aan de interviews mee te doen. Een aantal jongeren is tussentijds afgehaakt; zij wilden niet langer mee doen aan het onderzoek. Daarnaast is nog een aantal jongeren uitgevallen, omdat het niet meer lukte met hen in contact te komen. De opgegeven contactgegevens klopten niet meer en het lukte niet om aan de juiste contactgegevens te komen. In Tabel 1.2 in hoofdstuk 1 is te zien met welke jongeren interviews hebben plaatsgevonden en wat de reden voor uitval per jongere was. Hierna geven we een indruk van het verloop van de interviews met de jongeren, waarin de uitval van jongeren wordt toegelicht. Voorbeelden van interviewvragenlijsten zijn opgenomen in bijlage 2.

Eerste interviewronde

De eerste interviewronde vond plaats in de periode maart – juni in 2009. In deze periode zijn 26 jongeren geïnterviewd. Tijdens deze interviewronde zijn alle jongeren benaderd voor een face-to-face-interview. Jongeren die op dat moment in een inrichting verbleven zijn in de inrichting geïnterviewd. Jongeren die destijds met proefverlof waren of hun PIJ al hadden beëindigd zijn thuis opgezocht. Met drie jongeren heeft het interview uiteindelijk telefonisch plaatsgevonden. Eén van deze jongeren is in eerste instantie opgezocht, maar de jongere bleek de afspraak vergeten te zijn. Een andere jongere vond het zelf prettig om het interview telefonisch te doen. Bij nog één jongere is voor deze vorm gekozen, vanwege de lange reistijd die een face-to-face-interview met zich mee zou brengen. De interviews met de jongeren duurden maximaal een uur in verband met de belasting voor de jongere en zijn dagprogramma. Vanwege de veelheid aan onderwerpen hebben we niet altijd alle onderwerpen kunnen bespreken. In de interviews met LVG-jongeren bleek dat jongeren veel feitelijke informatie konden geven, maar het lastig vonden om hun mening te geven. In deze periode vonden interviews plaats met 26 jongeren. Met twee jongeren lukte het niet contact te leggen en met twee andere jongeren is wel contact geweest, maar bij hen kwam het interview niet van de grond.

Wat betreft de jongeren met wie geen contact is geweest: één jongere, die op het moment van toestemming vragen nog in een van de inrichtingen verbleef, maar van wie de PIJ al vrij snel daarna plotseling werd beëindigd, was het niet mogelijk om zijn contactgegevens te achterhalen. Ook van de andere jongere waren de contactgegevens niet meer up to date.

Zoals genoemd waren er nog twee jongeren die in deze ronde niet zijn geïnterviewd, maar met wie wel contact is geweest. Met een van deze jongeren zou het interview op verzoek bij het Nederlands Jeugdinstuut plaatsvinden, maar hij kwam tot twee keer toe niet opdagen. Daarna lukte het niet meer telefonisch contact te krijgen. Een andere jongere, van wie alleen een emailadres beschikbaar was, wilde wel meedoen, maar reageerde op een gegeven moment niet meer op zijn mail. Ruim een

half jaar later heeft hij zelf contact gezocht, hij wilde alsnog meedoen. Het interview heeft toen bij het Nederlands Jeugdinstituut plaats gevonden. Met deze jongere ging het, sinds zijn PIJ een jaar daarvoor beëindigd was, erg slecht en hij zat vol met frustraties over zijn PIJ. Hierdoor verliep het interview moeizaam en is het interview voortijdig beëindigd.

Tweede interviewronde

Een jaar na de eerste interviewronde, in de periode mei - juni 2010, vond de tweede interviewronde plaats. In deze periode zijn negentien jongeren geïnterviewd. De jongeren die zich op dat moment in één van de drie deelnemende JJI's bevonden, zijn weer face-to-face geïnterviewd. Jongeren die inmiddels in een andere JJI verbleven, zijn telefonisch benaderd, evenals de jongeren die met proefverlof waren of van wie de PIJ beëindigd was.

Tijdens deze ronde zijn negentien jongeren geïnterviewd. Met de jongere met wie het eerste interview in een later stadium heeft plaatsgevonden is bewust geen tweede interview gehouden. Bij de andere tien jongeren is het afnemen van een interview niet gelukt. Van deze tien jongeren zijn er zeven 'kwijt geraakt' doordat de actuele contactgegevens niet beschikbaar waren en zijn er drie jongeren die niet meer wilden mee doen. De redenen voor het uitvallen van deze tien jongeren worden hierna toegelicht.

Twee jongeren zijn tijdens de eerste ronde al uitgevallen, vanwege het ontbreken van de juiste contactgegevens. Met één van deze jongeren is nog wel contact geweest met zijn tante. Van vijf andere jongeren, die in de eerste ronde wel zijn geïnterviewd, bleken de telefoonnummers inmiddels achterhaald.

Ook via de inrichtingen konden we niet aan de juiste telefoonnummers komen. Van vier van deze jongeren was een adres bij ons bekend. Zij hebben een brief gekregen met het verzoek contact op te nemen. Eén van de jongeren heeft hier op gereageerd en met hem heeft een interview plaatsgevonden.

Drie jongeren die tijdens de eerste ronde nog wel open stonden voor het onderzoek, wilden nu niet meer mee doen. Twee van deze jongeren wilden niet meer mee doen omdat ze zelf geen belang hadden bij deelname en één jongere wilde nu zijn PIJ was afgesloten niet meer over zijn PIJ in gesprek gaan. Er waren nog enkele jongeren die in eerste instantie niet meer mee wilden werken, maar die uiteindelijk toch voor het interview gemotiveerd konden worden.

De jongere die tijdens de eerste ronde niet is geïnterviewd doordat hij niet kwam opdagen, was tijdens de tweede ronde wel tot een interview bereid. Vanwege langdurig verblijf in het buitenland zijn de interviewvragen per email verstuurd. Op enkele vragen heeft de jongere geantwoord. Nadien heeft de hij niet meer op emails geantwoord.

Laatste update: derde ronde

Voor de derde dataverzamingsronde heeft in augustus/september 2010 een update van de stand van zaken plaatsgevonden. Met zeven jongeren is voor de zomer al een interview gehouden waarbij ronde 2 en ronde 3 zijn gecombineerd, omdat ten tijden van de eerste ronde de PIJ van deze jongeren al was beëindigd. Met één jongere is voor ronde 3 apart een interview gehouden en met twee jongeren is er een kort contactmoment geweest waarbij de stand van zaken duidelijk werd.

2.4 Besluit

De selectie van de dertig deelnemers is uiteindelijk iets anders verlopen dan van tevoren voorgenomen. Bij het bezoeken van de instellingen bleek een gedeelte van de jongeren al niet meer in de inrichting aanwezig. De deelnemerslijst is daarom aangepast. Om voldoende jongeren te kunnen selecteren zijn de criteria iets verruimd: voor het instromerscohort zijn jongeren geselecteerd die tussen half 2007 en begin 2009 met hun PIJ zijn begonnen en voor het cohort uitstromers zijn jongeren geselecteerd die in 2008 of 2009 met hun proefverlof zouden starten. Er is geen reden om aan te nemen dat de deelnemende groep jongeren afwijkt van de groep jongeren die in eerste instantie is geselecteerd.

Representativiteit was niet het uitgangspunt bij de selectie van de steekproef. Bij de selectie is gekozen om juist een variëteit aan trajecten (verschillende specialisaties) bij het onderzoek te betrekken. Vanwege de niet willekeurige selectiewijze en ook de geringe omvang van de onderzoeksgroep is er geen sprake van een representatieve onderzoeksgroep. De bevindingen uit dit onderzoek kunnen dan ook niet zondermeer worden toegepast op de gehele PIJ-populatie. Wel blijkt uit de vergelijking met de FPJ-database dat de onderzoeksgroep in grote lijnen vergelijkbaar is met de jongeren die in de FPJ-database zijn opgenomen. De bevindingen uit dit rapport betreffen derhalve niet een bijzondere of afwijkende groep binnen de PIJ-populatie en geven daarmee wel een beeld van de wijze waarop de PIJ-maatregel in de praktijk vorm krijgt.

De onderzoeksgroep bestaat uit 28 jongens en 2 meisjes. Bij het opleggen van hun PIJ zijn tien van hen al meerderjarig. Op het moment van interviewen is bijna de hele groep, op één jongere na, meerderjarig. De oudste deelnemer is dan 25 jaar. Bijna alle deelnemers hebben de Nederlandse nationaliteit. Van zeventien jongeren zijn beide ouders of is één van hun ouders in het buitenland geboren. De jongeren vertonen op meerdere gebieden redelijke tot ernstige problemen. De meest voorkomende probleemgebieden zijn netwerk, delicten en antisociaal gedrag.

De jongeren zijn tijdens twee interviewrondes geïnterviewd. In de eerste ronde is met 26 jongeren gesproken en in de tweede ronde met 19 jongeren. Tijdens de tweede ronde, die zo'n anderhalf jaar nadat de jongeren persoonlijk voor het onderzoek zijn benaderd plaatsvond, bleek dat de juiste contactgegevens van zeven jongeren niet meer te achterhalen waren. Nog eens drie jongeren wilden niet langer meedoen aan het onderzoek. Een derde van de jongeren is dus uitgevallen. In een laatste ronde rond de zomer van 2010 heeft een laatste update plaatsgevonden waarbij met enkele jongeren nogmaals contact is geweest.

3. Het voortraject

In dit hoofdstuk wordt de periode beschreven vanaf de inverzekeringstelling van een jongere tot aan het moment dat de behandeling start in het kader van de PIJ-maatregel.

Wat er gebeurt met de jongeren tijdens het voortraject, hoe dit gebeurt en waarom wordt beschreven in chronologische volgorde van het jeugdstrafprocesrecht, met als start een beschrijving van de gepleegde delicten. Per onderdeel wordt eerst kort het formele, wettelijke kader weergegeven. Naast de algemene regels van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering zijn de regels van het jeugdstrafrecht en jeugdstrafprocesrecht van toepassing. Daarna volgt een beschrijving van de bevindingen uit het dossieronderzoek. Voor zover jongeren en medewerkers in de interviews uitspraken hebben gedaan over gebeurtenissen worden deze eveneens beschreven. In paragraaf 3.5 geven we een overzicht van de duur en de belangrijkste gebeurtenissen van het gehele voortraject. In de laatste paragrafen gaan we in op de verblijfplaats van de jongeren tijdens het voortraject en beschrijven we de samenwerking tussen het jeugdstrafrecht en het volwassenstrafrecht en de samenwerking tussen regio's gedurende het voortraject. Tot slot worden de onderzoeksvragen beantwoord voor zover deze betrekking hebben op het voortraject.

De informatie over het voortraject is voor een groot deel gebaseerd op gegevens uit de dossiers en uit TULP. Bij de instromers is in de dossiers gezocht naar gedetailleerde informatie over het voortraject. Bij uitstromers is het dossieronderzoek beperkt tot het achterhalen van het verloop van het individuele traject. Er hebben twee interviews plaatsgevonden met behandelcoördinatoren die betrokken zijn bij jongeren die, op het moment van de selectie van de onderzoeksgroep, nog in de opvanggroep verbleven. Met hen is eveneens gesproken over het voortraject. Daarnaast is in de interviews met jongeren gesproken over een aantal gebeurtenissen die tijdens het voortraject hebben plaatsgevonden.

3.1 Delict

Het voortraject start met de aanhouding van een jongere door de politie nadat een strafbaar feit is gepleegd. Op basis van informatie in het dossier is geïnventariseerd voor welke strafbare feiten de jongeren zijn aangehouden en vervolgd (zie Tabel 3.1).

Tabel 3.1 Aard en aantal strafbare feiten waarvoor de jongere is vervolgd

Casus	Vermogensdiefstal: Oplichting, Fraude, Diefstal zonder geweld	Mishandeling	Bedreiging (inclusief dreiging met terroristisch misdrijf)	Diefstal met geweld	Seksueel misdrijf	Poging tot doodslag/moord	Vernieling	Opiumwet delict	Overig (brandstichting/belediging)	Gebruik van geweld	Aantal strafbare feiten
Instromers											
Instromer 1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	Ja	5
Instromer 2	0	0	0	0	0	0	1	0	1	Nee	2
Instromer 3	1	1	0	0	0	1	0	0	0	Ja	3
Instromer 4	1	1	1	0	0	1	0	0	0	Ja	4
Instromer 5	0	1	1	0	0	0	0	0	0	Ja	2
Instromer 6	0	1	1	0	0	1	0	0	0	Ja	3
Instromer 7	0	0	0	0	1	0	0	0	0	Ja	1
Instromer 8	0	0	0	0	1	0	0	0	0	Ja	1
Instromer 9	0	1	1	1	1	0	0	0	0	Ja	4
Instromer 10	0	0	1	1	1	0	0	0	0	Ja	3
Instromer 11	1	0	0	0	0	0	1	0	0	Nee	2
Instromer 12	1	0	0	1	0	0	1	0	1	Ja	4
Instromer 13	1	1	0	0	0	0	0	0	0	Ja	2
Instromer 14	0	1	0	1	0	0	0	0	0	Ja	2
Instromer 15	0	1	0	0	0	1	0	0	0	Ja	2
Instromer 16	1	1	1	0	0	0	0	0	0	Ja	3
Totaal instromers	7	10	7	5	4	4	4	0	2	14	M=2,7
Uitstromers											
Uitstromer 1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	Ja	4
Uitstromer 2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	Ja	2
Uitstromer 3	0	0	1	1	0	0	0	0	0	Ja	2
Uitstromer 4	0	0	0	0	1	0	0	0	0	Ja	1
Uitstromer 5	0	0	1	0	0	0	0	0	0	Nee	1
Uitstromer 6	1	0	0	0	0	0	0	1	0	Nee	2
Uitstromer 7	0	1	0	0	0	0	0	0	0	Ja	1
Uitstromer 8	0	0	0	1	0	0	0	0	0	Ja	1
Uitstromer 9	0	0	0	0	1	0	0	0	0	Ja	1
Uitstromer 10	0	1	0	0	1	0	0	0	0	Ja	2
Uitstromer 11	1	0	1	1	1	0	0	0	1	Ja	5
Uitstromer 12	0	0	1	1	0	1	0	0	0	Ja	3
Uitstromer 13	0	0	0	1	0	0	0	0	0	Ja	1
Uitstromer 14	0	1	0	0	0	0	0	0	0	Ja	1
Totaal Uitstromers	3	5	5	6	5	1	0	1	1	12	M=1,9

Totaal	10	15	12	11	9	5	4	1	3	26	M=2,3
Percentage N=30	33,3%	50,0%	40,0%	36,7%	30,0%	16,7%	13,3%	3,3%	10,0%	86,7%	

Negen van de dertig jongeren (30%) worden vervolgd voor één strafbaar feit. De overige jongeren (70%) worden voor meerdere strafbare feiten vervolgd: tien jongeren (33%) zijn aangehouden in verband met verdenking van twee soorten delicten, vijf jongeren (17%) voor drie soorten delicten en zes jongeren (20%) voor vier of vijf soorten delicten (het aantal strafbare feiten waarvoor de jongere wordt vervolgd kan groter zijn wanneer een jongere meerdere strafbare feiten van een soort heeft gepleegd). Bij het merendeel van de strafbare feiten waar de jongeren voor worden vervolgd is sprake van gewelddadig gedrag. Bij vier jongeren is geen sprake geweest van fysiek geweld. Het gemiddeld aantal soorten strafbare feiten waarvoor jongeren worden vervolgd is bij de uitstromers lager. Zeven van de negen jongeren die voor één soort strafbaar feit worden vervolgd is een 'uitstromer'. De reden van dit verschil is niet duidelijk op basis van de verzamelde gegevens.

Uit de dossiers blijkt dat de meeste jongeren, die voor meer dan een strafbaar feit worden vervolgd, de delicten in een kort tijdsbestek tijdens meerdere incidenten plegen. Instromer 1 heeft bijvoorbeeld in een periode van zeven dagen verschillende strafbare feiten gepleegd. Bij de jongeren die voor één strafbaar feit worden vervolgd gaat het bij bijna de helft van de jongeren om een zedendelict. Bij de twee jongeren die uitsluitend voor mishandeling worden vervolgd betreft het mishandeling van gezinsleden thuis. Mishandeling van gezinsleden is ook bij Uitstromer 2 het belangrijkste strafbare feit voor vervolging. Bij de jongere die uitsluitend voor bedreiging wordt vervolgd betreft dit de dreiging met een terroristisch misdrijf.

3.2 Aanhouding – inverzekeringstelling – besluit voorlopige hechtenis

3.2.1 Formeel kader

Na de aanhouding van een jongere beoordeelt de politie in eerste instantie of er al dan niet een proces-verbaal wordt opgemaakt en vervolgens of het proces-verbaal aan de officier van justitie wordt toegezonden. De officier van justitie heeft tot taak te beslissen of een strafzaak aan de kinder(straf)rechter wordt voorgelegd en de jongere wordt vervolgd (Van der Linden, Siethoff & Zeijlstra-Rijpstra, 2005).

Na aanhouding kan de jongere als 'verdachte' zes uur worden opgehouden voor onderzoek of, wanneer hij de nacht op het politiebureau heeft doorgebracht, maximaal vijftien uur. De jongere kan langer dan vijftien uur worden vastgehouden door middel van een bevel tot inverzekeringstelling. Dit bevel kan door de officier van justitie of de hulpofficier voor drie dagen worden opgelegd wanneer sprake is van een strafbaar feit waar voorlopige hechtenis voor is toegelaten. Direct na de inverzekeringstelling wordt een piketadvocaat toegevoegd en wordt de Raad voor de Kinderbescherming op de hoogte gesteld. De Raad voor de Kinderbescherming bezoekt de jongere en maakt een zogenaamd 'vroeghulprapport' over de persoonlijke situatie van de jongere op. De officier van justitie moet daarvan kennisnemen voordat hij voorlopige hechtenis vordert.

In 2003 is het Justitieel Casus Overleg (JCO) formeel landelijk ingevoerd. Het casusoverleg is erop gericht de kwaliteit van de afdoeningsbeslissing te verbeteren. Het overleg wordt in beginsel gevoerd tussen vertegenwoordigers van de (primaire) ketenpartners: politie, OM en de Raad voor de Kinderbescherming. In het overleg wordt door de ketenpartners relevante informatie bijeengebracht op grond waarvan door de officier van justitie in het overleg een afdoeningsbeslissing wordt genomen.

De beslissing tot voorlopige hechtenis wordt altijd door een rechter genomen. Wanneer de rechter besluit tot voorlopige hechtenis van de jongere, gaat hij na of de tenuitvoerlegging van dit bevel, hetzij onmiddellijk, hetzij na een bepaald tijdsverloop, kan worden geschorst. Schorsing van de voorlopige hechtenis vindt plaats onder de algemene voorwaarden. De rechter kan, na advies te hebben ingewonnen van de Raad voor de Kinderbescherming, ook bijzondere voorwaarden aan de schorsing verbinden.

De voorlopige hechtenis valt uiteen in de bewaring en de gevangenhouding. Voor beide onderdelen gelden dezelfde criteria. Het moet gaan om een 'feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten'. Daarnaast moet er sprake zijn van een van de wettelijke gronden voor voorlopige hechtenis: vluchtgevaar, gevaar dat het onderzoek gefrustreerd wordt, een ernstig geschokte rechtsorde, en het gevaar dat de verdachte nieuwe misdrijven begaat (Boendermaker & Uit Beijerse, 2008).

3.2.2 De cases

Bij de instromers is in het dossieronderzoek naar gegevens gezocht over het traject voorafgaand aan het besluit over de voorlopige hechtenis. Alle instromers zijn in verzekering gesteld.

Beoordeling en besluit politie

In de zestien dossiers is nauwelijks informatie teruggevonden over het besluit en de beoordeling van de politie. Ten behoeve van de delictanalyse, waar jongeren bij de start van de behandeling aan deelnemen (zie hoofdstuk uitvoering), zijn de proces-verbalen van de jongeren over het algemeen wel beschikbaar voor behandelaren. Deze gegevens worden echter niet in het behandeldossier bewaard.

Tabel 3.2 Traject tot besluit voorlopige hechtenis bij instromers

Casus	Beoordeling politie	Advies RvdK Vroeghulp onderzoek	RvdK overig onderzoek/advies	Besluit voorlopige hechtenis
Instromers				
Instromer 1	N.I.D.*	Geen schorsing PO**	N.I.D.	In bewaring Beschikking in dossier
Instromer 2	N.I.D.	Geen Vroeghulprapportage	Op basis van betrokkenheid bij OTS strafadvies PIJ	In bewaring Beschikking in dossier
Instromer 3	N.I.D.	N.I.D.	Vervolgonderzoek in later stadium	Schorsing Beschikking N.I.D.
Instromer 4	N.I.D.	N.I.D.	Milieuonderzoek in later stadium	In bewaring Beschikking N.I.D.
Instromer 5	Ingebracht in casus overleg Veelplegers	N.I.D.	Strafadvies PIJ	In bewaring Beschikking N.I.D.
Instromer 6	N.I.D.	N.I.D.	N.I.D.	In bewaring Beschikking N.I.D.
Instromer 7	N.I.D.	Geen schorsing PO	N.I.D.	In bewaring Beschikking in dossier
Instromer 8	N.I.D.	Geen schorsing Vervolg onderzoek	N.I.D.	In bewaring Beschikking in dossier
Instromer 9	N.I.D.	Geen schorsing Vervolgonderzoek door RvdK	N.I.D.	In bewaring Beschikking N.I.D.
Instromer 10	N.I.D.	Geen schorsing PO	N.I.D.	In bewaring Beschikking in dossier
Instromer 11	Apart dossier met PV***	RvdK verwijst naar betrokken gezinsvoogd PO	N.I.D.	In bewaring Beschikking N.I.D.
Instromer 12	N.I.D.	RvdK verwijst naar betrokken jeugdreclasserder	N.I.D.	In bewaring Beschikking in dossier
Instromer 13	N.I.D.	N.I.D Jeugdreclasserder informeert Raadkamer	N.I.D.	In bewaring Beschikking in dossier
Instromer 14	N.I.D.	Geen schorsing PO	N.I.D.	In bewaring Beschikking N.I.D.
Instromer 15	N.I.D.	Schorsen tenzij betrokkenheid bij delict groter is dan RvdK inschat. Verwijzing naar	N.I.D.	In bewaring Beschikking in dossier

		gezinsvoogd voor advies		
Instromer 16	N.I.D.	Pas schorsen wanneer Jeugdreclassering plan heeft Intramuraal PO	N.I.D.	In bewaring Beschikking in dossier

RvdK = Raad voor de Kinderbescherming; N.I.D.= Niet in dossier; PO = persoonlijkheidsonderzoek; PV = Proces-verbaal

Vroeghulprapportage Raad voor de Kinderbescherming

Elf van de zestien dossiers bevatten informatie over het vroeghulponderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming (zie Tabel 3.2). Bij één van deze elf jongeren blijkt uit het dossier dat de Raad voor de Kinderbescherming niet op de hoogte is gesteld van de in verzekeringstelling waardoor geen vroeghulprapportage is opgesteld. De Raad heeft op basis van zijn betrokkenheid bij de OTS van de jongere in een later stadium wel een strafadvies uitgebracht.

Bij zeven van de elf jongeren adviseert de Raad niet te schorsen met als reden de ernst van het delict en het gevaar voor recidive. Bij vier jongeren verwijst de Raad naar de jeugdreclasserder of naar de gezinsvoogd die bij de betreffende jongere betrokken is voor uitgebreider advies. Bij één van deze vier jongeren adviseert de Raad schorsing tenzij uit nader onderzoek blijkt dat de betrokkenheid bij het delict groter is dan de Raad op dat moment inschat. Deze jongere maakt volgens de Raad een positieve ontwikkeling door en is leerbaar, gemotiveerd en aanspreekbaar op zijn gedrag.

De Raad adviseert bij zes van de elf jongeren een persoonlijkheidsonderzoek in te stellen. Ook hier wordt de ernst van het delict en de recidive kans als reden genoemd. Bij een aantal jongeren wordt daarnaast genoemd dat meer duidelijkheid moet komen over de oorzaak van het delict, vooral wanneer sprake is van seksuele delicten, en dat meer duidelijkheid moet komen over wat de meest wenselijke maatregel is. Eenmaal adviseert de Raad dat de Raad zelf een vervolg onderzoek zal uitvoeren met als doel te bezien of een persoonlijkheidsonderzoek noodzakelijk is en om de thuissituatie nader in beeld te brengen.

Bij vijf jongeren is geen informatie over een vroeghulponderzoek in het dossier opgenomen. Mogelijk heeft dit te maken met het feit dat jongeren al bekend zijn in het justitiële circuit of civielrechtelijke circuit. Bij drie jongeren, bij wie geen vroeghulponderzoek is teruggevonden, heeft de Raad in een later stadium een strafadvies opgesteld.

Beoordeling en besluit officier van justitie

Over de overwegingen van de officier van justitie om de jongere te vervolgen is nauwelijks informatie gevonden in de dossiers. De vordering van de officier van justitie is in twee dossiers aanwezig. In de vordering worden alleen de wettelijke gronden genoemd en wordt niet ingegaan op individuele factoren of op adviezen van bijvoorbeeld de Raad voor de Kinderbescherming.

In één dossier staat in een schrijven van de Raad aangegeven dat de jongere is besproken in het Justitieel Casus Overleg (JCO). De conclusies van dit overleg zijn niet bekend. In de overige dossiers is geen informatie teruggevonden waaruit blijkt dat jongere besproken is in het JCO.

Beoordeling en besluit rechtbank

De beschikking van de rechtbank met betrekking tot de inbewaringstelling maakt deel uit van de meeste dossiers. Ook voor deze beschikking geldt dat de afwegingen die in het document zijn opgenomen formeel zijn en geen betrekking hebben op de individuele situatie van de jongeren. Met uitzondering van één jongere, worden alle instromers in bewaring gesteld. Instromer 3 wordt onder voorwaarden door de kinderrechter geschorst. De voorwaarden bestaan onder meer uit begeleiding van zowel de gezinsvoogd als de jeugdreclassering, plaatsing in een pleeggezin, geen nieuwe delicten en meewerken aan een persoonlijkheidsonderzoek. Het dossier biedt geen duidelijkheid over de afwegingen die geleid hebben tot dit besluit. Na een maand rapporteert de gezinsvoogd dat de jongere zich niet aan de afspraken houdt. Na één dag terugplaatsing in een Justitiële Jeugdinstelling wordt de schorsing voortgezet. Na ruim twee en een halve maand wordt de schorsing alsnog opgeheven omdat de jongere zich opnieuw niet aan de afspraken heeft gehouden.

Het voortraject van de uitstromers is in het dossier niet uitgebreid onderzocht. Op basis van gegevens uit TULP blijkt echter dat ook één uitstromer na de inbewaringstelling is geschorst. Tot aan de veroordeling tot PIJ heeft deze jongere thuis gewoond. Na de veroordeling is de jongere in hechtenis genomen.

3.3 Voorlopige hechtenis - (pro justitia) advies – veroordeling

3.3.1 Formeel kader

De voorlopige hechtenis kan in totaal 104 dagen duren: de bewaring maximaal 14 dagen en de gevangenhouding maximaal 90 dagen. Het is vervolgens mogelijk dat een pro-formazitting plaatsvindt wanneer bijvoorbeeld het strafrechtelijk onderzoek of persoonlijkheidsonderzoek nog niet is afgerond. De zittingsrechter beoordeelt of de voorlopige hechtenis wordt verlengd (Boendermaker & Uit Beijerse, 2008).

De voorwaarden voor het opleggen van een PIJ-maatregel zijn geregeld in artikel 77s Wetboek van Strafrecht. Er zijn drie cumulatieve voorwaarden opgenomen waaraan moet zijn voldaan. De eerste betreft de ernst van het gepleegde delict: er moet sprake zijn van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. De tweede is dat het opleggen van een maatregel moet worden geëist door de veiligheid van anderen of de algemene veiligheid van personen of goederen. De derde voorwaarde is dat de maatregel in het belang moet zijn van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige. De maatregel kan alleen worden opgelegd wanneer advies is uitgebracht van minimaal twee (gedrags)deskundigen van verschillende disciplines. Als de maatregel wordt opgelegd aan iemand aan wie het feit wegens gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis niet kan worden aangerekend, dient één van de twee deskundigen een psychiater te zijn (Boendermaker & Uit Beijerse, 2008). De PIJ-maatregel kan zowel voorwaardelijk als onvoorwaardelijk worden opgelegd. Ook kan de PIJ-maatregel in combinatie met andere straffen, zoals jeugddetentie of een geldboete, worden opgelegd.

3.3.2 De cases

Voorlopige hechtenis

De gemiddelde duur van de voorlopige hechtenis en in verzekeringstelling is 158 dagen. Bij tien van de dertig jongeren duurt de voorlopige hechtenis en in verzekeringstelling minder dan 111 dagen (104 dagen voorlopige hechtenis plus 6 dagen en 15 uur in verzekeringstelling). Dit betekent dat bij deze tien jongeren de voorlopige hechtenis na de tweede verlenging gevangenhouding niet is verlengd. Bij twintig jongeren duurt de voorlopige hechtenis en in verzekeringstelling langer dan 111 dagen. Bij vier jongeren hangt dit onder meer samen met een schorsing. Bij zestien jongeren is na de tweede verlenging gevangenneming de voorlopige hechtenis verlengd. Bij de instromers duurt de voorlopige hechtenis gemiddeld 68 dagen meer dan 111 dagen, bij de uitstromers gemiddeld 44 dagen meer (zie Tabel 3.3). De vier jongeren die een periode zijn geschorst zijn niet meegenomen in deze gemiddelden.

Tabel 3.3 Duur in dagen voorlopige hechtenis en schorsing

Cases	Duur in verzekeringstelling-vonnissen in dagen	Aantal dagen > 111	Schorsing in dagen
Instromers			
Instromer 1	164	53	-
Instromer 2	130	19	-
Instromer 3	101	-	74* Reden schorsing n.i.d. Reden intrekken schorsing: niet houden aan voorwaarden
Instromer 4	110	-	-
Instromer 5	119	8	-
Instromer 6	105	-	-
Instromer 7	157	46	-
Instromer 8	277	166	-
Instromer 9	226	115	-
Instromer 10	100	-	-
Instromer 11	210	99	-
Instromer 12	108	-	-
Instromer 13	189	(78)**	52 Reden schorsing n.i.d. Reden intrekken schorsing: niet houden aan voorwaarden
Instromer 14	216	105	-
Instromer 15	115	4	-
Instromer 16	185	(74)**	43 Reden schorsing n.i.d. Reden einde schorsing n.i.d.
Gemiddelde instromers	M=157 (N=16)	M= 68 (N=9)	M = 56 (N=3)

Uitstromers			
Uitstromer 1	113	2	-
Uitstromer 2	94	-	-
Uitstromer 3	189	78	-
Uitstromer 4	154	43	-
Uitstromer 5	118	7	-
Uitstromer 6	120	9	-
Uitstromer 7	109	-	-
Uitstromer 8	248	137	-
Uitstromer 9	449	(338)**	237 Reden schorsing n.i.d. Reden einde schorsing: aanhouding na gepleegd delict
Uitstromer 10	172	(61)**	170* Reden schorsing n.i.d. Reden einde schorsing: veroordeling
Uitstromer 11	100	-	-
Uitstromer 12	107	-	-
Uitstromer 13	109	-	-
Uitstromer 14	142	31	-
Gemiddelde Uitstromers	M = 159 (N=14)	M=44 (N=7)	M= 204 (N=2)
Gemiddelde Totaal	M = 158 (N=30)	M=58 (N=16)	M= 115 (N=5)

* Schorsing direct na inverzekeringstelling (zie paragraaf 3.2)

**I.v.m. met schorsing niet meegenomen in gemiddelde

Schorsing

Van de dertig jongeren zijn in het totaal vijf jongeren een periode geschorst. Naast de twee jongeren die direct na de inverzekeringstelling zijn geschorst, zijn drie jongeren gedurende de gevangenneming een periode geschorst: twee instromers en één uitstromer.

Bij de twee instromers heeft de schorsing ruim twee maanden geduurd. Bij één van hen is in het dossier informatie teruggevonden over de schorsing. Gedurende de schoring heeft Instromer 13 deelgenomen aan ITB-Criem. Hij heeft bij de start verklaard te stoppen met criminaliteit en de ouders hebben een verklaring ondertekend dat zij geen belemmering vormen voor de werkzaamheden van ITB. Zowel de jongere als de moeder moest zich houden aan aanwijzingen van de jeugdreclassering. De schorsing is beëindigd omdat de jongere zich niet aan de voorwaarden heeft gehouden.

De schorsing van Uitstromer 9 heeft acht maanden geduurd. Op basis van een persoonlijkheidsonderzoek is tot de schorsing besloten. De voorwaarden voor schorsing waren onder meer poliklinische dagbehandeling en ITB Harde kern. Na acht maanden wordt de jongere aangehouden wegens een delict. Hij is op dat moment dakloos omdat het verblijf in een kamertrainingscentrum is misgelopen. Inmiddels is hij dan achttien jaar en hij wordt in het Huis van Bewaring in hechtenis genomen.

Met één jongere is in het interview over de schorsing gesproken. Hij vertelt dat hij het niet eens was met de voorwaarden die werden gesteld. ‘De voorwaarden zijn naar Jeugdzorg luisteren. Je moet een week thuis zitten zei ze. Dat deed ik niet (...) ze kan niet zeggen dat ik een hele week thuis moest zitten’.

Bij de meeste jongeren is in TULP en in de dossiers terug te zien dat de gevangenhouding voor 30 dagen wordt opgelegd en steeds met 30 dagen is verlengd. De dossiers bevatten diverse beschikkingen over deze verlengingen echter zonder inhoudelijke beoordeling. De verschillen in duur van de voorlopige hechtenis lijken voor een deel samen te hangen met het onderzoeks- en advies traject dat hierna wordt beschreven.

Onderzoek en advies

Bij alle jongeren, zowel instromers als uitstromers, is een dubbel persoonlijkheidsonderzoek uitgevoerd door het Nederlands Instituut voor Forensische psychiatrie en psychologie (NIFP). Met uitzondering van één jongere is het onderzoek uitgevoerd door een psycholoog en een psychiater. Bij één jongere heeft een orthopedagoog in plaats van een psycholoog gerapporteerd.

Bij alle jongeren is geconcludeerd dat er sprake is van een stoornis of een gebrekkige ontwikkeling. Bij 29 van de 30 jongeren is geconcludeerd dat er sprake is van verminderde toerekeningsvatbaarheid ten tijde van het delict.

Pro justitia onderzoek

Uit dossiergegevens van de zestien instromers komt naar voren dat de pro justitie rapportage in ongeveer gelijke mate wordt aangevraagd door zowel officier van justitie als door de rechter. De aanvraagdatum van het onderzoek is bij tien jongeren bekend. De duur vanaf de inverzekeringstelling tot de aanvraag varieert. Bij één jongere is het onderzoek al aangevraagd in het kader van een eerdere strafzaak waarvoor tevens de maatregel ITB plus en de maatregel Hulp en Steun is ingezet. Bij vijf jongeren is het onderzoek binnen veertien dagen na de inverzekeringstelling aangevraagd. Bij de overige vier jongeren, waarvan de aanvraagdatum bekend is, is het onderzoek in een later stadium aangevraagd, variërend van 20 tot 95 dagen na de inverzekeringstelling (zie Tabel 3.4).

In de dossiers zijn geen verklaringen gevonden voor de verschillen in de termijn waarop het onderzoek is aangevraagd. Ook met betrekking tot de verschillen in de duur van het onderzoek is geen informatie gevonden.

Tabel 3.4 Uitvoering onderzoek

Casus	Aanvrager pro justitia onderzoek	Aanvraag pro justitia: Aantal dagen na inverzekeringstelling	Rapportage pro justitia: Aantal dagen na inverzekeringstelling	Extra onderzoek
Instromers				
Instromer 1	Officier v justitie	12	82	-
Instromer 2	Officier v justitie	12	101	-
Instromer 3	Officier v justitie	10	63	Milieu onderzoek RvdK
Instromer 4	Officier v justitie	50	76	Milieu onderzoek

				RvdK
Instromer 5	Rechter	-82	98	-
Instromer 6	Rechter	n.i.d.	n.i.d.	-
Instromer 7	Rechter	7	140	-
Instromer 8	Rechter	n.i.d.	105	PBC
Instromer 9	Officier v justitie	n.i.d.	178	-
Instromer 10	Officier v justitie	14	89	-
Instromer 11	Rechter	53	115	-
Instromer 12	Rechter	n.i.d.	80	-
Instromer 13	Officier v justitie	20	154	-
Instromer 14	Niet bekend	95	n.i.d.	-
Instromer 15	Officier v justitie	n.i.d.	95	-
Instromer 16	Rechter	n.i.d.	139	-
			<i>M= 108 (N=15)</i>	

Bij de zestien instromers zijn de conclusies en adviezen uit de pro justitia rapportage nader bekeken. Bij alle instromers is de conclusie dat behandeling noodzakelijk is. Genoemd wordt dat zonder behandeling de kans op recidive groot is of dat bij het uitblijven van behandeling de persoonlijkheidsontwikkeling van de jongere negatief zal verlopen waardoor bijvoorbeeld een persoonlijkheidsstoornis zal ontstaan.

Bij alle instromers is en PIJ-maatregel geadviseerd: bij twaalf jongeren een onvoorwaardelijke PIJ-maatregel en bij vier een voorwaardelijke PIJ-maatregel.

In de adviezen voor een onvoorwaardelijke PIJ komen de volgende overwegingen naar voren: eerdere (ambulante) hulpverlening of eerdere (voorwaardelijke) straffen hebben geen resultaat gehad, de jongere is niet gemotiveerd voor behandeling en de jongere heeft onvoldoende probleembesef waardoor vrijwillige behandeling niet haalbaar is en een gesloten setting noodzakelijk is. Bij een aantal jongeren wordt daarnaast verwezen naar de thuissituatie: opvoeders hebben om verschillende redenen onvoldoende mogelijkheden om toezicht op de jongere te houden. Eenmaal wordt verwezen naar de sociale omgeving van de jongere: de jongere gaat vooral om met dealers en andere in de ontwikkeling bedreigde jongeren.

Bij twee jongeren is overwogen of een ondertoezichtstelling (OTS) met een machtiging gesloten uithuisplaatsing een alternatief kan zijn voor een onvoorwaardelijke PIJ. Bij één jongere is echter de verwachting dat de ouder onvoldoende in staat zal zijn toezicht te houden. Bij de andere jongere wordt afgezien van een OTS omdat het aanvragen van een OTS lang duurt en gezien de leeftijd van de jongere maar kort van nut kan zijn.

Een advies over de instelling waar de behandeling plaats zou moeten vinden maakt bij vier van de twaalf rapporten deel uit van het advies. Bij de vier jongeren gaat het om een specifieke behandelsetting: driemaal een LVG-setting en eenmaal een gespecialiseerde afdeling voor de behandeling van zedenproblematiek. Bij de overige acht jongeren wordt geen specifieke instelling geadviseerd. Wel worden bij een aantal jongeren aandachtspunten genoemd zoals het belang van structuur en de mogelijkheid tot rouwverwerking.

Bij de vier jongeren bij wie een voorwaardelijke PIJ is geadviseerd wordt, bestaan volgens het NIFP alternatieve behandelmogelijkheden. Bij twee van deze vier jongeren wordt gesloten behandeling geadviseerd. De overwegingen om gesloten behandeling te adviseren zijn vergelijkbaar met de afwegingen die bij een onvoorwaardelijke PIJ worden gemaakt: ambulante en vrijwillige behandeling is ontoereikend en dwang wordt noodzakelijk geacht. Bij een jongere wordt gekozen voor een voorwaardelijke PIJ om hem 'het voordeel van de twijfel' te geven. Deze jongere is bovendien al aangemeld bij een besloten behandelsetting door zijn gezinsvoogd. Bij de andere jongere wordt niet duidelijk wat precies de reden is om te kiezen voor een voorwaardelijke PIJ. Bij de andere instromers waarbij een voorwaardelijke PIJ is geadviseerd, is bij één jongere (Instromer 8) langdurige intensieve ambulante behandeling geadviseerd en bij één jongere (Instromer 4) wordt een intensief ITB traject als mogelijkheid genoemd maar de voorkeur gaat uit naar een orthopedagogische behandelsetting. Bij Instromer 4 is een belangrijke reden om geen onvoorwaardelijke PIJ op te leggen dat hij bovengemiddeld intelligent is en gemotiveerd is om zijn opleiding af te maken. Het wordt onwenselijk geacht om hem bij 'criminele' jongeren te plaatsen.

Aanvullend onderzoek

Bij drie jongeren is, na de pro justitia rapportage van het NIFP, aanvullend onderzoek verricht. Zowel bij Instromer 8 als bij Instromer 4, bij wie een voorwaardelijke PIJ met een ambulant traject is geadviseerd, is nader onderzoek aangevraagd. Uit het dossier van Instromer 8 blijkt dat de officier van justitie zich onvoldoende kan vinden in het advies om de jongere ambulante begeleiding op te leggen. Vervolgens is, in opdracht van de rechtbank, door het Pieter Baan Centrum een onderzoek ingesteld. De jongere is in het Pieter Baan Centrum geobserveerd. Het Pieter Baan Centrum concludeert dat verplichte ambulante behandeling niet haalbaar is. 'Gezien de gediagnosticeerde stoornis bij de jongere is hij onvoldoende in staat verworven kennis te internaliseren en om signalen van pre-delicte gedrag te herkennen'.

Bij Instromer 4 heeft de Raad voor de Kinderbescherming op verzoek van de officier van justitie een milieu onderzoek uitgevoerd. De Raad constateert dat sprake is van een verbetering van de opvoedingssituatie. De Raad concludeert dat met intensieve ITB begeleiding in de opvoedingssituatie thuis, een passende dagbesteding en een PIJ als stok achter de deur een voorwaardelijke PIJ haalbaar is.

Ook bij Instromer 3 is door de Raad een milieu onderzoek uitgevoerd. De reden om aanvullend onderzoek te doen is niet in het dossier terug te vinden. Het advies van de Raad sluit aan op het pro justitia advies: een onvoorwaardelijke PIJ. Ambulante hulpverlening is een gepasseerd station en het civielrechtelijke kader biedt onvoldoende mogelijkheid tot het realiseren van een intensieve behandeling omdat de jongere bijna achttien jaar is.

In reactie op de vraag wat de jongere vindt van de beslissing van de rechter om een PIJ te geven, brengen acht jongeren het pro justitia onderzoek ter sprake. Een aantal jongeren ervaart het advies in de pro justitia rapportage als een gegeven waar zij weinig tegen in kunnen brengen. 'Als je een PO hebt, krijg je altijd een PIJ-advies. Als er een PIJ-advies is dan wordt hij altijd opgelegd. Ik zou nooit meer een PO laten doen. Zonder PO had ik gewoon detentie gehad'. Een aantal jongeren is (daarnaast) kritisch over de uitkomst van het onderzoek. Twee jongeren vertellen dat zij niet goed hebben meegewerkt aan het onderzoek. 'Het PO was toen ik geschorst was. Ik was toen dronken van de softdrugs bij de psychiater, dus ja. Ik wist niet dat dat een PO was.' Ook

vragen een paar jongeren zich af of twee mensen in zo'n korte tijd goed kunnen beoordelen wat goed is voor hen. Een aantal jongeren denkt dat er bij nieuw onderzoek niet uit zou komen dat zij een PIJ nodig hebben.

Twee jongeren vertellen dat er grapjes in omloop zijn over de gestelde diagnose in de pro justitia rapportage. 'Dat je tegen elkaar zegt, heb je een PIJ? Dan heb je zeker een narcistische stoornis'. Ook over autisme wordt dit grapje gemaakt.

Eén jongere vertelt dat hij na het onderzoek niet is geïnformeerd over de conclusies en het advies. 'Na het PO heb ik niets gehoord, ik heb geen verslag gehad, er is niet met mij over gepraat. Ik kreeg ineens te horen dat ze een PIJ wilde opleggen'.

Veroordeling

In het totaal wordt bij 28 jongeren een onvoorwaardelijke PIJ opgelegd. Twee instromers worden in eerste instantie veroordeeld tot een voorwaardelijke PIJ. Twee derde van de jongeren wordt naast de (on)voorwaardelijke PIJ-maatregel veroordeeld tot een of twee andere sancties. Een derde krijgt uitsluitend een (on)voorwaardelijke PIJ opgelegd (zie Tabel 3.5).

Tabel 3.5 Soort straf

	Onvoorwaardelijke PIJ	Voorwaardelijke PIJ	Schadevergoeding	Jeugd-detentie	Anders
Instromers (N=16)	14 88%	2 12%	7 44%	10 63%	2 13%
Uitstromers (N=14)	14 100%	0 0%	4 29%	7 50%	1 7%
Totaal (N=30)	28 93%	2 7%	11 37%	17 57%	3 10%

Meer dan de helft van de dertig jongeren wordt naast de PIJ-maatregel veroordeeld tot een periode jeugddetentie (3 tot 8 maanden). Een derde van de jongeren wordt (daarnaast) veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding.

In tien van de zestien dossiers van instromers is het vonnis opgenomen van de veroordeling. In zes dossiers is alleen een extract van het vonnis aanwezig of ontbreekt het vonnis waardoor de afwegingen van de rechter niet te achterhalen zijn.

In de tien beschikbare vonnissen worden de afwegingen en conclusie met betrekking tot de drie cumulatieve voorwaarden voor een PIJ-maatregel beschreven. Bij de beschrijving van de ernst van het feit wordt beschreven welke gevolgen het delict heeft voor het slachtoffer en voor de maatschappij. Met betrekking tot de voorwaarde veiligheid wordt het recidive gevaar benoemd. Bij de derde voorwaarde, namelijk dat de maatregel in het belang moet zijn van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige, wordt de noodzaak tot behandeling beschreven. Hierbij worden de adviezen van deskundigen aangehaald.

Zoals eerder beschreven is bij vier jongeren in de pro justitia rapportage van het NIFP een voorwaardelijke PIJ geadviseerd. Bij twee van de vier jongeren blijkt uit het vonnis dat de rechter het advies van het pro justitia rapport overneemt. Bij één jongere neemt de rechter het advies van het Pieter Baan Centrum over dat na het NIFP onderzoek is uitgebracht en besluit tot een onvoorwaardelijke PIJ in plaats van een voorwaardelijke PIJ. Bij de vierde jongere besluit de rechter, in afwijking van het pro justitia advies, tot een onvoorwaardelijke PIJ. Van deze jongere is het vonnis

niet beschikbaar waardoor de afwegingen die hierbij een rol hebben gespeeld niet bekend zijn. De jongere zelf vertelt in het interview hierover dat het advies van een gesloten plaatsing niet meer kon worden uitgevoerd omdat hij op het moment van de zitting achttien jaar was. In het totaal is van de zestien instromers alleen bij deze jongere het oordeel van de rechter afwijkend van het advies van deskundigen.

In de tien beschikbare vonnissen van instromers is tweemaal door de rechter een advies gegeven over de inrichting waar de jongere behandeld zou moeten worden. Bij uitstromers is in twaalf van de veertien dossiers een vonnis aanwezig. In elf van de twaalf vonnissen wordt een advies uitgebracht over de (soort) inrichting waar behandeling plaats zou moeten vinden. In de dossiers is geen reden terug te vinden voor dit verschil tussen instromers en uitstromers.

Eén van de dertig jongeren, een uitstromer, is op het moment dat het delict werd gepleegd meerderjarig. Op advies van zowel de psychiater als de psycholoog is besloten de jongere te berechten volgens het minderjarige strafrecht. Volgens de deskundigen is sprake van een ernstige ontwikkelingsachterstand. Om recidive te voorkomen en er voor te zorgen dat de jongere zich in het volwassen leven kan handhaven wordt behandeling noodzakelijk geacht.

Veroordeling

Op de vraag wat jongeren vinden van de beslissing van de rechter om een PIJ-maatregel op te leggen, zeggen de meeste jongeren dat zij het niet eens zijn met de PIJ-maatregel: tweeëntwintig van de zesentwintig jongeren die geïnterviewd zijn, zijn het niet eens met de PIJ, vier jongeren zijn het wel eens met het besluit van de rechter.

De jongeren die het eens zijn met het besluit van de rechter begrijpen dat zij behandeling nodig hebben (twee jongeren) of dat de PIJ gezien hun delict een terechte straf is (twee jongeren). 'Het was terecht, ik heb iets ergs gedaan'.

De jongeren die het niet eens zijn met de PIJ, geven vaak als reden dat de PIJ te lang duurt. 'Ik ben het er niet mee eens. Omdat het twee tot zes jaar is'. Een aantal van hen benadrukt dat zij vooral de onzekerheid over de duur van de PIJ vervelend vinden. Verschillende jongeren hadden de voorkeur gegeven aan detentie boven een PIJ-maatregel. 'Anderen die hetzelfde hebben gedaan als ik krijgen vier maanden'. Volgens een aantal jongeren is het zo dat als 'ze' het niet meer weten er maar een PIJ gegeven wordt.

Eén jongere vindt dat hij onterecht een PIJ-maatregel heeft gekregen omdat hij onschuldig is en drie jongeren vinden de maatregel te zwaar voor het delict dat zij hebben gepleegd.

Zeven jongeren begrijpen dat zij volgens de rechter behandeling nodig hebben maar zijn het niet eens met een behandeling binnen de PIJ-maatregel. Een aantal jongeren vindt dat een OTS en een gesloten behandeling beter was geweest. Gezien hun leeftijd was dit echter niet mogelijk. 'Ze wilden mij behandeling geven, ik was te oud voor OTS'. Een aantal jongeren vindt dat de behandeling binnen PIJ te lang duurt. 'Behandeling is goed, maar niet voor twee tot zes jaar'. Eén jongere is van mening dat ambulante behandeling voor hem afdoende was geweest.

Zitting

De meeste jongeren zijn bij alle zittingen aanwezig geweest. Alleen bij de zitting waarin de uitspraak is gedaan, zijn de jongeren niet altijd aanwezig met als reden dat op dat moment niets meer aan te veranderen is aan de beslissing.

Zoals eerder beschreven ervaart een deel van de jongeren dat tegen het advies van deskundigen weinig is in te brengen. 'In het PO was een advies voor PIJ, daar kan je niets tegen doen'.

Advocaat

De bijstand van de advocaat wordt door de jongeren verschillend beoordeeld. Sommige jongeren zijn tevreden en voelden zich gesteund. 'Het was een goede advocaat. Hij heeft geholpen en hij stond achter mij'. Een aantal jongeren heeft weinig contact met de advocaat gehad en weet niet goed wat een advocaat had kunnen of moeten doen. Jongeren die zeggen dat zij ontevreden zijn over hun advocaat geven tegelijkertijd aan dat een advocaat ook eigenlijk niet veel kan doen. 'Hij heeft niet genoeg gedaan. Maar wat kon hij ook eigenlijk?'

Informatie over PIJ

Een deel van de jongeren vertelt dat het voorafgaand aan het besluit van de rechter niet goed wist wat een PIJ-maatregel was. Een aantal jongeren wist daardoor ook niet waarvoor het gesprek met de psychiater was bedoeld. De jongeren die wel wisten wat een PIJ-maatregel was, geven vaak aan dat zij van andere jongeren in de opvang hierover hoorden. Een beperkt aantal jongeren zegt dat het door de advocaat of jeugdreclassering is uitgelegd.

Verloop voorwaardelijke PIJ

Zoals beschreven zijn twee van de dertig jongeren in eerste instantie veroordeeld tot een voorwaardelijke PIJ. Beiden zijn tevens veroordeeld tot een periode jeugddetentie. Bij beiden is na aftrek van het voorarrest de detentie voldaan. Bij één jongere is het opvolgen van aanwijzingen in het kader van ITB en van Bureau Jeugdzorg als voorwaarde in het vonnis opgenomen. Bij de andere jongere is een gesloten plaatsing in het kader van een OTS en het opvolgen van aanwijzingen van de gezinsvoogd als voorwaarden gesteld.

Bij een jongere wordt na drie kwart jaar en bij de andere na ruim een jaar aan de officier van justitie gemeld dat de jongeren niet aan de gestelde voorwaarden voldoen. Bij de eerste jongere duurt het vervolgens vier maanden voordat de rechter uitspraak doet, bij de tweede ruim één jaar. Bij laatstgenoemde jongere heeft de rechter een aanvullend onderzoek uit laten voeren door het NIFP. Bij beide jongeren heeft de rechter besloten de PIJ-maatregel alsnog onvoorwaardelijk op te leggen.

Een van de twee jongeren met een voorwaardelijke PIJ vindt dat de gestelde voorwaarden duidelijk waren maar de contacten met ITB Harde Kern waren dat volgens hem niet. Hij gelooft dat het anders was gelopen wanneer hij meer ondersteuning had gekregen tijdens zijn voorwaardelijke PIJ. 'Ik was een keer te laat op school. Opstaan is een probleem van mij. Ik had me verslapen. Ze belde mij wakker. Ze zei je bent niet naar school, je hebt niet afgebeld, je krijgt een gele kaart. Twee gele kaarten is een rode en dan is het klaar. Ik moet zeggen, ik was niet al te fanatiek maar slapen is moeilijk voor mij. Dan maak je één fout en krijg je gelijk een gele kaart.'

Bij het interview met de andere jongere met een voorwaardelijke PIJ was onvoldoende ruimte om deze periode met hem te bespreken.

3.4 Veroordeling – start 1e termijn – plaatsing behandelinrichting

3.4.1 Formeel kader

Na de uitspraak van de rechter heeft de jongere veertien dagen de tijd om hoger beroep in te stellen bij het gerechtshof. Tegen een in hoger beroep gewezen uitspraak kan vervolgens cassatie worden ingesteld. Wanneer de jongere geen gebruik maakt van de beroepsmogelijkheden dan wordt het vonnis na veertien dagen onherroepelijk en start de eerste termijn van twee jaar van de PIJ-maatregel (Van der Linden et al., 2005).

Van de rechter wordt – in afwijking van het volwassen strafrecht – verlangd dat hij bij de oplegging van de onvoorwaardelijke PIJ-maatregel, in zijn uitspraak een advies opneemt over de plaats en de wijze waarop de maatregel zal worden opgelegd. De officier van justitie stelt de minister van Justitie op de hoogte van het advies. De minister is eindverantwoordelijke voor de uitvoering van de PIJ-maatregel. De selectiefunctionaris voert deze taak uit. Bij de plaatsing wordt rekening gehouden met het uitgebrachte advies van de rechter, de wens van de ouders of voogd en de godsdienstige gezindheid of levensbeschouwelijke overtuiging van de jongere. De minister van Justitie kan de Raad voor de Kinderbescherming om advies vragen (Van der Linden et al, 2005).

In de Bjj wordt onderscheid gemaakt tussen opvang- en behandelinrichtingen (art. 9 Bjj). Behandelinrichtingen zijn bestemd voor de behandeling van (onder andere) jongeren met een PIJ-maatregel (art. 10, Bjj). De opvanginrichtingen zijn bestemd voor de periode van voorlopige hechtenis en de periode nadat de PIJ-maatregel is opgelegd en nog geen plaats beschikbaar is in een behandelinrichting (art.9 Bjj).

In een wijzigingsvoorstel voor de Beginselenwet justitiële jeugdinstellingen wordt het onderscheid tussen opvang- en behandelinrichtingen opgeheven om tot een meer flexibele inzet van JJI-capaciteit te komen (Directoraat-Generaal Preventie, Jeugd en Sancties, 2009).

3.4.2 De cases

Tabel 3.6 Duur in dagen van vonnis tot plaatsing in behandelinrichting

Casus	Aantal dagen tussen vonnis - 1e termijn PIJ	Aantal dagen tussen 1e termijn PIJ en plaatsing behandelinrichting	Totaal aantal dagen tussen vonnis en plaatsing behandelinrichting
Instromers			
Instromer 1	15	159	174
Instromer 2	15	168	183
Instromer 3	15	209	224
Instromer 4	400 Onttrekking	88	488
Instromer 5	15	239	254
Instromer 6	1051 Hoger beroep + cassatie + detentie	0*	1051

Instromer 7	15	125	140
Instromer 8	15	113	128
Instromer 9	15	209	224
Instromer 10	15	300	315
Instromer 11	0	-172 * Plaatsing in behandelgroep bij OTS	-172
Instromer 12	22 Detentie na aftrek voorarrest	92	114
Instromer 13	15	90	105
Instromer 14	15	93	108
Instromer 15	65 Detentie na aftrek voorarrest	39	104
Instromer 16	169 Hoger beroep + cassatie	1367 * Onttrekking	1536
Uitstromers			
Uitstromer 1	15	209	224
Uitstromer 2	15	140	155
Uitstromer 3	15	116	131
Uitstromer 4	255 Hoger beroep	55	210
Uitstromer 5	15	167	182
Uitstromer 6	150 Detentie na aftrek voorarrest	3	153
Uitstromer 7	4	238	242
Uitstromer 8	22 Detentie na aftrek voorarrest	153	175
Uitstromer 9	15	215	230
Uitstromer 10	398 Hoger beroep	113	511
Uitstromer 11	161 Detentie na aftrek voorarrest	56	217
Uitstromer 12	15	107	122
Uitstromer 13	15	81	96
Uitstromer 14	15	153	168

* Niet meegenomen bij berekenen van gemiddelde

Vonnis – Start eerste termijn PIJ

Bij 21 van de 30 jongeren start de eerste termijn van de PIJ-maatregel nadat het vonnis onherroepelijk is geworden (zie Tabel 3.6). Bij de meeste jongeren die ook jeugddetentie kregen opgelegd, is de jeugddetentie na aftrek van het voorarrest voldaan. Bij vijf jongeren duurt de detentie langer waardoor de eerste termijn van de PIJ-maatregel niet direct van start gaat.

Hoger beroep

Vier jongeren zijn in hoger beroep gegaan. De gemiddelde duur van het eerste vonnis tot het vonnis in hoger beroep is bijna negen maanden (262 dagen). Twee jongeren zijn vervolgens in cassatie gegaan. Bij één jongere heeft deze procedure één jaar en drie maanden (459 dagen) geduurd, één jongere heeft na 62 dagen zijn beroep bij de Hoge Raad ingetrokken omdat hij het te lang vond duren.

Uit één dossier blijkt dat in het kader van het hoger beroep een aanvullend onderzoek is uitgevoerd door de jeugdreclassering in samenwerking met een psychiater uit een GGZ instelling. In de andere drie dossiers is geen informatie terug gevonden over aanvullend onderzoek.

Met twee van de vier jongeren die in hoger beroep zijn gegaan is in het interview gesproken over de redenen dat zij beroep hebben ingesteld. Een jongere is in hoger beroep gegaan omdat hij van mening is dat de PIJ-maatregel onterecht is. 'Ik heb anderhalf jaar gezeten voor de uitspraak. Bij volwassenen gaat de tijd die je moet wachten af van je straf. Bij PIJ niet. Ik wist dat wel. Mijn advocaat heeft het verteld. Hij zei je moet het zelf weten. Ik kan niet beslissen voor jou. Ik vind dat ik onschuldig vastzit.' De tweede jongere hoopte in het hoger beroep duidelijk te maken dat de PIJ-maatregel niet nodig is. 'Ik begreep wel dat ik een PIJ kreeg. Ik had van alles gedaan en er was ook al veel met mij geprobeerd. Maar ik was erg geschrokken van de PIJ. Ik dacht dat is het niet waard. Dus daarom ging ik in hoger beroep. Ik heb de rechter geschreven dat ik het echt anders ging doen.'

Hoewel veel jongeren het niet eens zijn met hun PIJ gaan de meeste jongeren niet in hoger beroep. Een aantal jongeren vertelt dat de advocaat heeft afgeraden om in beroep te gaan. Verschillende jongeren benoemen dat het lang duurt en dat in afwachting van de uitspraak niet gestart kan worden met verlof. 'Ik dacht, de kans dat ik win is klein. Je kunt niet starten met verlof en dan moet je later, als je niet wint, opnieuw beginnen.'

Zoals uit Tabel 3.6 blijkt heeft Instromer 4 zich onttrokken na het vonnis van de rechter. Na ruim een jaar heeft hij zich zelf aangegeven en is de PIJ-maatregel alsnog gestart.

Start eerste termijn PIJ – start behandeling

Na de start van de eerste termijn van de PIJ-maatregel duurt het gemiddeld ruim vier maanden (138 dagen) voordat een jongere op een behandelafdeling wordt geplaatst (zie Tabel 3.6). Een aantal uitzonderingen zijn bij het berekenen van de gemiddelde wachttijd niet meegenomen: bij Instromer 6 start de PIJ-termijn wanneer hij na langdurige detentie in het volwassencircuit wordt overgeplaatst naar een behandelafdeling, Instromer 11 verblijft al op een behandelafdeling in het kader van een civielrechtelijke maatregel op het moment dat de PIJ termijn gaat lopen en Instromer 16 onttrekt zich voor een periode van vier jaar waarna hij wordt opgepakt en op een behandelafdeling wordt geplaatst.

Onttrekking

Zowel Instromer 4 als Instromer 16 vertellen in het interview dat zij goed functioneerden tijdens hun onttrekking. Eén jongere had (zwart) werk en de andere jongere volgde een opleiding. Beiden zeggen dat er niet actief naar hen is gezocht. Instromer 4 besluit zich zelf aan te geven omdat hij niet wil dat de openstaande PIJ hem blijft achtervolgen. Instromer 16 heeft kort nadat hij is weggelopen

nog wel contact gezocht met de inrichting. 'Zij zeiden je moet je melden bij de politie. Ik had daar geen zin in. Ik stelde het steeds uit. Hoe langer ik weg was hoe meer ik ging denken, ik zie wel hoe het afloopt. Het kwam hard aan toen ik werd opgepakt. Ik was buiten gewend. Ik kreeg geen brieven of zo iets. Ik dacht dat ze mij met rust gingen laten, dat ik niet meer werd gezocht.'

Keus voor behandelinrichting

Na de veroordeling worden jongeren aangemeld bij een behandelinrichting. In totaal is bij veertien van de dertig jongeren bekend dat de rechter een advies heeft uitgebracht over de plaats waar de behandeling moet plaatsvinden. Acht van de veertien jongeren zijn conform het advies van de rechter geplaatst. Bij de overige zes jongere is een andere keuze gemaakt. Zoals bleek, heeft de rechtbank met name ten aanzien van de uitstromers adviezen uitgebracht over de plaats van behandeling.

Bij vijftien van de dertig jongeren is de eerste behandelplek een behandelgroep met een specifieke differentiatie: tien op een LVG-groep, drie op een zedengroep en twee op een VIC afdeling.

In twee derde van de dossiers is geen informatie terug gevonden over de reden voor plaatsing in een bepaalde behandelinrichting.

Uit een aantal dossiers blijkt dat de keus voor een inrichting wordt ingegeven door wachttijden; vooral bij LVG-groepen wordt gekozen voor de groep waar de minst lange wachtlijst voor bestaat. Uit twee dossiers komt naar voren dat de instelling waar de jongere in eerste instantie is aangemeld de jongere niet meer wil opnemen. Eenmaal in verband met incidenten die hebben plaatsgevonden tijdens een eerdere plaatsing in het kader van een OTS en eenmaal omdat de instelling waar de jongere ook op de opvanggroep verbleef van mening is dat een meer specifieke behandeling noodzakelijk is.

Twee keer geeft de opvanginstelling een advies over een behandelplek. Beide keren is dit advies opgevolgd.

Tweemaal besluit de selectiefunctionaris een jongere niet regionaal te plaatsen omdat de mededader van deze jongeren daar al geplaatst is. Beide jongeren maken bezwaar tegen dit besluit met als reden dat bezoek van ouders of andere gezinsleden gezien de afstand problematisch is. Bij beiden wordt het bezwaar toegekend.

Eenmaal maken de ouders van een jongere bezwaar tegen het besluit om de jongere over te plaatsen naar een behandelgroep in een andere inrichting dan waar de jongere tijdens de opvang verblijft. Volgens ouders is de jongere net gewend in de inrichting. Zij verzoeken om plaatsing in een behandelgroep in deze inrichting zodat de jongere zijn opleiding kan continueren. De jongere wordt, na een verblijf van een aantal dagen in een behandelgroep in een andere inrichting, teruggeplaatst op de opvanggroep en wordt uiteindelijk opgenomen in een behandelgroep in dezelfde inrichting.

In interviews met behandelcoördinatoren is gevraagd naar aanvullende informatie over de keus voor de inrichting waar de jongere behandeld wordt. Bij gespecialiseerde afdelingen zoals de FOBA, de zedengroep en de ITA vindt volgens behandelcoördinatoren een uitgebreide beoordeling plaats of de jongere tot de doelgroep behoort.

Vooraf bij jongeren die in aanmerking komen voor een reguliere behandelplek of LVG-behandelafdeling, lijken praktische overwegingen, zoals waar plaats is, een belangrijke rol te spelen.

Een aantal keer is door de behandelcoördinator aangegeven dat de regionale herkomst van de jongere bepalend is geweest bij de keus voor de behandelinrichting bij een jongere die regulier is geplaatst.

Uit de interviews met behandelcoördinatoren komt naar daarnaast naar voren dat bij de beslissing om een jongere op een bepaalde behandelafdeling te plaatsen in een aantal gevallen ook op de individuele jongere gerichte overwegingen gemaakt worden. Een jongere zit bijvoorbeeld op een OTS-groep. Hij zou in eerste instantie op een andere groep komen, maar daar zat een jongere met wie deze jongere slecht contact had. Omdat hij moeilijk kan wennen, geen verharde PIJ-er is en goed functioneerde op de groep is hij na het opleggen van de PIJ-maatregel op de OTS-groep gebleven. Een andere jongere is eerst op de FOBA geplaatst omdat het een bijzondere zaak betrof. Individuele Jeugdzaken van Justitie heeft besloten, nadat de jongere een korte periode op een gewone groep is geplaatst, dat deze jongere een individuele en afgezonderde aanpak nodig heeft. Deze jongere is overgeplaatst naar een VIC-afdeling.

In de twee interviews met behandelcoördinatoren die verantwoordelijk zijn voor een opvanggroep komt naar voren dat de twee jongeren waar zij betrokken bij zijn allebei in aanmerking komen voor een plaatsing op een LVG-behandelafdeling. In de besluitvorming speelt de vraag waar plek is volgens hen een doorslaggevende rol. Een jongere is in eerste instantie aangemeld bij een inrichting zo dicht mogelijk bij zijn ouderlijk huis. De wachtlijst was lang en bovendien kregen andere jongeren wegens herselectie voorrang. In overleg met de ouders is vervolgens gekozen voor een inrichting in een andere regio. Het gebrek aan vervolglekken voor LVG-jongeren is een knelpunt volgens beide behandelcoördinatoren.

Overplaatsingen

Een aantal jongeren vertelt in het interview dat zij kort van tevoren hoorden dat zij naar een bepaalde inrichting worden overgeplaatst. Soms was dat ook een andere inrichting dan aangekondigd. Het haastige afscheid wordt door deze jongeren als onprettig ervaren.

Een aantal jongeren vond dat het lang duurde voordat zij behandeling kregen. 'Je kunt er weinig tegen doen. Als je langer dan een half jaar moet wachten op een behandelplek, krijg je €300,- per maand. Met mijn advocaat heb ik nog iets gedaan. Maar ik ben er niet op doorgegaan. Het is er niet meer van gekomen.' Ook vond een aantal jongeren het onprettig dat lang onduidelijk bleef wanneer zij werden overgeplaatst en waarheen. 'In eerste instantie zou ik naar *Inrichting X*. Daar was een opnamestop omdat het daar niet goed ging. Toen kwam ik voor *Inrichting Y* op de lijst. Dat duurde nog negen maanden. Ik zei, ik wil niet zo lang wachten. Toen hebben ze me van de lijst gehaald.'

3.5 Voortraject totaal

In Tabel 3.7 worden de belangrijkste gebeurtenissen die plaats hebben gevonden tijdens het voortraject en de duur van het voortraject samengevat.

Tabel 3.7 Duur voortraject in dagen en bijzonderheden

Casus	In verzekering stelling – Vonnis	Vonnis – Start behandeling	Totaal	Bijzonderheden	Differentiatie Behandelinrichting
Instromers					
Instromer 1	164	174	338	-	LVG
Instromer 2	130	183	313	-	LVG
Instromer 3	101	224	325	Schorsing Extra onderzoek na PO	-
Instromer 4	110	488	598	Extra onderzoek na PO Onttrekking	-
Instromer 5	119	254	373	-	-
Instromer 6	105	1051	1156	Hoger beroep + cassatie + Detentie na aftrek voorarrest	-
Instromer 7	157	140	297	PO later dan gemiddeld*	Zeden
Instromer 8	277	128	405	Extra onderzoek na PO	Zeden
Instromer 9	226	224	450	PO later dan gemiddeld	-
Instromer 10	100	315	415		LVG
Instromer 11	210	-172	38	PO > 14 weken Plaatsing in behandelgroep met OTS	LVG
Instromer 12	108	114	222		LVG
Instromer 13	189	105	294	Schorsing PO later dan gemiddeld	LVG
Instromer 14	216	108	324		-
Instromer 15	115	104	219	Detentie na aftrek voorarrest	-
Instromer 16	185	1536	1721	Schorsing PO later dan gemiddeld Beroep + Cassatie Onttrekking	-
Gemiddelde instromers	M=157	M= 311	M= 468		
Uitstromers					
Uitstromer 1	113	224	337		VIC
Uitstromer 2	94	155	249		-
Uitstromer 3	189	131	320		LVG
Uitstromer 4	154	210	364	Hoger beroep	LVG*
Uitstromer 5	118	182	300		VIC
Uitstromer 6	120	153	273	Detentie na aftrek voorarrest	-
Uitstromer 7	109	242	351		-
Uitstromer 8	248	175	423	Detentie na aftrek voorarrest	-
Uitstromer 9	449	230	679	Schorsing	-

Uitstromer 10	172	511	683	Schorsing Hoger beroep	-
Uitstromer 11	100	217	317	Detentie na aftrek voorarrest	Zeden
Uitstromer 12	107	122	229		-
Uitstromer 13	109	96	205		LVG
Uitstromer 14	142	168	310		LVG
Gemiddelde Uitstromers	M= 159	M=201	M =360		

* Gemiddelde duur oplevering pro justitia rapportage, in dagen, na inverzekeringstelling is 108 (zie Tabel 3.4)

Gemiddeld duurt het voortraject, de periode vanaf de inverzekeringstelling tot dat gestart wordt met de behandeling, bij instromers ruim één jaar en drie maanden en bij de uitstromers één jaar. Het verschil tussen de instromers en uitstromers heeft vooral te maken met de uitzonderlijk lange duur van het voortraject van twee instromers.

Zowel de periode tot de veroordeling als de periode na de veroordeling tot aan plaatsing in een behandelinrichting duurt lang. Voor de meeste jongeren geldt dat zij deze gehele periode in hechtenis doorbrengen en nog geen behandeling ontvangen.

De verschillen in duur van het traject tussen jongeren lijken onder meer samen te hangen met het al dan niet schorsen tijdens het voortraject, het verloop van het onderzoek- en adviestraject, de duur van de opgelegde detentie, het al dan niet instellen van het hoger beroep en mogelijk ook de wachttijd voor specifieke behandelplekken.

3.6 Verblijfplaats tijdens voortraject

Tijdens het voortraject verbleven de jongeren op een opvanggroep. Een uitzondering vormt Instromer 2 die tijdens zijn voorwaardelijke PIJ in het kader van een OTS op een behandelgroep is geplaatst. Bij hem is de behandeling gestart voordat de PIJ-maatregel is uitgesproken.

Twaalf jongeren hebben op een opvanggroep in één inrichting gezeten, elf jongeren verbleven in twee verschillende inrichtingen, vijf jongeren in drie inrichtingen en één in vijf inrichtingen. Bij één jongere, Instromer 6, is niet meer helemaal te achterhalen hoe vaak hij is overgeplaatst; hij is minimaal in vier verschillende inrichtingen opgevangen tijdens zijn voortraject. Zoals uit Tabel 3.8 blijkt is het aantal overplaatsingen tijdens het voortraject bij de instromers groter dan bij de uitstromers.

Tabel 3.8 Verblijfplaats tijdens voortraject

	Aantal opvanginrichtingen tijdens voortraject				
	1	2	3	4	5
Instromers	4 25%	7 44%	3 19%	1 6%	1 6%
Uitstromers	8 57%	4 29%	2 14%	-	-
Totaal	12 40%	11 37%	5 17%	1 3%	1 3%

Met uitzondering van één jongere zijn alle uitstromers in eerste instantie geplaatst in een inrichting in de provincie van de woonplaats van herkomst. De redenen dat uitstromers zijn overgeplaatst zijn

een tijdelijke plaatsing op de FOBA (tweemaal) of dat na een schorsing een nieuwe plek gevonden moet worden (tweemaal). Van de andere overplaatsingen is geen reden terug gevonden in het dossier. Twee uitstromers hebben(een deel) van het voortraject in het volwassencircuit doorgebracht.

Bij de instromers zijn negen van de zestien jongeren in eerste instantie regionaal geplaatst. Zeven jongeren zijn buiten de regio geplaatst. Drie van deze zeven jongeren worden later overgeplaatst naar de regio van herkomst. Eenmaal gebeurt dit op verzoek van de jongere zelf. Bij één jongere wil de inrichting in de regio van herkomst de jongere niet opnemen in verband met incidenten tijdens een eerder verblijf. In eerste instantie wordt hij daarom in een inrichting aan de andere kant van het land geplaatst. Later wordt een inrichting meer in de buurt gevonden. De jongeren die niet in de regio van herkomst zijn geplaatst worden over het algemeen geplaatst in een naastliggende provincie. Een jongere die in eerste instantie regionaal is geplaatst, wil zelf juist buiten de regio geplaatst worden omdat zijn delict in de woonplaats van herkomst veel onrust heeft veroorzaakt. Hij wordt na een aantal dagen overgeplaatst naar een inrichting elders in het land.

Van een deel van de overplaatsingen is de reden onbekend. Eenmaal wordt besloten een jongere over te plaatsen naar een FOBA afdeling in verband met psychische klachten en mogelijk suïcide gevaar. Na stabilisatie wordt de jongere geplaatst op een reguliere opvang afdeling in de regio van herkomst.

In het dossieronderzoek is bij de instromers gezocht naar informatie over het verloop van het verblijf. Bij acht van de zestien instromers is in het dossier geen rapportage gevonden over de periode op de opvanggroep. Bij de overige acht dossiers is bij drie jongeren een kort verslag van het verblijf in het dossier opgenomen en bij vijf jongeren een perspectiefplan of verblijfsplan. Twee van deze perspectiefplannen zijn uitgebreid en omvatten verschillende verblijfsdoelen. In de andere drie plannen zijn geen doelen beschreven.

Uit één dossier blijkt dat de betreffende jongere op de opvanggroep ART heeft gevolgd, in twee dossiers wordt vermeld dat de jongeren zijn aangemeld voor respectievelijk ART en ART en SOVA-training.

Uit de twee interviews die plaats hebben gevonden met behandelcoördinatoren die verantwoordelijk zijn voor een opvanggroep komt naar voren dat de jongeren die zij begeleiden op een bijzondere zorggroep verblijven. Eén jongere is in eerste instantie op een reguliere opvanggroep geplaatst. Hij is overgeplaatst naar de bijzondere zorggroep omdat hij werd gepest en zich steeds meer terug ging trekken. De andere jongere is vanwege zijn problematiek, na een opname op een FOBA afdeling, op de bijzondere zorggroep geplaatst. In afwachting van een behandelplek is bij de jongeren alvast een start gemaakt met behandeling. Eén jongere heeft bijvoorbeeld PMT en Sociale Vaardigheidstraining (SVT) gevolgd tijdens de opvang periode.

<p>In de interviews is aan jongeren gevraagd naar het verschil tussen het verblijf op een opvanggroep en op een behandelgroep. Een deel van de jongeren vond het op de opvanggroep beter en een deel vindt het verblijf op de behandelgroep prettiger. De verschillen die jongeren noemen hebben vooral te maken met de hoeveelheid vrijheid die zij ervaren, de mogelijkheden om activiteiten te ondernemen en regels. De verschillen lijken niet samen te hangen met het verschil tussen opvang of behandelgroepen. Sommige jongeren kregen juist op de opvanggroep meer vrijheden of kregen daar</p>

meer faciliteiten en anderen ervaren juist dat het op de behandelgroep minder streng is en er meer mogelijkheden zijn voor activiteiten.

3.7 Samenwerking tussen regio's

Over samenwerking tussen de opvanginrichting en andere organisaties is in de dossiers nauwelijks informatie terug gevonden. Bij een aantal instromers komt naar voren dat zij door een jeugdreclasserder zijn bezocht tijdens het voortraject en een aantal keer is een rapportage van de jeugdreclasserder in het dossier terug te vinden. In twee dossiers is een aanmeldingsformulier aan de casusregisseur gevonden en uit een dossier blijkt dat rapportage opgevraagd wordt bij de Raad voor de Kinderbescherming. Uit voorgaande paragraaf blijkt dat een deel van de instromers in eerste instantie niet in de regio van herkomst is geplaatst. Er is echter geen informatie naar voren gekomen waaruit blijkt dat de samenwerking tussen instellingen binnen een regio anders is verlopen dan de samenwerking tussen instellingen uit verschillende regio's.

Eén van de behandelcoördinatoren van de opvanggroep laat weten dat hij positief is over de samenwerking met de jeugdreclasserder van de betreffende jongere. Er is veel contact geweest met de jeugdreclasserder. De jeugdreclasserder heeft in overleg contact opgenomen met IJZ om er zorg voor te dragen dat de jongere werd aangemeld voor een andere behandelinrichting met een kortere wachttijd. Er zijn gesprekken geweest over het verloop van het verblijf en overleg over de doelen waar de jongere gedurende zijn verblijf aan ging werken.

De jongeren zelf maken in de interviews geen melding van contacten met andere organisaties tijdens het voortraject.

3.8 Samenwerking volwassenstrafrecht en jeugdstrafrecht

Twee jongeren, allebei uitstromers, hebben (een deel van) het voortraject in het volwassencircuit doorlopen. In de dossiers ontbreekt rapportage over deze periode. Ook in de interviews is geen informatie met betrekking tot de samenwerking of overdacht tussen het volwassencircuit en het jeugdcircuit naar voren gekomen.

3.9 Conclusie

In dit hoofdstuk is de periode beschreven vanaf de inverzekeringstelling van de jongeren tot aan het moment dat de behandeling start in het kader van de PIJ-maatregel. Op basis van de beschrijving worden de onderzoeksvragen beantwoord met betrekking tot het voortraject. De onderzoeksvragen worden per cluster besproken.

In kaart brengen individuele trajecten

Het voortraject van de dertig jongeren is in kaart gebracht aan de hand van drie onderzoeksvragen: *Wat* gebeurt er bij de onderzochte cases tijdens het voortraject van de PIJ-maatregel qua aard, aantal en duur, *hoe* worden bij de onderzochte cases beslissingen genomen en handelingen

uitgevoerd en *waarom* gebeurt het op deze manier? Welke overwegingen spelen een rol? Spelen kenmerken van jongeren een rol?

Bruikbaarheid van de bronnen

De gegevens over het voortraject zijn verzameld door middel van onderzoek in de behandeldossiers en in TULP, aangevuld met interviews met jongeren en twee behandelcoördinatoren van een opvanggroep. Gebleken is dat op basis van deze bronnen de drie onderzoeksvragen niet volledig kunnen worden beantwoord.

Over een groot deel van de besluiten in het strafrechtelijk traject is in de behandeldossiers geen informatie terug te vinden. De beoordeling van de politie en de officier van justitie maken meestal geen deel uit van het dossier. Ook het vonnis met de veroordeling is niet altijd (volledig) in het dossier opgenomen. Afwegingen die aan genomen beslissingen ten grondslag liggen zijn daardoor deels niet achterhaald.

Ook van de betrokkenheid en advisering van de Raad voor de Kinderbescherming en andere organisaties zoals de jeugdreclassering is op basis van de gebruikte bronnen geen helder beeld ontstaan.

Met betrekking tot de beoordeling van schorsingen is in de dossiers nauwelijks informatie terug te vinden over de redenen die een rol spelen bij de besluitvorming. De dossiers bieden ook weinig inzicht in het toezicht en de begeleiding van jongeren tijdens de schorsing. Eén jongere is bijvoorbeeld al enige tijd dakloos wanneer hij na een delict weer in hechtenis wordt genomen. Onduidelijk blijft in hoeverre de situatie van de jongere bekend was bij begeleidende instanties. Ook de besluitvorming rond het aanvragen van onderzoek blijft bij veel jongeren onduidelijk. In de dossiers zijn geen verklaringen gevonden voor de verschillen in termijn waarop het onderzoek is aangevraagd. Bij een aantal jongeren wordt het onderzoek bijvoorbeeld pas laat in het traject aangevraagd. Ook zijn geen redenen voor de verschillen in de duur van het onderzoek gevonden. Informatie over de reden van een deel van de overplaatsingen tijdens het voortraject is niet teruggevonden en het verloop van het verblijf op de opvanggroep ontbreekt eveneens in meerdere dossiers.

Een verklaring voor de lange duur van de beroepsprocedure is eveneens niet gevonden.

Duur voortraject

Gemiddeld duurt het voortraject, de periode vanaf de in verzekeringstelling tot dat gestart wordt met de behandeling, meer dan één jaar. Zowel de periode tot de veroordeling als de periode na de veroordeling tot aan plaatsing in een behandelinrichting duurt lang. De verschillen tussen jongeren in de duur van het traject tot de veroordeling hangen samen met het al dan niet schorsen tijdens het voortraject en het verloop van het onderzoek- en advies traject.

Zoals aangegeven zijn rondom de schorsingen en het verloop van het onderzoek- en adviestraject veel vragen blijven bestaan. Met betrekking tot het verloop van onderzoek van het NIFP is uit de evaluatie Landelijk Kader Forensische Diagnostiek Jeugd (Buysse, Komen & Nauta, 2009) gebleken dat tussen de helft en een derde van de rapportages van het NIFP niet tijdig – dat wil zeggen uiterlijk één week van te voren – voor de zitting wordt aangeleverd. Als belangrijkste verklaring wordt hiervoor gegeven dat er onvoldoende onderzoekers beschikbaar zijn.

De verschillen in de duur van de periode vanaf de veroordeling tot aan de plaatsing in de behandelinrichting hangen samen met de duur van de opgelegde detentie, de wachttijd voor (specifieke) behandelplekken en het al dan niet instellen van hoger beroep.

Bij jongeren die in hoger beroep gaan wordt het voortraject aanzienlijk verlengd. Door de lange duur van de procedure, en doordat deze periode niet wordt afgetrokken van de PIJ-termijn, is het voor jongeren nauwelijks een optie in beroep te gaan tegen het besluit van de rechter.

Verblijf tijdens voortraject

De meeste jongeren verblijven het gehele voortraject in een of meer opvanginrichtingen. Bijna twee derde van de jongeren verblijft in meer dan één opvanginrichting. In vergelijking met de uitstromers zijn de instromers in eerste instantie vaker buiten de regio van herkomst geplaatst. Ook worden instromers vaker overgeplaatst gedurende het voortraject. Onder meer doordat een aantal van hen in tweede instantie alsnog wordt geplaatst in de regio van herkomst.

Overwegingen onderzoek en advies

Uit de adviezen van de pro justitia rapportage van instromers komt naar voren dat bij alle jongeren behandeling noodzakelijk wordt geacht. De belangrijkste redenen om een onvoorwaardelijke PIJ te adviseren is het ontbreken van resultaat bij eerdere hulpverlening of sancties en de inschatting dat de jongere niet vrijwillig aan behandeling zal deelnemen. Als redenen om een voorwaardelijke PIJ te adviseren is onder meer genoemd 'het voordeel van de twijfel geven' en de onwenselijkheid een jongere tussen 'criminele jongeren' te plaatsen.

Een advies voor een voorwaardelijke PIJ in de pro justitia rapportage lijkt een reden om aanvullend advies aan te vragen. Bij twee van de vier jongeren voor wie een voorwaardelijke PIJ is geadviseerd heeft de officier van justitie om aanvullend onderzoek verzocht.

Overwegingen veroordeling

De rechter neemt bij de veroordeling bij veertien van de zestien instromers het advies van de pro justitia over. Bij twee instromers waarbij het advies uit de pro justitia rapportage niet wordt gevolgd, is een voorwaardelijke PIJ geadviseerd. Deze bevindingen sluiten aan bij de resultaten uit de evaluatie indicatiestelling PIJ-maatregel (Ten Berge, De Beurs, Duits & Van der Hoorn, 2009). Aan meer dan de helft van de jongeren is, naast de PIJ-maatregel, een jeugddetentie opgelegd. Opvallend is dat in het vonnis van de instromers, in tegenstelling tot het vonnis van de uitstromers, nauwelijks adviezen over de plaats van behandeling zijn opgenomen. De reden voor dit verschil is niet bekend.

Overwegingen plaatsing behandelinrichting

Bij het besluit om een jongere in een bepaalde behandelinrichting te plaatsen lijken de volgende afwegingen, in volgorde van belangrijkheid, een rol te spelen: de specifieke differentiatie van de behandelgroep, wachtlijsten en de regio van herkomst.

Een gebrek aan behandelplekken voor LVG-jongeren wordt door de twee behandelcoördinatoren van de opvanggroep als knelpunt genoemd.

Kenmerken van jongeren

De variatie in het verloop van het voortraject bij de dertig jongeren is groot. Bij de afwegingen bij diverse besluiten, zoals de veroordeling, wordt aandacht besteed aan de individuele problematiek en situatie van de jongeren. Gezien de grootte van de onderzoeksgroep is niet vast te stellen of er een verband bestaat tussen kenmerken van jongeren en de uitkomsten van een besluit. Uit voorgaande blijkt dat naast individuele kenmerken ook andere factoren een rol spelen in de besluitvorming.

Formeel kader

In dit hoofdstuk is het wettelijk kader met betrekking tot het voortraject in grote lijnen beschreven. Bij de dertig jongeren is, voor zover dit met de verzamelde gegevens beoordeeld kan worden, de PIJ-maatregel volgens de wettelijke regelingen uitgevoerd. In vergelijking met het wettelijk kader vallen twee zaken op. Voor jongeren geldt, dat na de inbewaringstelling van 14 dagen, de gevangenhouding maximaal 90 dagen duurt. Hoewel verlenging mogelijk is, is het uitgangspunt dat de voorlopige hechtenis maximaal 111 dagen duurt. Slechts bij tien jongeren wordt de voorlopige hechtenis binnen 111 dagen beëindigd. Bij de overige jongeren duurt de periode tot de veroordeling, zoals eerder beschreven, lang.

Een tweede opvallend punt is dat de rechter bij instromers in de meeste gevallen geen advies geeft over behandelplaats terwijl dit wel van de rechter wordt verlangd.

Ervaring met PIJ-maatregel betrokken actoren

Uit de interviews met jongeren over het voortraject valt vooral op dat zij ervaren dat zij weinig in te brengen hebben en geen invloed uit kunnen oefenen. Een hoger beroep heeft volgens de meeste jongeren geen zin en leidt door de lange duur van de procedure tot een verlenging van het traject. Wanneer een pro justitia onderzoek wordt aangevraagd dan is volgens een aantal jongeren een PIJ-maatregel al min of meer een feit. Wanneer een PIJ wordt geadviseerd dan zal de rechter volgens deze jongeren dit advies altijd opvolgen.

De meeste jongeren zijn het niet eens met de PIJ-maatregel. Een groot bezwaar van jongeren tegen de PIJ-maatregel is dat het lang duurt in vergelijking met detentie en dat de duur vooraf niet duidelijk is. Een aantal jongeren vindt een straf wel terecht of begrijpt dat behandeling is opgelegd.

Twee behandelcoördinatoren zijn over het voortraject geïnterviewd. Beiden geven aan dat het wachten op een behandelplek lang kan duren. Vooral voor LVG-jongeren zijn onvoldoende behandelplekken beschikbaar. Daarnaast blijkt dat beiden, in de opvangperiode, alvast start maken met behandeling.

Samenwerking tussen instanties

Over de samenwerking tussen instellingen tijdens het voortraject is weinig informatie gevonden. De vragen hoe de samenwerking is tijdens het voortraject tussen het jeugdrecht en het volwassenstrafrecht en hoe regionale samenwerking verloopt, zijn daardoor niet goed te beantwoorden. Op het moment dat de dertig jongeren uit het onderzoek in verzekering werden gesteld (voor 2009) was nog geen netwerk- en trajectberaad actief.

In de interviews met behandelcoördinatoren van de opvanggroep zijn over samenwerking tijdens het voortraject geen knelpunten genoemd. Ook de jongeren zelf hebben geen knelpunten gesignaleerd.

4. Uitvoering van de PIJ-maatregel: de intramurale fase

In dit hoofdstuk staat de intramurale behandelfase centraal: de periode waarin de jongeren in de inrichting in behandeling zijn. De intramurale behandelfase start op het moment dat de jongere op een behandelgroep wordt geplaatst en eindigt wanneer het proefverlof start of, als er geen proefverlof plaatsvindt, wanneer de PIJ-maatregel wordt beëindigd. De gegevens over de intramurale uitvoering van de PIJ-maatregel zijn gebaseerd op gegevens uit de dossiers, uit beide ronden dataverzameling, de interviews met behandelcoördinatoren en de interviews met jongeren die zowel tijdens de eerste ronde als de tweede ronde dataverzameling zijn gehouden.

In afzonderlijke paragrafen worden diverse aspecten van de behandeling en het verblijf in de behandelinrichting beschreven. Achtereenvolgens beschrijven wij het behandeltraject, de behandeldoelen en het hulpaanbod. Vervolgens gaan we in op de verlenging van de PIJ-maatregel, het verlof, contact met thuis, incidenten en maatregelen, klachten en onderwijs. Per onderwerp geven we eerst kort het formele, wettelijk kader weer. De kaders van de intramurale fase van de PIJ-maatregel worden gevormd door de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj), het Reglement justitiële jeugdinrichtingen (Rjj) en aanvullende ministeriële regelingen. Vervolgens beschrijven we op basis van de onderzoeksgegevens wat er gebeurt met betrekking tot het onderwerp, hoe het gebeurt en waarom het gebeurt.

In paragraaf 4.10 geven we een overzicht van de verbetervoorstellen die jongeren in de interviews hebben genoemd. In de laatste paragrafen beschrijven we de samenwerking tussen het jeugdstrafrecht en het volwassenstrafrecht en de samenwerking tussen regio's gedurende de intramurale fase.

Tot slot worden de onderzoeksvragen, met betrekking tot de intramurale fase, beantwoord.

4.1 Behandeltraject

4.1.1 Formeel kader

Een kernelement in de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen ten aanzien van jeugdigen vormt de planmatige invulling van het verblijf in de justitiële jeugdinrichtingen. De directeur van de instelling is verplicht binnen zes weken na de plaatsing van de jongere een behandelplan op te stellen (art. 21, lid 1, Bjj). Een behandelplan bevat tenminste een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de volgende aspecten (art. 27, lid 1, Rjj):

- de diagnose van de problematiek en de indicatie voor plaatsing;
- de gewenste doelen aangaande de ontwikkeling van de jeugdige;
- de wijze waarop en de middelen waarmee die doelen bereikt kunnen worden;
- de verwachting met betrekking tot de behandelingsduur.

Ook het verlofplan, het scholings- of trainingsprogramma of het proefverlof en de voorbereiding op de nazorg maken onderdeel uit van het behandelplan (art. 27, lid 3, Rjj).

Een behandelplan behoort een periode van ten minste zes maanden (behalve als de maatregel afloopt) te bestrijken (art. 28, lid 1, Rjj), en de jeugdige heeft recht op een evaluatie van het behandelplan, tenminste vier maal in het jaar (art. 28, lid 2, Rjj). Deze vindt plaats met ten minste

een groepsleider, een leerkracht en een gedragsdeskundige. Van de evaluatie wordt een verslag opgesteld (art. 28, lid 3, Rjj). Kort voor het einde van het verblijf van de jeugdige in de inrichting, wordt ter afsluiting van het behandelplan met de jeugdige nagegaan in hoeverre de doelstellingen van het plan zijn gerealiseerd. Hiervan wordt een verslag gemaakt (art. 30, Bjj).

Bij het opstellen (en eventueel het wijzigen) van het behandelplan voor PIJ-jongeren, dient een inrichting de Raad voor de Kinderbescherming en de (gezins)voogdijinstelling, dan wel de reclasseringscommissie te betrekken. Ook dient de inrichting zo veel mogelijk de ouders, voogd, stiefouders of pleegouders te betrekken tenzij deze hierin niet betrokken willen of kunnen worden.

Inrichtingen of afdelingen kunnen door de Minister van Justitie worden bestemd voor opvang of voor behandeling. Daarnaast kunnen nadere onderscheidingen worden aangebracht voor de onderbrenging van jeugdigen die een bijzondere behandeling behoeven. Deze bijzondere behandeling kan verband houden met de leeftijd, de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling, of de uitvoering van het behandelplan of met het type delict waarvoor zij in een inrichting zijn opgenomen (art. 15, Bjj).

In het bestemmingsplan voor de JJI-capaciteit in 2010 en verder worden de volgende (specifieke) bestemmingen onderscheiden: licht verstandelijk gehandicapt, ernstige psychiatrische problematiek (inclusief Foba), ernstige zedenproblematiek, groepsongeschikte PIJ-ers, forensische observatie, zelfmelders/arrestanten en alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

In de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen zijn tevens artikelen opgenomen over de mate van beveiliging (art. 14, Bjj). Inrichtingen of afdelingen daarvan zijn naar de mate van beveiliging te onderscheiden in:

- beperkt beveiligd: een open inrichting of afdeling (BBI),
- normaal beveiligd: een gesloten afdeling of inrichting
- bijzonder beveiligd: een gesloten inrichting of afdeling met extra beveiliging

De selectiefunctionaris is, door de Minister van Justitie, belast met de verantwoordelijkheid voor beslissingen aangaande (over)plaatsingen.

4.1.2 De cases

Duur van de behandeling en behandelplannen

Bij achttien van de dertig jongeren is de behandeling in de inrichting afgerond op het moment (of kort na) dat de tweede ronde van de dataverzameling voor het onderzoek heeft plaatsgevonden. Twaalf van deze achttien jongeren zijn na de interne behandeling gestart met proefverlof. Bij zes jongeren is de PIJ beëindigd zonder dat proefverlof heeft plaatsgevonden. De duur van de behandeling bij de achttien jongeren varieert (zie Tabel 4.1). Gemiddeld is bij de achttien jongeren de intramurale behandeling twee jaar en acht maanden (34 maanden) na de plaatsing op een behandelafdeling afgerond. De intramurale behandeling van Instromer 16 heeft met vijftien maanden het minst lang geduurd en bij Uitstromer 11 het langst. Bij deze jongere, en bij een aantal andere jongeren, is de behandeling echter een periode onderbroken. Onder het hiernavolgende kopje komen we hier op terug.

Tabel 4.1: Behandeluur en behandelplannen in dossier

Casus	Aantal weken tot BHP1	Aantal weken tot BHP2	Aantal weken tot BHP3	Aantal weken tot BHP4	Aantal weken tot BHP5	Aantal weken tot BHP6	Aantal weken tot BHP7	Duur behandeling in weken	Duur behandeling in maanden	Behandeluur tot peildatum (01-02-2010) of einde intramurale fase (= start proefverlof of einde PIJ)
Instromers										
Instromer 1	7	25						48	11	Tot 01-02-2010
Instromer 2	Geen behandelplan in dossier (30 weken)							30	7	Tot 01-02-2010
Instromer 3	6	13	13	12	11	14		74	17	Einde PIJ
Instromer 4	7	12	17	12	17	7		83	19	Tot start proefverlof
Instromer 5	38*	13	14	14				95	22	Einde PIJ
Instromer 6	293*	15						315	72	Einde PIJ
Instromer 7	7	14	29	19				95	21	Tot 01-02-2010
Instromer 8	7	16	25	27				95	21	Tot 01-02-2010
Instromer 9	4	12	39					138	31	Tot start proefverlof
Instromer 10	13	NID	29					64	14	Tot 01-02-2010
Instromer 11	12	42	18					89	20	Tot 01-02-2010
Instromer 12	7	30	13	36				95	21	Tot 01-02-2010
Instromer 13	NID	33						64	14	Tot 01-02-2010
Instromer 14	8	28						53	12	Tot 01-02-2010
Instromer 15	7	32	36					73	16	Tot 01-02-2010
Instromer 16	6	15	43					68	15	Tot start proefverlof
Uitstromers										
Uitstromer 1	8	14	12	25				78	18	Tot start proefverlof
Uitstromer 2	Geen behandelplan na overplaatsing uit andere behandelinrichting (**59 weken)							123	28	Tot start proefverlof
Uitstromer 3	Geen behandelplan na overplaatsing uit andere behandelinrichting (** 37 weken)							186	42	Einde PIJ
Uitstromer 4	Geen behandelplan na overplaatsing uit andere behandelinrichting (** 48 weken)							151	34	Tot 01-02-2010
Uitstromer 5	9 verslagen in het dossier over voortgang, geen behandelplannen met doelen							195	44	Tot 01-02-2010
Uitstromer 6	7	NID	30	21				95	21	Tot start proefverlof
Uitstromer 7	7	25	26					79	18	Tot start proefverlof
Uitstromer 8	12	NID	48	25	19	NID	37	***212	***52	Tot start proefverlof
Uitstromer 9	7	24	27	24	12			127	29	Tot start proefverlof
Uitstromer 10	8	27	25	29	14	16		140	32	Einde PIJ
Uitstromer 11	198*	26	26	17	23			330	77	Einde PIJ
Uitstromer 12	194*	16						246	56	Tot start proefverlof
Uitstromer 13	156*							***173	***43	Tot start proefverlof
Uitstromer 14	35*	26	25	13				136	31	Tot start proefverlof

* Behandeling gestart in andere behandelinrichting; Aantal weken eerste behandelplan in actuele inrichting na overplaatsing

**Duur verblijf in behandelinrichting waar selectie van steekproef heeft plaatsgevonden

*** Tweede keer start proefverlof

Twaalf jongeren zijn op 01-02-2010, bij de tweede ronde van het dossieronderzoek, nog intern in behandeling.

In Tabel 4.1 zijn de behandelplannen in de dossiers geïnventariseerd die zijn opgesteld in de periode van verblijf bij een van de drie inrichtingen waar de jongeren voor het onderzoek zijn geselecteerd. Uit deze inventarisatie blijkt dat het eerste behandelplan, voor zover bekend, tussen de zes en dertien weken is opgesteld. De duur tussen de opeenvolgende behandelplannen is wisselend. Over het algemeen is de tijd tussen twee behandelplannen meer dan twaalf weken. Perioden van een half jaar zijn geen uitzondering. Bij twee van de drie inrichtingen vindt de evaluatie gelijktijdig plaats met het opstellen van een nieuw plan. Bij een inrichting wordt de behandelplan bespreking afgewisseld met een evaluatie. Hierdoor is de tijd tussen twee behandelplannen langer bij deze laatste inrichting.

Bij één instromer is geen behandelplan in het dossier gevonden. Bij een deel van de uitstromers is, gedurende een periode van de behandeling, geen behandelplan opgesteld. Meestal is wel gerapporteerd over de jongere maar ontbreken individuele behandeldoelen in de rapportage. In de laatste fase van de intramurale fase behandeling, bij de voorbereiding van het proefverlof, ontbreken eveneens vaak behandelplannen.

Uit interviews met medewerkers komen een aantal redenen naar voren voor het ontbreken van behandelplannen. In de laatste fase wordt vooral aan resocialisatiedoelen gewerkt. De individueel trajectbegeleider (ITB), die met de jongeren aan deze doelen werkt, houdt een eigen 'dossier' bij voor de jongeren. De rapportage van de ITB maakt geen deel uit van het behandeldossier. Eén behandelcoördinator heeft een periode geen behandelplannen opgesteld omdat ten behoeve van het verlengingsadvies voor de PIJ-maatregel en de aanvragen voor de verlof status uitgebreid moest worden gerapporteerd. In één beperkt beveiligde afdeling (BBI) wordt niet gewerkt met behandelplannen of perspectiefplannen. Een behandelcoördinator legt in het interview uit dat een alternatieve manier is ontwikkeld om op een meer dynamische manier doelen snel bij te kunnen stellen omdat in de periode bij de BBI wijzigingen elkaar snel opvolgen. Een deel van de geïnterviewde behandelcoördinatoren is niet betrokken geweest in de periode waarover niet is gerapporteerd en weet daardoor niet wat de reden is geweest voor het ontbreken van rapportage.

Instromer 2 is na de ronde interviews met behandelcoördinatoren overgeplaatst naar een forensisch centrum voor behandeling. Deze jongere bevestigt zelf in de tweede ronde interviews, meer dan twaalf maanden na plaatsing, dat hij nog geen behandelplan heeft.

Evaluatie

Over het merendeel van de behandelplannen is ook een rapportage van de evaluatiebespreking teruggevonden in het dossier. In de evaluatie wordt over het algemeen per doel beschreven of het doel is behaald of niet. Het vervolg op doelen die niet behaald zijn is niet altijd duidelijk terug te vinden in het dossier. Ook wordt vaak een samenvattende beschrijving geven over de voortgang in het algemeen.

Het algemene oordeel van het behandelteam over de voortgang is bij het merendeel van de evaluaties positief of neutraal geformuleerd². Slechts bij één evaluatie van één jongere rapporteert het behandelteam dat sprake is van een terugval in gedrag en wordt geen voortgang geconstateerd. De mening van de jongeren wordt in ongeveer de helft van de evaluaties niet gerapporteerd. Voor zover het oordeel van de jongere is weergegeven zijn de jongeren meestal positief of neutraal over de voortgang. Drie jongeren beoordelen bij een of twee evaluaties de voortgang negatief. De behandeling levert volgens één jongere niets op en een ander heeft geen vertrouwen in de behandelaar.

Slechts bij één jongere bij wie de PIJ is beëindigd vóór de tweede ronde dossieronderzoek is een eindevaluatie opgenomen in het dossier.

Behandelplan en evaluatie

Het merendeel van de jongeren is op de hoogte van het bestaan van een behandelplan en kan aangeven hoe vaak een behandelplan bespreking en evaluatie plaatsvindt. Twee jongeren, een instromer en een uitstromer, geven aan dat zij geen plan hebben gezien terwijl uit het dossier blijkt dat wel een of meer plannen zijn opgesteld. Eén instromer zegt in eerste instantie dat hij niets weet van een plan maar herinnert zich later dat er wel iets over gezegd is. Deze jongeren vallen alle drie in de categorie LVG. De jongeren die het plan kennen vertellen dat het in de bespreking van het behandelplan en de evaluatie gaat over hoe hun traject gaat lopen en of zij hun doelen hebben behaald. In de volgende paragraaf, behandeldoelen, wordt beschreven in hoeverre jongeren ervaren dat zij inspraak hebben bij het opstellen van het plan.

Overplaatsing tijdens en onderbreking van het behandeltraject

Bijna alle jongeren zijn behandeld in een of meer justitiële jeugdinstellingen (JJI). Eén jongere is voor behandeling geplaatst in een forensisch psychiatrisch centrum (Tabel 4.2). Tien jongeren hebben hun behandeling in meerdere instellingen ontvangen. Drie instromers en zeven uitstromers zijn gedurende de behandeling overgeplaatst naar een of meerdere andere justitiële jeugdinstellingen.

Bij twaalf jongeren is de behandeling gedurende een periode tijdelijk onderbroken. Tien jongeren verblijven een periode op een opvanggroep en/of op een observatieafdeling (Forensisch consortium adolescenten, FORCA) en twee jongeren in een Huis van Bewaring.

² Onder positieve formulering wordt verstaan: beschrijving in termen van een verbetering of een beoordeling van het verloop in termen van goed. Neutrale formulering: algemene beschrijving zonder aanduiding van verbetering of verslechtering en zonder beoordeling in termen van goed of slecht.

Tabel 4.2 Plaats van behandeling, overplaatsing tijdens de behandeling en onderbreking van de behandeling

Casus	Differentiatie 1 ^e behandelinrichting	Aantal behandelinrichtingen	Onderbreking van de behandeling	Plaatsing in BBI
Instromers				
Instromer 1	LVG	1	-	-
Instromer 2	LVG	1 (Forensisch centrum)	-	-
Instromer 3	Regulier	1	-	-
Instromer 4	Regulier	2	-	Ja (elders)
Instromer 5	Regulier	2	Opvanggroep	-
Instromer 6	Regulier	2 (ITA)	Huis van Bewaring	-
Instromer 7	Zeden	1	-	-
Instromer 8	Zeden	1	-	-
Instromer 9	Regulier	1	-	Ja (intern)
Instromer 10	LVG	1	-	-
Instromer 11	LVG	1	-	-
Instromer 12	LVG	1	Opvanggroep (intern)	-
Instromer 13	LVG	1	-	-
Instromer 14	Regulier	1	Opvanggroep	-
Instromer 15	Regulier	1	-	-
Instromer 16	Regulier	1	Opvanggroep	-
Uitstromers				
Uitstromer 1	VIC	1	-	-
Uitstromer 2	Regulier	2 (1 FOBA)	-	-
Uitstromer 3	LVG	5	Opvanggroep + Observatie	Ja (elders)
Uitstromer 4	LVG*	3	Opvanggroep + Observatie	Ja (elders)
Uitstromer 5	VIC	1	Observatie	Ja (intern)
Uitstromer 6	Regulier	1	-	Ja (intern)
Uitstromer 7	Regulier	1	-	-
Uitstromer 8	Regulier	1	-	Ja (intern)
Uitstromer 9	Regulier	1	-	Ja (intern)
Uitstromer 10	Regulier	1	-	Ja (intern)
Uitstromer 11	Zeden	2	Huis van Bewaring	-
Uitstromer 12	Regulier	2	Opvanggroep (intern)	Ja (elders)
Uitstromer 13	LVG	2	Opvanggroep	-
Uitstromer 14	LVG	2 (1 FOBA)	Opvanggroep	-

Tien jongeren zijn in het kader van resocialisatie overgeplaatst naar een beperkt beveiligde groep (BBI). Zes jongeren konden doorstromen naar een BBI binnen dezelfde inrichting waar zij gestart zijn met hun behandeling. Vier jongeren zijn overgeplaatst naar een BBI van een andere behandelinrichting. De jongeren verbleven in eerste instantie in een inrichting buiten de regio van

herkomst en drie van de vier jongeren zijn in een BBI dichter bij huis geplaatst waardoor resocialisatie in de regio van herkomst kon plaatsvinden. De vierde jongere is in eerste instantie op een BBI in de oorspronkelijke behandelrichting geplaatst. Dit verliep niet goed. Na een aantal interne overplaatsingen, onder andere naar een FOBA afdeling, wordt hij in een BBI van een andere behandelrichting geplaatst. Uit het dossier wordt niet duidelijk waarom voor deze BBI is gekozen. Hij is opnieuw buiten regionaal geplaatst. Voor de behandelcoördinator zijn de afwegingen waarom voor deze BBI is gekozen eveneens onbekend. Bij twee van de vier jongeren die zijn overgeplaatst naar een BBI speelt mee dat zij verbleven op een groep die in januari 2010 tot de gesloten jeugdzorg werd omgevormd: het tijdstip van overplaatsen naar de BBI is volgens een behandelcoördinator voornamelijk ingegeven door de sluitingsdatum van de groep.

De behandelcoördinatoren van de BBI geven aan dat de overplaatsing naar de BBI binnen dezelfde JJI meer continuïteit biedt. Een behandelcoördinator legt uit: 'We hebben samen met de gesloten afdeling behandelcoördinatoren overleg. De interne doorstroming verloopt daardoor gemakkelijk. Bij externe overplaatsingen heb je minder zicht.' Een andere behandelcoördinator ervaart dat de werkwijze tussen inrichtingen verschilt waardoor zij afspraken die met de jongere gemaakt zijn niet altijd kunnen continueren. Ook wordt de thuissituatie opnieuw gescreend omdat de JJI waar hij werkt over het algemeen meer belang hecht aan het contact met ouders.

Naast de vier jongeren die zijn overgeplaatst naar een andere JJI in het kader van resocialisatie zijn nog zes jongeren gedurende hun behandeltraject in een andere JJI geplaatst. Twee van deze zes jongeren zijn in verband met ernstige psychiatrische klachten overgeplaatst naar een FOBA-groep. Een van deze twee jongeren wordt na stabilisatie weer terug geplaatst in de oorspronkelijke behandelrichting. De andere jongere, Uitstromer 2, blijft op de FOBA. Bij hem is gekozen voor resocialisatie vanuit de FOBA. Dit is niet gebruikelijk: de FOBA is geen behandelafdeling. Uit het interview met de behandelcoördinator blijkt dat de inrichting voor dit traject heeft gekozen omdat Uitstromer 2 'heel kwetsbaar en zachtaardig' is. 'Voor zwakke jongens zijn de reguliere groepen zwaar en moeilijk. Ze delven het onderspit.' De FOBA was veilig voor Uitstromer 2 'In kleine stapjes konden we hem succeservaringen op laten doen. Hij had bijvoorbeeld ook een open deuren beleid. Dat is niet gebruikelijk op de FOBA.'

Eén van de zes jongeren, Uitstromer 13, is na een proefverlof dat niet volgens wens verliep teruggeplaatst op een opvanggroep. De inrichting waar hij behandeling ontving is van mening dat zij Uitstromer 13 geen passend behandelaanbod meer kunnen doen. Hij is vervolgens in een andere behandelrichting geplaatst.

Twee jongeren hebben gedurende hun behandeling, tijdens een onttrekking bij het verlof, een nieuw delict gepleegd. Op het moment van het plegen van het delict zijn zij meerderjarig en worden daarom veroordeeld tot detentie in het volwassencircuit. Na de detentie is de behandeling, in een andere behandelrichting, voortgezet.

Eén van de zes jongeren is na een incident overgeplaatst. Ook bij Uitstromer 3 en Uitstromer 4, die twee keer zijn overgeplaatst, is naast de overplaatsing naar een BBI, een incident de reden voor één overplaatsing (zie ook paragraaf straffen en maatregelen).

In het totaal wordt bij twaalf jongeren de behandeling tijdelijk onderbroken door plaatsing op een observatiegroep, observatieafdeling of Huis van Bewaring. Bij zes jongeren wordt de behandeling na de onderbreking in een andere JJI voortgezet, bij zes jongeren wordt na de onderbreking de

behandeling voortgezet in dezelfde inrichting. De redenen voor plaatsing op een opvang groep of Huis van Bewaring zijn incidenten en delicten. De redenen voor plaatsing op een observatieafdeling (FORCA) zijn vragen over hoe het traject van de betreffende jongere moet worden ingevuld. De drie jongeren die op de FORCA zijn geplaatst zijn alle drie uitstromers waarbij het resocialisatietraject anders verloopt dan verwacht. De onderbrekingen zorgen vaak voor een vertraging van het traject doordat onder meer het verlov moet opnieuw worden opgebouwd.

Twee jongeren zijn meer dan twee keer overgeplaatst naar een andere inrichting. Uitstromer 3 bijvoorbeeld wordt overgeplaatst naar een BBI omdat de behandelgroep waar hij verblijft wordt opgeheven. De BBI wordt vervolgens eveneens opgeheven en de jongere wordt op een normaal beveiligde afdeling op een andere locatie geplaatst. Na een incident wordt hij overgeplaatst naar een opvanggroep in een andere JJI en vervolgens wordt hij tijdelijk geplaatst op de FORCA voor observatie. In afwachting van de zitting bij de rechter over de verlenging van de PIJ-maatregel verblijft hij nog in een andere JJI's alvorens zijn PIJ beëindigd wordt door de rechtbank.

De overplaatsing naar de behandelgroep wordt vanwege de voortgang van hun traject door jongeren positief gewaardeerd, maar niet alle jongeren vinden de behandelgroep een verbetering ten opzichte van de opvanggroep. De beoordeling van de jongeren over de groep waar zij verblijven, in vergelijking met andere groepen waar zij eerder zijn opgenomen, hangt voor een groot deel samen met de mogelijkheden en vrijheden: het aanbod van activiteiten, TV op de kamer of niet, aanwezige spellen, mogelijkheden om te sporten. Bij een aantal jongeren is ook het (ontbreken van) de behandeling van invloed op het oordeel over de groep. De groepsgenoten spelen ook een rol. Eén jongere laat weten dat hij het niet eens is met de keus voor de behandelgroep waar hij verblijft omdat het erg ver weg is van zijn ouders. Uiteindelijk heeft hij zich erbij neergelegd. De overplaatsing van de gesloten groep naar de BBI wordt door jongeren positief beoordeeld door de toegenomen vrijheid in de BBI. Overplaatsingen na incidenten hebben gevolgen voor het traject van de jongeren. Jongeren ervaren dit dan ook als een zware sanctie. Een jongere zegt: 'Dat was heel erg. Ik had mijn verlov net binnen. Ik was bijna vrij zeg maar. Toen werd ik overgeplaatst en was alles weggegooid. Ik was toen wel een beetje depressief. Dan zeggen ze het is niet weggegooid, je hebt toch veel geleerd. Maar ik vind dat ik wel helemaal weer opnieuw moest beginnen.'

4.2 Behandeldoelen

4.2.1 Formeel kader

Ten aanzien van behandeldoelen zijn geen regelingen geformuleerd met betrekking tot de wijze waarop de doelen opgesteld dienen te worden of in welke deelgebieden van ontwikkeling deze moeten worden geformuleerd. Wel staat in de Nota van Toelichting van Rjj. 'Het formuleren van doelstellingen voor de behandeling hangt voornamelijk af van het inzicht in de aard en de omvang van en samenhang tussen de volgende factoren: de analyse van het persoonsbeeld van de jeugdige, de beoordeling van de problematische opvoedingssituatie en het zoeken naar perspectieven.'

4.2.2. De cases

Soort doelen in het behandelplan

Om een beeld te geven van de doelen waar gedurende de behandeling aan wordt gewerkt, is in Tabel 4.3 geïnventariseerd welk soort doelen in de behandelplannen zijn beschreven.

Tabel 4.3 Soort doel

Casus	Diagnostiek	Gezondheid/hygiëne	Middelengebruik	verantwoordelijkheid/keuzes maken	Identiteitsontwikkeling	Kenbaar maken van gevoelens/open opstellen	Omgaan met agressie, frustratie, boosheid	Inzicht risicofactoren/gedrag	Seksualiteit	Stabiliseren en structureren (dagelijkse routine)	Sociale vaardigheden	Positief sociaal contact met anderen (op groep)	Versterken/betrekken positief sociaal netwerk	Werkrelatie met behandelaar	Toekomstperspectief	School/dagbesteding/vrije tijd	Voorbereiding proefverlof	Anders
Instromer																		
Instromer 1	x	x	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-
Instromer 2	Geen behandelplan in dossier																	
Instromer 3	x	-	x	x	-	-	-	-	-	x	x	-	-	-	x	x	x	-
Instromer 4	-	-	x	-	-	x	-	x	-	-	x	x	-	x	x	x	-	-
Instromer 5	-	x	x	x	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	-	-
Instromer 6	x	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	-	-
Instromer 7	x	x	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-	x	x	-	x	-
Instromer 8	x	-	-	-	-	-	-	x	x	-	x	-	x	-	-	-	x	-
Instromer 9	x	-	-	x	x	-	-	x	x	x	x	-	x	x	-	-	x	x
Instromer 10	-	x	-	-	-	x	-	x	x	-	-	-	x	-	-	x	-	-
Instromer 11	-	-	x	-	-	-	x	x	-	-	x	x	-	-	x	x	-	-
Instromer 12	-	x	-	x	-	-	-	x	-	-	x	x	x	-	x	x	-	x
Instromer 13	x	-	x	x	x	-	-	-	-	-	x	-	x	-	x	x	-	-
Instromer 14	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-	x	-	x	-	x	-	-	-
Instromer 15	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	x	-	x	-	x	-	-	-
Instromer 16	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-	x	-	x	-	x	-	-	-
	7	5	7	8	3	3	4	11	3	2	10	3	8	5	11	8	4	2
% (N= 15)	47	33	47	53	0	20	27	73	20	13	67	20	53	33	73	53	27	13
Uitstromer																		
Uitstromer 1	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-
Uitstromer 2	Geen behandelplan na overplaatsing uit andere behandelinrichting																	
Uitstromer 3	Geen behandelplan na overplaatsing uit andere behandelinrichting																	
Uitstromer 4	Geen behandelplan na overplaatsing uit andere behandelinrichting																	
Uitstromer 5	Geen doelen in rapportage																	
Uitstromer 6	x	-	-	-	-	x	x	-	-	-	x	-	x	-	x	-	x	-
Uitstromer 7	x	-	-	x	x	-	x	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-	x
Uitstromer 8	-	-	x	x	x	-	-	x	-	x	x	-	x	-	x	x	x	x

Uitstromer 9	x	-	-	x	x	x	-	-	-	x	x	-	x	x	x	x	x	-
Uitstromer 10	x	-	-	x	-	-	x	x	-	x	-	-	x	-	x	x	-	x
Uitstromer 11	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-	x	-	x	x	-	-
Uitstromer 12	-	x	x	-	-	-	x	x	-	-	-	-	x	-	-	x	x	-
Uitstromer 13	-	-	-	x	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	-
Uitstromer 14	x	x	-	-	-	x	-	x	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-
	5	2	2	5	3	4	7	4	1	4	3	1	9	1	6	7	5	3
		2	2		3			4										
% (N=10)	50	0	0	50	0	40	70	0	10	40	30	10	90	10	60	70	50	30
Totaal	12	7	9	14	6	7	11	16	4	6	14	5	17	6	17	15	9	5
%	48	28	36	56	24	28	44	64	16	24	56	20	68	24	68	60	36	20

In de behandelplannen van instromers komen doelen met betrekking tot het verkrijgen van inzicht in het risicogedrag en de risicofactoren die hebben geleid tot het delict en doelen met betrekking tot het toekomstperspectief het meest voor. Bij elf van de zestien jongeren zijn een of meerdere doelen op deze gebieden geformuleerd. Doelen met betrekking tot het aanleren en trainen van sociale vaardigheden, zoals omgaan met autoriteit, omgaan met kritiek, rustig vragen stellen, komen eveneens vaak voor (tien instromers). Doelen met betrekking tot het vergroten van de verantwoordelijkheid of keuzes maken, doelen met betrekking tot school, dagbesteding en werk en doelen op het gebied van het sociale netwerk van jongeren buiten de inrichting worden bij de helft van de jongeren gesteld.

Bij de uitstromers komt een ander beeld naar voren. Doelen op het gebied van het sociale netwerk komen het meest voor. Daarnaast komen doelen met betrekking tot het omgaan met agressie, frustratie, boosheid of spanning vaak voor. Het beeld van de doelen bij uitstromers is niet volledig: de doelen uit behandelplannen voor overplaatsing naar de actuele inrichting zijn niet meegenomen.

Uit de interviews met behandelcoördinatoren blijkt dat een deel van de doelen standaard wordt opgenomen. Eén van de behandelcoördinatoren stelt: 'Tegenwoordig stellen we bij het eerste behandelplan standaard doelen op die vooral gericht zijn op observeren en ontwikkelingsmogelijkheden. In de eerste drie maanden doen we daarnaast een delictanalyse. Op basis van alle informatie die we dan hebben, zetten we een definitieve behandellijn uit'.

Behandelcoördinatoren nemen doelen op die gerelateerd zijn aan het delict en doelen om bepaalde competenties te vergroten. Een aantal behandelcoördinatoren geeft aan dat zij doelen met betrekking tot onderwijs en het toekomstperspectief standaard opnemen in het plan.

Bij de meeste doelen wordt in het behandelplan niet expliciet aangegeven waarom de doelen worden gesteld.

Informatiebronnen bij het opstellen van doelen

In de interviews met behandelcoördinatoren is gesproken over de wijze waarop behandeldoelen worden vastgesteld. De belangrijkste informatiebronnen bij het opstellen van de behandeldoelen zijn: informatie uit het voortraject, observatie op de leefgroep en de delictanalyse.

1. Informatie uit het voortraject

De pro justitia rapportage wordt door de behandelcoördinatoren gebruikt bij het opstellen van het eerste behandelplan. De gestelde diagnose wordt gebruikt als een eerste werkhypothese in het behandelplan of als aandachtspunt bij de observatie op de groep.

Verschillende behandelcoördinatoren vinden het format van de pro justitia rapportage goed; de pro justitia rapportage geeft het meest complete beeld van de jongere. Meerdere behandelcoördinatoren missen wel informatie over de (vroeg) ontwikkeling van de jongeren en over het gezinssysteem.

Ten aanzien van de diagnose uit de pro justitia rapportage wordt meerdere keren genoemd dat het onderzoek een momentopname is en dat diagnoses als antisociale ontwikkeling of persoonlijkheidsproblematiek te snel worden gesteld. Twee behandelcoördinatoren zouden graag inzage hebben in de testresultaten die ten grondslag liggen aan de diagnose. Een behandelcoördinator zou graag zien dat een gericht behandeladvies deel uit maakt van het advies in het pro justitia rapport.

Naast de pro justitia rapportage worden ook andere beschikbare rapportages gebruikt om een compleet beeld te krijgen van de jongere zoals het Raadsrapport, de rapportage van de jeugdreclassering en ander onderzoek.

Rapportage over het verblijf in de opvanginrichting is volgens meerdere behandelcoördinatoren weinig informatief. Observatiegegevens kunnen een goede aanvulling zijn op de pro justitia rapportage maar vaak is de rapportage summier en weinig zeggend.

Bij zes jongeren ontbreekt (actuele) informatie over het voortraject. Uitstromer 9 en 10 hebben de voorlopige hechtenis in een Huis van Bewaring doorgebracht. Instromer 6 was een aantal jaar gedetineerd in het volwassencircuit op het moment dat hij weer in de JJI werd geplaatst. De behandelcoördinator heeft informatie over het verblijf in het volwassencircuit opgevraagd. Het bleek echter niet mogelijk om informatie uit te wisselen tussen het volwassencircuit en het jeugdcircuit. De behandelcoördinator van Instromer 6 beschikt daardoor niet over actuele informatie. De pro justitia rapportage is bij plaatsing acht jaar oud en het is onduidelijk welke ontwikkeling Instromer 6 in detentie heeft doorgemaakt. Bij Instromer 11 ontbreekt informatie over de gesloten behandeling die in het kader van de ondertoezichtstelling voorafgaand aan de PIJ-maatregel is uitgevoerd en bij Instromer 14 is geruime tijd, om onduidelijke redenen, geen dossier doorgestuurd. Instromer 16 heeft zich meerdere jaren onttrokken waardoor geen actuele informatie beschikbaar is. De pro justitia rapportage is ook bij deze jongere sterk verouderd.

2. Observatie op de leefgroep

In de eerste zes weken wordt de jongere geobserveerd op de leefgroep. Door middel van de observatie wordt de informatie uit het voortraject gecheckt en verder ingevuld. Volgens alle behandelcoördinatoren is de observatie een belangrijke bron voor het opstellen van de behandeldoelen. De wijze waarop de observatie plaats vindt en in hoeverre gebruik gemaakt wordt van instrumenten voor observatie is niet onderzocht.

3. Delictanalyse

Een derde belangrijke bron voor het opstellen van het behandelplan is de delictanalyse. In de delictanalyse brengen de behandelcoördinator en de jongere samen de situatie, gedachten, gevoelens en gedragingen voorafgaand aan, tijdens en na het delict in kaart. De analyse geeft volgens

verschillende behandelcoördinatoren een genuanceerd beeld van de jongere en leidt over het algemeen tot het formuleren van een aantal specifieke behandeldoelen.

Inbreng ouders en jongeren

Bij het merendeel van de jongeren zijn de ouders aanwezig bij de behandelplan besprekingen. Bij vier van de dertig jongeren is geen contact met ouders omdat de jongere dit niet wil of omdat de jongere zelf geen contact meer heeft met ouders. Op basis van de rapportage in de dossiers is de inbreng van ouders niet goed te achterhalen. In de rapportage wordt niet standaard over de inbreng van ouders gerapporteerd. Uit de interviews met behandelcoördinatoren komt naar voren dat behandelcoördinatoren belang hechten aan contact met de ouders. De betrokkenheid van ouders verschilt. Meerdere behandelcoördinatoren benoemen het belang dat ouders achter de behandeling staan zodat de jongeren worden ondersteund. De moeder van Instromer 16 bijvoorbeeld accepteert volgens de behandelcoördinator niet helemaal dat haar zoon in de JJI verblijft: 'Dat kan wel lastig zijn. Instromer 16 begon net te accepteren dat hij in de inrichting is maar dat wordt door zijn moeder niet ondersteund'. Verschillende behandelcoördinatoren geven aan dat zij de ouders vragen wat zij belangrijk vinden en aan welke doelen de jongere volgens hen moet werken.

Ook over de inbreng en mening van de jongere wordt niet standaard gerapporteerd in het dossier. De jongeren zelf zijn altijd aanwezig bij (een deel van) de behandelplan bespreking. Uit de interviews met behandelcoördinatoren blijkt dat de mate waarin en de wijze waarop de jongeren worden betrokken bij het opstellen van doelen verschilt. Behandelcoördinatoren van de LVG-groep geven aan dat jongeren geen 'overall view' hebben over het traject en het moeilijk vinden om doelen te begrijpen. Jongeren worden onder meer betrokken door hen een stukje te laten schrijven over wat zij willen leren, door te bespreken wat zij moeilijk vinden of door de mentor gesprekken hierover met de jongere te laten voeren. De behandelcoördinator stelt uiteindelijk de doelen op.

Bij de behandelcoördinatoren van andere behandelgroepen komen verschillende opvattingen naar voren. Eén behandelcoördinator vindt dat de jongeren verantwoordelijk zijn voor hun eigen traject en dat doelen zo concreet mogelijk en in de ik vorm moeten worden geformuleerd. Hij vindt dat dit nu nog onvoldoende gebeurt. 'Ik vind ze (*de doelen*) voor de jongere vaak te moeilijk en te vaag. Ik formuleer niet P stopt, maar ik stop. Het is P's traject'. Een andere behandelcoördinator daarentegen geeft aan dat jongeren niet vooraf worden betrokken bij het formuleren van doelen. De behandeldoelen zijn groot en hebben betrekking op het hele gesloten behandeltraject. Jongeren kunnen dit niet overzien volgens de behandelcoördinator en hebben vaak niet voldoende probleeminzicht. De jongeren worden wel betrokken bij de werkpunten die uiteindelijk op basis van de doelen worden geformuleerd. De aanpak van de andere behandelcoördinatoren ligt tussen deze twee uiterste in. Een behandelcoördinator zegt bijvoorbeeld: 'Je vraagt wat de jongere wil, wat de ouders willen en hoe voorkomen kan worden dat een delict nogmaals wordt gepleegd. Instromer 8 gaf aan dat hij veel moeite had met de omgang van meisjes. Dat neem je mee in de doelen om serieus te nemen wat van de jongere zelf komt'.

Zoals aangegeven worden de doelen bij de evaluatie geëvalueerd. Gedurende de behandelfase blijven de doelen in grote lijnen gelijk. Doelen worden in de loop van de behandeling bijgesteld op basis van de evaluatie van het verloop van de behandeling.

Een deel van de behandelcoördinatoren is (uitsluitend) betrokken bij de jongeren in de resocialisatiefase. Uit de interviews blijkt dat in deze fase meestal niet meer gewerkt wordt aan behandeldoelen. Voor zover nog behandeling nodig is, wordt in deze fase de behandeling zo veel mogelijk door reguliere instellingen uitgevoerd.

Bij een deel van de jongeren vindt de resocialisatiefase plaats vanuit een beperkt beveiligde inrichting (BBI). Doelen in de BBI zijn het in praktijk brengen van het geleerde en het oefenen van nieuw gedrag en het omgaan met vrijheden, deelname aan school of werk en dergelijke.

Uit een interview met de behandelcoördinator van één BBI blijkt dat, zoals eerder aangegeven, niet meer met behandelplannen wordt gewerkt. In de laatste fase van de PIJ kunnen wijzigingen elkaar snel opvolgen. Daarom is een alternatieve manier ontwikkeld, die meer dynamisch is zodat doelen snel bijgesteld kunnen worden. Er is een speciaal werkblad voor opgesteld. Tweewekelijks komen verschillende partners bij elkaar in een multidisciplinair overleg. Het gaat dan om de Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, de reclassering, een groepsleider, de ITB-er, de maatschappelijk werker, het afdelingshoofd en de behandelcoördinator. In het overleg komt de stand van zaken van alle jongeren aan de orde. Op die manier worden de ontwikkelingen van de jongere gevolgd en kan er 'snel geschakeld worden' wanneer er wijzigingen zijn met betrekking tot bijvoorbeeld dagbesteding of vervolg huisvesting. Ouders zijn in deze fase vaak niet meer bij de plannen en uitvoering betrokken. 'Tegen het einde van de PIJ-maatregel zijn veel ouders behandelmoe', aldus de geïnterviewde behandelcoördinator.

Bij de eerste interviewronde is met de jongeren uitgebreid gesproken over de doelen waaraan zij (gaan) werken in de behandeling. Achttien van de zesentwintig jongeren die geïnterviewd zijn in de eerste ronde, zijn op het moment van het eerste interview in behandeling (14 instromers en 5 uitstromers), één instromer is nog niet in behandeling en bij de overige jongeren, allen uitstromers, is op het moment van het interview de intramurale behandeling afgerond. Deze laatste groep jongeren kijkt terug op de behandeling.

Op de vraag of jongeren weten aan welke doelen zij (gaan) werken, kan het merendeel van de jongeren die in behandeling zijn voorbeelden geven van doelen of werkpunten waar zij aan werken. Slechts één instromer weet niet wat hij moet leren. De jongeren die inmiddels hun behandeling hebben afgerond geven eveneens voorbeelden van doelen waaraan zij hebben gewerkt.

Met de jongeren die op het moment van het eerste interview in behandeling zijn, is gesproken over de inspraak die zij hebben bij het opstellen van de doelen. De helft van de jongeren geeft aan dat doelen samen worden opgesteld. 'Je kunt zelf punten aangeven die jij wilt leren, daar vragen ze naar'. De inbreng van de jongeren is volgens deze jongeren echter wel beperkt. De inrichting bepaalt altijd een (groot) deel van de doelen. De jongeren zijn het dan ook niet met alle doelen eens waar zij aan moeten werken. Een jongere formuleert het als volgt: 'Meestal moeten het doelen zijn waarmee je het eens bent. Als je het niet eens bent dan gaat het niet. Ik heb doelen gehad waarmee te leven was. Zo heel veel te zeggen heb je niet'.

De helft van de jongeren geeft aan dat zij de doelen niet zelf hebben bedacht. Deze jongeren zijn het overwegend niet eens met de doelen. Ze vinden de doelen niet zinvol of niet nodig en werken aan de doelen omdat het moet. Een jongere vertelt dat hij niet heeft laten weten wat hij van de doelen vond: 'Ik doe wat ze willen. Ik ga het niet zeggen (*dat hij het niet eens is*), voordat je het weet duurt het weer langer'.

4.3 Hulpaanbod

4.3.1 Formeel kader

Het Reglement justitiële jeugdinrichtingen verplicht de inrichting passende behandeling aan te bieden. Hieronder wordt verstaan zorg van goed niveau, die in ieder geval doeltreffend, doelmatig en gericht op de jeugdige wordt verleend en die afgestemd is op de reële behoefte van de jeugdige (art. 77, Rjj).

In het kader van het verbetertraject ‘Kwaliteitsverbetering Justitiële Jeugdinrichtingen’ zal vanaf 2011 alleen nog met erkende gedragsinterventies worden gewerkt. Ten tijde van de laatste voortgangsrapportage over dit verbeteringstraject, oktober 2009, zijn er vijftien interventies binnen de jeugdstrafrechtketen (voorlopig) erkend door de Erkenningcommissie Gedragsinterventies Justitie, waarvan er twaalf kunnen worden ingezet in de JJI's. Tevens is een basismethodiek, Youturn, ontwikkeld die met ingang van september 2008 landelijk is geïmplementeerd. Youturn is een integratie en uitbreiding van twee methodieken waarmee binnen de inrichtingen wordt gewerkt: het Sociaal Competentie Model (SCM) en EQUIP. Youturn bestaat uit meerdere verblijfsfasen, per fase is uitgewerkt welk programma de jongere krijgt aangeboden en welke instrumenten worden afgenomen.

4.3.2 De cases

Het hulpaanbod in het behandelplan

Op basis van de behandelplannen is geïnventariseerd welk behandelaanbod bij de doelen is beschreven. Niet bij alle doelen is aangegeven op welke wijze aan de doelen wordt gewerkt. Bij de instromers is vaker aangegeven hoe aan de doelen wordt gewerkt dan bij de uitstromers.

In Tabel 4.4 worden de (gedrags)interventies weergegeven die in de behandelplannen vermeld staan.

Tabel 4.4 (Gedrags)interventies in behandelplan

Casus	delictanalyse	SVT (Sociale vaardigheid training)	Non-verbale therapie (excl. PMT)	PMT	ART	CGT	SEVA	Brains 4 Use	Equip	EMDR	medicatie	gezinsbehandeling	Work-Wise
Instromer													
Instromer 1	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-
Instromer 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Instromer 3	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Instromer 4	-	x	-	x	x	-	-	-	x	-	-	-	x
Instromer 5	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Instromer 6	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Instromer 7	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-
Instromer 8	x	x	x	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-
Instromer 9	x	-	x	x	-	-	-	-	x	-	-	-	-
Instromer 10	x	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Instromer 11	-	-	x	x	x	-	-	x	-	-	-	-	x
Instromer 12	x	-	x	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x
Instromer 13	x	-	x	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-
Instromer 14	x	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-	x
Instromer 15	x	-	x	x	x	-	-	x	-	-	-	x	x
Instromer 16	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	x
	11	4	7	7	5	2	2	3	2	2	0	2	8
Uitstromer													
Uitstromer 1	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uitstromer 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uitstromer 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uitstromer 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uitstromer 5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uitstromer 6	x	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-
Uitstromer 7	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	x	-
Uitstromer 8	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	-
Uitstromer 9	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uitstromer 10	x	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-
Uitstromer 11	x	-	x	-	x	-	x	-	-	-	-	-	x
Uitstromer 12	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x
Uitstromer 13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Uitstromer 14	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	x	-	x
	4	2	5	3	1	0	1	1	3	0	1	3	4

De interventies uit de tabel worden bij 48% van de doelen, waarbij de aanpak is beschreven, ingezet. Aan een groot deel van de doelen (41% van de doelen waarbij de aanpak is beschreven) wordt gewerkt door ‘gesprekken met de mentor of groepsleiding’ of ‘op de groep’. Bij 12% van de doelen worden andere activiteiten als aanpak genoemd zoals belcontact, verlofmomenten of aanvullend onderzoek.

Op basis van de gegevens uit Tabel 4.4 ontstaat de indruk dat bij instromers vaker interventies zijn toegepast dan bij uitstromers. Een vergelijking tussen de instromers en uitstromers is echter niet goed te maken omdat bij meerdere uitstromers (een periode) geen behandelplan in het dossier is opgenomen en een aantal van hen eerder in een andere inrichting behandeling heeft ontvangen.

De keuze voor een behandelaanbod

In de dossiers wordt niet expliciet aangegeven waarom gekozen is voor een bepaalde aanpak. In de interviews met behandelcoördinatoren is de keus voor interventies of andere activiteiten toegelicht (voor zover zij zelf betrokken waren bij deze keuze). Uit de interviews met behandelcoördinatoren blijkt dat jongeren in de praktijk meer interventies ontvangen dan in de tabel zijn opgenomen.

In het hierna volgende worden de interventies die bij de jongeren zijn ingezet beschreven en, voor zover bekend, de reden waarom de interventie wordt ingezet.

Delictanalyse bestaat uit enkele gesprekken tussen de behandelcoördinator en de jongere waarin gedetailleerd met de jongere wordt doorgenomen wat er in de dagen en uren voor het delict precies gebeurde en hoe de jongere zich daarbij voelde. De aanleiding tot het delict en de risico- en beschermende factoren die daarbij een rol spelen worden op die manier in kaart gebracht. Ook wordt gekeken naar en benoemd en besproken welke denkfouten een jongere maakt. Delictanalyse wordt bij de instromers, in alle drie de inrichtingen, standaard ingezet. Zoals aangegeven geeft de delictanalyse volgens behandelcoördinatoren belangrijke input aan het behandelplan. Tussen de inrichtingen lijken verschillen te bestaan in het aantal bijeenkomsten en het moment waarop de delictanalyse wordt ingezet.

Sociale vaardigheidstraining (SVT of SOVA) wordt in alle drie de inrichtingen ingezet maar met name bij twee inrichtingen. In één inrichting wordt SOVA standaard ingezet. Bij de andere inrichting wordt SVT ingezet wanneer sprake is van grote beïnvloedbaarheid van jongeren. Bij leidersfiguren wordt gekozen voor een individuele vorm en bij subassertieve jongeren voor een groepsvariant. Sociale Vaardigheden op Maat is erkend in oktober 2008. In dit onderzoek is niet onderzocht in hoeverre de sociale vaardigheidstraining in de inrichtingen overeenkomen met deze erkende interventie.

Non-verbale therapieën of vaktherapie worden in alle drie de inrichting aangeboden. Het betreft muziek therapie, drama therapie, creatieve therapie en psycho-motore therapie (PMT). Niet alle varianten komen in alle drie de inrichtingen voor. PMT wordt van de non-verbale therapieën het meest ingezet en maakt in alle drie de inrichtingen deel uit van het aanbod. De mogelijkheid om op een andere manier dan in een gesprek met jongeren te werken is de belangrijkste reden om non-verbale therapie in te zetten: zowel bij LVG-jongeren die verbaal niet sterk zijn als bij jongeren die intelligent en juist verbaal sterk zijn wordt de non-verbale therapie als een goede manier gezien om aan diverse soorten doelen te werken. Voor PMT wordt onder meer gekozen om jongeren te leren voelen, de jongere zich beter in zijn vel te laten voelen, grenzen bij zichzelf en anderen te laten herkennen en ook voor het aanpakken van angstig gedrag. In dramatherapie kan een jongere door middel van een rollenspel gedrag oefenen en zic zelf ook terug zien op beeld. Non-verbale therapieën worden relatief vaak ingezet. Geen van de non-verbale therapieën is erkend.

Agressie regulatie training (ART) wordt ingezet bij doelen gericht op het herkennen en omgaan met agressie bij jongeren bij twee inrichtingen. In een inrichting is deze interventie niet genoemd. Agressie regulatie op maat is in oktober 2007 erkend. In hoeverre het aanbod van de inrichting overeenkomt met de erkende interventie is niet onderzocht.

Het *Equip* programma is bedoeld om jongeren met antisociaal en/of delinquent gedrag te motiveren (en te equiperen) om elkaar te helpen en van elkaar positief gedrag te leren. Hun negatieve (groeps/straat)cultuur is omgebogen tot een positieve (groeps)cultuur waarin de jongeren rekening met elkaar houden en elkaar helpen hun problemen op te lossen. Zij hebben geleerd

verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen denken en handelen. Bij één inrichting wordt Equip standaard ingezet, tenzij er sprake is van contra-indicaties zoals heel antisociaal over verhard gedrag.

Seksuele Vaardigheidstraining (SEVA) behoort bij het reguliere aanbod van één inrichting. In de behandelplannen is het echter alleen bij twee instromers van de zedengroep als middel opgenomen.

Brains 4 Use, een erkende interventie gericht op het verminderen van drugsgebruik, wordt in één inrichting ingezet bij jongeren die drugs gebruiken. Bij de andere twee inrichtingen wordt het aanbod gericht op het verminderen van drugsgebruik verzorgd door een externe organisatie voor verslavingszorg. Een nadeel van het aanbod van de verslavingszorg is, volgens één behandelcoördinator, dat zij werken op basis van vrijwilligheid waardoor de hulp vaak niet van de grond komt.

Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR) is een behandelmethode om nare ervaringen te verwerken. In één inrichting maakt deze interventie deel uit van het behandelaanbod. De reden om deze interventie in te zetten is het verwerken van een trauma dat de betreffende jongere heeft meegemaakt. De interventie past volgens de behandelcoördinator bovendien bij de beperkte begaafdheid van de jongere.

Cognitieve Gedragstraining (CGT) wordt volgens de behandelplannen bij doelen van twee jongeren ingezet. Bij één jongere blijkt het te gaan om een gedragstherapeutische benadering op de groep. Daarnaast blijkt uit een interview met de behandelcoördinator dat nog een derde jongere cognitieve gedragstherapie ontvangt van een psycholoog.

Gezinsbehandeling kent verschillende vormen. Bij één jongere is Functionele Family Therapy (FFT), een erkende gezinstherapie ingezet. Omdat het delict in het gezin zat was dit volgens de behandelcoördinator belangrijk. De behandelcoördinator benoemt dat de voorkeur uit ging naar Multisysteem Therapie (MST) maar volgens de behandelcoördinator was dit niet mogelijk omdat de jongere inmiddels ouder was dan achttien jaar (Uit de beschrijving van FFT blijkt echter dat deze interventie is bedoeld voor jongeren tot achttien jaar).

Bij de andere jongeren is onduidelijk of er sprake is van FFT, MST of gezinsgesprekken. Voor één van de jongeren uit het onderzoek adviseerde de rechter de inzet van een intensieve gezinsinterventie, zoals MST of FFT. Dat is niet gerealiseerd. Volgens de behandelcoördinator: 'Omdat dat pas aan de orde komt als een jongere bijna naar huis gaat'. Toen de desbetreffende jongere (eindelijk) met verlof mocht, was hij inmiddels te oud om met deze interventie te starten.

Medicatie is bij één jongere genoemd als 'middel' om doelen te bereiken. In het behandelplan is het innemen van medicatie als doel opgenomen. Vanwege psychiatrische problematiek is de inname van medicatie noodzakelijk. Eerder is hij gestopt met zijn medicijnen met een psychose tot gevolg. Na een tijdelijke plaatsing op de FOBA is hij gestabiliseerd. Bij een aantal andere jongeren wordt uit het dossier wel duidelijk dat zij medicatie gebruiken of hebben gebruikt maar wordt dit niet als aanpak bij de doelen beschreven. Het gaat met name om medicatie voor ADHD. Bij een aantal jongeren komt in het interview met de behandelcoördinator naar voren dat medicatie wenselijk zou zijn maar dat de jongere dit niet wil.

Work-Wise is gericht op het begeleiden van jongeren voor, tijdens en na hun terugkeer in de maatschappij. In de praktijk wordt *Work-Wise* vaker ingezet dan uit de rapportage naar voren komt. Uit de interviews blijkt dat bij alle uitstromers *Work-Wise* is ingezet. Ook bij bijna alle instromers heeft een Individueel Trajectbegeleider (ITB) in het kader van *Work-Wise* contact met de jongeren (van Instromer 2 is dit niet bekend).

Het buiten programma *Work-Wise* is in maart 2010 erkend. Uit interviews met ITB-ers ontstaat de indruk dat er tussen inrichtingen verschillen bestaan in de wijze waarop *Work-Wise* wordt ingezet. Vooral wat betreft beschikbare uren komen verschillen naar voren (zie hoofdstuk 5).

Naast de interventies die in de behandelplannen bij de aanpak van de doelen worden genoemd komen in de interviews met behandelcoördinatoren nog andere interventies naar voren. Een deel van deze interventies wordt in samenwerking met of door een externe instantie uitgevoerd; bijvoorbeeld Terugvalpreventie (TVP) bij één inrichting door De Waag (centrum voor ambulante forensische psychiatrie) en een autonomiegroep voor meisjes bij een inrichting in samenwerking met De Viersprong (Psychotherapeutisch Centrum). Deze interventies vinden intern plaats. Ook komt het voor dat jongeren extern individuele behandeling bij externe zorgaanbieders ontvangen (Verslavingszorg, GGZ en De Waag).

Out of Circle is een specifiek aanbod van één inrichting voor jongeren met zedenproblematiek.

Psycho-educatie is een aantal keer ingezet bij jongeren met PDD-NOSS en bij een jongere met psychiatrische problematiek. Bij de jongeren met PDD-NOS is de training 'Ik ben speciaal' gebruikt.

De leefgroep en het mentorgesprek zijn een belangrijk onderdeel van het behandel aanbod. Zoals aangegeven wordt aan veel doelen 'op de groep' of 'met de mentor' gewerkt. Op het moment van de interviews met de behandelcoördinatoren (voorjaar 2009) wordt in de groepen nog niet gewerkt met de nieuwe basismethodiek Youturn.

Een behandelcoördinator licht de rol van het verblijf in de leefgroep en de extra aandacht die de mentor kan geven toe. 'De behandelcoördinator en de mentor delen de doelen gezamenlijk op in een aantal werkpunten. Zo worden het haalbare stappen voor een jongere. In het wekelijkse teamoverleg worden de jongeren met alle groepsleiding besproken en wordt de stand van zaken met betrekking tot de werkpunten doorgenomen. Eén keer in de twee weken is er een mentorgesprek waarin de werkpunten worden besproken'. Om leren gaan met bijvoorbeeld autoriteit of met groepsleden zijn doelen waarbij de leefgroep goed werkt, volgens een behandelcoördinator.

In de drie inrichtingen is de rol van de mentor vergelijkbaar. De mentor is vertrouwenspersoon en aanspreekpunt voor de jongere. In het mentorgesprek gebruikt de mentor ook specifieke middelen om met de jongere aan de doelen te werken. 'Zo maakt de mentor met de jongere een analyse van diens netwerk en bespreekt het onderhouden van contacten'.

Het antwoord op de vraag of er voldoende ruimte en tijd is voor de mentor of de groepsleiding om op de groep aan doelen te werken is verschillend. Een aantal behandelcoördinatoren is van mening dat, bij volledige bezetting van personeel, voldoende ruimte is om met jongeren aan doelen te werken. Anderen benoemen dat het lastig kan zijn om op de groep aandacht te besteden aan de werkpunten. 'Soms staat het handhaven van de regels meer op de voorgrond.'

Uit de interviews bleek dat het voor een aantal jongeren moeilijk is om in de leefgroep mee te komen. Zij worden bijvoorbeeld gepest. Soms is dit aanleiding om intern voor een andere groep te kiezen.

Een jongere is bijvoorbeeld op een OTS-groep geplaatst: 'Instromer 11 is geen verharde PIJ-er'. De behandelcoördinator van Uitstromer 8 geeft aan: 'De eerste groep bestond uit oudere en sterkere jongens. Later is hij naar een groep gegaan waar de jongens jonger waren. Het blijft altijd de vraag of hij elders meer tot zijn recht was gekomen. De groep heeft in het begin mogelijk wel belemmerend gewerkt. Uitstromer 8 heeft de groep echter ook nodig. Hij heeft sociale contacten nodig, het aanbod van anderen. Als hij alleen is dan komt hij nergens toe.'

Specifieke behandelgroepen

Uit het interview met de behandelcoördinatoren van de *zedengroep* komt naar voren dat de aanpak in de leefgroep afwijkt van de reguliere groep. De jongeren worden vooraf gescreend. Volgens de behandelcoördinator is op basis van ervaringen van een andere JJI met zedengroepen gebleken dat dit belangrijk is om een veilig therapeutisch klimaat te waarborgen. Antisociale daders worden niet opgenomen in de groep. Op de zedengroep is, in vergelijking met de reguliere leefgroepen, een andere groepsdynamiek. 'De jongeren zijn neurotisch en aangepast. Van de buitenkant lijken zij weinig problemen te hebben. Wij bieden een therapeutisch klimaat in plaats van een pedagogisch klimaat. Het competentiemodel wordt ook toegepast, maar je moet ander gedrag stimuleren en afleren. Daar in moet de groepsleiding goed getraind worden. Deze jongeren moet je juist belonen als ze voor zichzelf opkomen'.

'De groep is belangrijk en werkt corrigerend. Deze jongeren hebben weinig sociale vaardigheden. Door de groep ontwikkelen zij zich daarin positief.'

Ook de *ITA* is een bijzondere afdeling. De opname op deze groep wordt door een commissie beoordeeld. Eén jongere uit het onderzoek verbleef op de ITA. De jongere is als groepsongeschikt beoordeeld, onder andere door zijn leeftijd, het lange verblijf in volwassendetentie en zijn problematiek. In deze afdeling volgen jongeren een individueel programma. Zij doen nog wel dingen samen, maar nooit met meer dan vier tegelijk en er is meer begeleiding dan in een reguliere leefgroep.

Bij de jongere is vanuit behandel technisch oogpunt gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten op de eigen wensen van de jongere. Bij een antisociale persoonlijkheidsstoornis biedt dat de beste resultaten volgens de behandelcoördinator.

Met betrekking tot de *LVG-groepen* is in de interviews met behandelcoördinatoren weinig specifieke informatie naar voren gekomen. Jongeren worden op basis van hun IQ geplaatst. Een behandelcoördinator van een LVG-groep geeft aan dat het op de groep lastig kan zijn om aan de werkpunten te werken. 'Instromer 13 kan weinig alleen. Bijvoorbeeld een brief schrijven aan zijn moeder moet je samen doen. Dat is lastig als je met twee mensen op een groep van twaalf jongens staat'.

In de interviews zijn geen specifieke interventies voor LVG-jongeren genoemd. Non-verbale therapie en EMDR worden door behandelcoördinatoren genoemd als passend bij het beperkte niveau van de jongeren. De (erkende) interventies in het aanbod zijn niet specifiek geschikt voor LVG-jongeren. Bij doelen van LVG-jongeren zijn naast non-verbale therapie en EMDR ook ART, Brains4Use en delictanalyse ingezet.

Twee jongeren zijn (een periode) op de VIC afdeling behandeld. Bij de VIC is de behandeling geheel individueel. De VIC is bedoeld voor jongeren met een psychiatrische problematiek en voor kwetsbare jongeren. Eén jongere is in de VIC geplaatst omdat door het Ministerie van Justitie (Afdeling Individuele Jeugdzaken IJZ) volledige isolatie was opgelegd. Volgens de behandelcoördinator is de VIC hier niet voor bedoeld.

De FOBA is formeel geen behandelafdeling. Jongeren worden hier geplaatst wanneer sprake is van psychiatrische problematiek of suïcide gevaar. Het doel is stabilisatie. Zoals eerder vermeld verbleven twee jongeren een periode op een FOBA afdeling. Voorafgaand aan de plaatsing op de FOBA wordt een beoordeling gemaakt of plaatsing geïndiceerd is.

Meisjesgroep

De twee meisjes uit de onderzoeksgroep verbleven op een reguliere behandelgroep voor meisjes. Methodisch gezien is er geen andere aanpak maar medewerkers worden wel opgeleid in sekse specifieke hulpverlening. De groepsdynamiek bij meisjes is anders volgens de behandelcoördinator. 'Jongens zijn meer op zichzelf gericht en meisjes meer op de omgeving. Wat zijn aandachtspunten, wat gebeurt er in overdracht en in tegenoverdracht. Bij meisjes is er meer aandacht voor het vergroten van autonomie en zelfredzaamheid.' Vanwege veiligheid wordt niet gekozen voor gemengde groepen. In de BBI is onderwijs wel gemengd om contact tussen jongens en meisjes te normaliseren. Ook is er een gemengde Equip groep.

Mening behandelcoördinatoren over het behandelaanbod

De behandelcoördinatoren van de verschillende inrichtingen zijn in het algemeen tevreden over de middelen die tegenwoordig ingezet kunnen worden. De behandelcoördinatoren zijn onder andere tevreden over de kwaliteit van de therapeuten 'in huis', over de bredere mogelijkheden om deskundigen 'van buiten' in te schakelen en het bredere aanbod aan interventies. De meeste behandelcoördinatoren zijn positief over de hulp die van buitenaf kan worden ingeschakeld. De samenwerking met de GGZ en andere zorgaanbieders verloopt goed.

Over het algemeen willen behandelcoördinatoren meer interventies kunnen aanbieden. Enerzijds om de intensiteit van de behandeling te vergroten: 'Voor meer jongeren meer uren training en therapie'. Anderzijds voor de aanpak van specifieke problemen: 'Ik zou meer aanbod willen hebben om internaliserende problemen aan te pakken, we hebben wel EMDR in ons aanbod, maar voor wat betreft het behandelen van angst, trauma en hechtingsproblematiek hebben we nog een wereld te winnen', aldus een behandelcoördinator. Ook meer aanbod voor het vergroten van zelfvertrouwen en een aanbod gericht op lichaamsbeleving is genoemd. In alle inrichtingen noemen de behandelcoördinatoren het contact met ouders en de mogelijkheden om met ouders 'te werken' als punten die verbetering behoeven. Zo stelt een behandelcoördinator over een bepaalde jongere: 'Ik zou graag meer uren FFT ter beschikking hebben omdat hij het zo moeilijk vindt om wat hij hier leert elders toe te passen. Ik zou zijn ouders en broer mee willen laten lopen met zijn ontwikkeling, zodat hij kan oefenen, het zou dan allemaal veel sneller kunnen gaan'.

Bij twee jongeren geven de behandelcoördinatoren aan dat zij hebben ervaren dat vanwege eisen van de afdeling Individuele Jeugdzaken (IJZ) van het ministerie van Justitie de mogelijkheden voor behandeling sterk werden beperkt. Eén jongere kreeg door IJZ volledige isolatie opgelegd. Uit

oogpunt van de behandeling van de jongere was dit volgens de behandelcoördinator niet wenselijk. Bij de andere jongere ervaart de behandelcoördinator ook dat de gesloten behandeling, zonder verlof status, niet past bij de doelen waaraan de betreffende jongeren moet werken.

Algemeen

Van de veertien instromers die behandeling ontvangen tijdens de eerste ronde interviews geeft een jongere aan dat hij geen behandeling ervaart en één jongere is uitgesproken negatief over de behandeling die hij ontvangt. De andere twaalf instromers noemen zowel positieve als negatieve aspecten van de behandeling. Van de vijf uitstromers die nog in behandeling zijn, zijn drie jongeren overwegend negatief over de behandeling en twee noemen zowel negatieve als positieve aspecten van de behandeling.

Opvallend is dat bij de tweede ronde meerdere jongeren, die op dat moment nog in behandeling zijn, negatiever over de behandeling oordelen dan tijdens het eerste interview. Dit lijkt samen te hangen met een ander verloop van het traject dan verwacht of gehoopt. 'In het begin had ik verwachtingen dat alles goed gaat enzo (...) Dat mijn behandeling goed zou gaan en dat ik na twee jaar vrij zou komen met proefverlof. Maar j, nu hebben ze een jaar verlenging gegeven'.

Van de zes uitstromers die tijdens de eerste interview ronde de behandeling hebben afgerond en terug kijken op de behandeling, is een jongere overwegend negatief over de behandeling. De anderen zijn over meerdere aspecten van de behandeling positief.

Tijdens de tweede ronde interviews is met twee jongeren gesproken die bij de eerste ronde nog in behandeling waren maar waar de behandeling in de twee ronde is afgerond. Beide uitstromers zijn op dat moment overwegend negatief over de behandeling. Eén van hen was tijdens de eerste ronde redelijk positief. Tijdens de tweede ronde laat hij weten dat hij alle hulp, die was opgestart gedurende de laatste fase van zijn behandeling, heeft stopgezet. Tijdens het eerste interview vond hij die hulp zinvol. Nu zegt hij: 'Ja, dat was allemaal interessant geneuzel, dat moet ook wel als je daar binnen zit, het wordt je ook aangepraat.'

(Gedrags)interventies

Tijdens de eerste interviewronde zijn de instromers gestart met een of meerdere interventies. De meeste interventies zijn nog niet afgerond. Een deel van de jongeren heeft een delictanalyse afgerond. Over de delictanalyse worden door meerdere jongere positieve opmerkingen gemaakt. 'Bij de delictanalyse gaat het om risicofactoren. Wat kan je anders doen. Daar kan ik wel wat mee'. 'Het was goed om te praten'. De jongeren beoordelen de interventies verschillend. Een deel van de jongeren vindt dat zij het meest hebben aan de non-verbale therapieën. Andere jongeren vinden deze therapieën juist het minst opleveren; het is voor hen onduidelijk wat ze er moeten doen. Tijdens de eerste ronde interviews beoordelen de jongeren, met uitzondering van één instromer, een deel van de interventies positief.

In de tweede interview ronde hebben de instromers één of meerdere interventies afgerond. Bij een deel van de jongeren is het oordeel over de interventies negatiever. Interventies waren niet nuttig, werkten niet of het was niet duidelijk wat ze ervan moesten leren. Toch vinden jongeren ook in deze ronde bijna allemaal wel een interventie (een beetje) zinvol.

De vijf uitstromers die in de eerste ronde nog in de intramurale fase zijn, bevinden zich tijdens de tweede ronde voor het merendeel in de resocialisatiefase. Drie van de vijf jongeren zijn individueel in behandeling bij een externe organisatie. Voor het overige ontvangen zij geen interventies. Eén jongere vindt deze hulp tijdens het eerste interview zinvol, tijdens het tweede interview niet meer. Terugkijkend naar de interventies die zij eerder hebben ontvangen komt naar voren dat twee van hen in een eerdere inrichting zijn behandeld via de SGS methodiek (Socio Groeps Strategie). Beiden zijn uitgesproken negatief hierover. 'Dat heeft mij alleen maar gek in mijn hoofd gemaakt'.

Met de uitstromers, waarbij tijdens de eerste ronde interviews de PIJ al is beëindigd of die op dat moment met proefverlof zijn, is teruggekeken naar de behandeling. Eén van hen vindt dat de behandeling hem niets heeft opgeleverd. Behalve SVT heeft hij een aantal gesprekken gehad en verder is er weinig gebeurd volgens hem. Aan SVT heeft hij niets gehad. De andere jongeren hebben meerdere interventies gehad. Over het merendeel van de ontvangen interventies zijn zij positief. De jongeren kunnen goed uitleggen wat zij wel en niet goed vinden en waarom. 'Equip vond ik wel leuk. Ik ben daar ook voor geslaagd. Dit is een soort assertiviteitstraining. Ik heb daar zeker wat aan gehad. Ze stellen je voor een keuze. Ze proberen steeds je hotspot te bereiken maar op een gegeven moment lukte ze dat niet meer. Ik ben meer gaan nadenken voordat ik een reactie ga geven'. 'Ik kreeg PMT om te zien waar mijn woede vandaan kwam. (...) Met PMT heb ik geleerd hoe ik het onder controle hield. Dat ik zo agressief werd, kwam omdat ik niet sprak, ik hield alles binnen en dat gooide ik er dan in één keer uit. PMT heeft een goede invloed gehad'.

Uit het totaal van de interviews wordt duidelijk dat een meerderheid van de jongeren een deel van de interventies die zij ontvangen als zinvol beoordelen. Bij alle interventies komen zowel negatieve als positieve beoordelingen voor.

Leefgroep en groepsleiding

Een aantal jongeren verwijst in het interview naar de leefgroep als onderdeel van de behandeling. De twee jongeren van de zedengroep geven het meest expliciet aan dat het verblijf op de groep deel uit maakt van de behandeling. Beiden vertellen in het interview dat de behandeling de hele dag door gaat: op de groep, in vrije tijd en bij de recreatie. 'Ik moet mijn emoties openlijk bespreken, overal komt dat terug'.

Bij een paar andere jongeren komt het werken met fase-kaarten in het interview aan de orde: jongeren kunnen met bepaald gedrag op de groep punten verdienen.

Van de jongeren die terugkijken op de behandeling zeggen twee jongeren dat zij veel geleerd hebben op de groep. 'Doordat dat je daar in situaties komt waar je daarna over praat. Dat zijn momenten waar je echt wat van leert. Het is niet zo dat je voorbeelden hoeft te bedenken waarover je praat. Er gebeurt wat, je hebt ruzie of zo en dan ga je er over praten'. Eén jongere vindt terugkijkend dat de geboden structuur op de groep helpend is geweest.

In de tweede ronde interviews vertellen vier jongeren die nog in behandeling zijn dat een nieuwe methodiek op de groep is ingevoerd. 'Je leert bij Youturn hoe je met kritiek om kan gaan, hoe je mekaar kan corrigeren, hoe het hoort in de maatschappij. We doen het twee keer per week op maandag en vrijdag'. Alle drie vinden zij dat daardoor sprake is van 'meer behandeling'. 'Er wordt nu ook Youturn gedaan, weet je. Er is meer aandacht voor behandeling.'

De relatie met de groepsleiders is wisselend. Jongeren in beperkt een beveiligde inrichting hebben in het algemeen minder problemen met groepsleiding dan jongeren die gesloten zitten. Volgens sommige jongeren zit de groepsleiding de hele dag achter de computer en op kantoor. Sommige jongeren voelen zich machteloos ten opzichte van groepsleiders; discussies worden altijd gewonnen door groepsleiders, ook al heeft de groepsleider een fout gemaakt. Verschillende jongeren geven aan dat ze uitgescholden worden door groepsleiders. Een jongere voelde zich gekleineerd door de groepsleiders, omdat steeds zijn delict er bij werd gehaald als er een discussie was.

Een aantal jongeren vindt dat zij veel leren van feedback van de groepsleiders. Eén jongere geeft aan dat hij het meest heeft geleerd van groepsleiders, omdat zij zijn gedrag zagen en hem direct feedback konden geven. Een aantal jongeren geeft aan dat zij bepaalde groepsleiders erg waarderen.

Het merendeel van de jongeren geeft aan dat het verblijf op de groep saai is en dat zij zich regelmatig vervelen. Een aantal jongeren vindt het leuk om spelletjes of andere activiteiten met groepsgenoten te kunnen doen.

De sfeer op de groepen wordt door jongeren verschillend beoordeeld. Sommige jongeren vinden hun groep rustig, anderen vinden hun groep druk en één jongere zit op een groep met jongeren die al langer vast zitten en daardoor hard en moeilijk zijn.

Individuele gesprekken met medewerkers

De meeste jongeren hebben regelmatig contact met hun mentor (één tot twee keer per twee weken) en kunnen goed overweg met hun mentor. Eén jongere vindt één keer in de twee weken contact met zijn mentor te weinig. Een andere jongere geeft aan dat hij al drie maanden geen gesprek meer met zijn mentor heeft gehad, terwijl het eigenlijk elke week zou moeten plaatsvinden. Meerdere jongeren geven aan dat zij van de mentor iets hebben geleerd of dat zij met de mentor hebben geoefend hoe zij een bepaalde situatie aan kunnen pakken.

Het contact met de behandelcoördinator vindt minder vaak plaats. Het aantal contacten met de behandelcoördinator wisselt. In de periode van de delictanalyse bijvoorbeeld hebben jongeren regelmatig contact met de behandelcoördinator. Op andere momenten zien zij de behandelcoördinator weinig. Bij meerdere jongeren heeft een wisseling van behandelcoördinator plaatsgevonden. Hoewel alle jongeren de nieuwe behandelcoördinator beter vinden dan de eerste, heeft de wisseling bij meerdere jongeren nadelige effecten gehad voor hun traject, bijvoorbeeld niet of later kunnen starten met proefverlof.

Naarmate jongeren meer gaan resocialiseren, krijgen ze meer te maken met hun ITB-er. Vrijwel alle jongeren zijn positief over hun ITB-er. Ze ervaren vooral steun in het regelen van praktische zaken. Er zijn ook jongeren die contact hebben met een geestelijk verzorger; zij zijn daar heel positief over. De jongeren die de non-verbale therapieën waarderen geven ook vaak aan dat zij veel hebben aan de betreffende therapeut.

4.4 Verlengingen

4.4.1 Formeel kader

De PIJ-maatregel wordt in beginsel opgelegd voor twee jaar, en kan daarna op vordering van het Openbaar Ministerie (onder genoemde voorwaarden en totdat de maximumduur is bereikt) verlengd worden met een termijn van ten hoogste twee jaar (art. 77, Sr). Er is geen minimum verlengingstermijn. Uiterlijk drie maanden voordat de termijn van de PIJ verstrijkt, dient de directeur van de inrichting waar de jeugdige verblijft een advies (in de vorm van een rapport) bij de Minister in. Daarmee adviseert hij al dan niet de PIJ-maatregel met een bepaalde termijn te verlengen. Hier worden de aantekeningen omtrent de geestelijke en lichamelijke gesteldheid van de jongere bijgevoegd, evenals eventuele beschouwingen van de jeugdreclassering omtrent proefverlof, voorwaardelijk ontslag of scholings- en trainingsprogramma (Tekst en Commentaar bij Sr). Nadat de Minister het rapport ter beschikking heeft gesteld aan het OM, kan de officier van justitie verlenging van de maatregel vorderen bij de rechter, en daarbij de genoemde stukken overleggen (art. 77t, lid 6, Sr).

De maximumduur van de PIJ-maatregel verschilt. Die maximale duur is in principe twee jaar; de maatregel kan niet worden verlengd wanneer de jongere zich niet schuldig heeft gemaakt aan een geweldsdelict of een zedendelict (art. 77, lid 2 en 3, Sr) of indien de maatregel voorwaardelijk was opgelegd. De maximale duur kan echter vier jaar zijn wanneer wel sprake was van een gewelds- of zedendelict en zelfs zes jaar bij een jeugdige met een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens (tijdens het begaan van het strafbare feit) (art. 77, lid 2, Sr). Hiervoor hoeft geen sprake te zijn van volledige ontoerekeningsvatbaarheid; ook wanneer het feit de jeugdige slechts in verminderde mate kan worden toegerekend, kan de maatregel maximaal zes jaar duren.

Gedurende dit onderzoek is een voorstel in behandeling genomen om de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen te wijzigen: in aanvulling op de bestaande regeling wordt voorgesteld in de mogelijkheid van terugplaatsing in een inrichting bij schending van de voorwaarden die in de proeftijd gelden te voorzien. Deze terugplaatsing heeft een maximale duur van een jaar. De titel voor deze terugplaatsing ontstaat doordat de maatregel, een jaar voordat de maximale duur van de maatregel is bereikt, van rechtswege voorwaardelijk wordt beëindigd. Om te voorkomen dat dit een verkorting van de behandeling in de jeugdinrichting tot gevolg heeft, voorziet deze nota van wijziging er in dat in het voorgestelde artikel 77t, tweede lid, Sr de maatregel een duur heeft van maximaal vijf jaren, of maximaal zeven jaren (Nota van Wijziging, Tweede Kamer, vergaderjaar 2009–2010, 31 915, nr. 9). Wanneer het voorstel ook door de Eerste Kamer wordt aangenomen geldt dan dat de PIJ-maatregel standaard voor de tijd van drie jaar wordt opgelegd: na twee jaar eindigt de maatregel voorwaardelijk, tenzij de maatregel wordt verlengd op de wijze als bedoeld in artikel 77t Sr.

4.4.2 De cases

Aantal en duur van verlengingen

Op basis van de gegevens uit de dossiers is een inventarisatie gemaakt van het aantal keer dat de PIJ-maatregel is verlengd, het advies van de inrichting omtrent de duur van de verlenging en de uitspraak van de rechter. In Tabel 4.5 worden deze gegevens samengevat. In de tabel zijn gegevens

meegenomen tot aan de tweede ronde dossieronderzoek in februari 2010. Bij vijf instromers is de PIJ-maatregel gestart na april 2008 en is de eerste termijn van de PIJ-maatregel bij de tweede ronde dossieronderzoek nog niet verstreken. Bij drieëntwintig jongeren is het advies voor verlenging van de inrichting bekend en bij twee jongeren is een verlenging niet van toepassing aangezien zij een PIJ hebben van maximaal twee jaar.

Tabel 4.5 Aantal keer en duur verlenging van PIJ-maatregel

Casus	Aantal verlengingen	Eerste verlenging			Tweede verlenging			Derde verlenging			Vierde verlenging		
		Advies inrichting	Vordering OvJ	Uitspraak rechtbank	Advies inrichting	Vordering OvJ	Uitspraak rechtbank	Advies inrichting	Vordering OvJ	Uitspraak rechtbank	Advies inrichting	Vordering OvJ	Uitspraak rechtbank
Instromer													
Instromer 1	0												
Instromer 2	0												
Instromer 3	1	6	6	n.i.d.									
Instromer 4	1	6	6	6									
Instromer 5	2	12	12	6	3	3	0						
Instromer 6	1	12	12	0									
Instromer 7	1	15	15	15									
Instromer 8	1	18	18	18									
Instromer 9	1	21	n.i.d.	21									
Instromer 10	1	12	12	n.i.d.									
Instromer 11	0	n.v.t.											
Instromer 12	1	12	12	n.i.d.									
Instromer 13	0												
Instromer 14	0												
Instromer 15	0												
Instromer 16	1	4	4	n.i.d.									
Uitstromer													
Uitstromer 1	1	6	6	6	0	-	-						
Uitstromer 2	2	12	n.i.d.	12	3	12	6	0	-	-			
Uitstromer 3	3	18	n.i.d.	12	6	6	6	6	5	5			
Uitstromer 4	1	18	n.i.d.	12*									
Uitstromer 5	3	12	n.i.d.	12	9		9	24***	12	3*			
Uitstromer 6	0	n.v.t.											
Uitstromer 7	1	9	9	9	0	Ja**	0						
Uitstromer 8	3	15	n.i.d.	15	14	n.i.d.	14	12	12	12			
Uitstromer 9	1	15	15	15	0	-	-						
Uitstromer 10	1	24	n.i.d.	12	0	-	-						
Uitstromer 11	2	24	n.i.d.	24	n.i.d.	n.i.d.	24*	n.v.t. max. termijn					

Uitstromer 12	4	18	n.i.d.	18	12	12	12	12	nid	9	7	7	7
Uitstromer 13	3	12	12	12	12	n.i.d.	8	4	6	4	0	-	-
Uitstromer 14	1	24	24	24	0	-	-						

* Tegen uitspraak is hoger beroep ingesteld, n.v.t. = geen verlenging mogelijk i.v.m. pij maximaal 2 jaar,

** Aantal maanden van vordering niet bekend, OvJ = Officier van justitie,

*** Inrichting herzielt advies

Bij 28 van de 30 jongeren kan de PIJ vier tot zes jaar worden verlengd. In de meeste dossiers is geen informatie teruggevonden waaruit blijkt hoe lang de PIJ kan worden verlengd.

De PIJ-maatregel is bij de eerste verlenging gemiddeld met dertien maanden verlengd (N= 19), de tweede verlenging duurt gemiddeld tien maanden (N=8) en de derde verlenging duurt gemiddeld zeven maanden (N=5).

Afwegingen bij het advies van de inrichting

Bij drie van de drieëntwintig jongeren waarbij de PIJ een of meer keer is verlengd, wordt bij de eerste verlenging door de inrichting geadviseerd de PIJ voor de volledige twee jaar te verlengen. Bij twintig jongeren wordt een kortere duur geadviseerd. In het advies maakt de inrichting een inschatting van de tijd die nog nodig is om het traject af te ronden. Dit omvat zowel de duur van de behandeling als de tijd die nodig is om te resocialiseren. Bij de jongeren waarbij een verlenging van minder dan een jaar wordt geadviseerd zijn de behandeldoelen grotendeels behaald of wordt verwacht dat behandeling gezien de beperkte capaciteiten van de jongeren niet veel meer resultaat kan opleveren dan op dat moment is behaald. Het vormgeven van een resocialisatietraject is bij deze jongeren de belangrijkste reden van verlenging. Bij de jongeren waarbij een verlenging van meer dan een jaar wordt geadviseerd, is naast de resocialisatie ook nog tijd nodig om verder te werken aan de behandeling.

Bij de drie jongeren waarbij verlenging van 24 maanden wordt geadviseerd heeft behandeling in de eerste termijn, om verschillende redenen, nog onvoldoende opgeleverd en is (intensieve) behandeling van één tot anderhalf jaar gewenst.

Bij bijna alle jongeren waarbij sprake is van meer dan één verlenging, is meer tijd nodig voor de resocialisatiefase dan verwacht, bijvoorbeeld doordat het proefverlof niet goed verloopt of omdat het vinden van een vervolgplek meer tijd kost dan verwacht. In één advies is de wachttijd voor een vervolgplek expliciet in de duur van de verlenging opgenomen: 'Afhankelijk van de wachttijd is het de planning dat Uitstromer 8 na de zomer naar een beschermde woonvorm gaat. De wachttijd is zeven à acht maanden'. Daarna wordt nog een half jaar begeleiding in het kader van de PIJ geadviseerd.

Bij één jongere is bij de tweede verlenging en bij één jongere bij de derde verlenging de maximale twee jaar verlenging geadviseerd. Bij de eerste jongere is het advies niet in het dossier opgenomen maar deze jongere heeft nieuwe delicten gepleegd tijdens een onttrekking van een onbegeleid verlof. Bij de tweede jongere blijkt dat de inrichting in eerste instantie een verlenging van drie maanden

heeft geadviseerd. De instelling herziet dit advies omdat er ‘verontrustende’ signalen over de jongere naar voren zijn gekomen bij de BBI.

De meest voorkomende reden om, na het verlopen van een opgelegde termijn, geen verdere verlenging te adviseren is dat de jongere redelijk goed functioneert. Soms zijn er nog wel incidenten geweest voorafgaand aan de beëindiging maar de verwachting is dat het geen structurele problemen betreft en dat behandeling in het kader van de PIJ niet meer van toepassing is.

Afwegingen officier van justitie

Over de vordering van de officier van justitie ontbreekt vaak de informatie. Voor zover bekend volgt de officier van justitie meestal het advies van de inrichting, vijf maal is een afwijkend aantal maanden gevorderd. De reden is vaak niet bekend. Bij Uitstromer 7 adviseert de inrichting de PIJ te beëindigen. De officier van justitie besluit tot een vordering voor verlenging op basis van een advies van de reclassering

Afwegingen rechter

Van negentien van de drieëntwintig jongeren bij wie de eerste PIJ termijn is verstreken, is bij de eerste verlenging zowel het advies van de inrichting als de uitspraak van de rechtbank bekend. Bij veertien jongeren neemt de rechter het advies over van de inrichting. Bij de overweging verwijst de rechter naar het advies van de inrichting. In meerdere vonnissen wordt meegewogen dat de jongere zelf, en eventueel ook de ouders, het eens zijn met de termijn van verlenging zoals deze door de inrichting wordt voorgesteld.

Bij vijf van de negentien jongeren wijkt bij de eerste verlenging het oordeel van de rechter af van het advies van de inrichting. Bij alle vijf jongeren is de duur van de verlenging korter dan geadviseerd door de inrichting. Bij één jongere wordt de PIJ beëindigd. Bij Instromer 6 wordt het advies niet opgevolgd omdat de JJI volgens de rechter geen wezenlijke bijdrage meer kan leveren aan de persoonlijke ontwikkeling van de jongere. De jongere is na een langdurig verblijf in volwassenendetentie het pedagogisch klimaat van de inrichting ontgroeid. ‘Ondanks dat het recidive risico onverminderd hoog wordt ingeschat acht de rechtbank een verlenging niet in staat dit risico te verminderen’. Bij Uitstromer 4 neemt de rechter mee dat de verlopen zonder incidenten zijn ‘Zo kan Uitstromer 4 binnen één jaar proefverlof thuis gaan wonen’. Bij Uitstromer 10 wijkt de rechtbank af van het advies omdat, mede op basis van het pleidooi van de advocaat van de jongere, de rechter van mening is dat de noodzakelijke behandeling niet volledig in een gesloten kader plaats hoeft te vinden. Van de andere twee jongeren ontbreekt het vonnis in het dossier.

Bij de overige verlengingen is twaalf keer zowel het advies als de uitspraak bekend. Bij de helft wijkt het oordeel van de rechter af van het advies van de inrichting: eenmaal wordt de PIJ beëindigd, eenmaal wordt de PIJ met meer maanden dan geadviseerd verlengd en bij vier jongeren wordt de PIJ met minder maanden verlengd.

De reden om de PIJ te beëindigen bij Instromer 5 is dat de inrichting aangeeft dat ‘een langer intramuraal verblijf geen zin heeft gezien de onveranderbaarheid’. De rechter stelt dat het recidive risico is afgenomen en dat voor de algemene veiligheid een verlenging niet wordt geëist. Bij Uitstromer 2 is de PIJ met meer maanden verlengd dan geadviseerd. De officier van justitie heeft, in afwijking van het advies van drie maanden, twaalf maanden gevorderd. In de afweging worden zowel

de positieve ontwikkeling die de inrichting constateert als de zorgen van de officier van justitie meegewogen. Redenen om de PIJ voor een kortere duur te verlengen zijn onder meer de positieve ontwikkeling bij de jongere maar ook dat de jongere ‘zicht moet hebben op het einde van de maatregel’. Bij Uitstromer 5 volgt de rechter het eerste advies van de inrichting. De rechtbank acht de zorgpunten zoals beschreven in het tweede advies niet dragend en niet correct. Het advies om in de verlenging ook de duur van de wachtlijst voor een vervolgplek mee te nemen wordt overgenomen door de rechter. De rechtbank heeft meegewogen dat de jongere heeft aangegeven dat hij het eens is met het advies: ‘Hij (*de jongere*) geeft aan deze tijd nodig te hebben om allerlei zaken te kunnen regelen.’

In de vonnissen over de veroordeling wordt formeel verwezen naar de drie voorwaarden van de PIJ-maatregel die bij de verlenging nog van toepassing zijn: de ernst van het delict, de veiligheid van anderen en de ontwikkeling van de jongere zelf. Per casus worden deze uitgangspunten nader ingevuld. Zoals beschreven is bijvoorbeeld een hoog recidive risico niet vanzelfsprekend aanleiding om de PIJ te verlengen wanneer dit niet bij lijkt te dragen aan een gunstige ontwikkeling van de jongere. Een laag recidive risico is eveneens niet altijd aanleiding om de PIJ te beëindigen wanneer verlenging voor de ontwikkeling van de jeugdige nog meerwaarde heeft.

In de interviews met behandelcoördinatoren wordt aangegeven dat de rechter en de advocaat van de jongeren vaak erg kritisch zijn over de noodzaak van verlenging. Volgens een behandelcoördinator wordt vooral naar het einde van een traject de PIJ niet altijd conform het advies verlengd. ‘Het recidive gevaar moet aantoonbaar zijn. Aan het eind van het traject is het risico verminderd’. Niet altijd wordt verlenging gegeven om te wachten op een vervolgplek. ‘Dan wordt gezegd: daar is de PIJ niet voor bedoeld’.

Hoger beroep

Drie maal is tegen de uitspraak van een verlenging hoger beroep aangetekend. Tweemaal door de jongere en een maal door de officier van justitie.

Uitstromer 4 is zelf in beroep gegaan. Voorafgaand aan de zitting bij het Hof heeft een incident plaatsgevonden met een correctieplaatsing tot gevolg. Het Hof heeft mede hierom het vonnis van de rechtbank vernietigd en het advies van achttien maanden overgenomen. Gegevens over het beroep dat Uitstromer 11 heeft ingesteld zijn in het dossier niet teruggevonden. Bij Uitstromer 5 is de instelling of de officier van justitie in hoger beroep gegaan. Informatie hierover is nog niet in het dossier opgenomen.

<p>Een meerderheid van de jongeren is niet uitgesproken negatief over de verlenging. Hoewel zij allemaal liever vrijspraak hadden gekregen, vinden de meeste jongeren de verlenging acceptabel. Het advies van de inrichting biedt duidelijkheid over het nog te volgen traject en het voorgestelde traject omvat altijd een periode dat de jongeren met proefverlof ‘naar buiten gaan’. Een jongere zegt: ‘Het advies is één jaar verlenging. Zes maanden nog hier en zes maanden met proefverlof. Ik stress er niet meer om’. Een aantal jongeren is uitgegaan van twee jaar verlenging. Zij zijn tevreden dat de inrichting minder maanden heeft geadviseerd. Een jongere waarbij achttien maanden verlenging is geadviseerd vertelt: ‘Twee jaar is gangbaar. Ik probeer natuurlijk wel te werken naar zo min mogelijk en dat heeft dus effect gehad. Ik was mijn best blijven doen (...) Drie maanden voor mijn verlenging</p>
--

vertelde mijn BC (*behandelcoördinator*) dat ze anderhalf jaar ging adviseren. Door mijn vorderingen hebben ze het advies aangepast, zo hoort het ook vind ik'. De jongeren, waarbij de PIJ met minder maanden door de rechter is verlengd dan geadviseerd door de inrichting, zijn tevreden hierover: 'Ik een beetje praten, mijn advocaat ook een beetje praten, toen werd het een jaartje (...) Dat is beter voor mij'.

Drie jongeren zijn het niet eens met de verlenging. Eén jongere had van zijn advocaat begrepen dat hij een onverlengbare PIJ had, dit bleek niet zo te zijn. Hij is erg boos geworden hierom. Eén jongere vindt de verlenging onterecht omdat hij erg zijn best heeft gedaan en nooit incidenten heeft gehad.

Beide jongeren zijn van een LVG-groep. Uitstromer 5, waarbij de instelling het advies heeft herzien, is het niet eens met de hele gang van zaken.

De jongeren geven aan dat de inrichting het advies voorafgaand aan de rechtszitting met hen hebben besproken.

4.5 Verlof

4.5.1 Formeel kader

De mogelijkheden om in het kader van verlof de jeugdinrichting te verlaten, zijn genoemd in art. 28 tot en met 31 van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj). Binnen de PIJ-maatregel bestaan verschillende soorten verlof: incidenteel verlof, planmatig verlof en proefverlof. Ook bestaat er sinds 1 januari 2008 een minimumrecht om tenminste een keer per zes weken de inrichting voor minimaal twaalf uur te verlaten (artikel 29, lid 1). Tijdens het verlof loopt de straf of maatregel door. Bij de beoordeling van een te verlenen verlof wordt het belang van de jeugdige afgewogen tegen de risico's voor de continuïteit van de tenuitvoerlegging en voor de maatschappelijke orde en veiligheid. Het verlof kan alleen worden verleend, als de eventuele risico's aanvaardbaar worden geacht. Deze paragraaf betreft het verlof gedurende de intramurale fase. Het proefverlof wordt in hoofdstuk 5 beschreven.

Incidenteel verlof kan worden verleend bij onverwachte gebeurtenissen in de persoonlijke levenssfeer van de jongere, zoals overlijden, begrafenissen of bevalling van partner (art. 32 en art. 34, Rjj). Deze vorm van verlof wordt niet in het kader van het resocialisatietraject ingezet. Voor deze vorm van verlof is geen machtiging van de Minister vereist, zoals voor andere verlofmodaliteiten. De directeur van de inrichting beslist in dit geval over het verlenen van incidenteel verlof.

Planmatig verlof, gericht op de terugkeer in de maatschappij, wordt uitgewerkt in een verlofplan, op basis waarvan het planmatig verlof wordt verleend. In een dergelijk verlofplan worden diverse fases onderscheiden. De verschillende fases zijn begeleid verlof, eendaags onbegeleid verlof en meerdaags onbegeleid verlof. Na de positieve evaluatie van de vorige fase kan een volgende fase worden aangevraagd, maar er is een maximumtermijn van zes maanden voordat naar een volgende fase mag worden overgegaan (art. 33, lid 2, Rjj).

In art. 31 Rjj zijn algemene voorwaarden opgesomd waar, om voor verlof in aanmerking te komen, aan moet zijn voldaan. Het gaat er hierbij voornamelijk om dat de jongere buiten de inrichting geen

onaanvaardbaar risico voor zijn medemens vormt. Voor het planmatig verlof is een machtiging van de Minister vereist (art. 30, lid 1, Bjj).

Een machtiging tot verlof komt in bepaalde gevallen van rechtswege te vervallen. Dit gebeurt wanneer de jongere zich schuldig maakt aan of wordt verdacht van het plegen van een misdrijf, wanneer de jongere de in het verlofplan gemaakte afspraken niet nakomt, of wanneer de jongere zich onttrekt tijdens het verlof. Tegen een beslissing van de Minister om een machtiging in te trekken kan de jongere in beroep gaan bij de beroepscommissie van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ).

De directeur van de inrichting maakt een risicoanalyse en verleent het verlof alleen wanneer de risico's aanvaardbaar worden geacht. De Bjj en het Rjj dwingen de directeur het verlof grondig te overwegen. Hierbij moet hij de aard van het gepleegde delict, de hierdoor veroorzaakte maatschappelijke onrust en de inschatting van het ontvluchtings- of recidivegevaar betrekken en letten op relevante ervaringen bij eerdere verloven en een recente rapportage over het gedrag van de jeugdige. De directeur is verantwoordelijk voor het verloop van het verlof. Hij kan aan de toekenning van het verlof bijzondere voorwaarden stellen en bepalen dat het verlof onder begeleiding of bewaking plaatsvindt (art. 30, lid 3, art. 31, lid 4, Rjj). Wanneer een directeur besluit het verlof niet te verlenen, te beëindigen of er bepaalde voorwaarden aan te verbinden is deze beslissing vatbaar voor beklag (art. 65, Bjj).

4.5.2 De cases

In Tabel 4.6 is het verloftraject van de jongeren samengevat. Voor de instromers wordt gemiddeld een half jaar na de start van de behandeling de eerste begeleide verlof status aangevraagd. Tussen de jongeren bestaan echter grote verschillen: de duur varieert van drie en een halve maand tot één jaar en drie maanden. Bij één instromer is de eerste aanvraag afgewezen. De onbegeleide eendaagse verlof status wordt bij instromers gemiddeld na bijna een jaar aangevraagd. Bij de instromers volgt de aanvraag voor de meerdaagse onbegeleide verlof status snel na de eendaagse.

Bij de uitstromers is de gemiddelde duur tot de eerste verlof aanvraag op basis van de verzamelde gegevens niet goed te bepalen. Bij twee jongeren is de eerste aanvraag afgewezen. Daarnaast is een aantal jongeren overgeplaatst en het verlof in de eerdere inrichting is niet geïnventariseerd. Hierdoor is de duur tot de eerste aanvraag niet goed te vergelijken met de duur bij de instromers.

De onbegeleide eendaagse verlof status wordt bij de uitstromers gemiddeld na ruim een jaar aangevraagd en ook de duur voor de aanvraag van de meerdaagse verlof status is gemiddeld langer bij uitstromers.

Tabel 4.6 laat zien dat de opbouw van het verlof per casus verschillend verloopt: de begeleide verlof status is één of twee keer aangevraagd en voor een deel van de jongeren wordt meerdere keren onbegeleid eendaags verlof aangevraagd voordat een aanvraag meerdaags onbegeleid verlof volgt.

Tabel 4.6 Duur in weken vanaf start behandeling tot aanvraag verlof status

Casus	Aantal weken tot 1e aanvraag eendaags begeleid verlof	Aantal aanvragen eendaags begeleid verlof	Aantal weken tot 1e aanvraag eendaags onbegeleid verlof	Aantal aanvragen eendaags onbegeleid verlof	Aantal weken tot 1e aanvraag meerdaags onbegeleid verlof	Aantal aanvragen meerdaags onbegeleid verlof
Instromer						
Instromer 1	15	1	-	0	33	1
Instromer 2	Onbekend					
Instromer 3	24	1	57	1	60	1
Instromer 4	14	1	26	3	45	2
Instromer 5	56*	2	69	1	76	1
Instromer 6	NID					
Instromer 7	59	1	81	2		
Instromer 8	65	2				
Instromer 9	32	1	52	2	95	2
Instromer 10	19	1	55	1	51***	1
Instromer 11	NID	0	54	3		
Instromer 12	25	2	76	1		
Instromer 13	24	1	45	1	58	1
Instromer 14	15	1	27	2		
Instromer 15	21	1	36	1	54	2
Instromer 16	23	1	32	2	64	1
	M=27 N=13)		M=50 N=12		M=59 N=9	
Uitstromer						
Uitstromer 1	NID	NID	28	2	53	2
Uitstromer 2	40**	1	99**	2		0
Uitstromer 3	50*	1	50	1	72	6
Uitstromer 4	19	1	35	1	63	4
Uitstromer 5	89*	2	109	1	140	1
Uitstromer 6	20	1	29	2	45	2
Uitstromer 7	26	1	41	2	54	1
Uitstromer 8	NID	1	58	4	122	2
Uitstromer 9	38	1	54	2	102	1
Uitstromer 10	31	1	73	2	110	3
Uitstromer 11		0	43**	2	70	5
Uitstromer 12	37**	2	60**	2	77**	1
Uitstromer 13	15**	1	28**	1		
Uitstromer 14	61	1	76	1	101	1
	M=38 N=11		M=56 N=14		M=84 N=12	

* Eerste aanvraag is door IJZ afgewezen, betreft eerste toegekende aanvraag

** Is duur na overplaatsing naar actuele behandelinrichting (in eerdere behandelinrichting heeft verlof hebben plaatsgevonden)

*** Aanvraag afgewezen

Besluitvorming aanvraag verlof

In de verlof aanvragen zelf wordt de reden van aanvraag van het verlof niet uitgebreid beschreven. Kort wordt aangegeven met welk doel het verlof wordt aangevraagd. Doelen van het verlof zijn contact onderhouden met thuis, leren omgaan en oefenen met verschillende situaties en activiteiten in het kader van resocialisatie. Na verloop van tijd wordt verlof ingezet voor deelname aan school of werk en vrijetijdsbesteding zoals sport.

Uit de interviews met behandelcoördinatoren komt naar voren dat bij de aanvraag van verlof het verlof kader en de procedures van het ministerie en interne procedures een belangrijke rol spelen. Verlof wordt pas aangevraagd wanneer zicht is op de risicofactoren. Dit houdt in dat de delictanalyse is afgerond en een SAVRY (Structured Assessment of Violence Risk in Youth, risicotaxatie- en hanteringsinstrument) is ingevuld en dat in principe niet eerder dan een half jaar vanaf de start van de behandeling een aanvraag voor verlof wordt ingediend.

Behandelcoördinatoren beoordelen de procedures verschillend. Een deel van de behandelcoördinatoren vinden de procedure nuttig, waarbij vooral het invullen van de SAVRY als zinvol wordt benoemd. 'De SAVRY geeft een goede inschatting van de risico's'. Een behandelcoördinator ervaart dat IJZ de aanvragen kritisch beoordeelt maar dat is voor een zorgvuldige afweging terecht volgens hem.

Een deel van de behandelcoördinatoren zou zelf meer invulling willen geven aan het verlof beleid. Eén behandelcoördinator zegt, naar aanleiding van een situatie waarbij een jongere er volgens aan toe was om met verlof te gaan terwijl dat volgens de procedures nog niet mogelijk was: 'Ik vind dat mijn taak om te beoordelen'. Ook een andere behandelcoördinator benoemt dit: 'Ik zou met ons behandelteam meer ruimte willen hebben in het op individueel niveau uitzetten van behandeltrajecten waarin ik kan spelen met verlof (.....)'.

Tussen behandelcoördinatoren lijkt een verschil te bestaan in de afweging met betrekking tot enerzijds de 'veiligheid' en anderzijds de mogelijkheden die het verlof biedt voor de ontwikkeling van de jongeren aan de andere kant. Twee behandelcoördinatoren benoemen dat, volgens hen, de inrichting waar zij werken voorzichtiger is met de aanvraag van verlof dan andere inrichtingen. 'Wij zijn terughoudend met verlof. Wij kiezen voor veilig' (beide behandelcoördinatoren werken bij een zedengroep). Ook de verantwoordelijkheid die de behandelcoördinator heeft bij het inschatten van de risico's wordt door een aantal behandelcoördinatoren benadrukt. Anderen benadrukken het belang van het verlof voor de resocialisatie van de jongeren. 'Ik vind, het zijn jonge mensen. Als je ze een half jaar binnen moet houden dat is echt te lang (...). Vanaf dat een jongere binnen komt moet je werken aan resocialiseren'. Een aantal behandelcoördinatoren neemt soms een gecalculeerd risico om een leermoment te bieden. Meerdere behandelcoördinatoren vinden dat de jongeren te lang 'binnen' zitten. Een aantal behandelcoördinatoren merkt dat jongeren het eng vinden om met verlof naar buiten te gaan.

Een andere afweging die een rol speelt bij het aanvragen van verlof is de motiverende werking van verlof. Verlof wordt door meerdere behandelcoördinatoren genoemd als een belangrijk middel om jongeren te motiveren om aan de slag te gaan met behandeling. Een behandelcoördinator heeft bewust de verlof status uitgebreid om de jongere te motiveren voor hulp bij drugsgebruik: 'Hij zei ik wil alleen stoppen voor mijzelf en niet voor iemand anders (...). We hebben de verlof status

aangevraagd. Bij een negatieve urine controle kon hij met verlof en met een positieve niet. Die keus kon hij zelf maken'. Het lukte niet en het meerdaags verlof is nooit ingezet. Wel werd bespreekbaar dat hij misschien toch hulp nodig had waardoor verslavingszorg mogelijk werd.

De thuissituatie speelt ook een belangrijke rol bij de wijze waarop het verlof traject wordt vormgegeven. Wanneer met ouders goede afspraken gemaakt kunnen worden, is een onbegeleide verlof status eerder mogelijk. 'Bij de Uitstromer 10 was de thuissituatie zorgelijk, het was niet verantwoord en risicovol om zonder begeleiding met verlof te gaan. Soms komen jongeren uit een goed nest en zijn de ouders betrouwbaar, dan kun je meer risico nemen'. Wanneer ouders ver weg wonen is een aangepast verloftraject ook nodig: meerdaags verlof wordt eerder ingezet.

Bij een aantal jongeren is het lastig een geschikt verlofadres te vinden omdat de jongeren niet bij ouders terecht kunnen en een beperkt netwerk hebben. Een behandelcoördinator zegt: 'We hebben eigenlijk pleeggezinnen nodig voor het onbegeleid meerdaags verlof. Dat soort gezinnen zijn alleen bijna niet te vinden.'

Beoordeling IJZ

Het merendeel van de verlofaanvragen wordt toegekend door IJZ. Een aantal keer wordt aanvullende informatie opgevraagd door IJZ en een aantal keer is de aanvraag afgewezen. Niet alle correspondentie met IJZ is in de dossiers terug gevonden. Voor zover bekend komen de volgende afwijzingsredenen naar voren: overplaatsing als gevolg van een incident, verschil van mening met de inrichting over risico's, niet volgen van de opbouw van verlof status. Voor één jongere is bijvoorbeeld in verband met de afstand naar huis direct een meerdaags onbegeleid verlof aangevraagd in plaats van eerst een eendaags onbegeleid verlof.

Voor jongeren is het verlof belangrijk. Het merendeel van de jongeren weet wat er van hen verwacht wordt voordat ze op verlof mogen, bijvoorbeeld het afronden van een delictanalyse of een therapie. 'Eerst moeten alle risicofactoren duidelijk zijn. In groepstherapie moet je eerst achterhalen waarom je het delict hebt gepleegd (...). Na het eerste deel therapie is het mogelijk om met verlof te gaan'. Alleen twee jongeren uit de LVG-groep weten niet precies wanneer een (nieuwe) verlof status wordt aangevraagd. Een van hen wil het ook niet weten zegt hij: "Ik wil niet weten wanneer ik precies met verlof ga. Dan ga ik af zitten tellen.'

Meerdere jongeren geven aan dat, ondanks dat zij hebben gedaan wat van hen werd verwacht, de aanvraag van de (nieuwe) verlof status is uitgesteld. Zij voelen zich beetgenomen. 'Eerst zei ze (*de behandelcoördinator*): na de delictanalyse. Nu zegt ze na het volgende IBB (*behandelplan bespreking*). Je moet geen belofte maken als je je er niet aan kan houden. Dat geeft een irritatiemoment'.

Verschillende jongeren hebben meegemaakt dat afgesproken verlof niet door kan gaan. Bijvoorbeeld doordat onvoldoende medewerkers beschikbaar zijn om verlof te begeleiden of omdat verlofpassen niet geregeld zijn. Jongeren vinden dit zeer vervelend. 'Soms leef je hier naar je verlof toe en dan gaat het niet door, dan krijg je een dip. Als dat vaak gebeurt, kan je motivatie wegzakken. Dan denk je: 'Waarom zou ik me inzetten voor dingen die toch niet gaan veranderen?'

Volgens één jongere duurt zijn traject daardoor langer: 'Nou wordt er dus weer verlengd. Door het uitstel van de verloven is er te weinig overgebleven om naar buiten toe te werken'. Ook de lange duur die de aanvraagprocedures met zich meebrengen is voor een aantal jongeren moeilijk te begrijpen. De meeste jongeren vertellen, wanneer gevraagd wordt naar de invulling van verlof, wat zij doen

tijdens verlof: naar huis, sporten, naar school. Een beperkt aantal jongeren vertelt uit zichzelf dat zij tijdens het verlof oefenen met gedrag bijvoorbeeld met excuses maken of het aanspreken van een meisje.

Van de jongens die hun PIJ inmiddels hebben afgerond, geven twee jongeren aan dat zij tijdens hun PIJ nooit op meerdaags verlof zijn geweest. De reden hiervoor is dat ze nooit gestopt zijn met blowen.

In bijzondere gevallen is het soms mogelijk om soepel met de verlofregeling om te gaan: twee jongeren mochten in het begin van hun verlof status langer op verlof dan gebruikelijk omdat familie ver van de inrichting woonde.

Instromer 2, waarover geen informatie uit het dossier is, vertelt dat hij, één jaar na overplaatsing naar de forensische behandelinrichting nog steeds niet met verlof is omdat hij volgens de behandelaar 'er nog niet aan toe is'.

4.6 Contact met 'thuis'

4.6.1 Formeel kader

De jongeren mogen op diverse wijzen contact met de buitenwereld onderhouden. Dit kan via correspondentie (art. 41, Bjj), bezoek (art. 43, Bjj) en telefoneren (art. 44, Bjj). Er zijn procedures waarmee contactbeperkingen kunnen worden opgelegd (MvT). Als beperkingsgronden gelden:

- het handhaven van de orde of veiligheid in de inrichting;
- de voorkoming of opsporing van strafbare feiten;
- de bescherming van slachtoffers of anderen bij misdrijven betrokkenen;
- de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van de jeugdige;
- de uitvoering van het verblijfs- of behandelplan.

Ten aanzien van bezoek geldt dat de minimale frequentie van bezoek en de duur daarvan één uur per week is. Deze regels kunnen per inrichting in de huisregels worden uitgebreid. Een algeheel bezoekverbod is niet mogelijk, maar bezoek kan wel worden geweigerd van bepaalde personen. Hiervoor moet iedere vier weken opnieuw een verzoek tot toelating worden beoordeeld (art. 43, lid 3, Bjj).

De jongeren hebben het minimumrecht op ten minste tweemaal per week telefonisch contact van tenminste tien minuten. Ook hiervoor kan men in de huisregels van de inrichting uitbreidingen opnemen (art. 44, Bjj en MvT).

4.6.2 De cases

Contacten met thuis

De dossiers bieden geen duidelijk overzicht over de contacten die de jongeren met het thuisfront onderhouden. Ook over de contacten tussen de inrichting en de ouders is maar beperkt informatie terug gevonden in de dossiers. Uit interviews met jongeren en medewerkers komt naar voren dat, naast dat ouders worden uitgenodigd voor behandelplan besprekingen en evaluaties, de mentor over het algemeen (twee) wekelijks telefonisch contact heeft met ouders. Ook met betrekking tot het opstarten van het verlof heeft de inrichting met ouders contact: de thuissituatie wordt besproken en er worden afspraken gemaakt over de uitvoering van verlof.

Zoals in paragraaf 4.2 aangegeven is, heeft het merendeel van de jongeren contact met (een van) de ouders. In de periode dat de jongeren nog niet of weinig met verlof gaan ontvangen de meeste jongeren wekelijks bezoek van ouders en andere familie. Twee jongeren hebben zelf een gezin. Een beperkt aantal jongeren ontvangt ook vrienden. Bij een aantal jongeren woont de familie ver weg, waardoor hun familie minder vaak op bezoek komt. Daarbij spelen ook financiële redenen een rol. Een jongere krijgt ten tijde van het interview sinds kort bezoek van een vrijwilliger, omdat zijn familie vanwege de afstand maar af en toe op bezoek kan komen. Naast het bezoek onderhouden de meeste jongeren ook telefonisch contact met hun ouders.

Inbreng inrichting in contacten met thuis

Jongeren vragen toestemming voor bezoek. Bij één inrichting worden deze verzoeken besproken in de behandelbespreking, bij de andere inrichtingen kan het verzoek ook tussentijds worden ingediend. Een aantal behandelcoördinatoren geeft aan dat bij het verzoek om toestemming voor bezoek van vrienden wordt besproken of dit positieve contacten voor de jongere zijn. Het bezoek van ouders wordt gestimuleerd. Bij jongeren met gescheiden ouders wordt door het team in de gaten gehouden dat bezoek van beide ouders gelijkwaardig wordt verdeeld. Voor ouders die van ver weg komen worden uitzonderingen gemaakt op reguliere bezoektijden. Voor één jongere wordt een keer per maand ook afgeweken van de regel dat maximaal drie mensen tegelijk op bezoek kunnen komen. De ouders kunnen samen met broer en zus op bezoek komen waardoor het hele gezin maandelijks een keer bij elkaar kan zijn.

Sommige jongeren zouden graag meer bezoek willen, maar veel jongeren zijn tevreden over de bezoeksregeling. De behoefte aan bezoek neemt af als jongeren de verlof status krijgen waardoor zij zelf bij familie en vrienden op bezoek kunnen. Het merendeel van de jongeren ontvangt geen bezoek meer wanneer zij met verlof naar huis gaan. 'Ik zie mijn moeder liever thuis'. Een enkele jongere geeft aan weinig behoefte aan bezoek te hebben; zij willen hun omgeving niet lastigvallen met het feit dat zij in een inrichting verblijven.

De inrichting houdt in meer of mindere mate contact met de ouders van de jongere. Jongeren geven hier verschillende dingen over aan. Sommige jongeren geven aan dat ouders deelnemen aan de behandelbesprekingen en regelmatig worden gebeld door de mentor. Volgens andere jongeren is er nauwelijks contact tussen ouders en de inrichting. Eén jongere vindt het onzin dat zijn ouders naar de behandelplan bespreking zouden moeten komen, maar de meeste jongeren vinden het een goede zaak dat de ouders op de hoogte gehouden worden. Eén jongere geeft aan dat de inrichting alleen contact heeft met zijn voogd en niet met zijn ouders. Hij vindt dat de inrichting ook contact met zijn ouders moet onderhouden.

Het merendeel van de jongeren geeft aan dat iedereen op bezoek mag komen. Slechts één jongere geeft aan dat gesproken is over de negatieve invloed van vrienden. Geen van de jongeren geeft aan dat aangevraagd bezoek is geweigerd. Meerdere jongeren willen liever geen vrienden ontvangen in de inrichting. Bijvoorbeeld omdat zij hun vrienden niet willen informeren over hun verblijf in de inrichting of omdat de vrienden een rol hebben gespeeld bij het delict.

4.7 Incidenten, straffen en maatregelen

4.7.1 Formeel kader

Naar aanleiding van incidenten kunnen disciplinaire straffen of ordemaatregelen door de directeur van de instelling worden uitgevaardigd.

Disciplinaire straffen gelden als sanctie voor ontoelaatbaar gedrag waarvoor de jongere persoonlijk verantwoordelijk is. De duur van die straf wordt van tevoren bepaald. Er zijn vijf straffen die opgelegd kunnen worden (art. 55, lid 1, Bjj):

- Opsluiting in een strafcel of andere verblijfsruimte. Dit mag maximaal 4 dagen voor jongeren onder de zestien, en maximaal 7 dagen voor zestienjarigen en ouder;
- Ontzegging van het mogen ontvangen van bezoek van een bepaald persoon of bepaalde personen voor maximaal 4 weken;
- Uitsluiting van deelname aan een of meerdere activiteiten. Ook dit mag voor maximaal 4 dagen voor jongeren onder de zestien, en maximaal 7 dagen voor zestienjarigen en ouder;
- Weigering, inperking of beperking van het eerstvolgende verlof;
- Oplegging van een geldboete van ten hoogste het zakgeld voor 1 week.

Als het noodzakelijk is voor de orde en veiligheid in de inrichting, kan een ordemaatregel worden opgelegd (art. 24 t/m art. 27, Bjj). Deze kunnen worden opgelegd op grond van incidenten binnen of buiten de inrichting. Een ordemaatregel duurt niet langer dan strikt noodzakelijk is.

De ordemaatregelen die regelmatig voorkomen zijn: de uitsluiting van groep of deelname aan activiteiten (art. 24, Bjj), de plaatsing in afzondering (art. 25, Bjj) en de correctieplaatsingen (art. 27, Bjj).

De beslissing tot het nemen van ordemaatregelen is in beginsel voorbehouden aan de directeur, maar het treffen van deze maatregelen kan door de directeur ook uitdrukkelijk worden opgedragen aan personeelsleden of medewerkers (MvT). De beslissing tot correctieplaatsing is wel voorbehouden aan de directeur. Ook als er een uitsluiting van groep of deelname aan activiteiten van meer dan vijftien uur wordt afgegeven, is dit besluit enkel voorbehouden aan de directeur.

4.7.2 De cases

In TULP worden incidenten geregistreerd evenals de reactie (straffen of maatregelen) die vervolgens door de inrichting is opgelegd. De incidenten en reacties die in TULP zijn opgenomen betreffen alle periodes die de jongeren in een JJI hebben doorgebracht, zowel in opvang afdelingen als tijdens de behandeling als tijdens een verblijf in het kader van eventuele eerdere strafrechtelijke procedures.

In het totaal staan er 726 incidenten geregistreerd bij de dertig jongeren. De meeste incidenten zijn onder de noemer 'overig' geregistreerd (556 van de 726 incidenten). Uit de toelichting bij de incidenten blijkt dat het bij een deel van de overige incidenten gaat om overtreding van de regels op het gebied van roken, gebruik van drugs en in het bezit zijn van spullen die in verband met de veiligheid verboden zijn. Tabel 4.7 geeft een overzicht van de geregistreerde incidenten in TULP, waarbij een deel van de incidenten uit de categorie overig, op basis van de toelichting bij het incident, is ondergebracht bij een nieuwe categorie (Ten Velde, Hoekstra & Delnooz, 2010)

Tabel 4.7 Soort incident (Ten Velde et al., 2010)

Soort incidenten	Aantal	Percentage
Overig	382	52,6 %
Geweldpleging jongeren onderling	78	10,7 %
Contrabanden*	68	9,4 %
Drugs*	64	8,8 %
Verbale geweldpleging t.a.v. personeel	47	6,5 %
Roken*	42	5,8 %
Geweldpleging t.a.v. personeel	19	2,6 %
Verbale geweldpleging jongeren onderling	15	2,1 %
Automutilatie	3	0,4 %
Conversie ordemaatregel	3	0,4 %
Plaatsing op kamer op eigen verzoek	3	0,4 %
Ziek	2	0,3 %
Totaal	726	100,0 %

* Hercodering van categorie overig op basis toelichting

Meer dan de helft van de geregistreerde incidenten valt, na hercodering, nog steeds binnen de categorie overig. Fysieke geweldpleging tussen jongeren onderling is de meest voorkomende categorie incidenten na de categorie overig. Samen met fysieke geweldpleging ten aanzien van het personeel betreft 13,3% van de incidenten fysiek geweld. Verbale geweldpleging tussen jongeren onderling en ten aanzien van het personeel vormt 8,6% van de geregistreerde incidenten. Een kwart van de incidenten heeft betrekking op het in bezit zijn van of gebruiken van verboden goederen of middelen (contrabanden, drugs en roken).

In TULP staan ook de straffen en maatregelen geregistreerd die naar aanleiding van de incidenten zijn uitgevoerd. Naar voren komt dat de registratie in TULP niet volledig is. Bij 27% van de incidenten is geen reactie geregistreerd en bij ruim een derde van de reacties is geen incident geregistreerd. Ook komt het voor dat een reactie meerdere keren werd geregistreerd.

Tabel 4.8 geeft een overzicht van de reactie van de inrichting op de incidenten (Ten Velde et al., 2010)

Tabel 4.8 reactie van inrichting op incident (Ten Velde et al., 2010)

Reacties	Aantal	Percentage
Uitsluiting activiteiten	234	40,0 %
Plaatsing op eigen kamer	217	37,0 %
Plaatsing in afzondering	41	7,0 %
Plaatsing andere ruimte	28	5,0 %
Opsluiting andere ruimte	25	4,0 %
Voorwaardelijke straf	11	2,0 %
Opsluiting in strafcel	7	1,2 %
Weigering, intrekking, beperking verlof	7	1,2 %
Afzondering extern	7	1,2 %
Opsluiting andere ruimte extern	7	1,2 %
Plaatsing in opvang	4	0,7 %

Overige disciplinaire straffen	2	0,3 %
Ontzegging van bezoek	1	0,2 %
Tijdelijke overplaatsing	1	0,2 %
Geldboete	0	0%
Overig	0	0%
Overige ordemaatregelen	0	0%
*Totaal	592	100%

* Na correctie van dubbele registratie

Uitsluiting van activiteiten en plaatsing op de eigen kamer zijn de meest voorkomende reacties van de inrichtingen: bij drie kwart van de incidenten volgt een van beide reacties.

Op basis van de gegevens uit TULP wordt duidelijk dat bij een deel van de jongeren het aantal incidenten en reacties in de opvanginrichting hoger is dan tijdens het verblijf op de behandelgroep. Dit beeld wordt door behandelcoördinatoren herkend. Mogelijke verklaringen volgens de behandelcoördinatoren zijn dat bij de opvanggroep veiligheid meer centraal staat, dat er meer wisselingen zijn op de opvanggroep waardoor jongeren elkaar maar ook de groepsleiding de jongeren minder goed kennen en dat op de behandelgroep meer duidelijkheid is over de problematiek van de jongeren waardoor beter rekening gehouden kan worden met het gedrag van de jongere. Een behandelcoördinator verwacht dat met de invoering van Youturn (met ingang van januari 2010) deze verschillen tussen de opvanggroep en de behandelgroep zullen verdwijnen. Eén behandelcoördinator merkt op: 'Het kan ook liggen aan het team. Het ene team is beter in bejegening dan het andere team'.

Op basis van de dossiers en de interviews met zowel de behandelcoördinatoren als de jongeren ontstaat de indruk dat niet alle incidenten en reacties die plaats hebben gevonden in TULP zijn geregistreerd. Meerdere jongeren zijn bijvoorbeeld (tijdelijk) overgeplaatst naar aanleiding van een incident, zo blijkt uit de dossiers en interviews. De incidenten en reacties die in TULP zijn geregistreerd zijn voor het merendeel niet terug te vinden in het dossier. Met betrekking tot een beperkt deel van de reacties van de inrichtingen is een schriftelijk bericht aan de jongere in het dossier aangetroffen.

Besluitvorming sancties en maatregelen

De behandelcoördinatoren geven aan dat zij in de besluitvorming over de reactie op incidenten een adviserende rol hebben. De groepsleiding rapporteert over de incidenten en bepaalt een eerste reactie en het afdelingshoofd (unitleider) neemt het besluit over de reactie die wordt opgelegd. In één inrichting ervaren de behandelcoördinatoren dat er sinds de invoering van het sociaal-competentie model in januari 2009 sprake is van een cultuuromslag. Binnen het sociaal-competentie model is meer aandacht voor alternatieve sancties, zoals het uitvoeren van een extra huishoudelijke taak, en ligt de nadruk meer op positief gedrag. Eerder werd dit volgens een behandelcoördinator als 'soft' beoordeeld door groepsleiders en afdelingshoofden.

Behandelcoördinatoren kijken naar de individuele situatie en naar wat goed is voor de jongere. Meerdere behandelcoördinatoren geven de voorkeur aan een op de jongere afgestemde straf in plaats van een standaard straf. Een behandelcoördinator van de LVG-groep geeft aan dat bij één

jongere, door beperkte gewetensontwikkeling en het moeilijk kunnen onderscheiden van oorzaak en gevolg, sancties slechts kortdurend effect hebben. Het in het vooruitzichtstellen van een beloning heeft bij hem meer effect.

De twee behandelcoördinatoren van de zedengroep geven aan dat in deze groep nauwelijks sprake is van incidenten. De jongeren vertonen aangepast gedrag en zijn makkelijk in de omgang. 'Bij ons is een incident meestal een reden voor complimenten. Het is juist goed als ze niet volgzzaam zijn'. Plaatsing in afzondering, isolatie, wordt volgens behandelcoördinatoren alleen ingezet als de eigen veiligheid van de jongeren of van anderen in gevaar komt. Het is geen sanctie. Volgens behandelcoördinatoren wordt weinig gebruik gemaakt van deze maatregel.

De meeste jongeren vertellen dat ze nu en dan straf krijgen en dat ze minder straf krijgen sinds ze op de behandelgroep zitten. Daar geven ze een aantal redenen voor: er is minder rumoer op de behandelafdeling, groepsleiders op de behandelafdeling kunnen beter kunnen omgaan met conflicten en ze zijn zelf in gaan zien dat het geen zin heeft om overal tegen aan te schoppen. Eén jongere zegt: 'In het begin wilde ik niet. Ik was 17. Je was opgepikt van straat. Je gaat grenzen opzoeken, kijken hoever je kunt gaan. Op een gegeven moment ga je zien, je gooit jezelf alleen steeds tegen de muur'.

Redenen waarom jongeren straf krijgen zijn: positief op de urine controle, roken op kamer, te laat terug van verlof, irritant gedrag, laten zetten van een tattoo, vechtpartij. De meest genoemde straf is op de kamer zitten. Andere straffen die worden genoemd zijn: aangepast weekprogramma, isolatie, naar opvang, correctieplaatsing of inhouden verlof. Alternatieve straffen zoals het uitvoeren van extra huishoudelijke taken worden weinig genoemd. Eén jongere vertelt dat hij als straf een keer een cake moest bakken.

Op de kamer zitten (kortdurend) vinden de meeste jongeren de minst vervelende straf. Ook al wordt soms ook het matras weggenomen. Het inhouden of 'inpicken' van verlof wordt als een zware straf ervaren even als een correctieplaatsing naar een andere inrichting. De zwaarte van het aangepast programma wordt door de jongeren wisselend beoordeeld, mogelijk ook omdat het programma niet voor alle jongeren gelijk is. Een programma bestaat uit één of twee dagen volledig op de kamer en daarna stapsgewijs steeds vaker weer op de groep. Volgens een jongere moet hij vanwege zijn positieve UC's steeds langer op zijn kamer blijven.

Zes van de dertig jongeren geven aan dat zij in de 'iso' hebben gezeten. Zij hebben dit als straf ervaren. Een jongere vertelt in het eerste interview dat hij regelmatig naar de 'iso' gaat. 'Meestal moet ik naar de 'iso' (...) ik ben het gewend' Hij vindt het niet goed maar hij wordt er wel rustig van. Uit het tweede interview blijkt dat hij nog steeds in de 'iso' wordt geplaatst maar het lijkt minder vaak voor te komen. Eén uitstromer vertelt dat hij in het begin van zijn traject acht weken in de 'iso' is geplaatst. Terugkijkend vindt hij dit het ergste wat hij heeft meegemaakt. 'Je mag niemand zien. Alleen 's ochtends douchen. Dat heeft me aan het denken gezet. Daarna ben ik mee gaan werken maar het was niet menselijk. Ik lag erbij als een dood vogeltje (...). Na twee weken mocht ik een kwartier op de groep. Later mocht ik mee ontbijten. Het werd steeds meer. Het heeft te lang geduurd. De leiding kwam alleen eten brengen. Je sprak verder niemand'.

De jongeren vinden een groot deel van de straffen die zij krijgen terecht maar noemen ook voorbeelden van incidenten waarbij zij volgens hen onterecht zijn gestraft. Ook vinden zij de straf

vaak wel zwaar voor wat ze hebben gedaan.

Sommige jongeren dienen een klacht in als zij het niet eens zijn met de straf. De meeste jongere denken dat het geen zin heeft om een klachtenformulier in te vullen. Ook zegt een jongere dat hij geen klacht heeft ingediend omdat hij niet wist 'of het mocht wat ze deden'. Van de jongeren die wel eens een beklagformulier hebben ingevuld, geeft één jongere aan dat er niets mee is gedaan; twee andere jongeren zeggen dat zij gelijk hebben gekregen. Eén jongere had excuses van de inrichting verwacht toen hij in het gelijk was gesteld door de beklagcommissie, maar dat is niet gebeurd.

Een aantal jongeren ervaart dat er verschillen zijn tussen inrichtingen of groepen in de wijze waarop wordt gestraft: 'Bij de vorige inrichting was het zo dat als je ging vechten dat je dan vijf minuten naar de time-out ging en daarna weer terug. Hier moet je gelijk twee dagen naar de 'iso' of naar je kamer'.

4.8 Klachten

4.8.1 Formeel kader

Een jeugdige kan zich beklagen over 'elke door of vanwege de directeur van de inrichting gegeven beslissing die zich tot hem persoonlijk richt of waarbij wordt afgeweken van de rechten die hij aan de in de inrichting geldende voorschriften kan ontleen. Een beslissing van een lid van het personeel wordt geacht te zijn genomen vanwege de directeur, tenzij anders blijkt.' (MvT 20, c)

Concreet betekent dit dat jongeren kunnen klagen over opgelegde disciplinaire straffen, weigeringen van verzendingen van poststukken of van het ontvangen van bezoek van bepaalde personen of andere maatregelen die indruisen tegen de rechten van de jeugdige in de inrichting.

Elke inrichting heeft een commissie van toezicht, die tot taak heeft toezicht te houden op de tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming in de inrichting. De commissie heeft tevens tot taak om kennis te nemen van klachten van jongeren, ouders, voogden, stiefouders, of pleegouders en hierin te bemiddelen of de klachten te behandelen. Bij toerbeurt stelt een van de leden van de commissie, als maandcommissaris, zich door middel van persoonlijk contact met de jeugdigen zich op de hoogte van wensen en gevoelens die onder de jongeren leven (art 7, lid 4 Bjj). De jongeren kunnen de maandcommissaris verzoeken te bemiddelen met betrekking tot een klacht (art. 64, Bjj). Omdat het praktisch vaak niet haalbaar is om een klacht snel af te handelen, is het binnen een gesloten setting als een JJI de gewoonte om geschillen op het niveau van de afdeling op te lossen. Mocht het toch voor de Beklagcommissie moeten komen, dan kan een voortoets door de directeur niet-ontvankelijkheid of ongegrondheid uitwijzen en kan op basis daarvan besloten worden dat de klager niet gehoord hoeft te worden en/of geen inlichtingen hoeven worden verzameld (MvT 20, d). De mogelijkheid bestaat om de beslissing van de Beklagcommissie aan te vechten bij de beroepscommissie van de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming. Zij kunnen het besluit van de directeur en de beklagcommissie schorsen.

Als de klacht gegrond is, kan er compensatie in de vorm van geldelijke middelen of in de vorm van bijvoorbeeld extra telefoontijd of bezoektovangst verstrekt worden (MvT 20 g).

4.8.2 De cases

Uit de dossiers komt naar voren dat zes jongeren een klacht hebben ingediend: één instromer en vijf uitstromers. Vijf jongeren hebben hun klacht ingediend bij de commissie van toezicht, bij één jongere heeft de maandcommissaris bemiddeld. Bij twee jongeren biedt het dossier geen duidelijkheid over de inhoud van de klacht. Twee jongeren zijn het niet eens met de straf die zij krijgen en twee jongeren hebben klachten over het onderwijs.

De commissie van toezicht oordeelt dat de klachten over de straffen die zijn toegepast gegrond zijn. Bij een jongere is als straf de elektriciteit van de contactdozen in zijn cel gehaald. De commissie van toezicht verklaart het beklag op formele gronden gegrond: de jongere is niet gehoord en de beslissing is niet in begrijpelijke taal en met redenen omkleed aan de jeugdige overhandigd. Inhoudelijk vindt de commissie de straf niet onrechtvaardig. Een locatiedirecteur mag afwijkende straffen stellen en het ontnemen van stroom vinden zij niet onredelijk. De tweede jongere heeft een klacht ingediend over een correctieplaatsing. Nadat de commissie de klacht gegrond heeft verklaard is de inrichting in beroep gegaan.

Bij een klacht over een overplaatsing naar een andere onderwijsgroep is na bemiddeling door de maandcommissaris een oplossing voor de klacht gezocht. Een klacht over een hoge mate van lesuitval werd ongegrond verklaard. Volgens de commissie van toezicht was voor voldoende vervanging gezorgd.

In de interviews met de jongeren is de beklagprocedure vooral aan de orde gekomen in relatie tot het opleggen van sancties. Zoals beschreven in paragraaf 4.7 heeft het volgens de meeste jongeren geen zin om een beklagformulier in te vullen. 'Een klacht indienen heeft geen zin. Die mensen staan niet aan je kant.' Een jongere geeft aan dat hij op een klachtformulier geen reactie heeft gehad. Een aantal andere jongeren zegt dat zij gehoord hebben van anderen dat met de klachten niets wordt gedaan. 'Ik zag wel mensen die een klacht indienden. Bij zo'n commissie waarvan ze zeggen dat hij onafhankelijk is. Dan hadden ze een gesprek en hoorden ze er vervolgens nooit meer wat van.' Aan de jongeren is niet expliciet gevraagd naar de bekendheid met de maandcommissaris van de inrichting. Geen van de jongeren heeft in de interviews verwezen naar een maandcommissaris. Eén jongere noemt als voorstel voor verbetering dat een onafhankelijke persoon van buiten de inrichting af en toe langs zou moeten komen om te kijken hoe het er aan toe gaat en die praat met jongeren en groepsleiders.

4.9 Onderwijs en dagprogramma

4.9.1 Formeel kader

Voor jongeren tot en met zestien jaar geldt een leerplicht. Na het laatste schooljaar van de leerplicht begint de kwalificatieplicht voor jongeren die nog geen startkwalificatie hebben gehaald. De leerplicht en de kwalificatieplicht zijn geregeld in de Leerplichtwet. Een startkwalificatie is een havo-, vwo- of mbo- diploma (niet niveau 1.) De overheid ziet dit niveau als minimumvereiste voor een goede participatie in de maatschappij. Met de kwalificatieplicht wordt de leerplicht verlengd tot de

dag dat de jongere een startkwalificatie heeft gehaald, of tot de dag dat de jongere achttien jaar wordt. De kwalificatieplicht verplicht alle jongeren een volledig onderwijsprogramma te volgen. De kwalificatieplicht betekent niet altijd vijf dagen per week in de schoolbanken; het is ook mogelijk om met combinaties van leren en werken aan de kwalificatieplicht te voldoen, zoals de beroepsbegeleidende leerweg in het MBO (Leerplichtwet).

Het Reglement justitiële jeugdinrichtingen verplicht de behandelinrichtingen zorg te dragen voor een verplicht gesteld pedagogisch dagprogramma en individueel behandelprogramma (art. 24, lid 2, Rjj).

4.9.2 De cases

In behandelplannen en in evaluaties wordt over het algemeen aandacht besteed aan het onderwijs dat door de jongeren wordt gevolgd. Op de gesloten afdelingen, wanneer jongeren nog geen verlof hebben, volgen jongeren hun opleiding in de inrichting. Het aanbod van de inrichtingen omvat verschillende leerlijnen zoals hout, techniek, sport en horeca. Het merendeel van de jongeren volgt in eerste instantie (een aantal) vakken op diverse VMBO-niveaus. Andere opleidingen die door jongeren gevolgd worden zijn onder meer het VWO, door één jongere, en een LOI-cursus 'ondernemen' (één jongere). Sommige jongeren gaan niet naar school en hebben een alternatief dagprogramma. Een jongere, die niet meer leerplichtig is, start onder andere met theorie voor een rijbewijs en twee jongeren werken mee in de inrichting om werkervaring op te doen.

Wanneer een verlof status is toegekend kunnen jongeren extern een opleiding volgen, stage lopen of gaan werken. Alle jongeren die op een BBI verblijven volgen onderwijs buiten de inrichting of lopen stage of werken bij externe bedrijven. Ook vanuit gesloten groepen worden deze externe activiteiten bij jongeren met een verlof status opgestart.

In de behandelplannen is geen informatie teruggevonden over planmatige aanpak met betrekking tot het dagprogramma.

Oordeel behandelcoördinatoren en ITB

In de interviews met de behandelcoördinatoren is niet standaard over de scholing en opleidingsmogelijkheden gesproken. Een aantal behandelcoördinatoren geeft in het interview aan dat het onderwijs in de inrichting beperkingen heeft. Twee behandelcoördinatoren vinden dat de jongeren te weinig uren onderwijs krijgen en dat de kwaliteit niet optimaal is. Eén behandelcoördinator vindt dat er binnen de inrichting weinig mogelijkheden zijn om na het behalen van het VBMO-diploma een opleiding te gaan volgen. Er zijn modules die jongeren kunnen volgen, maar geen echte opleidingen.

Omdat PIJ-ers vaak ouder zijn vormt dit soms een probleem. Ook een aantal ITB-ers merkt op dat aan het eind van een aantal trajecten de inrichting qua scholing weinig meer te bieden heeft. Een aantal jongeren heeft in een eerdere inrichting alle mogelijke certificaten al behaald.

In de interviews met behandelcoördinatoren en ITB-ers is het dagprogramma van jongeren niet besproken.

Een aantal jongeren is positief over het onderwijs dat zij ontvangen. Twee jongeren zeggen dat zij de vakken uit de leerweg leuk vinden zoals lassen en met hout werken. Eén jongere zit in een klas met acht jongeren die examens gaan doen voor het VMBO en is daar erg tevreden over.

Een meerderheid van de jongeren is niet erg tevreden met het onderwijs. Een aantal van hen ervaart dat school weinig voorstelt: 'Je deed niets, alleen achter een computer zitten' en 'Als je geen zin hebt, doe je gewoon niets'. Volgens hen nemen de leerkrachten het onderwijs zelf ook niet serieus. In één van de inrichtingen vertellen diverse jongeren dat je 's ochtends niet weet of je die dag wel of niet naar school gaat, zo regelmatig vallen lessen uit. Een aantal jongeren is ontevreden omdat er geen leerlijn is die bij hun interesse past. Ook het ontbreken van mogelijkheden na het VMBO is voor sommige jongeren vervelend: 'Ik wilde MBO doen maar dat was niet mogelijk. Drie jaar lang ben ik blijven hangen op VMBO niveau'. Sommige jongeren vinden school 'gewoon niet leuk'. 'Ik wilde niet meer naar school, maar je moest hè'.

Vrijwel alle jongeren vertellen dat zij zich regelmatig vervelen gedurende de periode dat zij op een gesloten groep verblijven of verbleven. Een deel van de jongeren vindt dat er genoeg te doen is, maar verveelt zich toch door de sleur van elke dag. Een aantal jongeren vindt dat er te weinig activiteiten worden georganiseerd en dat zij weinig kunnen doen. Sommige jongeren zouden meer naar buiten willen. Eén jongere geeft aan dat er genoeg sportmogelijkheden zijn, maar dat er te weinig gediplomeerd personeel is om de jongeren te begeleiden. Een jongere vergelijkt de inrichting met een buurthuis, hij vindt het gezellig met de andere jongeren. Een andere jongere verveelt zich juist; hij geeft aan dat kapotte spellen op de groep niet worden vervangen en dat groepsactiviteiten bij hem op de groep vaak niet door gaan. Hoe laat jongeren naar hun kamer moeten verschilt per inrichting. De meeste jongeren vinden het saai als ze vroeg naar hun kamer moeten.

De jongeren die op een beperkt beveiligde groep verblijven of regelmatig op verlof gaan zijn over het algemeen tevreden over hun daginvulling.

4.10 Verbetervoorstellen van jongeren

In de eerste ronde interviews is aan jongeren gevraagd welke verbeteringen zij zouden invoeren bij de PIJ-maatregel als zij het voor het zeggen zouden hebben en ook wat zij niet zouden veranderen. In deze paragraaf geven wij een overzicht van de reacties op deze vraag.

Bijna alle geïnterviewde jongeren noemen meerdere punten die zij zouden verbeteren wanneer zij het voor het zeggen zouden hebben. Eén jongere geeft aan dat hij daar nooit over heeft nagedacht omdat de PIJ een straf is die hij verdient.

De meeste verbetervoorstellen hebben betrekking op de vrije tijd van jongeren: meer activiteiten, meer sportfaciliteiten en meer spellen zoals tafeltennis. Eén jongere vertelt dat de uitstapjes bij de BBI heel goed waren voor hem: 'Het is niet alleen leuk voor de jongeren, maar ook goed voor de relatie tussen jongeren en groepsleiders'. Hij stelt voor ook in de gesloten fase hier ruimte voor te creëren.

Ook voorstellen met betrekking tot meer vrijheid tijdens de gesloten fase worden vaker genoemd: meer ruimte om vrij rond te kunnen lopen, bijvoorbeeld in een besloten deel, zelf een deur open

kunnen doen en minder lang op de kamer verblijven met name in het weekend.
Ten aanzien van school zijn ook meerdere voorstellen gedaan: betere aansluiting op het onderwijs 'buiten', betere leerkrachten en meer faciliteiten in de klas bijvoorbeeld voor houtbewerken.
Met betrekking tot de groepsleiding zijn ook concrete voorstellen gedaan. Een jongere wil groepsleiding eerst twee maanden laten proefdraaien voordat wordt besloten of ze mogen blijven. Volgens deze jongere doen de meeste groepsleiders in het begin nog wel hun best, maar daarna niet meer. Een andere jongere stelt voor nieuwe groepsleiding niet in een keer op een behandelgroep te zetten. 'Ze moeten het eerst leren'. Een jongere vindt dat de groepsleiding een goede opleiding moet hebben.
Beter eten en vaker bezoek worden ook door meerdere jongeren genoemd.
Daarnaast zijn diverse andere voorstellen genoemd over verschillende onderwerpen zoals: drugshonden voor de deur in plaats van visiteren, meer duidelijkheid geven naar de toekomst toe, bijvoorbeeld duidelijkheid over wanneer een jongere met verlof mag ('rond de zomer' is te vaag) en de jongeren meer zelf laten doen (zelf eten koken, werkprojecten organiseren).

Op de vraag wat jongeren zo willen houden komen minder reacties maar meerdere jongeren noemen punten die zij willen behouden. Meerdere keren zijn punten met betrekking tot de behandeling genoemd: de delictanalyse, een therapie, inzet van de externe GGZ en de gefaseerde aanpak naar buiten van gesloten naar open.
Ook noemt een aantal jongeren beperkende regels waarvan zij vinden dat die moeten blijven: urine controle, verlof intrekken bij vluchtgevaar en strakke regels.
Een jongere geeft aan dat de opleiding die hij heeft gekregen in de inrichting belangrijk was voor hem en vindt dat die mogelijkheid moet blijven. Een jongere waardeert de omgeving van de inrichting waar hij verblijft met bomen en dieren.

4.11 Samenwerking tussen regio's

Tijdens de intramurale fase is er weinig of geen contact met organisaties uit de regio van herkomst. Een behandelcoördinator vertelt dat zij door de Raad voor de Kinderbescherming uit de regio van herkomst is benaderd. 'Toevallig ben ik laatst door de Raad gebeld met de vraag of Instromer 14 gaat resocialiseren. Dat was voor het eerst. Het heeft te maken met nieuwe regelgeving'.
In aanloop op de resocialisatiefase wordt contact gezocht met de reclassering en eventueel andere organisaties in de regio waar de jongeren zal uitstromen. De reclassering neemt in de laatste fase deel aan besprekingen over de jongere. In hoofdstuk 5 wordt de samenwerking met organisaties uit de regio van uitstroom besproken die in het kader van de resocialisatie plaatsvinden.

4.12 Samenwerking volwassenstrafrecht en jeugdstrafrecht

Zoals beschreven verbleef een aantal jongeren voorafgaand aan de behandeling (een periode) in het volwassencircuit. Tussen het jeugdcircuit en volwassencircuit werd over de jongeren geen informatie uitgewisseld waardoor vooral bij Instromer 6 de inrichting bij plaatsing uitsluitend over sterk verouderde informatie beschikte. De inrichting heeft zich actief ingezet om de benodigde informatie

te verzamelen. Dit is zonder resultaat gebleven. ‘Ik kreeg helemaal geen informatie. Daar ben ik nog boos over. Ik heb alleen informatie van hemzelf. Hij is bijvoorbeeld een aantal keer overgeplaatst. Ik weet niet waarom. Je weet niets. Dit soort informatie is belangrijk voor het beoordelen van risico’s maar ook voor bijvoorbeeld de bescherming van je personeel.’

4.13 Conclusie

In dit hoofdstuk is de intramurale fase beschreven: de periode vanaf het moment dat de jongere op een behandelgroep wordt geplaatst tot aan de start van het proefverlof of, als er geen proefverlof plaatsvindt, tot het moment dat de PIJ-maatregel wordt beëindigd. Op basis van deze beschrijving worden de onderzoeksvragen beantwoord met betrekking tot de intramurale fase. De onderzoeksvragen worden per cluster besproken.

In kaart brengen individuele trajecten

In antwoord op de vragen *wat* er gebeurt bij de onderzochte cases tijdens de intramurale fase van de PIJ-maatregel qua aard, aantal en duur, *hoe* bij de onderzochte cases beslissingen worden genomen en handelingen worden uitgevoerd en *waarom* het op die manier gebeurt, is in dit hoofdstuk een beschrijving gegeven van diverse onderwerpen waarmee jongeren gedurende de intramurale fase te maken hebben.

Bruikbaarheid bronnen

De dossierinformatie over de behandeling is wisselend per jongere en hangt voor een deel samen met verschillen tussen inrichtingen. Hoewel het behandeltraject bij het merendeel van de jongeren op basis van het dossier in grote lijnen te achterhalen is, blijkt uit de interviews dat in de praktijk meer interventies zijn ingezet dan beschreven en ook de voortgang van de behandeling is niet altijd duidelijk terug te vinden in de dossiers. Informatie over waarom het behandeltraject op een bepaalde manier is ingericht is met name in de interviews naar voren gekomen.

Het verloftraject is in een deel van de dossiers niet goed te achterhalen. Onder meer door de organisatie van de dossiers waarbij verlofaanvragen niet bij elkaar worden bewaard.

De adviezen van de inrichting ten behoeve van de verlenging zijn over het algemeen uitgebreid en de afwegingen voor het advies worden expliciet beschreven.

In TULP blijken niet alle straffen en maatregelen te worden geregistreerd.

Stukken met betrekking tot de behandeling van klachten bij de commissie van toezicht maken geen deel uit van de behandeldossiers.

Duur intramurale fase

Bij achttien van de dertig jongeren is de einddatum van de intramurale fase bekend bij de tweede ronde dataverzameling, bij de overige twaalf jongeren is de intramurale fase nog niet afgerond. Gemiddeld is, bij de betreffende achttien jongeren, de intramurale fase twee jaar en acht maanden na de plaatsing op een behandelafdeling afgerond. De duur varieert sterk van 15 maanden tot 84 maanden.

Uit de verlengingsadviezen komt naar voren dat na de eerste PIJ-termijn voor het merendeel van de jongeren geldt dat behandeldoelen zijn gerealiseerd, dat een beter resultaat gezien de capaciteiten

van de jongeren niet mogelijk is of dat de verwachting is dat de behandeldoelen binnen een termijn van een jaar zijn behaald. Wanneer sprake is van een verlengbare PIJ, wordt bij de eerste verlenging de PIJ over het algemeen niet met de maximale duur van twee jaar verlengd.

Verschillen in duur hangen onder meer samen met (de duur van) onderbrekingen van de behandelfase. Bij een derde van de jongeren wordt de behandelfase tijdelijk onderbroken door een verblijf in de opvang of Huis van Bewaring als gevolg van incidenten. De onderbreking zelf kost tijd maar kan daarnaast ook een grote vertraging in het traject betekenen omdat vrijheden worden ingetrokken die opnieuw weer moeten worden opgebouwd.

Wanneer meer dan één verlenging plaatsvindt dan is de reden meestal dat het resocialisatieproces niet verloopt zoals verwacht.

Plannen en evalueren

Hoewel de termijnen voor het opstellen van een behandelplan en de evaluatie niet altijd gehaald worden, is bij het merendeel van de cases sprake van een cyclisch proces van plannen en evalueren. Vooral bij uitstromers ontbreekt, gedurende een periode van de behandeling, rapportage waaruit blijkt dat de behandeling planmatig wordt ingevuld.

Een eindevaluatie waarin wordt vastgesteld wat het resultaat is van de behandeling bij beëindiging van de PIJ-maatregel en welke doelen zijn gerealiseerd, is in één dossier van een jongere bij wie de PIJ is beëindigd teruggevonden.

Aantal overplaatsingen

Een derde van de jongeren wordt gedurende de behandelfase overgeplaatst naar een of meer andere justitiële jeugdinstellingen. Een deel van de overplaatsingen wordt gerealiseerd vanuit het oogpunt van behandeling: het aanbod van de inrichting waar de jongere naar overgeplaatst wordt sluit beter aan bij de problematiek of de fase van behandeling waarbij ook gezocht wordt naar een plek in de regio waar de jongere gaat uitstromen. Een deel van de overplaatsingen is het gevolg van een incident.

Keuze behandeldoelen

Behandeldoelen worden gebaseerd op informatie uit het voortraject (met name pro justitia rapportage), observatie op de leefgroep en de delictanalyse.

Bij behandelcoördinatoren bestaan verschillende visies op de mate waarin jongeren bij het formuleren van de doelen betrokken moeten worden waardoor verschillen in aanpak bestaan. De betrokkenheid van ouders vinden behandelcoördinatoren belangrijk maar over de concrete inbreng van ouders is in de dossiers weinig teruggevonden.

Toepassing erkende gedragsinterventies

In de inrichtingen worden verschillende erkende gedragsinterventies toegepast. De interventies worden bij alle doelgroepen ingezet, ook bij LVG-jongeren. De interventies zijn niet specifiek ontwikkeld voor de LVG-doelgroep.

Aan een groot deel van de doelen wordt via andere 'middelen' gewerkt. De leefgroep, gesprekken met de mentor en (niet erkende) non-verbale therapieën worden vaak toegepast om de gestelde doelen te bereiken.

Hoewel een vergelijking tussen instromers en uitstromers niet goed is te maken, ontstaat op basis van de interviews met behandelcoördinatoren de indruk dat sprake is van een toename van de inzet van erkende interventies.

Leefgroep

Een deel van de jongeren verblijft op een leefgroep specifiek voor een bepaalde doelgroep. Met betrekking tot de aanpak op de bijzondere groepen komt naar voren dat de basismethodiek op de leefgroep wordt afgestemd op de specifieke problematiek van de doelgroep, zoals bij de zedengroep. Tijdens het onderzoek is op de groepen de basismethodiek Youturn ingevoerd en zijn de behandelgroepen verkleind. In de tweede ronde interviews met jongeren maakt een aantal jongeren melding van de nieuwe methodiek. Voor de meeste jongeren uit het onderzoek geldt dat hun behandeling op het moment van invoering van Youturn (grotendeels) is afgerond.

Verlenging

Bij de eerste verlenging volgt de rechter voor het merendeel van de jongeren het advies van de inrichting wanneer de jongere het eens is met het advies. Bij tweede en latere verlengingen wijkt het besluit van de rechter vaker af van de inrichting. Bij bijna alle besluiten waarin het oordeel afwijkt van het advies wordt de PIJ met een korter aantal maanden verlengd dan geadviseerd. Overwegingen om af te wijken zijn een andere beoordeling van de vraag of (langere) intramurale behandeling voldoende resultaat oplevert voor de jongeren en het doormaken van een positieve ontwikkelingen.

Overwegingen bij aanvraag verlof

Ten aanzien van de afweging met betrekking tot de aanvraag van verlof bestaat een verschil van visie tussen behandelcoördinatoren: een deel van de behandelcoördinatoren hecht veel belang aan de veiligheid en een deel van de behandelcoördinatoren benadrukt de mogelijkheden van verlof voor de ontwikkeling van de jeugdigen. De procedures en regelgeving lijken met name gericht op het beheersen van risico's en de mogelijkheden om verlof in te zetten in aansluiting op individuele behandeldoelen zijn volgens een deel van de behandelcoördinatoren beperkt.

Dit sluit aan op bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie voor de Sanctietoepassing uit het onderzoek naar het verlof beleid in de justitiële jeugdinrichtingen (juni 2009) waarin zij concluderen dat procedures worden toegepast en nageleefd maar dat het planmatig verlof onvoldoende bijdraagt aan het realiseren van behandel doelstellingen en aan de voorbereiding op terugkeer in de samenleving van de PIJ-jongere.

Straffen en maatregelen

De verschillende informatiebronnen geven een verschillend beeld van de toepassing van straffen en maatregelen naar aanleiding van incidenten. De registratie in TULP is niet volledig; een deel van de straffen waarover in andere bronnen wordt gerapporteerd staat niet in TULP.

Op basis van de interviews met de behandelcoördinatoren ontstaat de indruk dat strafmaatregelen bij voorkeur worden afgestemd op de jeugdige. De interviews met jongeren geven een ander beeld.

Hoewel wordt aangegeven dat terughoudend wordt omgegaan met plaatsing in afzondering, laten zes van de dertig jongeren weten dat zij in de afzondering ('iso') zijn geplaatst, langdurig of regelmatig.

Klachtprocedure

Hoewel jongeren in interviews met betrekking tot meerdere onderwerpen klachten hebben, wordt weinig gebruik gemaakt van de klachtenprocedure. Niet onderzocht is in hoeverre klachtfunctionarissen toegankelijk zijn en hoe jongeren zijn geïnformeerd over de klachtenprocedure.

Onderwijs

In het onderzoek zijn meerdere signalen naar voren gekomen met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs zoals regelmatige uitval van lessen en het ontbreken van een aanbod voor jongeren die klaar zijn met het VMBO. Zowel jongeren als medewerkers geven knelpunten aan.

Formeel kader

Het formele kader waar de jongeren mee te maken hebben gedurende de intramurale fase wordt gevormd door de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bij). Dit is een kaderwet voor de tenuitvoerlegging van vrijheidsbeneming in justitiële jeugdinrichtingen. Binnen deze wet zijn met betrekking tot de beschreven onderwerpen (gedetailleerde) voorschriften uitgevaardigd.

Een aantal opvallende afwijkingen komt naar voren:

- Termijnen behandelplan worden over het algemeen niet gehaald;
- De betrokkenheid van de Raad voor de Kinderbescherming en de (gezins)voogdijinstelling, dan wel de reclassering te betrekken bij het opstellen (en eventueel het wijzigen) van het behandelplan voor PIJ-jongeren is niet geconstateerd;
- Over het minimumrecht om tenminste een keer per zes weken de inrichting voor minimaal twaalf uur te verlaten is niets terug gevonden.

Ervaring met de intramurale fase van betrokken actoren

Jongeren

De meerderheid van de jongeren weet welke doelen of werkpunten zijn opgesteld of wat hij moet leren. Het merendeel van de jongeren ervaart geen inspraak bij het opstellen van de doelen. De jongeren die aangeven dat wel naar hun inbreng is gevraagd, geven aan dat de feitelijke inbreng beperkt is. Alle jongeren zijn het met een deel van de doelen niet eens.

Jongeren willen graag met verlof, met proefverlof of vrij zijn. Hoewel jongeren dit niet als doelen benoemen, zijn dit wel redenen om mee te werken aan behandeling. Jongeren vinden het prettig wanneer hun traject helder is.

Het merendeel van de jongeren vindt een deel van het behandelaanbod niet zinvol maar noemt ook aspecten van de behandeling waar zij wel wat aan hebben (gehad).

In vergelijking met de veroordeling tot PIJ lijken de jongeren meer inbreng te ervaren bij de besluitvorming rondom de verlenging. Zowel ten aanzien van de advisering als bij de zitting van de rechter rapporteren jongeren dat hun mening is gehoord.

Verlof is voor jongeren belangrijk, ze kijken er naar uit om buiten te zijn en het duidt op voortgang in het traject. Veel jongeren hebben nog contact met (een van) de ouders. Zodra jongeren met verlof gaan, komen ouders niet meer in de inrichting op bezoek.

Het inhouden van verlof, een correctieplaatsing of overplaatsing naar een andere inrichting worden door jongeren als zware straffen ervaren. Plaatsing in afzondering, de 'iso', wordt ook als straf gezien. Eén uitstromer meldt een extreem langdurig verblijf in de 'iso' aan het begin van zijn traject. Jongeren maken nauwelijks gebruik van de klachtregeling. Zij geven aan dat het geen zin heeft en dat er niets met de ingediende klachten gebeurt.

Een deel van de jongeren vindt de kwaliteit van het onderwijs onvoldoende. Veel jongeren vervelen zich gedurende de periode dat zij op een gesloten groep verblijven.

Uit de voorstellen die jongeren doen om de PIJ-maatregel te verbeteren, wordt duidelijk welke onderwerpen belangrijk zijn voor hen. De meeste voorstellen gaan over vrije tijd en vrijheden gedurende de gesloten fase. Onderwijs, groepsleiding, eten en bezoek zijn ook onderwerpen waar meerdere verbetervoorstellen voor zijn gedaan.

Behandelcoördinatoren

Behandelcoördinatoren zijn over het algemeen positief over het huidige behandelaanbod waaronder de mogelijkheid om externe deskundigheid in te schakelen. Meer uren therapie per jongere en een specifiek aanbod voor bepaalde problemen zijn nog gewenst.

Vooraf bij het verlof komt naar voren dat behandelcoördinatoren kunnen ervaren dat zij beperkt worden door regels en procedures in de mogelijkheid om de behandeling vorm te geven in aansluiting op de individuele behandeldoelen van jongeren. Bij de verlenging komt dit in mindere mate ook naar voren wanneer vanuit het oogpunt van behandeling verlenging gewenst is en de rechter gezien het verminderde recidive gevaar anders besluit. Bij twee jongeren ervaren behandelstoelcoördinatoren zodanige beperkingen dat zij van mening zijn dat de behandeling niet goed kon worden ingevuld.

Samenwerking

Ten aanzien van de samenwerking tussen het jeugdstrafrecht en volwassenstrafrecht blijkt dat bij overplaatsing van een volwasseninrichting naar een jeugdinrichting geen overdracht van informatie plaats heeft gevonden over de betreffende jongeren. Bij één casus heeft dit gevolgen gehad voor het opstellen van het behandelplan maar ook voor de inschatting van de risico's voor personeel.

Voor het overige lijkt tijdens de intramurale fase weinig of geen sprake te zijn van samenwerking met organisaties uit de regio van herkomst van jongeren. In aanloop van het proefverlof wordt contact gezocht met de reclassering en andere organisatie in de regio waar de jongeren na zijn verblijf in de inrichting gaat wonen. Dit wordt besproken in hoofdstuk 5.

5. Extramurale fase

Hoofdstuk 5 beschrijft de laatste fase van de PIJ-maatregel, de extramurale fase. Onder de extramurale fase vallen zowel het proefverlof als de nazorg. Sommige jongeren stromen uit zonder dat er sprake is van een extramurale fase. Zij gaan niet met proefverlof en kiezen niet voor nazorg. In dit hoofdstuk komt deze groep jongeren ook aan de orde.

De informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op dossierinformatie uit de eerste en tweede dataverzamelingsronde, op de interviews met de behandelcoördinatoren en ITB-ers die tijdens de eerste dataverzamelingsronde zijn gehouden en op de interviews met de jongeren die zowel tijdens de eerste als de tweede dataverzamelingsronde zijn gehouden. In hoofdstuk 1 is te lezen van welke informatie per jongere gebruik is gemaakt, zie Tabel 2.1 in hoofdstuk 1. De peildatum waar in dit hoofdstuk naar verwezen wordt, is 1 juni 2010: op dat moment is de tweede dataverzamelingsperiode afgerond.

Het hoofdstuk begint met een overzicht van de jongeren om wie het in dit hoofdstuk gaat. Daarna volgt een aantal paragrafen over het proefverlof. In paragraaf 5.2 komt de voorbereiding van het proefverlof en het verloop van het proefverlof aan de orde. In de drie daarop volgende paragrafen bespreken we verschillende aspecten van het proefverlof, achtereenvolgens de woonsituatie, de dagbesteding en de begeleiding. In paragraaf 5.6 en 5.7 komen de beëindiging van de PIJ-maatregel en de nazorgfase aan de orde.

Net als in de vorige hoofdstuk beschrijven we in dit hoofdstuk wat er gebeurt met jongeren tijdens de extramurale fase, hoe dit gebeurt en waarom dit gebeurt. Elke paragraaf start met een stukje over het formele kader. Vervolgens presenteren we de bevindingen uit het dossiers onderzoek gevolgd door de informatie vanuit de interviews. De mening van de jongeren is in de kaders te vinden.

Paragraaf 5.8 gaat in op de samenwerking tussen regio's en tussen het jeugdstrafrechtcircuit en volwassenstrafrechtcircuit met betrekking tot de extramurale fase. Het hoofdstuk eindigt met een conclusie waarin de onderzoeksvragen worden beantwoord voor zover deze betrekking hebben op de extramurale fase.

5.1 Over welke jongeren gaat het?

Ten tijde van het onderzoek hebben nog niet alle jongeren met de extramurale fase te maken. Daarom gaat het in dit hoofdstuk over een selectie van de jongeren, namelijk over die jongeren die op 1 juni 2010 zijn uitgestroomd of in de proefverloffase zitten. In totaal gaat het om achttien jongeren (zie Tabel 5.4), van wie zes instromers en twaalf uitstromers. Van deze achttien jongeren zijn twaalf jongeren op proefverlof geweest, inclusief de jongeren van wie het proefverlof vroegtijdig is afgebroken. Van vijftien jongeren is de PIJ beëindigd.

Tabel 5.4 Overzicht van proefverlof en beëindiging PIJ

Casus	Met proefverlof geweest?	PIJ beëindigd?
Instromer 3	Nee	Ja
Instromer 4	Ja	Nee
Instromer 5	Nee	Ja
Instromer 6	Nee	Ja
Instromer 9	Ja	Nee
Instromer 16	Ja	Ja
Uitstromer 1	Ja	Ja
Uitstromer 2	Ja	Ja
Uitstromer 3	Nee	Ja
Uitstromer 6	Ja	Ja
Uitstromer 7	Ja	Ja
Uitstromer 8	Ja	Nee
Uitstromer 9	Ja	Ja
Uitstromer 10	Nee	Ja
Uitstromer 11	Nee	Ja
Uitstromer 12	Ja	Ja
Uitstromer 13	Ja	Ja
Uitstromer 14	Ja	Ja
Totaal aantal Ja	12	15

De paragrafen 5.2 tot en met 5.5 die over het proefverlof gaan, betreffen alleen de twaalf jongeren die op proefverlof zijn geweest. In paragraaf 5.3 over de woonsituatie is ook interviewinformatie opgenomen over enkele jongeren bij wie het proefverlof niet van de grond is gekomen zodat de knelpunten met betrekking tot het vinden van een woonplek duidelijk worden. De paragrafen 5.6 en 5.7 over de beëindiging van de PIJ-maatregel en de nazorgfase gaan over jongeren van wie de PIJ-maatregel beëindigd is. In paragraaf 5.6 komen ook de redenen aan de orde waarom sommige jongeren zonder proefverlof zijn uitgestroomd. Paragraaf 5.8 over de samenwerking tussen instanties is gebaseerd op de informatie over alle achttien jongeren die met de extramuraal fase te maken hebben of hebben gehad.

5.2 Overzicht verloop proefverlof

5.2.1 Formeel kader

In de wet wordt een onderscheid gemaakt tussen een scholings- en trainingsprogramma (STP) en proefverlof. Voor de invulling van beide resocialisatievormen blijkt het in de praktijk weinig uit te maken of een jongere een STP heeft of een proefverlof. Omdat de meeste jongeren met proefverlof gaan en omwille van de leesbaarheid, hanteren we in dit rapport de term proefverlof. Bij het bespreken van het formele kader gaan we met name in op het proefverlof. Omdat het proefverlof formeel een alternatief is wanneer een jongere niet in aanmerking komt voor een STP, gaan we eerst kort in op het formele kader van het STP.

Scholings- en trainingsprogramma

Het STP is een zogenaamde extramurale detentiemodaliteit die is geïntroduceerd in art. 3 Bjj. Het is “een samenstel van activiteiten waaraan wordt deelgenomen door jeugdigen ter verdere tenuitvoerlegging van de aan hen opgelegde vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel in aansluiting op hun verblijf in een inrichting en als dat als zodanig door Onze Minister is erkend” (art. 3, Bjj). Deelname hieraan is geen recht maar een gunst.

In art. 5 Rjj zijn de toelatingscriteria voor PIJ-jongeren genoemd. In beginsel komt de PIJ-er drie maanden voor het einde van de PIJ-maatregel die maximaal twee jaar duurt, in aanmerking voor een Scholings- en trainingsprogramma. Jongeren die een PIJ-maatregel van maximaal vier jaar opgelegd hebben gekregen, komen in principe zes maanden voor de verwachte einddatum in aanmerking. In bijzondere gevallen kan voor een langere duur worden deelgenomen aan het programma (art. 5, lid 1, Rjj). PIJ-ers aan wie de PIJ-maatregel is opgelegd op grond van een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens en die om die reden eventueel de maximale termijn van zes jaar in een behandelinrichting dienen te blijven, zijn van deelname uitgesloten (art. 5, lid 2, Rjj). Ook jeugdigen die na hun verblijf in een jeugdinrichting Nederland moeten verlaten, moeten worden uitgezet of moeten worden uitgeleverd, zijn uitgesloten van deelname aan een STP.

Proefverlof

Aan de jongeren die de PIJ-maatregel opgelegd hebben gekregen op basis van een delict dat zij gepleegd hebben terwijl zij leden aan een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens, kan een proefverlof worden opgelegd. Dit geldt voor de jongeren die niet in aanmerking komen voor een scholings- en trainingsprogramma (De Jonge & Van der Linden, 2007). Proefverlof, dat gelijkenissen vertoont met het STP en voor deze jongeren als een soort STP fungeert, houdt in dat de jongere niet meer in de inrichting verblijft, maar thuis woont dan wel zelfstandig ergens anders woont. In het kader van dit proefverlof volgen de jongeren maximaal een jaar lang een intensief programma met minimaal 26 uur per week aan activiteiten gericht op de terugkeer, gewenning en re-integratie in de maatschappij. De termijn van een jaar kan echter overschreden worden in bijzondere omstandigheden (art. 41, Rjj).

Indien de directeur het verantwoord acht dat aan een jeugdige proefverlof wordt verleend, stelt hij een proefverlofplan op. Het proefverlofplan wordt opgesteld in samenwerking met de jeugdreclassering dan wel de reclassering (art. 42, lid 1, Rjj). Het proefverlofplan omvat tenminste een beschrijving van de voorwaarden en activiteiten, een regeling van de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het proefverlof, de begeleiding van en het toezicht op de jeugdige, de melding van bijzondere voorvallen en de wijze en de frequentie van rapporteren over de jeugdige (art. 42, lid 2, Rjj). Bij het opstellen van het proefverlofplan worden jeugdige en ouders of voogd betrokken (art. 42, lid 3 en 4, Rjj).

Een proefverlof kan alleen worden verleend door de directeur met een machtiging van de Minister van Justitie (art. 43, lid 3, Rjj). Deze beoordeelt het door de directeur opgestelde proefverlofplan en maakt een afweging tussen het belang van de jongere en de risico's voor de maatschappelijke orde en veiligheid (art. 31, Rjj). Ook de continuïteit van de tenuitvoerlegging speelt hierbij een rol. Het gevaar dat de jongere vormde voor de maatschappij, moet in ieder geval in belangrijke mate zijn verminderd (art. 31, Rjj). Hierbij moet, net als bij het planmatig verlof, worden gelet op zaken als de

aard van het delict, het huidige verloop van de PIJ-maatregel, het gedrag van de jongere, de wijze waarop de jongere afspraken nakomt, zijn motivatie en het recidivegevaar. Tevens moet er een aanvaardbaar verblijfadres zijn (bijvoorbeeld het ouderlijk huis) en als bijzondere voorwaarde kan geëist worden dat de jongere zich onder elektronisch toezicht laat stellen (art. 44, Rjj).

Het proefverlof wordt pas verleend nadat de jongere schriftelijk heeft verklaard bereid te zijn de aan het proefverlof verbonden voorwaarden na te leven (art. 44, lid 2, Rjj). Evenals bij het planmatig verlof, kan tegen een besluit van de Minister beroep worden aangetekend bij de beroepscommissie van de RSJ en kan ten aanzien van een besluit van de directeur beklag worden gedaan.

Als de jongere de voorwaarden van het proefverlof overtreedt of de veiligheid van anderen in gevaar brengt of dreigt te brengen, meldt de reclassering dit aan de inrichting. De directeur kan vervolgens beslissen om het proefverlof in te trekken (art. 46, lid 3 en 4, Rjj).

5.2.2 De cases

Aanvraag en toekenning

Uit de dossiers is in beperkte mate informatie te halen over de aanvraag en toekenning van het proefverlof. Niet altijd zijn de proefverlofplannen in het dossier opgenomen en ook de aanvraag ontbreekt in een aantal dossiers. In verschillende dossiers is wel een maatregelenrapport van de reclassering gevonden. Daar waar informatie niet teruggevonden is in de dossiers maar wel bekend is vanuit de interviews, zijn de tabellen aangevuld met informatie vanuit de interviews.

Ten tijde van de tweede dataverzamelingsronde (peildatum 1 juni 2010) zijn twaalf jongeren gestart met hun proefverlof of hebben deze inmiddels afgerond. Het gaat om drie instromers en negen uitstromers. Op het moment dat het proefverlof wordt aangevraagd, is het gemiddeld 26 maanden geleden dat de jongere op een behandelafdeling is geplaatst, variërend van één jaar (Instromer 16) tot ruim vierenhalf jaar (Uitstromer 12). Over het algemeen start het proefverlof binnen een maand nadat de aanvraag is ingediend. Er zijn twee uitschieters waarbij de start van het proefverlof nog ongeveer drie maanden op zich laat wachten wanneer de aanvraag is gedaan. De oorzaken hiervoor waren niet terug te vinden in de dossiers en zijn niet op een andere wijze achterhaald.

Zoals te zien is in Tabel 5.5 bestaat er een grote variatie in de beoogde duur van het proefverlof. Voor drie van de tien jongeren van wie de beoogde duur bekend is wordt een proefverlof van drie maanden of korter beoogd. Er is één jongere waarbij de beoogde duur ruim één jaar is. De beoogde duur voor de andere zes jongeren ligt tussen vier en zeven maanden.

Voor Uitstromer 2 is in een eerder stadium ook een aanvraag ingediend, maar deze is afgewezen. IJZ vond de overgang van de FOBA, de afdeling waar Uitstromer 2 verbleef, naar een begeleide woonvorm te groot. De behandelcoördinator geeft aan dat hij om deze reden de tweede aanvraag ook verschillende keren heeft moeten herschrijven. Uit de dossiers is niet op te maken dat de aanvraag bij meerdere jongeren is afgewezen.

Voor vijf jongeren geldt dat het proefverlof vanuit een beperkt beveiligde inrichting is opgestart. De zeven andere jongeren zijn vanuit een gesloten groep aan hun proefverlof begonnen, van wie één jongere vanuit de FOBA. De behandelcoördinatoren noemen verschillende redenen waarom jongeren niet vanuit een BBI op proefverlof gaan. Deze redenen hebben voornamelijk met de beschikbaarheid van besloten plekken te maken.

In vijf gevallen was er geen geschikte BBI in de regio van uitstroom beschikbaar. Drie van deze vijf jongeren zijn LVG-ers. Eén jongere wilde zelf niet meer overgeplaatst worden. De ITB-er van de jongere die vanuit de FOBA op proefverlof is gegaan, licht toe dat dit niet gebruikelijk is, maar voor deze jongere wel een geschikte aanpak was, omdat de FOBA een veilige plek voor hem was en de overstap naar een BBI te groot voor hem zou zijn.

Tabel 5.5 Overzicht proefverlof

Casus	Aanvraag proefverlof (tijd in maanden na plaatsing behandelafld.)	Start proefverlof (tijd in dagen na aanvraag)	Beoogde duur proefverlof in dagen	Type afdeling van waaruit proefverlof start	Proefverlof ingetrokken?	Feitelijke duur in dagen
Instromer 4	18	20	200	BBI	Nee	n.v.t.: PIJ loopt nog
Instromer 9	30	29	184	BBI	Ja, nog niet opnieuw opgestart	n.v.t.: PIJ loopt nog
Instromer 16	12	104	NB	Reguliere groep	Nee	216
Uitstromer 1	17	20	153	Reguliere groep	Nee	153
Uitstromer 2	21	89	89	FOBA	Nee	270
Uitstromer 6	20	29	60	BBI	Nee	60
Uitstromer 7	17	35	220	Reguliere groep	Nee	220
Uitstromer 8	41	29	164	BBI	Ja, inmiddels opnieuw opgestart	n.v.t.: PIJ loopt nog
Uitstromer 9	28	32	79	BBI	Nee	74
Uitstromer 12	55	26	141	Reguliere groep	Ja, niet opnieuw opgestart	n.v.t.: PIJ beëindigd zonder proefverlof
Uitstromer 13	24*	NB	NB	Reguliere groep	Ja, later opnieuw opgestart	168
Uitstromer 14	31	4	386	Reguliere groep	Nee	386
Gemiddelde**	26,2	37,9	147,6	-	-	193,3

* Tijd in maanden bij benadering, datum aanvraag is niet bekend

** In het gemiddelde zijn de zaken waarvan gegevens onbekend zijn niet meegenomen.

Vorbereiding

In de interviews met de behandelcoördinatoren en ITB-ers is gevraagd naar de voorbereidingsperiode voorafgaand aan het proefverlof. De voorbereiding begint vaak ongeveer een half jaar voordat het proefverlof start. Oriëntatie op het proefverlof kan al een jaar van tevoren beginnen. In de voorbereidingsfase is zowel de behandelcoördinator als de ITB-er betrokken. Als het proefverlof eenmaal van start gaat, is de rol van de behandelcoördinator beperkt. De ITB-er koppelt terug naar de behandelcoördinator. De jongere ziet de behandelcoördinator tijdens het proefverlof niet of nauwelijks; vaak alleen wanneer er zich problemen voordoen.

Het moment waarop de inrichting contact met de reclassering legt, verschilt per jongere. Uit de interviews over verschillende jongeren blijkt, dat wanneer het contact korter dan een half jaar voor de start van het proefverlof wordt gelegd, de voorbereidingstijd vaak te kort is. In de praktijk blijkt een half jaar nodig te zijn, omdat de reclassering tijd nodig heeft om een maatregelenrapport op te stellen en de inrichting vervolgens een proefverlofplan opstelt. Daarom is enige tijd geleden met de reclassering afgesproken het contact een half jaar van tevoren op te starten. Bij sommige jongeren die aan dit onderzoek mee doen, is het contact later opgestart en heeft dit tot problemen geleid. Zo ontmoette Uitstromer 12 zijn reclasserder pas toen zijn proefverlof al was begonnen. Ook stelde de reclassering als eis dat deze jongere hulp kreeg voor zijn drugsgebruik. Omdat er een wachtlijst was kon de jongere nog niet met de hulp beginnen toen zijn proefverlof startte.

Over de voorbereiding zijn de behandelcoördinatoren en ITB-ers in het algemeen tevreden. Een ITB-er vertelt over één jongere dat de voorbereidingstijd te krap was. De jongere kwam zonder verlof status in de inrichting binnen toen hij werd overgeplaatst. Binnen enkele maanden moest hij van geen verlof naar meerdaags begeleid verlof. Dat was volgens de ITB-er te snel, maar uiteindelijk heeft de jongere het goed opgepakt. Andersom komt ook voor. Een behandelcoördinator noemt dat het wachten op medewerking van andere instellingen en de verlof kaders de voorbereiding vertragen. Zonder deze 'beperkingen' zou het proefverlof of resocialisatietraject sneller kunnen starten.

Tijdens de voorbereidingsfase gaat de jongere samen op pad met zijn ITB-er om praktische zaken te regelen, bijvoorbeeld naar een intake voor een opleiding of naar een sportvereniging. Een ITB-er merkt op dat jongeren zelf weinig kunnen doen vanuit de geslotenheid, wat hij als een knelpunt ervaart. In de voorbereidingsfase krijgen ze geen extra belmomenten en jongeren mogen niet internetten. In de geslotenheid worden jongeren teveel afhankelijk volgens deze ITB-er.

De voorbereiding van een aantal specifieke aspecten van het proefverlof, zoals het vinden van een geschikte woonplek, komt in de volgende paragrafen aan de orde.

Tijdens de interviews laten vier jongeren zich uit over de voorbereiding van het proefverlof. Sommige jongeren vinden de voorbereiding te lang duren. Voor Uitstromer 6 is dat de reden om mee te doen aan het onderzoek. Hij vertelt dat hij al klaar was om op proefverlof te gaan, maar dat hij vanwege een niet verlengbare PIJ moest wachten omdat hij maar drie maanden op proefverlof mocht. Hij liep vertraging op doordat zijn behandelcoördinator ziek was. Een andere jongere zegt dat hij ook langer binnen heeft gezeten dan gepland, omdat er nog een verblijfsvergunning moest worden geregeld.

In de voorbereiding had Uitstromer 6 het gevoel dat hij alles alleen moest regelen. Uitstromer 9 geeft daarentegen aan dat de inrichting alles voor hem heeft geregeld en dat hij zelf niets aan de voorbereiding hoefde te doen.

Over de hulp bij de voorbereiding zijn jongeren in het algemeen tevreden. Uitstromer 12 had wel meer voorbereiding gewild bij het regelen van bankzaken en verzekeringen. Daar was hij onvoldoende op voorbereid.

Intrekkingen

Bij vier van de twaalf jongeren is het proefverlof na verloop van tijd ingetrokken (zie Tabel 5.5), omdat zij zich niet aan de voorwaarden hielden. Twee van de jongeren hadden opnieuw

politiecontacten. Met de twee andere jongeren ging het niet goed. Drie van de vier jongeren zijn teruggeplaatst in de inrichting waar zij vandaan kwamen. Eén jongere is vanwege het plegen van een delict aangehouden en verblijft nu in afwachting van zijn proces in een Huis van Bewaring. Van de drie jongeren die na de intrekking zijn teruggeplaatst, is één jongere uitgestroomd zonder opnieuw op proefverlof te gaan. De andere twee jongeren zijn wel opnieuw op proefverlof gegaan. Bij de een loopt het proefverlof ten tijde van de tweede dataverzamelingsronde (peildatum 1 juni 2010) en de andere jongere heeft zijn tweede proefverlof inmiddels succesvol afgerond. De ITB-er van de laatst genoemde jongere kan niet beoordelen waarom het proefverlof destijds fout is gelopen bij deze jongere, maar geeft wel aan dat de inrichting waar hij werkt over het algemene intensievere begeleiding buiten geeft dan andere inrichtingen. Wellicht is dat de succesfactor geweest.

Zoals hierboven gezegd is bij twee jongeren het proefverlof ingetrokken omdat het niet goed met hen ging. Uitstromer 8 spijbelde veel en ook zijn veiligheid was in het geding vanwege criminele contacten. Achteraf gezien had deze jongere volgens zijn behandelcoördinator en ITB-er beter niet in een grote stad kunnen gaan wonen en naar een grote school kunnen gaan. Ook de begeleiding vanuit de wooninstelling schoot tekort.

Uitstromer 12 verbleef bij dezelfde wooninstelling als Uitstromer 8 en ook bij hem ontbrak voldoende begeleiding waardoor het proefverlof uiteindelijk is misgelopen. Na een time-out terug in de inrichting was het plan het proefverlof opnieuw op te starten, maar de jongere stond niet meer open voor een nieuw proefverlof. Hij is daarom geresocialiseerd vanuit de inrichting.

Tijdens de interviews noemen twee ITB-ers dat het proefverlof een kwetsbare periode is voor jongeren waarin veel van ze wordt verwacht. Het proefverlof stelt strenge eisen aan de jongere. Naast een dagbesteding van minimaal 26 uur per week komen de gesprekken met de ITB-er, de reclasseerder en eventuele andere hulpverleners daarbij. Deze ITB-ers vinden dat je niet kunt verwachten dat jongeren in één keer alles goed doen. Als voorbeeld wordt genoemd dat je niet kunt verwachten dat een jongere die tijdens de geslotenheid altijd heeft geblowd, dat tijdens zijn proefverlof ineens niet meer doet. Dergelijke eisen (niet blowen) wordt vaak wel als voorwaarde in het proefverlofplan genoemd.

Drie van de vier jongeren van wie het proefverlof is ingetrokken hebben meegewerkt aan het interview. Zij vertellen over de reden van het intrekken van het proefverlof. Instromer 9 heeft tijdens zijn proefverlof een delict gepleegd. Hij voelt zich er ingeluisd door een van zijn vrienden. 'Hij zei 'kom chillen', en toen kwam ik daar en toen zeiden ze 'we gaan overvallen, doe mee' weet je. Die mentale druk was zo groot, je wil nee zeggen, maar er komt ja uit je mond.'

Het proefverlof van Uitstromer 8 en Uitstromer 12 is ingetrokken, omdat ze zich niet aan de voorwaarden hielden. Uitstromer 8 spijbelde, blowde en kreeg criminele contacten in de stad waar hij woonde. Hij begrijpt wel dat het ook voor zijn eigen veiligheid van belang was dat hij uit die stad werd weggehaald. Aan de andere kant vindt hij dat ze hem ook naar een ander project hadden kunnen overplaatsen in plaats van het proefverlof in te trekken.

Uitstromer 12 vertelt dat hij al voelde aankomen dat hij terug moest naar de inrichting. Hij beseftte dat hij onvoldoende begeleiding kreeg vanuit de wooninstelling en heeft dat tegen zijn reclasseerder en ITB-er gezegd, maar was ook eigenwijs en wilde bij de wooninstelling blijven. 'Ik had besloten van het leven te gaan genieten', aldus Uitstromer 12.

Verloop en duur feitelijk proefverlof

Zoals eerder in deze paragraaf vermeld, bevatten de dossiers weinig informatie over het proefverlof. In een aantal dossiers is een voortgangsrapportage te vinden van de reclassering, maar van lang niet alle jongeren is vanuit het dossier informatie bekend over het feitelijk verloop van het proefverlof. Van acht van de twaalf jongeren is uit de dossiers te halen hoe lang het proefverlof totaal heeft geduurd. Bij drie andere jongeren loopt de PIJ nog en één jongere heeft zijn PIJ na een mislukt proefverlof afgerond zonder proefverlof. De duur van het proefverlof varieert van 60 tot 386 dagen, met een gemiddelde van 193 dagen. Van zes van de acht jongeren is in het dossier de verwachte duur teruggevonden. In de meeste gevallen (vijf van de zes jongeren) komt de feitelijke duur van het proefverlof zo goed als overeen met de verwachte duur. Er is één uitzondering: het proefverlof van Uitstromer 2 heeft aanzienlijk langer geduurd dan gepland: 270 dagen in plaats van de verwachte 89 dagen. Uit het dossier is niet te achterhalen of in eerste instantie inderdaad is ingezet op een proefverlof van krap drie maanden conform de periode waarvoor een machtiging proefverlof is afgegeven of dat bij de start al sterk rekening werd gehouden met een uitbreiding van het proefverlof.

Zeven jongeren vertellen tijdens het interview iets over het verloop van hun proefverlof in het algemeen. Drie jongeren noemen dat hun proefverlof prima verloopt of is verlopen. Eén jongere vertelt dat hij het erg naar z'n zin heeft gehad tijdens het proefverlof, ondanks dat het proefverlof niet zo goed verliep en is ingetrokken. Eén jongere is minder tevreden over zijn proefverlof en twee jongeren vertellen over de overgang tussen 'binnen' en 'buiten'.

Deze laatste twee jongeren vertellen dat ze het proefverlof als een grote overgang ervoeren. De één kwam uit een reguliere groep en de andere vanuit de BBI. Als voorbeelden noemt Uitstromer 9 een aantal praktische dingen, zoals dat hij nu zelf naar zijn stage moet bellen als hij te laat is opgestaan in plaats van dat hij dat alleen hoeft te melden bij zijn ITB-er die vervolgens contact opneemt met de stage. Uitstromer 7 vertelt dat hij zich nog niet helemaal vrij voelde toen hij met proefverlof ging. Hij was bang dat hem iets buiten zijn schuld om zou overkomen. 'Als iemand jou aanvalt, ook al is het niet jouw schuld, dan zit je zo weer binnen'. Beide jongeren wijzen er ook op dat ze in de geslotenheid lui zijn geworden doordat ze weinig zelf hoefden te regelen, waardoor het proefverlof een grote overgang was.

5.3 Woonsituatie proefverlof

5.3.1 Formeel kader

In de beslissing van de directeur van de inrichting om proefverlof aan te vragen betreft de directeur in ieder geval een aanvaardbaar verblijfadres (art. 44, lid 1e, Rjj). Het uitgangspunt is dat de jeugdige dan zo veel mogelijk in de regio woont waar hij woonachtig was dan wel gaat wonen na beëindiging van de maatregel (NvT bij art. 44, Rjj). Eventueel kan de directeur voorwaarden stellen bij aanvang van het proefverlof (art. 45, Rjj). Hiertoe kan hij theoretisch voorwaarden stellen over het verblijfadres. Als deze voorwaarden worden overtreden, kan de directeur beslissen tot het geven van een waarschuwing, wijziging of aanvulling van de voorwaarden, of intrekking van het proefverlof (art. 46, lid 4, Rjj).

5.3.2 De cases

Woonplaats en woonsituatie

In de dossiers is nagegaan in welke regio de jongeren woonden voordat zij de PIJ-maatregel opgelegd kregen, tot welke regio de inrichting behoort waar zij tot hun proefverlof verbleven en in welke regio zij tijdens hun proefverlof verbleven. In Tabel 5.6 is te zien of de woonplaats van de jongere tijdens het proefverlof in dezelfde regio ligt als in de regio van herkomst en in de regio van de inrichting. Zes van de twaalf jongeren zijn tijdens hun proefverlof weer in de regio gaan wonen waar ze vandaan kwamen.

Voor vijf jongeren geldt dat ze tijdens hun proefverlof zijn gaan wonen in de regio waarin de inrichting ligt. Vier jongeren zijn op een plek gaan wonen die niet in zowel de regio van herkomst als in de regio van de inrichting ligt.

De helft van de twaalf jongeren is tijdens het proefverlof op zichzelf gaan wonen, al dan niet met begeleiding, vijf jongeren zijn bij hun familie gaan wonen en één jongere is bij zijn vrouw en kind gaan wonen. Instromer 9 en Uitstromer 6 zijn direct zelfstandig gaan wonen tijdens het proefverlof. Vier andere jongeren zijn ook op zichzelf gaan wonen, maar wel in een project met begeleiding. Van de vijf jongeren die bij familie is gaan wonen, zijn drie jongeren naar hun ouder(s) gegaan en twee jongeren naar andere familieleden.

Tabel 5.6 Woonplek jongeren

Casus	Woonplaats in regio inrichting?	Woonplaats in regio van herkomst?	Woonsituatie
Instromer 4	Ja	Ja	Bij gezin
Instromer 9	Ja	Nee	Zelfstandig
Instromer 16	Ja	Ja	Bij ouder(s)
Uitstromer 1	Nee	Ja	Bij ouder(s)
Uitstromer 2	Nee	Nee	In een project met begeleiding
Uitstromer 6	Nee	Nee	Zelfstandig
Uitstromer 7	Ja	Ja	Bij ouder(s)
Uitstromer 8	Nee	Nee	In een project met begeleiding
Uitstromer 9	Nee	Ja	Bij familie
Uitstromer 12	Nee	Nee	In een project met begeleiding
Uitstromer 13	Nee	Ja	Bij familie
Uitstromer 14	Ja	Nee	In een project met begeleiding

Vorbereiding woonplek

De behandelcoördinatoren en ITB-ers is tijdens de interviews gevraagd naar het vinden van een woonplek voor jongeren die op proefverlof gaan. Vrijwel alle geïnterviewden geven aan dat het vinden van een geschikte woonplek een knelpunt is, met name wanneer de jongere niet terug kan of wil naar zijn familie. Tijdens de voorbereidingsfase gaat de aandacht dan ook vooral uit naar het vinden van een woonplek. De knelpunten die de geïnterviewden noemen zijn grofweg in twee categorieën in te delen. Aan de ene kant is het aanbod voor dit soort jongeren in deze leeftijdscategorie beperkt. Jongeren hebben vaak meer begeleiding nodig dan de reguliere projecten

bieden. Voor geschikte plekken, zoals een Regionale Instelling voor Begeleid Wonen (RIBW), is vaak een lange wachtlijst. Aan de andere kant schrikt de PIJ-achtergrond van de jongeren instellingen af. Sommige instellingen willen geen PIJ-jongeren aannemen.

Twee behandelcoördinatoren en een ITB-er van de inrichting met LVG-groepen, noemen als algemeen knelpunt in de uitvoering van de PIJ-maatregel het doorstromen van LVG-jongeren naar geschikte vervolgplekken. Het aanbod voor LVG-jongeren is nog meer beperkt dan voor normaal begaafde jongeren.

Over alle jongeren³ die uiteindelijk zelfstandig of in een project met begeleiding wonen, rapporteren de behandelcoördinatoren problemen met het vinden van woonruimte. De problemen hebben vooral te maken met afwijzing. Uitstromer 2 is bij een project voor begeleid wonen afgewezen, omdat ze hem 'te zwak' vonden. Bij Uitstromer 6 was de reden voor afwijzing bij een begeleid wonen project dat zijn delict drugs gerelateerd was. Hierdoor is Uitstromer 6 uiteindelijk particulier gaan huren tegen een hoge huurprijs en zelfstandig gaan wonen, terwijl een begeleid wonen project gewenst was. Een setting binnen de verslavingszorg had wellicht een goede plek kunnen zijn voor Uitstromer 8, maar aangezien daar vooral volwassenen tussen de dertig en vijftig jaar verblijven, zag de jongere dit zelf niet zitten. De ITB-er van Uitstromer 14 heeft drie instellingen moeten benaderen voordat een geschikte plek was geregeld: de eerste instelling wees de jongere af omdat de jongere van buiten de regio kwam en de tweede instelling vond de zaak 'te complex'. Bij Uitstromer 13 leek het regelen van een woonplek in eerste instantie soepel te verlopen, totdat de organisatie een maand voor het geplande proefverlof de aanvraag introk, omdat de jongere 'niet in het plaatje zou passen'. Uiteindelijk kon de jongere daar toch geplaatst worden, al liep zijn proefverlof hierdoor een maand vertraging op.

De uitstromers die bij familie zijn gaan wonen, wilden meestal zelf graag terug naar hun familie. Uitstromer 13 wilde in eerste instantie zelfstandig gaan wonen, maar vond dit bij nader inzien toch spannend en wilde daarom niet meteen bij aanvang van zijn proefverlof zelfstandig gaan wonen. Het was op dat moment niet meer mogelijk om op korte termijn een plek bij een kamertrainingscentrum te regelen. De jongere is toen bij een familielid gaan wonen.

Twee jongeren zijn zonder proefverlof uitgestroomd vanwege problemen met het vinden van een geschikte woonplek. Uitstromer 11 leek nergens terecht te kunnen, omdat geen enkele instelling hem wilde begeleiden. Dit had te maken met zijn leeftijd (vrij oud), het delict en het hoge recidive risico. Uiteindelijk zijn verschillende partners in het trajectberaad bij elkaar gekomen om naar een oplossing te zoeken, die ook werd gevonden. Dit was één van de eerste trajectberaden in deze regio. De bedoeling was dat de jongere gefaseerd naar een begeleidende wooninstelling zou gaan. Uit het interview met Uitstromer 11 in een later stadium blijkt echter dat het proefverlof toch niet van de grond gekomen is, omdat de begeleidende wooninstelling zich alsnog heeft teruggetrokken. Volgens de jongere was de reden daarvoor dat de instelling zich toen pas beseftte dat zijn toekomstige woonplek dezelfde plek zou zijn als waar hij zijn delict had gepleegd.

Voor Uitstromer 10 werd een kamer gezocht waar hij zelfstandig kon gaan wonen. Volgens de behandelcoördinator was met het zoeken te lang gewacht waardoor er niet op tijd een kamer

³ Uitgezonderd Instromer 9: over deze jongere heeft geen interview plaatsgevonden met behandelcoördinator of ITB-er sinds het proefverlof in gang is gezet.

geregeld was. De ITB-er vertelt dat er bij deze jongere ook sprake was van een wisseling in behandelcoördinatoren waardoor vertraging in het traject heeft plaatsgevonden.

Zes jongeren vertellen iets over hun woonplek tijdens hun proefverlof. Drie jongeren laten zich uit over het regelen van de woonplek. Twee van hen zeggen zelf hun woonplek te hebben geregeld en de derde jongere geeft aan dat zijn ITB-er een woonplek voor hem heeft gezocht. Een jongere heeft zelf zijn woning geregeld, een particuliere huurwoning, omdat de inrichting volgens hem te laat was met het regelen van een woning en om op proefverlof te gaan moest hij snel aan een woning zien te komen. Uitstromer 14 vertelt dat zijn ITB-er ‘ineens’ een woonplek had gevonden. Uit het interview is op te maken dat de jongere niet weet dat hij bij twee andere projecten is afgewezen. Vier andere jongeren vertellen hoe zij de woonplek ervaren hebben. Twee jongeren hadden (achteraf gezien) liever een andere woonplek gehad. Uitstromer 7 ging tijdens zijn proefverlof weer thuis wonen. Achteraf had hij liever eerst op zichzelf gewoond, aangezien hij uit een groot gezin komt en er daardoor thuis veel drukte was. Hij gaf echter te laat aan dat hij op kamers wilde. Uitstromer 8 ging naar een wooninstelling waar hij niet erg tevreden over was. Hij wilde een kamertraining, maar vond de wooninstelling geen echte kamertraining, want ‘alles werd voor je gedaan’. Hij heeft een andere kamertraining aangevraagd, maar daar is volgens hem niks mee gedaan. Het proefverlof van Uitstromer 8 is ingetrokken. Uit het dossier blijkt dat, toen het proefverlof opnieuw is opgestart, de inrichting juist heeft gekozen voor een wooninstelling met méér begeleiding, omdat tijdens het eerste proefverlof is gebleken dat de overgang van de inrichting naar een zelfstandig begeleid wonen project te groot is geweest. Eén jongere zegt een ‘relaxte tijd’ te hebben gehad bij de wooninstelling waar hij verbleef, al is zijn proefverlof wel ingetrokken. Een jongere is zelfstandig gaan wonen in een huis met andere jongeren die volgens hem ‘niet helemaal zuiver waren. Ze hadden bijvoorbeeld een uitkering en werkten niet’.

5.4 Dagbesteding proefverlof

5.4.1 Formeel kader

Met betrekking tot de dagbesteding kan de directeur voorwaarden stellen aan het proefverlof. In ieder geval omvat het proefverlof minimaal 26 uur aan activiteiten per week (art. 2, lid 1, Rjj). De te verrichten activiteiten zijn gericht op onderwijs, arbeid of arbeidstoeleiding, het aanleren van sociale vaardigheden en invulling van de vrije tijd (art. 2, lid 2, Rjj).

5.4.2 De cases

Van een aantal jongeren is het proefverlofplan opgenomen in het dossiers. In de proefverlofplannen is gekeken naar de dagbesteding tijdens het proefverlof. De informatie uit de dossiers is verwerkt in Tabel 5.7. De gegevens zijn aangevuld met informatie vanuit de interviews.

Twee van de twaalf jongeren hebben als dagbesteding zowel school als werk. Zes jongeren volgen een opleiding tijdens hun proefverlof; zij werken niet. Vier jongeren hebben werk en volgen daarnaast geen opleiding, van wie twee jongeren binnen een re-integratietraject. De twee jongeren die werken

binnen een re-integratieproject ontvangen een Wajong uitkering. De andere jongeren die werken ontvangen een inkomen uit werk, al dan niet aangevuld met studiefinanciering. De vijf jongeren die naar school gaan en niet werken ontvangen studiefinanciering.

Alle jongeren die een specifieke activiteit doen in hun vrije tijd doen aan sport. Van één jongere wordt expliciet benoemd dat hij in zijn vrije tijd, naast sporten, naar de kerk gaat. Vijf jongeren doen geen specifieke activiteit in hun vrije tijd. In sommige proefverlofplannen is te lezen dat een jongere gaandeweg het proefverlof zal gaan zoeken naar een passende vrijetijdsbesteding.

Tabel 5.7 Dagbesteding jongeren

Casus	Gaat jongere naar school?	Heeft jongere werk?	Volgt jongere re-integratie-traject?	Inkomensbron	Vrije tijd
Instromer 4	Nee	Ja	Nee	Werk	Individuele sport
Instromer 9	Ja	Ja	Nee	Uitkering	Teamsport
Instromer 16	Ja	Nee	Nee	Studiefinanciering	Individuele sport
Uitstromer 1	Nee	Ja	Nee	Werk	Individuele sport
Uitstromer 2	Ja	Nee	Ja	Studiefinanciering	Geen specifieke activiteit
Uitstromer 6	Ja	Nee	Nee	Studiefinanciering	Geen specifieke activiteit
Uitstromer 7	Ja	Ja	Nee	Werk + studiefinanciering	Teamsport
Uitstromer 8	Ja	Nee	Nee	Studiefinanciering	Geen specifieke activiteit
Uitstromer 9	Ja	Nee	Nee	Studiefinanciering	Individuele sport
Uitstromer 12	Nee	Ja	Ja	Wajong uitkering	Geen specifieke activiteit
Uitstromer 13	Ja	Nee	Nee	Studiefinanciering	Geen specifieke activiteit
Uitstromer 14	Nee	Ja	Ja	Wajong uitkering	Teamsport, kerk

Uit de interviews met de behandelcoördinatoren en ITB-ers komt naar voren dat het vinden van een geschikte dagbesteding vaak wel lukt. Een betaalde baan vinden lukt niet altijd, maar scholing of vrijwilligerswerk is meestal wel mogelijk. Twee ITB-ers verwachten dat het wel lastiger gaat worden om banen, stages en werkervaringsplekken te regelen als gevolg van de economische recessie. Ondanks dat het vinden van een geschikte dagbesteding geen grote problemen met zich mee brengt, rapporteren de behandelcoördinatoren en ITB-ers verschillende moeilijkheden die zij hierbij tegen komen. Een ITB-er noemt dat het soms lastig is om vanuit de geslotenheid een werkplek te vinden. Voor het uitbreiden van de verlof status is het vaak vereist dat de jongere een stage- of werkplek heeft. Tegelijkertijd is het lastig om te solliciteren als de jongere nog niet kan aangeven wanneer hij kan beginnen. De afstand tussen de inrichting en de toekomstige werkplek zorgt soms ook voor belemmeringen. Uitstromer 1 ging tijdens zijn proefverlof op een plek ver bij de inrichting vandaan wonen. Dat maakte het zoeken van een baan vanuit de geslotenheid extra lastig. Uitstromer 12 kreeg een baan via de inrichting waar hij ging wonen. Toen de inrichting de banden verbrak met het bedrijf

waar de jongere werkte, moest de jongere op zoek naar een andere baan. Volgens zijn behandelcoördinator viel het de jongere zwaar dat hij verschillende keren van baan is veranderd. Uitstromer 8 volgde tijdens zijn eerste proefverlof een opleiding in de plaats waar hij ging wonen. Dat was vooral een praktische keuze en niet de opleiding van zijn keuze.

Alle jongeren hebben inkomen uit werk, een uitkering of studiefinanciering. Uit de interviews met de ITB-ers komen niet veel knelpunten rondom financiën naar voren. Als ouders uit beeld zijn of als de jongere geen contact meer met zijn ouders wil, blijkt het lastiger om studiefinanciering te regelen. Omdat de hoogte van de studiefinanciering afhankelijk is van het inkomen van de ouders, is de betrokkenheid van ouders bij het aanvragen van (extra) studiefinanciering vereist. Een ander knelpunt dat naar voren kwam, was de bijdrage van ouders die bij een wooninstelling waar één jongere verbleef werd verwacht. Voor de ouders was deze bijdrage moeilijk op te brengen. Ook een gedeelte van de uitkering van de jongere ging naar de wooninstelling, waardoor hij een zeer beperkt budget over hield om van te leven.

Over hun dagbesteding en het regelen daarvan vertellen enkele jongeren iets. De ervaring van Uitstromer 6 is dat bij aanmelden bij een sociaal agogische opleiding er geen probleem van werd gemaakt dat hij een PIJ-achtergrond had. Uitstromer 9 daarentegen vertelt dat hij moeilijk aan een baantje kan komen. Hij is al meerdere keren afgewezen vanwege zijn PIJ-achtergrond. 'Dat zeggen ze niet met zoveel woorden, ze verzinnen een smoes.'

Uitstromer 8 is niet tevreden over school tijdens zijn eerste proefverlof. 'Ik zou eigenlijk naar de horeca gaan maar ze hebben me op administratie gezet. Dat is alleen maar theorie en zowat geen praktijk. Dat is niks voor mij want ik heb concentratie problemen.' Ook vertelt deze jongere dat zijn moeder niet wilde meewerken aan het aanvragen van studiefinanciering, waardoor hij elke maand standaard in de min terecht kwam. 'Ik zou fitness gaan regelen maar ik had daar geen geld voor. Een abonnement was duur.'

5.5 Begeleiding tijdens het proefverlof

5.5.1 Formeel kader

De jeugdreclassering dan wel de reclassering is belast met de begeleiding van de jeugdige tijdens het proefverlof en houdt toezicht op het dagelijkse verloop van het proefverlof (art. 46, lid 1, Rjj). In de meeste gevallen zal de begeleiding door de reclassering worden uitgevoerd, aangezien de meeste jongeren meerderjarig zijn op het moment dat zij met proefverlof gaan. De reclassering beoordeelt in eerste instantie of de activiteiten naar behoren worden verricht en of de voorwaarden naar behoren worden nageleefd. De reclassering kan in dat kader opdrachten geven aan de jeugdige. De reclassering kan ook wijzigingen in het proefverlofplan aanbrengen, bijvoorbeeld met betrekking tot de wijze of het tijdstip waarop de activiteiten tijdens het proefverlof uitgevoerd worden. Deze wijzigingen geeft de reclassering door aan de inrichting (art. 46, lid 1, Rjj).

De reclassering rapporteert regelmatig aan de inrichting over het verloop van het proefverlof. De eerste rapportage vindt plaats na de eerste maand. Vervolgens rapporteert de reclassering elke twee maanden (art. 46, lid 2, Rjj).

5.5.2 De cases

In Tabel 5.8 is te zien welke begeleiding de jongeren hebben gekregen tijdens hun proefverlof. De tabel is gevuld met informatie vanuit de dossiers en is aangevuld met informatie uit de interviews. Alle jongeren krijgen tijdens hun proefverlof begeleiding van hun ITB-er met uitzondering van Uitstromer 1 en Uitstromer 2. De ITB-ers werken met het programma Work-Wise. Uit de dossiers is niet op te maken welke module van Work-Wise per jongere is ingezet. Naast een ITB-er krijgen de jongeren een reclasserder toegewezen. Eén jongere heeft vanwege zijn minderjarigheid een jeugdreclasserder. De andere jongeren vallen onder de volwassenreclassering. Naast begeleiding door de ITB-er en reclasserder krijgen acht van de twaalf jongeren nog een andere vorm van hulp. Drie jongeren krijgen begeleiding vanuit de instelling waar zij wonen. Zes jongeren krijgen specialistische hulp, bijvoorbeeld verslavingszorg of gezinstherapie. Van deze zes jongeren krijgen twee jongeren ook begeleiding vanuit het Jeugd Interventie Team (JIT). Deze begeleiding richt zich op de resocialisatie van de jongeren in de maatschappij.

Tabel 5.8 Begeleiding tijdens proefverlof

Casus	ITB	Reclassering	Overige begeleiding/ Interventies
Instromer 4	ITB	Volwassenreclassering	-
Instromer 9	ITB	Volwassenreclassering	-
Instromer 16	ITB	Volwassenreclassering	Forensische psychiatrie
Uitstromer 1	-	Jeugdreclassering	-
Uitstromer 2	-	Volwassenreclassering	Begeleiding wooninstelling + forensische psychiatrie
Uitstromer 6	ITB	Volwassenreclassering	-
Uitstromer 7	ITB	Volwassenreclassering	GGZ
Uitstromer 8	ITB	Volwassenreclassering	Begeleiding wooninstelling + JIT + verslavingszorg
Uitstromer 9	ITB	Volwassenreclassering	JIT + verslavingszorg
Uitstromer 12	ITB	Volwassenreclassering	Begeleiding wooninstelling + verslavingszorg
Uitstromer 13	ITB	Volwassenreclassering	Wooninstelling
Uitstromer 14	ITB	Volwassenreclassering	Begeleiding wooninstelling + budgetteringscursus via reclassering

ITB-er

In de interviews met de behandelcoördinatoren en de ITB-ers kwam de rol van de ITB-er aan de orde. De jongeren krijgen een ITB-er toegewezen ruim voordat het proefverlof begint of zelfs in zicht is. In de eerste periode werken de ITB-er en jongere aan het opbouwen van een vertrouwensband. Als het proefverlof in zicht komt, wordt het contact intensiever en bereiden de ITB-er en de jongere het proefverlof voor. De ITB-er gaat bijvoorbeeld met de jongere mee op intake voor een opleiding. Gedurende de geslotenheid heeft de jongere contact met zowel zijn ITB-er als behandelcoördinator. Wanneer hij op proefverlof gaat, heeft hij vanuit de inrichting in principe alleen nog contact met zijn ITB-er. In één van de inrichtingen neemt de reclassering de begeleiding van de jongere tijdens het proefverlof geheel over en is de ITB-er alleen nog op de achtergrond betrokken. Bij een STP heeft de inrichting wel financiële middelen om Work-Wise in te zetten, maar bij proefverlof niet. Er worden wel uitzonderingen gemaakt. Twee van de twaalf jongeren zijn vanuit deze inrichting uitgestroomd.

De ITB-ers noemen een aantal voorbeelden van activiteiten die zij ondernemen: hulp bij het opstellen van een sollicitatiebrief en cv, samen met de jongere opnieuw contact leggen met familieleden, samen met de jongere op gesprek gaan om een uitkering te regelen, samen met de jongere bij een sportvereniging kijken, samen met de jongere naar een intakegesprek voor een stageplek gaan en gesprekken voeren met school.

De intensiteit van het contact met de ITB-er verschilt per jongere en hangt af van de fase van het proefverlof. Ook de afstand tussen de inrichting en de woonplaats van de jongere bepaalt of er vooral telefonisch overleg is of dat de ITB-er regelmatig langs gaat. Verschillende ITB-ers geven aan dat zij in de eerste fase van het proefverlof één a twee keer in de week contact hebben met de jongeren. Naarmate het proefverlof vordert en goed verloopt, neemt de intensiteit af tot één contact per week of één contact per twee weken. In het begin gaat de ITB-er regelmatig langs bij de jongere, in een later stadium vindt het contact vooral telefonisch plaats. Tijdens het proefverlof onderhoudt de ITB-er het contact met de behandelcoördinator.

Reclassering

De relatie tussen de jongere en zijn reclasserder is heel anders van aard dan die met zijn ITB-er. Jongeren beschouwen de reclasserder, volgens de ITB-er, vooral als iemand die hen controleert. De rol van de reclasserder is dan ook meer gericht op toezicht houden en minder op het bieden van begeleiding. Sommige jongeren zijn bang voor hun reclasserder, zo zegt een van de ITB-ers. Er zijn zes behandelcoördinatoren/ITB-ers die expliciet benoemen of zij de samenwerking met de reclassering goed vonden verlopen. In vier zaken zijn zij op dit punt tevreden, in twee zaken zijn zij minder tevreden. Uitstromer 8 is een voorbeeld waarbij de behandelcoördinator tevreden is. De reclasserder is bij de laatste twee behandelplan besprekingen aanwezig geweest en heeft zo kunnen meedenken wat een goede vervolgplek voor de jongere zou zijn. Twee behandelcoördinatoren zijn minder positief. Zo kreeg Uitstromer 12 pas in een laat stadium een reclasserder toegewezen waardoor hij zijn reclasserder pas voor het eerst ontmoette toen zijn proefverlof al van start was gegaan. Volgens zijn behandelcoördinator en ITB-er is de samenwerking met de reclassering inmiddels verbeterd. Het contact dient nu officieel zes maanden voor het begin van het proefverlof opgestart te worden, zodat dat aan de ene kant de jongere en reclasserder de tijd hebben om een vertrouwensband op te bouwen en aan de andere kant de reclassering een meer adviserende rol kan gaan spelen en er genoeg tijd is om voorbereidingen te treffen.

Een behandelcoördinator stelt meer in het algemeen dat de reclassering soms absurde voorwaarden stelt aan het begeleiden van een jongere, bijvoorbeeld dat de jongere een bepaalde therapie volgt, terwijl dat volgens de behandelcoördinator niets toevoegt aan de therapieën die de jongere reeds heeft gehad. Een andere algemene opmerking heeft betrekking op de 'machtspositie' van de reclassering. Begeleiding door de reclassering is vereist om een proefverlof te kunnen starten. Soms gaat een proefverlof niet door, omdat de reclassering de jongere niet wil begeleiden. Volgens een behandelcoördinator komt dit doordat de reclassering vooral kijkt naar de veiligheid van de maatschappij en minder naar de individuele jongere. De inrichting loopt dan tegen muren aan, want de jongere moet immers op een gegeven moment wel naar buiten.

Overige begeleiding

De opmerkingen van de behandelcoördinatoren en ITB-ers over de begeleiding naast die van de ITB-er en reclasseerder gaan vooral over de samenwerking met andere instanties. Daarnaast lichten zij in twee gevallen toe waarom de begeleiding niet van de grond is gekomen. In beide gevallen ging het om drugshulpverlening, wat vaak op vrijwillige basis gegeven wordt. Uitstromer 8 was hier onvoldoende gemotiveerd voor, waardoor de hulp niet is doorgegaan. Bij Uitstromer 12 zou de begeleidende wooninstelling de jongere aanmelden, maar dat is nooit gebeurd, waardoor de hulp niet van de grond gekomen is.

Wat betreft de samenwerking met andere instanties, zijn de behandelcoördinatoren en ITB-ers in het algemeen tevreden. Zo zeggen twee ITB-ers goed contact te hebben gehad met de school van de jongeren. Een andere ITB-er is tevreden over de samenwerking met de wooninstelling van de betreffende jongere. De behandelcoördinator van Uitstromer 12 is niet tevreden over het optreden van de wooninstelling waar de jongere tijdens zijn proefverlof verbleef. De instelling rapporteerde niet over de voortgang zoals was afgesproken en meldde geen incidenten aan de ITB-er. Toen het proefverlof inmiddels was afgebroken, heeft de inrichting een klachtbrief naar de wooninstelling gestuurd en heeft er vervolgens een gesprek plaatsgevonden.

Uitstromer 7 kreeg tijdens zijn proefverlof hulp vanuit de GGZ. Zijn behandelcoördinator beoordeelt de samenwerking als prima. Wel zou hij willen dat er meer betrokkenheid is vanuit de GGZ tijdens de periode voorafgaand aan het proefverlof. Nu gaat de therapeut eerst zelf kijken wat er met de jongere aan de hand is. Het liefst zou de behandelcoördinator zien dat hij de eerste twee gesprekken samen met de GGZ-therapeut doet.

Er zijn acht jongeren die tijdens de interviews hun mening geven over de begeleiding die zij tijdens hun proefverlof gehad hebben. De vijf jongeren die over hun ITB-er vertellen zijn alle vijf tevreden. Meerdere jongeren geven aan dat ze altijd terecht konden bij hun ITB-er en dat hun ITB-er praktische zaken voor hen regelde.

De tevredenheid over de reclassering wisselt per jongere. Drie jongeren zijn positief over hun reclasseerder. De andere vijf jongeren zijn minder tevreden, zij vinden in ieder geval dat ze weinig aan de reclassering hebben gehad.

Uitstromer 7 was tevreden over zijn eerste reclasseerder, maar toen hij een nieuwe reclasseerder kreeg had hij daar geen goed gevoel bij. 'Ik voelde me ook genept door hem. Hij zei tegen mij dat hij er voor was om de PIJ niet te verlengen, maar op de zitting pleitte hij ineens voor verlenging met zes maanden.' Verschillende jongeren vertellen dat de reclasseerder vooral in de gaten houdt of je niks fout doet en je anders op de vingers tikt. Uitstromer 1 heeft alleen begeleiding van zijn reclasseerder gehad en niet van zijn ITB-er tijdens het proefverlof. Hij vond dat niet erg.

Twee jongeren geven hun mening over de begeleiding die zij hebben gekregen naast de begeleiding van de ITB-er en de reclasseerder. Beide zijn over deze begeleiding tevreden, ze hebben er 'wel wat aan gehad'. Uitstromer 8 licht toe dat het wel verwarrend is om van zoveel verschillende mensen begeleiding te krijgen. Het was voor hem onduidelijk wie wat deed.

5.6 Beëindiging PIJ-maatregel

5.6.1 Formeel kader

In het wetboek van Strafrecht is opgenomen dat de minister van Justitie te allen tijde de PIJ-maatregel kan beëindigen, nadat hij advies heeft ingewonnen van de Raad voor de Kinderbescherming (art. 77s, lid 8, Sr). In de praktijk wordt de PIJ-maatregel in de volgende situaties beëindigd:

- De termijn waarvoor de maatregel is opgelegd is verstreken en er is geen verlenging aangevraagd of de maximale termijn van de maatregel is verstreken;
- Op de verlengingszitting is door de rechter besloten niet te verlengen;
- Tussentijds op basis van de evaluatierapportage. In artikel 28, lid 4 onder f van de Rjj is opgenomen dat steeds wordt bezien of het verblijf in de inrichting nog wel vereist is als het behandelplan wordt geëvalueerd. Dit zijn momenten waarop de inrichting aanleiding kan zien om de Minister te verzoeken de PIJ-maatregel (voorwaardelijk) te beëindigen. Ook kan op dat moment worden besloten tot het aanvragen van proefverlof.

5.6.2 De cases

Op 1 juni 2010 is van precies de helft van de dertig jongeren de PIJ beëindigd. In Tabel 5.9 is te zien om welke jongeren gaat. In de dossiers is slechts van één jongere een eindrapportage terug gevonden. Zoals in hoofdstuk 4 is uitgelegd, is uit de dossiers voor de meeste jongeren niet op te maken wat de maximale termijn van hun PIJ-maatregel is als er sprake is van een verlengbare PIJ (vier jaar of zes jaar). Uit de dossiers en de interviews is wel op te maken of bij beëindiging van de PIJ-maatregel de maximale termijn is verstreken.

Uit de dossiers is op te maken dat negen van de vijftien jongeren proefverlof hebben gehad. Voor acht van deze negen jongeren was het proefverlof ook de laatste fase van de PIJ-maatregel. Eén jongere heeft wel proefverlof gehad, maar het proefverlof is later ingetrokken. Uiteindelijk is deze jongere vanuit een gesloten groep uitgestroomd. Naast deze jongere zijn er nog zes jongeren die direct vanuit de inrichting zijn uitgestroomd. Hun PIJ is beëindigd zonder dat er een proefverlof heeft plaatsgevonden. Vijf van deze zes jongeren zijn vanuit een gesloten groep (waarvan één vanuit de ITA) uitgestroomd en één jongere vanuit een BBI.

De periode tussen de in verzekeringstelling en het moment dat de PIJ wordt beëindigd varieert van 27 tot 110 maanden (gemiddeld 55 maanden, dat is ruim 4,5 jaar). Bij vier jongeren neemt deze periode meer dan zes jaar in beslag. Redenen voor de lange duur bij sommige jongeren zijn per fase in de verschillende hoofdstukken besproken.

In de meeste gevallen was de maximale termijn van de PIJ-maatregel nog niet verstreken bij het beëindigen er van. In twee gevallen was dit wel het geval. Eén van deze jongere had een niet verlengbare PIJ (twee jaar). De andere jongere heeft de maximale termijn van zes jaar vol gemaakt. Van zeven jongeren is de PIJ beëindigd, omdat de door de rechter opgelegde termijn van verlenging was verstreken en de officier van justitie geen vordering tot een nieuwe verlenging had gedaan. Hoewel bij Uitstromer 12 de maximale termijn van zes jaar nog niet geheel was verstreken bij het beëindigen van de PIJ-maatregel, was dit op enkele maanden na wel het geval. In zes andere gevallen heeft de officier van justitie wel een verlenging gevorderd, maar is door de rechter besloten

de PIJ-maatregel niet te verlengen. De afwegingen die hierbij een rol spelen zijn besproken in paragraaf 4.4 van het vorige hoofdstuk.

Tabel 5.9 Situatie rond beëindiging PIJ-maatregel

Casus	Proefverlof gehad?	Indien van toepassing: andere uitstroomwijze	Wijze beëindiging	Duur PIJ-traject in maanden (inverzekeringstelling tot einde PIJ)
Instromer 3	Nee	Vanuit gesloten groep	Beëindigd door rechter	27
Instromer 5	Nee	Vanuit gesloten groep	Beëindigd door rechter	34
Instromer 6	Nee	Vanuit gesloten groep (ITA)	Beëindigd door rechter	110
Instromer 16	Ja	-	Beëindigd door rechter	79
Uitstromer 1	Ja	-	Termijn PIJ verstreken	34
Uitstromer 2	Ja	-	Termijn PIJ verstreken	45
Uitstromer 3	Nee	Vanuit gesloten groep	Beëindigd door rechter	53
Uitstromer 6	Ja	-	Maximale termijn verstreken	32
Uitstromer 7	Ja	-	Beëindigd door rechter	36
Uitstromer 9	Ja	-	Termijn PIJ verstreken	54
Uitstromer 10	Nee	Vanuit BBI	Termijn PIJ verstreken	54
Uitstromer 11	Nee	Vanuit gesloten groep	Maximale termijn verstreken	87
Uitstromer 12	Ja*	Vanuit gesloten groep	Termijn PIJ verstreken	75
Uitstromer 13	Ja	-	Termijn PIJ verstreken	52
Uitstromer 14	Ja	-	Termijn PIJ verstreken	54

* Uitstromer 12 heeft wel proefverlof gehad, maar deze is vroegtijdig afgebroken. Vervolgens is de jongere vanuit de inrichting uitgestroomd.

In de interviews lichten de behandelcoördinatoren toe hoe de beëindiging verliep in de zes gevallen waarin wel een verlenging was gevorderd, maar de PIJ toch werd beëindigd door de rechter. In vier gevallen waren de jongeren nog niet met proefverlof en in twee gevallen werd tijdens het proefverlof om verlenging daarvan gevraagd.

Bij Uitstromer 6 was op de laatste verlengingszitting een jaar verlenging geëist conform het advies van de inrichting. De rechter heeft de PIJ niet verlengd. De behandelcoördinator van Instromer 6 kan zich deze uitspraak wel voorstellen. 'De PIJ moet in het belang zijn van de ontwikkeling van de jongere en dat was bij deze jongere, vanwege zijn leeftijd, verhardheid en ongemotiveerdheid wel de vraag.'

De rechter oordeelde over Instromer 3 dat proefverlof niet noodzakelijk was en beëindigde daarom de PIJ. Bij Uitstromer 3 speelde volgens de betreffende jongere de conclusie van de FORCA, namelijk dat de PIJ-maatregel hem niet verder zou helpen een doorslaggevende rol bij de beslissing van de rechter. Van Instromer 5 is vanwege de uitval van de jongere niet precies bekend hoe de beëindiging van zijn PIJ is verlopen.

Van de twee jongeren die al wel met proefverlof waren, is de PIJ van Instromer 16 beëindigd ondanks het advies van de inrichting om het proefverlof te verlangen. Bij Uitstromer 7 adviseerde de inrichting de PIJ te beëindigen, terwijl de reclassering de maatregel wilde verlengen, om langer toezicht te kunnen houden. De rechter heeft meteen uitspraak gedaan en de PIJ niet verlengd.

Twee behandelcoördinatoren vertellen geen afsluitend gesprek met de jongere te hebben gehad. Er heeft bij deze jongeren wel een afsluitend gesprek plaatsgevonden, bij de een met de ITB-er en reclasserder en bij de ander met zijn hulpverlener. Een derde behandelcoördinator heeft het afsluitende gesprek telefonisch gedaan. Van de meeste jongeren is deze informatie niet bekend, omdat ten tijde van de eerste interviewronde waarin de behandelcoördinatoren en ITB-ers zijn geïnterviewd de PIJ van slechts enkele jongeren was beëindigd en deze informatie meestal niet in de dossiers terug te vinden was.

Uitstroom zonder proefverlof

Zeven jongeren zijn uitgestroomd zonder proefverlof. Eén van deze jongeren is wel in een eerdere fase op proefverlof geweest, maar nadat dit proefverlof is ingetrokken is de jongere vanuit de inrichting zelf uitgestroomd. In twee van de zeven gevallen waren de jongeren niet gemotiveerd voor proefverlof. Twee jongeren wilden wel op proefverlof, maar door knelpunten bij de voorbereiding is het proefverlof uiteindelijk niet van de grond gekomen. Eén jongere is niet met proefverlof geweest, omdat er geen tijd meer was om het proefverlof vorm te geven vanwege een aantal overplaatsingen. Van een andere jongere is de PIJ beëindigd terwijl het proefverlof werd voorbereid. Van de zevende jongere is geen precieze reden bekend. Zijn PIJ is door de rechter beëindigd, terwijl de inrichting een verlenging van enkele maanden had geadviseerd. Aannemelijk is dat de inrichting een verlenging wilde om het proefverlof te kunnen realiseren.

De hierboven genoemde jongere, van wie het proefverlof is ingetrokken en niet opnieuw is opgestart, betreft één van de twee jongeren die niet (meer) gemotiveerd waren. Deze jongere is op zijn laatste PIJ-dag naar één van zijn ouders gegaan. De andere jongere betreft een ITA-klant. Uit het interview met zijn ITB-er blijkt dat hij in eerste instantie op proefverlof zou gaan. Het belangrijkste wat deze jongere wilde, was een woning en dat kon de reclassering niet voor hem regelen. Daardoor verdween zijn motivatie voor een proefverlof.

De knelpunten in de voorbereiding van het proefverlof van twee jongeren hadden in beide gevallen betrekking op het vinden van geschikte woonruimte. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in paragraaf 5.3 over de woonsituatie tijdens het proefverlof.

Uitstromer 3 vertelt zelf dat hij om verschillende redenen in de laatste fase van zijn PIJ meerdere keren is overgeplaatst. Uiteindelijk kwam hij op de FORCA terecht waar werd geconcludeerd dat de PIJ deze jongere niet verder zou helpen. Niet lang daarna is de PIJ beëindigd. Ook van Instromer 3 is het proefverlof komen te vervallen, omdat de rechter oordeelde dat de jongere zonder proefverlof terug naar huis kon.

Met vier van de zeven jongeren die zonder proefverlof zijn uitgestroomd heeft een interview plaatsgevonden nadat hun PIJ beëindigd was. Zij vertellen over de laatste fase van hun PIJ en waarom ze zonder proefverlof zijn uitgestroomd.

Uitstromer 11 vertelt dat hij van de wooninstantie zijn kamersleutel al had gekregen, maar dat zijn plaatsing een dag later werd ingetrokken. ‘Kennelijk kwamen ze er toen pas achter dat ik in die buurt het delict gepleegd had’. De jongere is toen zelfstandig op kamers gaan wonen. Hij vond het vooral vervelend dat hij door de wooninstantie aan het lijntje werd gehouden, omdat de instantie volgens hem het traject bewust vertraagde.

Bij Uitstromer 3 was er volgens de jongere, nadat hij op de FORCA had gezeten, geen tijd meer voor het proefverlof. Hij vindt dat hij slecht is voorbereid op het leven na de PIJ-maatregel. Zo moest hij zelf zijn werk nog regelen toen hij eenmaal al buiten was. Uitstromer 12 heeft zichzelf proberen voor te bereiden, door ‘na te denken over hoe het is om naar buiten te gaan, naar een plek waar je zoveel ellende hebt gehad’. Hij was niet meer gemotiveerd om opnieuw op proefverlof te gaan. Uitstromer 6 antwoordde op de vraag waarom hij niet met proefverlof was geweest dat er zoveel dingen fout waren gegaan, dat hij het zelf niet meer wist.

Er is één jongere die in het interview vertelt over de manier waarop zijn PIJ beëindigd werd, Uitstromer 7. Door de reclasseerder werd een half jaar verlenging geëist. De jongere vertelt hier over: ‘De reclassering vond dat ik er nog niet klaar voor was. Het was op school één keer mis gegaan, maar dat was niet mijn schuld. Ik werd aangevallen en ik heb mezelf verdedigd. Misschien was dat de reden waarom ze vonden dat ik er nog niet klaar voor was, maar ik zou het niet weten, want mijn reclasseerder zei tegen mij dat hij voor beëindiging was.’ De rechter oordeelde dat de PIJ van Uitstromer 7 direct beëindigd moest worden.

5.7 Nazorg

5.7.1 Formeel kader

Voor de jongeren uit dit onderzoek bestond alleen de mogelijkheid tot vrijwillige nazorg. Hierover bestaat geen relevante wetgeving.

In het voorstel voor wijziging van de Beginselenwet Justitiële Jeugdinstellingen is de mogelijkheid opgenomen om nazorg met een gedwongen karakter in te zetten. Nazorg blijkt in de praktijk effectiever wanneer deze door de rechter is opgelegd en derhalve niet vrijwillig is. Teneinde de effectiviteit van sancties te verhogen, wordt het van belang geacht zoveel mogelijk te voorzien in vormen van (na)zorg na afloop of aan het einde van de tenuitvoerlegging van de sanctie. Verplichte nazorg wordt mogelijk doordat in de gewijzigde wet de mogelijkheid om de PIJ-maatregel voorwaardelijk te beëindigen wordt opgenomen.

5.7.2 De cases

In de interviews zijn behandelcoördinatoren, ITB-ers en jongeren zelf gevraagd of zij na het beëindigen van hun PIJ-maatregel nog nazorg hebben gehad. Van veertien jongeren is dit bekend, zie Tabel 5.10. Negen van deze veertien jongeren hebben nazorg gehad. Bij drie jongeren ging het om

begeleiding door alleen de ITB-er. Drie jongeren kregen begeleiding van hun ITB-er en daarnaast nog respectievelijk vanuit de reclassering en GGZ, vanuit het JIT en vanuit het UWV. Een jongere kreeg zowel begeleiding door de reclassering als van de MDFT-therapeut en twee jongeren kregen begeleiding door alleen de reclasseerder.

Van de negen jongeren die nazorg hebben gehad, zijn er zes via een proefverlof uitgestroomd en drie via een gesloten groep. Minimaal één en maximaal twee jongeren is/zijn uitgestroomd zonder proefverlof en hebben ook geen nazorg gehad.

Tabel 5.10 Nazorg

Casus	Heeft jongere nazorg gehad?	Type nazorg
Instromer 3	Ja	Reclassering, MDFT
Instromer 5	NB	-
Instromer 6	Nee	-
Instromer 16	Nee*	-
Uitstromer 1	Nee	-
Uitstromer 2	Ja	Reclassering
Uitstromer 3	Ja	Reclassering
Uitstromer 6	Ja	ITB
Uitstromer 7	Ja	ITB
Uitstromer 9	Ja	JIT, ITB
Uitstromer 10	Ja	ITB
Uitstromer 11	Nee	-
Uitstromer 12	Ja	ITB, UWV
Uitstromer 13	Nee	-
Uitstromer 14	Ja	Reclassering, ITB, GGZ

* Waarschijnlijk geen nazorg gehad, maar inrichting heeft geen contact met jongere; mogelijk heeft de jongere nazorg van de reclassering gehad.

De ITB-ers van drie jongeren die nazorg van hun ITB-er hebben gehad, geven expliciet aan dat deze jongeren konden kiezen tussen nazorg door hun reclasseerder of door hun ITB-er. De jongeren kozen alle drie voor hun ITB-er. Volgens deze ITB-ers heeft dit te maken met de vertrouwensband die er tussen de ITB-er en jongere wel is, maar niet tussen de reclasseerder en de jongere. Nazorg vanuit de reclassering heeft voor de jongeren geen toegevoegde waarde vertellen de ITB-ers.

Van de negen jongeren die nazorg hebben gehad, zijn er vier die nazorg vanuit de reclassering hebben gehad. Deze nazorg had in één geval een gedwongen karakter. De instelling waar de jongere tijdens zijn proefverlof ging wonen stelde als eis dat de reclassering nog een jaar nazorg zou bieden na het beëindigen van de PIJ-maatregel. Een dergelijke eis is ook gesteld tijdens het opstellen van het proefverlofplan van Uitstromer 11. Uiteindelijk is zijn proefverlof niet door gegaan en daarmee kwam ook de eis dat de reclassering nazorg moest bieden te vervallen.

Twee ITB-ers van dezelfde inrichting benoemen dat het bieden van nazorg door de ITB-er eigenlijk niet meer kan, omdat er geen subsidie meer is. Het bieden van nazorg is de taak van de reclasseerder. In de praktijk blijken veel jongeren meer behoefte te hebben aan nazorg door hun

ITB-er dan door hun reclasseerder. De ITB-ers bieden dan toch nazorg, als een soort 'service van de zaak'.

Van de vijf jongeren van wie bekend is dat ze geen nazorg hebben gehad, is uit de interviews met de behandelcoördinatoren en ITB-ers op te maken dat drie jongeren geen nazorg wilden. Van de andere twee jongeren is de reden niet bekend.

De ITB-ers die zelf nazorg verleenden vertellen over de hulp die de nazorg inhield. De hulp is vergelijkbaar met de hulp die de ITB-er tijdens de laatste fase van de PIJ-maatregel biedt. Het gaat vooral om het regelen van praktische zaken zoals studiefinanciering, een uitkering of een jobcoach. De ITB-er van Uitstromer 9 hield tijdens de nazorgfase contact met de school van de jongere. De ITB-er van Uitstromer 12 heeft deze fase vooral gebruikt om zaken over te dragen aan instellingen die de jongere nog langere tijd zouden begeleiden. Bij deze jongere heeft de nazorgfase een half jaar geduurd. Onduidelijk is hoe lang de nazorgfase bij de andere jongeren precies heeft geduurd. Bij een aantal jongeren loopt deze fase nog op 1 juni 2010. In het algemeen neemt deze fase een half jaar tot een jaar in beslag waarbij het contact met de ITB-er of reclasseerder steeds verder wordt uitgebouwd.

Zes jongeren vertellen in de interviews iets over de nazorg. Twee van deze jongeren hadden geen behoefte aan nazorg, drie jongeren hebben nazorg gehad en zijn daar positief over en één jongere heeft geen nazorg gehad, maar had daar wel behoefte aan gehad. Deze laatste jongere, Uitstromer 1, vertelt dat hij achteraf gezien wel nazorg had gewild, mits hij zich niet aan 'dezelfde strenge regels' als tijdens het proefverlof moest houden. Volgens hem heeft hij geen nazorg aangeboden gekregen. De drie jongeren die positief zijn over het nazorgtraject doelen op de hulp die zij vanuit respectievelijk het JIT, de UWV en de reclassering hebben gehad.

De beleving van sommige jongeren met betrekking tot het wel of niet hebben gehad van nazorg lijkt niet over een te komen met het beeld dat hun ITB-er schetst in het interview. Met twee jongeren die volgens henzelf geen nazorg hebben gehad heeft hun ITB-er na beëindiging van de PIJ nog verschillende keren contact gehad.

5.8 Samenwerking tussen instanties

Over samenwerking tussen het jeugd- en volwassenstrafrecht en tussen regio's in de extramurale fase bevatten de dossiers geen informatie. In de interviews zijn de behandelcoördinatoren en ITB-ers gevraagd naar de samenwerking met andere instanties waarbij ook de samenwerking tussen het jeugd- en volwassenstrafrecht de samenwerking tussen regio's aan de orde kwam, mits van toepassing.

Wat betreft de samenwerking tussen het jeugd- en volwassenstrafrecht is bij de extramurale fase voornamelijk sprake van samenwerking met het volwassenstrafrecht, aangezien de meeste jongeren op dat moment meerderjarig zijn. Slecht één jongere is vanwege zijn leeftijd tijdens zijn proefverlof begeleid door de jeugdreclassering. Omdat de jeugdreclassering minder ervaring heeft met het begeleiden van PIJ-jongeren, duurt het over het algemeen langer voordat het maatregelenrapport opgesteld is. Daardoor kon het proefverlof van de betreffende jongere pas laat worden aangevraagd. Zoals in Tabel 5.6 te zien is, zijn vijf jongeren uitgestroomd in de regio van de inrichting en zeven jongeren in een andere regio. Eén ITB-er merkt op dat hij de voorkeur geeft aan uitplaatsingen binnen de regio. Als ITB-er is het lastiger om de jongere op te zoeken en bijvoorbeeld mee te gaan

naar een intakegesprek als de jongere ver van de inrichting woont. Een andere ITB-er vertelt over de samenwerking met de reclasseerder bij een jongere die buiten de regio van de inrichting werd geplaatst. Deze ITB-er kon indien nodig gebruik maken van het netwerk van de reclasseerder, waar hij tevreden over was.

Wat betreft de begeleiding door de reclassering zijn er verschillen tussen regio's. Zo is er in Rotterdam een nazorgproject waar verschillende ITB-ers tevreden over zijn. De reclassering wordt eerder ingeschakeld en er is face to face contact tussen de reclasseerder en ITB-er. 'Dat werkt goed', zegt een ITB-er. Bij een andere jongere in een andere regio verliep het contact via mail en papier, dat werkte minder goed. De aandacht voor nazorg in Rotterdam komt ook tot uiting in het contact met de gemeente, daar hebben de ITB-ers contacten mee. Als het de ITB-ers niet lukt om binnen het proefverlof bepaalde zaken te regelen, dan pakt de gemeente het op. De ITB-er die hier over vertelt, zegt dat hij bij andere gemeenten wel meldt dat een jongere terugkeert en informatie verschaft, maar hij weet niet of de informatie wordt opgepakt.

Het netwerk- en trajectberaad is op het moment van het onderzoek nog onvoldoende ingevoerd om de behandelcoördinatoren en ITB-ers te kunnen vragen naar hun ervaringen daarmee. De behandelcoördinator en ITB-er van Uitstromer 11, vertellen over hun positieve ervaring met het trajectberaad bij deze jongere. Uitstromer 11 is door verschillende wooninstellingen afgewezen. Niemand durfde de verantwoordelijkheid op zich te nemen. Voor deze jongere was het noodzakelijk dat hij woonbegeleiding zou krijgen. Toen is de situatie besproken in het trajectberaad. Binnen het trajectberaad zitten alle betrokken partijen rond de tafel en kunnen er op een meer directere en dus snellere manier afspraken worden gemaakt. Dit zou vertraging in een traject kunnen voorkomen. Voor Uitstromer 11 is de wooninstelling door het trajectberaad onder een aantal voorwaarden toch akkoord gegaan met het aannemen van de jongere. Ondanks het succesvol verlopen beraad, is de plaatsing van de jongere bij de wooninstelling toch niet door gegaan. De wooninstelling heeft de plaatsing alsnog ingetrokken toen de instelling beseftte dat de jongere ging wonen in dezelfde plaats als waar hij zijn delict destijds had gepleegd.

Uitstromer 11 is de enige jongere van wie bekend is dat hij in het trajectberaad is besproken. Ten tijde van het onderzoek worden de netwerk- en trajectberaden nog opgestart. Uit een eerste procesevaluatie (Hilhorst, Buysse, Maarschalkerweerd, Loef & Komen, 2009) blijkt dat wanneer een jongere buitenregionaal uitstroomt, de JJI vaak niet deelneemt aan het trajectberaad. Ook moeten er rondom jongeren met een PIJ-maatregel nog heldere afspraken worden gemaakt.

5.9 Conclusie

In dit hoofdstuk is de extramurale fase van de PIJ-maatregel beschreven. De informatie in het hoofdstuk is gebaseerd op de jongeren die op 1 juni 2010 met proefverlof waren of waren geweest, of hun PIJ hadden afgerond. Totaal gaat het om achttien jongeren, van wie zes instromers en twaalf uitstromers.

Op basis van de beschrijving worden de onderzoeksvragen beantwoord met betrekking tot de extramurale fase. De onderzoeksvragen worden per cluster besproken.

In kaart brengen individuele trajecten

De extramurale fase van de dertig jongeren is in kaart gebracht aan de hand van drie onderzoeksvragen:

Wat gebeurt er bij de onderzochte cases tijdens de extramurale fase van de PIJ-maatregel qua aard, aantal en duur, *hoe* worden bij de onderzochte cases beslissingen genomen en handelingen uitgevoerd en *waarom* gebeurt het op deze manier? Welke overwegingen spelen een rol? Spelen kenmerken van jongeren een rol?

Bruikbaarheid bronnen

De informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op het dossieronderzoek in de eerste en tweede ronde, de interviews met de behandelcoördinatoren en de ITB-ers in de eerste ronde en de interviews met de jongeren in de eerste en tweede ronde.

Op basis van de dossiers kon het verloop van de extramurale fase niet goed in beeld worden gebracht. In veel dossiers ontbraken proefverlofplannen, het maatregelenrapport, evaluatieverslagen en een eindverslag. De meeste dossiers bevatten slechts een van deze documenten. Veel informatie is daarom uit de interviews gehaald.

Zoals in hoofdstuk 4 al aan de orde kwam is van de meeste jongeren niet in de dossiers te vinden wat de maximale duur van hun PIJ is. Op basis van de dossiers en interviews is wel op te maken of bij beëindiging van de PIJ de maximale termijn verstreken is.

Door de beperkte informatie in de dossiers kunnen de onderzoeksvragen niet volledig worden beantwoord.

Overzicht extramurale fase

Twaalf van de achttien jongeren, op wie de informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd, zijn op 1 juni 2010 gestart met proefverlof of met proefverlof geweest. Gemiddeld loopt de behandeling van de jongeren ruim twee jaar (26 maanden) voordat proefverlof wordt aangevraagd. De duur van het proefverlof varieert van een krappe twee maanden tot ruim een jaar (gemiddeld 193 dagen). De feitelijke duur komt bij de meeste jongeren min of meer overeen met de verwachte duur.

Bij vier jongeren is het proefverlof ingetrokken. Twee keer vanwege politiecontacten en twee keer omdat het niet goed ging met de betreffende jongere.

Algemene voorbereiding proefverlof

De voorbereiding van het proefverlof begint vaak ongeveer een half jaar voor het proefverlof van start gaat. In deze fase zijn zowel de behandelcoördinator als de ITB-er betrokken. Het contact met de reclassering wordt gelegd. Bij enkele jongeren ontstaan knelpunten, doordat het contact met de reclassering te laat wordt opgestart. Vanuit de geslotenheid regelt de ITB-er voor zover mogelijk samen met de jongere een aantal praktische zaken (woonplek, dagbesteding, vrijetijdsbesteding). Ongeveer de helft van de jongeren stroomt uit via een BBI. De meest voorkomende oorzaak voor het uitstromen vanuit een gesloten afdeling is dat er in de regio van uitstroom geen geschikte BBI beschikbaar is.

Woonsituatie proefverlof

De helft van de jongeren is tijdens het proefverlof op zichzelf gaan wonen, van wie twee jongeren geheel zelfstandig en vier jongeren bij een wooninstelling onder begeleiding. De meeste andere

jongeren zijn bij hun familie gaan wonen. Veel jongeren die terug naar huis kunnen, doen dat ook. Als dat niet kan of de jongere dat niet wil, zijn de mogelijkheden waar de jongere naar toe kan gaan beperkt, zeker voor LVG-jongeren. Ook zijn de wachtlijsten voor geschikte plekken groot.

Dagbesteding proefverlof

Alle jongeren hebben een dagbesteding tijdens hun proefverlof in de vorm van een opleiding of werk. Drie jongeren volgen een re-integratietraject. Het merendeel van de jongeren ontvangt studiefinanciering als inkomen. Twee jongeren hebben een volledig inkomen uit werk. Drie jongeren ontvangen een (Wajong) uitkering.

Alle jongeren die een specifieke activiteit doen in hun vrije tijd doen aan sport. Het betreft zeven jongeren. De vijf andere jongeren hebben bij de start van het proefverlof nog geen specifieke vrijetijdsbesteding geregeld. Sommige zullen dit gaan regelen tijdens het proefverlof.

Begeleiding tijdens proefverlof

In twee van de drie inrichtingen krijgen de jongeren begeleiding van hun ITB-er tijdens hun proefverlof. In één inrichting zijn hier geen financiële middelen voor en blijft de ITB-er op de achtergrond betrokken. Alle jongeren ontvangen daarnaast begeleiding vanuit de reclassering, van wie één jongere vanuit de jeugdreclassering in verband met zijn leeftijd. Acht van de twaalf jongeren krijgen ook nog begeleiding vanuit een derde instelling, bijvoorbeeld een GGZ-kliniek.

De intensiteit van het contact met de ITB-er en reclasserder hangt af van de jongere en de fase van het proefverlof. De jongeren hebben vaker een vertrouwensband met hun ITB-er dan met hun reclasserder. De reclassering controleert vooral of de jongere zich aan de voorwaarden van het proefverlof houdt, terwijl de ITB-er de jongere helpt met praktische zaken als het regelen van een verzekering.

Beëindiging PIJ-maatregel

Van vijftien jongeren is op 1 juni 2010 de PIJ beëindigd. Het is dan gemiddeld ruim vier en half jaar geleden dat de jongere in verzekering is gesteld. Negen van de vijftien jongeren zijn via een proefverlof uitgestroomd. De andere zes jongeren zijn vanuit de inrichting uitgestroomd, van wie één jongere vanuit de ITA en één jongere vanuit een BBI.

De twee meest voorkomende situaties waarin de PIJ wordt beëindigd zijn het aflopen van de termijn waarvoor de PIJ-maatregel op de laatste (verlengings)zitting is afgegeven zonder dat de maximale termijn is verlopen en het beëindigen door de rechter op een verlengingszitting.

Uit de interviews komen drie belangrijke redenen naar voren waarom jongeren zonder proefverlof uitstromen. Ten eerste dat jongeren niet gemotiveerd zijn voor proefverlof en ten tweede dat er geen geschikte woonplek te vinden is voor jongeren. Het vinden van een geschikte woonplek is een groot knelpunt. Ten derde besluit de rechter in sommige gevallen de PIJ-maatregel te beëindigen tegen het advies van de inrichting in, zodat er geen tijd meer is om een proefverlof op te starten.

Nazorg

Van negen jongeren is bekend dat zij na het beëindigen van hun PIJ nazorg hebben gehad. In alle gevallen gaat het om nazorg door de ITB-er en/of de reclasserder. In drie gevallen wordt er daarnaast nazorg geboden vanuit een andere instelling. Hoe lang de nazorgfase duurt, is niet precies

bekend, onder andere doordat nog niet bij alle jongeren de nazorg is afgerond. In het algemeen neemt deze fase een half jaar tot een jaar in beslag.

Niet alle jongeren ontvangen nazorg, omdat niet alle jongeren daar behoefte aan hebben en de nazorg tot nu toe in een vrijwillig kader plaatsvindt. Een wijziging van de Beginselenwet Justitiële Jeugdinstellingen maakt nazorg in een gedwongen kader mogelijk.

Formeel kader

Het proefverlof duurt, afhankelijk van de jongere, maximaal een jaar. In bijzondere gevallen kan deze termijn overschreden worden. Van de jongeren die proefverlof hebben gehad, heeft één jongere een proefverlof van iets langer dan een jaar gehad.

Tijdens het proefverlof dient de jongere een dagbesteding te hebben van minimaal 26 uur in de week. In het proefverlofplan worden verschillende voorwaarden opgenomen waaraan de jongere zich dient te houden. Als de jongere dat niet doet, wordt hij terug in de inrichting geplaatst.

De PIJ wordt beëindigd indien de termijn is verstreken en de officier van justitie geen verlenging vordert of indien de maximale termijn is verstreken. Ook kan de PIJ beëindigd worden door de rechter tijdens een verlengingszitting en kan beëindiging tussentijds worden aangevraagd door de inrichting. Van de meeste jongeren kon niet in het dossier worden teruggevonden wat de maximale termijn van hun PIJ-maatregel is. Wel is bekend dat op één jongere na alle jongeren een verlengbare PIJ hebben en dat twee jongeren de maximale termijn van zes jaar (zo goed als) helemaal hebben uitgezeten.

Na beëindiging van de PIJ-maatregel hebben de jongeren de mogelijkheid tot vrijwillige nazorg. Nazorg in een gedwongen kader wordt mogelijk gemaakt door een wijziging van de Beginselenwet Justitiële Jeugdinstellingen.

Ervaring met PIJ-maatregel betrokken actoren

Uit de interviews met de jongeren blijkt dat zij in het algemeen tevreden zijn over zowel de voorbereiding van het proefverlof als het proefverlof zelf en de begeleiding die zij daarbij krijgen. Een enkele jongere geeft aan dat hij het te lang vond duren voordat het proefverlof van start ging of dat hij het gevoel had dat hij alles zelf moest regelen.

Over het verloop van het proefverlof zijn jongeren in het algemeen tevreden. Enkele jongeren benoemen dat ze tijdens de geslotenheid 'lui' zijn geworden waardoor er een grote overgang is tussen 'binnen' en 'buiten'.

Jongeren die iets vertellen over de begeleiding van hun ITB-er zijn allemaal tevreden. De meningen over de reclassering zijn wisselend. De ene jongere is minder tevreden dan de andere, maar uit de interviews blijkt dat ook de jongeren die niet ontevreden zijn over hun reclasserders vinden dat ze niet veel aan deze begeleiding hebben gehad. Slechts een enkele jongere is enthousiast over de reclassering. Een jongere die naast zijn ITB-er en reclasserders ook nog begeleiding vanuit een andere instelling ontving, vertelt dat het hebben van verschillende begeleiders wel voor verwarring zorgt.

Jongeren die voor nazorg hebben gekozen zijn daar tevreden over, zij geven aan dat ze er behoefte aan hadden.

Tijdens de interviews met de behandelcoördinatoren en ITB-ers blijkt dat het vinden van een geschikte woonplek een van de grootste knelpunten is bij de voorbereiding van het proefverlof, met

name wanneer een jongere niet terug kan naar zijn familie. Enerzijds komt dit door het beperkte aanbod voor deze doelgroep, anderzijds zitten instellingen vaak niet te wachten op jongeren met een PIJ-achtergrond.

Op het gebied van dagbesteding en begeleiding ondervinden de behandelcoördinatoren en ITB-ers weinig knelpunten. Verschillende ITB-ers vertellen over de nazorg die zij aan hun jongeren geven. Ook al is er soms geen budget om deze nazorg te bieden, de ITB-ers proberen deze begeleiding toch te geven.

Samenwerking tussen instanties

Over de samenwerking tussen het jeugdstrafrecht en het volwassenstrafrecht en tussen regio's hebben we alleen via de interviews informatie kunnen verzamelen.

Uit de interviews blijkt dat de jeugdreclassering minder ervaring heeft met het begeleiden van jongeren tijdens het proefverlof waardoor de voorbereiding langer kan duren. Binnen de volwassenreclassering zijn er verschillen in regio's. Over het project vrijwillige nazorg in Rotterdam zijn verschillende ITB-ers tevreden.

Van één jongere is bekend dat hij besproken is in het trajectberaad. Alle betrokkenen zijn hierover positief. Uit de procesevaluatie van Hilhorst en collega's (2009) blijkt dat er voor PIJ-jongeren nog heldere afspraken moeten worden gemaakt en dat bij buiten-regionale uitstroming de JJI vaak niet deelneemt aan het trajectberaad.

6. Het doel van de PIJ-maatregel en stand van zaken na twee jaar

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksvragen beantwoord met betrekking tot het doel van de PIJ-maatregel en de stand van zaken bij de dertig jongeren twee jaar na de start van het onderzoek:

- Wat houdt de PIJ-maatregel volgens betrokkenen (uitvoerders en jongeren) in? Welke doelen worden volgens hen beoogd voor en door de jongere?
- Waar bevinden de jongeren zich (in de behandeling) twee jaar na de eerste meting in het kader van het onderzoek en hoe is hun situatie te kwalificeren tegen de achtergrond van het doel van de PIJ-maatregel?

Om de vragen te beantwoorden wordt in de eerste paragraaf ingegaan op het doel van de PIJ-maatregel. Vervolgens wordt beschreven hoe behandelcoördinatoren en jongeren aankijken tegen de PIJ-maatregel als middel om deze doelen te behalen.

In paragraaf 6.3 wordt de stand van zaken gerapporteerd bij de dertig jongeren twee jaar na de start van het onderzoek. De gegevens voor deze paragraaf zijn verzameld bij verschillende informanten: jongeren, medewerkers en een familielid. De informatie van jongeren is ten behoeve van de overzichtelijkheid in deze paragraaf niet in een apart kader opgenomen.

Het hoofdstuk eindigt met een conclusie waarin de onderzoeksvragen worden beantwoord.

6.1 Doel van de PIJ-maatregel

6.1.1 Formeel kader

De maatregel tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen kwam in 1995 in de plaats van twee verschillende maatregelen met ieder een ander doel. De PIJ-maatregel vervangt zowel de maatregel tot terbeschikkingstelling van de regering (jeugd-TBR) die was gericht op langdurige (her)opvoeding, als de maatregel tot plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling (PIBB) bedoeld voor de behandeling van ontoerekeningsvatbare of verminderd toerekeningsvatbare minderjarigen (Boendermaker & Uit Beijerse, 2008).

De PIJ-maatregel maakt deel uit van een specifiek sanctiepakket voor jeugdigen. Naast de algemene doelen van het strafrecht (herstel van de rechtsorde en verhogen van de veiligheid) is een belangrijk doel van het jeugdstrafrecht de opvoeding van de jeugdige. Het pedagogische karakter van het jeugdsanctierecht komt onder meer tot uitdrukking in artikel 2, lid 2 van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj): ‘Met handhaving van het karakter van de straf of maatregel wordt de tenuitvoerlegging hiervan aangewend voor de opvoeding van jeugdige en zoveel mogelijk dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding op diens terugkeer in de maatschappij.’

6.1.2 Doelen volgens betrokkenen

Behandelcoördinatoren

In hoofdstuk 4 zijn de individuele behandeldoelen van jongeren beschreven. Met betrekking tot het doel van de PIJ-maatregel in het algemeen komt, in de interviews met behandelcoördinatoren over de uitvoering van de maatregel in de intramurale behandelfase, enerzijds (gedwongen) behandeling als doel van de PIJ-maatregel naar voren en anderzijds het doel beveiliging. Verschillende behandelcoördinatoren benoemen dat de beveiligingsdoelen en de behandeldoelen met elkaar in tegenspraak kunnen zijn. ‘Opvoeding en beveiliging. Dat kan botsen. Er kan veel niet vanuit het oogpunt van beveiliging’. In hoofdstuk vier is beschreven hoe onder meer bij overwegingen van het inzetten van verlof en het al dan niet verlengen van de PIJ-maatregel beide doelen een rol spelen. Naar voren is gekomen dat tussen behandelcoördinatoren verschillen in visie bestaan over hoe beide doelen moeten worden meegewogen.

In de tweede ronde interviews is expliciet aan de jongere gevraagd met welk doel de rechter de PIJ heeft opgelegd. Alle jongeren, ook uit de LVG-groep, weten dat de bedoeling van de PIJ is dat zij behandeling krijgen of dat zij iets leren. Genoemd wordt onder andere ‘leren geen domme dingen te doen’, ‘herhaling voorkomen’, ‘leren hoe de maatschappij werkt’ en ‘leren hoe je je in de maatschappij moet gedragen’.

In hoofdstuk 4 komt naar voren dat de jongeren weinig inbreng ervaren bij het opstellen van de individuele behandeldoelen.

6.2 De PIJ-maatregel als middel om doelen te behalen

Behandelcoördinatoren

Behandelcoördinatoren hebben in de interviews aangegeven wat de PIJ-maatregel heeft opgeleverd of zal opleveren voor de betreffende jongere en of de PIJ-maatregel voor de jongere een passende maatregel is (geweest).

Alle behandelcoördinatoren vinden dat voor de betreffende jongere behandeling noodzakelijk is (geweest). Bij vijf van de dertig jongeren vragen de behandelcoördinatoren zich af of de PIJ het meest geëigende kader is geweest. Bij drie jongeren vinden de behandelcoördinatoren een GGZ traject achteraf mogelijk meer passend gezien de problematiek. Bij een jongere, bij wie sprake is van psychiatrische problematiek, vindt de behandelcoördinator gesloten psychiatrie als alternatief echter ook een zwaar middel. Een behandelcoördinator had bij een jongere graag gebruik gemaakt van de mogelijkheid voor een machtiging gesloten 18+ die nu kan worden ingezet. In dit kader zijn meer mogelijkheden voor een flexibele invulling van de behandeling in aansluiting op de individuele ontwikkeling van de jongere.

Bij de overige vijftientig jongeren geven behandelcoördinatoren aan dat de PIJ-maatregel passend is (geweest). Bij een aantal jongeren vinden behandelcoördinatoren de PIJ-maatregel wel een zware maatregel gezien het delict.

In de interviews met behandelcoördinatoren van uitstromers is gevraagd naar het resultaat van de PIJ-maatregel voor de betreffende jongere. Volgens de behandelcoördinatoren heeft de behandeling binnen de PIJ-maatregel bijgedragen aan de ontwikkeling van de jongeren.

In de interviews komen verschillende meningen over de beperkingen en de mogelijkheden van de kaders van de PIJ-maatregel naar voren. Een deel van de behandelcoördinatoren is van mening dat de wettelijke kaders te star zijn waardoor onvoldoende flexibel aan individuele behandeldoelen kan worden gewerkt. Andere behandelcoördinatoren vinden dat een duidelijk gedwongen kader veel voordelen kan hebben. Het is duidelijk wat wel en niet mag en dat biedt duidelijkheid voor de behandeling.

Een aantal behandelcoördinatoren geeft aan dat gedwongen behandeling eigenlijk een contradictie is. Er moet een wil zijn om te veranderen en het kan lastig zijn om behandeling af te dwingen. Een deel van de behandelcoördinatoren ziet dat gedwongen behandeling voor een bepaalde doelgroep noodzakelijk is.

Ook over de geslotenheid komen verschillende meningen voor. Voor een aantal jongeren is de geslotenheid noodzakelijk volgens behandelcoördinatoren om de behandeling vorm te geven. Anderen zien beperkingen. Enerzijds doordat jongeren hospitaliseren en anderzijds doordat jongeren uit hun leefomgeving worden gehaald en de omgeving vervolgens niet mee verandert.

Hoewel de meeste jongeren aspecten van de PIJ-maatregel kunnen benoemen waar zij wat aan hebben gehad of van geleerd hebben, vinden de jongeren over het algemeen dat zij dit in en ander kader (buiten) of in ieder geval in een kortere periode hadden kunnen bereiken.

Een aantal jongeren is van mening dat de PIJ-maatregel niets heeft opgeleverd. Zij hebben niets gehad aan de behandeling. Een jongere is wel veranderd, vindt hij, maar dat komt niet door de PIJ-maatregel: 'Het is zo, ik was veertien toen ik binnen kwam en achttien toen ik er uitkwam (...) Ik ben daar wel snel volwassen geworden'.

6.3 Stand van zaken na twee jaar

In deze paragraaf wordt de stand van zaken bij de jongeren in augustus 2010, twee jaar na de start van het onderzoek, beschreven. Uit het formeel kader komt naar voren dat de PIJ-maatregel is bedoeld voor behandeling en opvoeding van minderjarigen waarbij nadrukkelijk aandacht moet worden besteed aan de terugkeer in de maatschappij. De stand van zaken wordt aan de hand van drie aspecten van deze doelen beschreven: de behandelresultaten, voorkomen van recidive bij terugkeer in de maatschappij en (de voorbereiding op) deelname in de maatschappij met betrekking tot de gebieden wonen, dagbesteding en begeleiding.

Bij achttien van de dertig jongeren is de PIJ-maatregel in augustus 2010 beëindigd. Bij twaalf jongeren is de PIJ-maatregel op dat moment nog niet afgerond.

Stand van zaken van jongeren met een lopende PIJ-maatregel in augustus 2010

De groep van twaalf jongeren die in augustus 2010 nog een PIJ-maatregel hebben, bestaat uit tien instromers en twee uitstromers.

Bij twee van de twaalf jongeren met een lopende PIJ-maatregel ontbreekt informatie over de stand van zaken in augustus 2010. Eén van hen verblijft in een inrichting voor forensische psychiatrie. Ondanks meerdere verzoeken om informatie bij de behandelaar is geen informatie terug gekomen. Bij de andere jongere is het, als gevolg van overplaatsing, niet gelukt om met een geschikte informant contact te leggen.

In Tabel 6.1 wordt de stand van zaken van de jongeren met een PIJ-maatregel weergegeven.

Tabel 6.1 Stand van zaken jongeren met een PIJ-maatregel in augustus 2010 (Bron: behandelcoördinator)

Casus	Duur behandeling tot 01-09-2010	Beoordeling behandelresultaten (BC)	Verminderd recidive risico	Verlof status	Verwachte behandelduur (incl. proefverlof) in maanden	Is een verlenging van de maatregel noodzakelijk?	Verwachte duur tot start proefverlof in maanden
Instromers							
Instromer 1	18	Voldoende	Ja	M.O.	12	Ja	0
Instromer 2	13	Geen informatie					
Instromer 7	28	Goed	Ja	M.O.	Min. 5	?	0
Instromer 8	28	Goed/ incident	Ja/ incident	E.O Stop gezet	24	Ja	Onbekend
Instromer 10	21	Voldoende	Ja	M.O.	18	Ja	Onbekend
Instromer 11	27	Matig	Enigszins	M.O.	2	NVT	?
Instromer 12	28	Matig	Ja	M.O. Stop gezet	18	Ja	6
Instromer 13	21	Matig	Enigszins	M.O.	15	Nee	3
Instromer 14	19	Goed	Ja	Proefverlof	12	Nee	Gestart
Instromer 15	23	Goed	Ja	Proefverlof	3	Nee	Gestart
Uitstromers							
Uitstromer 4	41	Geen informatie					
Uitstromer 5	51	Matig	Ja	M.O. Stop gezet	0 of 12	?	?

E.O. = Eendaags onbegeleide verlof status

M.O. = Meerdaagse onbegeleide verlof status

1. Beoordeling behandelresultaten

Bij vier van de tien jongeren over wie informatie bekend is, beoordelen de behandelcoördinatoren de behandelresultaten als goed, bij twee als voldoende en bij vier als matig.

Bij de jongeren waarbij de behandelresultaten als goed of voldoende zijn beoordeeld, geven de behandelcoördinatoren als toelichting dat jongeren zicht hebben op de risicofactoren en op het eigen functioneren. Jongeren laten een positieve ontwikkeling zien en hebben zich vaardigheden eigen

gemaakt. Bij één jongere, bij wie de behandelresultaten als goed zijn beoordeeld, is tijdelijk in verband met een incident wel het verlot stopgezet.

Bij de jongeren met een matige beoordeling van de resultaten rapporteren behandelcoördinatoren naast positieve ontwikkelingen zorgpunten. Bij twee jongeren is het drugsgebruik (blowen) een punt van zorg waardoor de behandelresultaten beperkt blijven. Eén jongere heeft zich onttrokken waardoor zijn verlot status tijdelijk is stop gezet en zijn traject stagneert en één jongere is naar aanleiding van een terugval in oud gedrag tijdelijk op een observatie afdeling (FORCA) geplaatst. Bij deze laatste jongere is geconcludeerd dat gezien de mogelijkheden van de jongere verdere behandeling niet zal leiden tot betere resultaten.

Bij zes van de tien jongeren is de verwachting dat de PIJ-maatregel nog één tot twee jaar zal duren. Bij twee jongeren wordt naar verwachting de PIJ-maatregel binnen een aantal maanden beëindigd. Eén van hen heeft een onverlengbare PIJ. Bij de overige twee jongeren is het PIJ-traject onzeker op het moment van de derde ronde van dataverzameling. Een van hen heeft zich kort voor het einde van de PIJ-maatregel onttrokken waarna de officier van justitie een verlenging heeft gevorderd van één jaar. Afhankelijk van het besluit van de rechter bij de komende zitting zal de PIJ worden beëindigd of voortgezet. Bij de andere jongere wordt nog overwogen of verlenging noodzakelijke is of dat het aantal resterende maanden binnen de huidige termijn voldoende is voor het proefverlot.

2. Beoordeling recidive risico

Bij acht jongeren geven de behandelcoördinatoren aan dat het recidive risico is afgenomen. Bij twee jongeren is sprake van een vermindering maar zijn risico's nog wel aanwezig. Bij beide jongeren is het drugsgebruik punt van zorg.

3. Voorbereiding op terugkeer naar de maatschappij

Twee van de tien jongeren over wie informatie bekend is, zijn inmiddels gestart met proefverlot, twee jongeren starten in september 2010 met proefverlot en bij twee jongeren is de termijn bekend waarbinnen het proef verlot zal starten. Bij twee jongeren is nog onbekend wanneer zij gaan starten met proefverlot. Bij twee jongeren is het onzeker of proefverlot plaats kan vinden. Vanwege het blowgedrag is de start van het proefverlot bij een jongere uitgesteld. De jongere heeft een onverlengbare PIJ en de termijn loopt nog twee maanden. Bij de andere jongere is geen proefverlot ingezet omdat ten aanzien van het traject van deze jongere tussen verschillende betrokkenen al langer verschillende opvattingen bestaan waardoor de invulling van het traject onduidelijk is.

Bij alle tien jongeren, waar informatie over is ontvangen, zijn in augustus 2010 activiteiten ondernomen ten behoeve van de terugkeer in de maatschappij (zie Tabel 6.2).

Tabel 6.2 (Voorbereiding op) invulling van leefsituatie na vertrek uit de inrichting

Casus	Wonen	Dagbesteding	Inkomen	Hulp en begeleiding
Instromers				
Instromer 1	Thuis bij ouder	Opleiding en werk	Werk	Reclassering ITB
Instromer 2	Geen informatie			
Instromer 7	Begeleid wonen	School en bijbaan	Studiefinanciering	Reclassering

			en bijbaan	ITB GGZ
Instromer 8	Gezinstherapie i.v.m. thuis wonen	Extern onderwijs	Nog geen voorbereiding	Nog geen voorbereiding
Instromer 10	Begeleid wonen	Opleiding en werk	Nog geen voorbereiding	Reclassering ITB
Instromer 11	Thuis bij ouder	Werkproject	Werkproject	Reclassering ITB
Instromer 12	Beschermd wonen	Project via beschermd wonen	Wajong	Reclassering ITB Woonbegeleiding
Instromer 13	Familie	Werk	Werk	Reclassering ITB FFT
Instromer 14	Begeleid wonen	School	Wajong (nog niet rond)	Reclassering ITB Woonbegeleiding
Instromer 15	Thuis bij ouder	School	Wajong	Reclassering ITB
Uitstromers				
Uitstromer 4	Thuis bij ouders*	Geen informatie		
Uitstromer 5	Thuis bij ouder	Werk	Werk	Reclassering

* Informatie uit 1e ronde dataverzameling

Bij de vier jongeren die gestart zijn met proefverlof of op het punt staan met proefverlof te gaan is de woonsituatie, de dagbesteding en de begeleiding geregeld. Bij één jongere is het inkomen nog niet rond. Bij de overige jongeren zijn op het gebied van wonen, dagbesteding, inkomen en hulp en begeleiding activiteiten ondernomen om de terugkeer in de maatschappij voor te bereiden.

Stand van zaken jongeren waarbij de PIJ-maatregel is beëindigd

Bij achttien jongeren is de PIJ-maatregel beëindigd: twaalf uitstromers en zes instromers (zie Tabel 6.3). Met tien van deze achttien jongeren is contact tot stand gekomen om de stand van zaken te bespreken. Bij de overige acht jongeren is het niet gelukt contact met de jongere zelf te leggen. Om toch informatie te achterhalen over de stand van zaken zijn medewerkers bevraagd en over één jongere is contact met een familielid geweest. Voor één jongeren hebben wij geen informatiebron kunnen benaderen.

Over drie van de achttien jongeren is de informatie over de stand van zaken niet actueel. Met één jongere is gedurende het onderzoek eenmaal contact geweest vlak voor de tweede ronde dataverzameling. Duidelijk werd in dit gesprek dat het niet goed met hem ging. Bij de twee andere jongeren hebben de ondervraagde medewerkers geen recent contact met de betreffende jongeren gehad en geven zij de situatie weer van het moment dat zij voor het laatst de jongere hebben gesproken.

Tabel 6.3: Stand van zaken jongeren bij wie de PIJ-maatregel beëindigd is in augustus 2010

Casus	Duur einde PIJ tot 01-09-10 in maanden	Bron	Wonen	Dagbesteding	Hulp of begeleiding	Recidive	Welbevinden
Instromer							
Instromer 3	6	MDFT	+	+	+	Laag risico	+
Instromer 4	0	ITB	+	+	+	Laag risico	+
Instromer 5	8	Geen	Geen informatie				
Instromer 6	16	BC*	NB	NB	NB	Hoog risico	NB
Instromer 9	0	Jongere	-	-	-	HvB	+/-
Instromer 16	5	BC*	+	+	NB	Laag	+
Uitstromer							
Uitstromer 1	22	Jongere	+	+/-	+/-	Geen	8
Uitstromer 2	19	Jongere*	-	-	+/-	Geen	-
Uitstromer 3	4	Jongere	+	+	-	Geen	7
Uitstromer 6	15	Jongere	+	+	-	Geen	+
Uitstromer 7	19	Jongere	+	+	-	Taakstraf	8,5
Uitstromer 8	0	ITB	-	-	-	NB	NB
Uitstromer 9	15	Jongere	+	+	-	Politie	8
Uitstromer 10	17	Jongere	+	+	+	Geen	+
Uitstromer 11	7	Jongere	+	+	+	Geen	7,5
Uitstromer 12	21	Jongere	+/-	+/-	+	Politie	7
Uitstromer 13	18	Familie	-	-	-	NB	-
Uitstromer 14	5	ITB	+	+	+	Laag risico	+

+ = Goed of hulp/begeleiding aanwezig

NB = bron heeft geen informatie

+/- = matig of hulp/begeleiding aanwezig maar ontevreden over zorg

Geen informatie = geen bron

- = Slecht of hulp/begeleiding niet aanwezig

* = Geen actuele informatie

1. Beoordeling behandelresultaten

De jongeren hebben wij gevraagd een beoordeling te geven over hoe het op dat moment met hen gaat als indicatie voor de opbrengst van de behandeling. Acht van de tien jongeren, die zijn bereikt, vinden dat het goed met hen gaat of geven zich zelf een cijfer van een zeven of meer.

Met één jongere gaat het niet goed. Hij functioneert op alle levensgebieden slecht en heeft suïcidale gedachten. Met één jongere gaat het matig omdat hij vanwege verdenking van het plegen van een delict in hechtenis is genomen in een Huis voor Bewaring.

Met negen jongeren is na het einde van hun PIJ besproken wat zij aan de behandeling hebben gehad. Drie jongeren zijn negatief. Zij hebben niets gehad aan de behandeling. Dat het met twee van hen goed gaat hebben zij aan zich zelf te danken, vertellen zij.

De andere zes jongeren noemen naast negatieve aspecten van de behandeling ook onderdelen waar zij iets aan hebben gehad. Zij geven vooral aan dat zij beter hebben leren nadenken voordat ze iets gaan doen. Twee jongeren geven aan dat zij ook dingen hebben geleerd van groepsgenoten die zij

beter niet hadden kunnen leren. Ook noemen bijna alle jongeren dat de PIJ te lang heeft geduurd. Een jongere vindt dat hij daardoor ook veel heeft gemist.

Van de overige zeven jongeren, waar een andere bron dan de jongere zelf is geraadpleegd, gaat het met vier jongeren goed op het moment dat de medewerker voor het laats contact heeft gehad. Op alle levensgebieden functioneren de vier jongeren volgens de medewerker goed.

Bij twee jongeren hebben de medewerkers geen zicht op hoe het met de jongere gaat. Met beide jongeren is het contact tussen de inrichting en de jongere direct na de beëindiging van de PIJ verloren gegaan. Een jongere had geen duidelijke woonplaats bij beëindiging en bij een jongere is het verblijf in een beschermde woonvorm vlak na het einde van de PIJ als gevolg van een incident stopgezet. Van beide jongeren hebben de inrichtingen geen contactgegevens meer en de jongeren zijn ook niet meer in beeld bij ander organisaties.

Over één jongere is contact geweest met een familielid. Dit was het laatst bekende adres bij de inrichting. Volgens het familielid gaat het op alle levensgebieden slecht met de jongere.

2. Recidive

Zes van de tien jongeren, die bevraagd zijn, geven aan dat zij sinds het einde van de PIJ-maatregel geen contact hebben gehad met politie of justitie. Eén jongere wordt verdacht van een geweldsdelict in groepsverband en is in hechtenis genomen. Drie jongeren hebben politie contacten gehad. Een jongere is veroordeeld tot een taakstraf en een jongere heeft een boete gehad. Bij beiden betreft het een klein delict dat niet overeenkomt met het delict dat aanleiding was tot de PIJ-maatregel. Eén jongere geeft aan dat hij onschuldig is aangehouden. Hij is vrijgelaten aangezien er geen gronden waren voor een verdere procedure.

Bij de zeven jongeren, waar een andere bron is geraadpleegd dan de jongere zelf, wordt bij vier jongeren door medewerkers het recidive risico laag ingeschat. Bij een jongere beoordeelt de behandelcoördinator het recidive risico als hoog gezien de beperkte behandelresultaten en het ontbreken van een stabiele situatie op diverse gebieden bij terugkeer in de maatschappij. Eén ITB-er geeft aan dat het recidive risico na het einde van de behandeling bij de jongere laag was. Door het wegvallen van de woonplek bij de betreffende jongere en het ontbreken van contact kan hij geen beoordeling geven van het actuele risico. Het familielid dat over een jongere is gesproken vermoedt dat sprake is van recidive.

3. Terugkeer in de maatschappij

Bij elf van achttien jongeren waarbij de PIJ is beëindigd is sprake van een stabiele woonsituatie: zes jongeren wonen thuis en vijf jongeren wonen zelfstandig. De woonsituatie van zeven jongeren is niet in orde of onduidelijk. Twee van deze zeven jongeren zijn dakloos en één jongere, bij wie zijn verblijf bij beschermd wonen kort na het einde van de PIJ is beëindigd als gevolg van een incident, is waarschijnlijk eveneens dakloos. Eén jongere verblijft wisselend bij familie en vrienden en heeft geen vaste verblijfplaats en één jongere verblijft in een Huis van Bewaring. Bij één jongere is bij het einde van de PIJ geen woonplek gerealiseerd en is onduidelijk waar hij precies verblijft en van één jongere is geen informatie beschikbaar.

Tien van de elf jongeren met een stabiele woonsituatie hebben ook een structurele dagbesteding: twee jongeren gaan naar school en acht jongeren werken of nemen deel aan een re-integratietraject. Bij één van deze elf jongere is zijn werk beëindigd. Hij heeft nog geen perspectief op een andere baan of daginvulling.

De jongeren bij wie geen sprake is van een stabiele woonsituatie hebben ook geen structurele dagbesteding.

Vier jongeren hebben in het kader van afspraken over nazorg contact met de reclassering en of de ITB. Uitstromer 2, met wie het niet goed gaat, is erg ontevreden over de begeleiding. Hij voelt zich niet begrepen of gesteund door de reclassering. Eén jongere heeft, naast het contact met de reclassering, MDFT en één jongere krijgt zorg uit de GGZ.

Twee jongeren ontvangen begeleiding buiten het kader van de nazorgafspraken. Zij worden intensief begeleid door een 'job coach' en een jongere daarnaast ook door maatschappelijk werk.

Eén jongere heeft een jaar na einde van zijn PIJ hulp gezocht. Hij heeft contact opgenomen met zijn behandelaar van de JJI waar hij verbleef en is vervolgens doorverwezen naar een psychiater. Volgens de jongere is deze hulp niet van de grond gekomen omdat er niemand in het team werkte die bij hem paste.

Bij de jongeren is het aantal maanden tussen de derde ronde dataverzameling en het einde van de PIJ verschillend. Met één jongere lijkt het in eerste instantie niet goed te gaan. De jongere komt afspraken voor een interview in de eerste ronde niet na. Uit de contacten met de jongere ontstaat de indruk dat zowel wat betreft wonen als wat betreft de dagbesteding knelpunten bestaan. In het kader van de derde ronde is opnieuw contact tot stand gekomen met hem. De jongere geeft aan dat het op dat moment erg goed gaat en dat hij inmiddels alle levensgebieden op orde heeft.

Bij de jongeren waar het niet goed mee gaat of waar geen zicht is op hoe het met hen gaat lijkt deze situatie vrij snel na einde van de PIJ te zijn ontstaan.

6.4 Conclusie

In dit hoofdstuk zijn de doelen van de PIJ-maatregel beschreven en de wijze waarop behandelcoördinatoren en jongeren aankijken tegen de PIJ-maatregel als middel om deze doelen te behalen. Aan de hand van de doelen van de PIJ-maatregel is de stand van zaken bij de dertig jongeren twee jaar na de start van het onderzoek in kaart gebracht.

Doelen van de PIJ-maatregel

In antwoord op de vraag welke doelen volgens betrokkenen worden beoogd voor en door de jongeren, hebben we beschreven hoe de PIJ-maatregel door de wetgever is bedoeld en wat het doel is van de PIJ-maatregel volgens betrokkenen. Uit het formeel kader komt naar voren dat de PIJ-maatregel is bedoeld voor behandeling en opvoeding van minderjarigen waarbij nadrukkelijk aandacht moet worden besteed aan de terugkeer in de maatschappij. Daarnaast worden ook strafrechtelijke doelen als het verhogen van veiligheid met de maatregel beoogd. Bij de behandelcoördinatoren blijken beide soorten doelen, behandeling en opvoeding enerzijds en beveiliging anderzijds, mee te spelen de in afwegingen die zij maken gedurende het

behandelingstraject. Jongeren noemen met name behandeldoelen en opvoedingsdoelen wanneer hen gevraagd wordt naar het doel van de PIJ-maatregel.

De PIJ-maatregel als middel

Ten aanzien van de vraag wat de PIJ-maatregel volgens betrokkenen (uitvoerders en jongeren) inhoudt, is geïnventariseerd wat het oordeel van de betrokkenen is over de PIJ-maatregel als middel om doelen te bereiken. De behandelcoördinatoren vinden voor het merendeel van de dertig jongeren de PIJ-maatregel een passend middel om de doelen te bereiken. Over de geboden behandeling binnen de PIJ-maatregel zijn de behandelcoördinatoren redelijk positief. Bij alle uitstromers wordt aangegeven dat de behandeling heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van jongeren. Over de bijdrage aan het bereiken van doelen van drie kenmerken van de PIJ-maatregel, geslotenheid, gedwongen behandeling, en de wettelijke kaders, verschillen behandelcoördinatoren van mening. Jongeren zijn, wanneer zij aangeven dat zij iets aan de PIJ-maatregel hebben gehad, over het algemeen van mening dat de doelen ook op een andere manier hadden kunnen worden bereikt.

Stand van zaken na twee jaar

Bij achttien jongeren (zes instromers en twaalf uitstromers) is de PIJ-maatregel twee jaar na de start van het onderzoek beëindigd. Bij twaalf jongeren (tien instromers en twee uitstromers) loopt de PIJ-maatregel nog in augustus 2010.

De vraag waar de jongeren zich twee jaar na de start van het onderzoek bevinden wordt beantwoord aan de hand van drie doelen van de PIJ-maatregel.

1. Behandelresultaten

Bij de helft van de twaalf jongeren die nog een PIJ-maatregel heeft, worden de behandelresultaten door behandelcoördinatoren als voldoende tot goed beoordeeld en bij vier jongeren als matig. Van twee jongeren is geen informatie beschikbaar. Bij acht jongeren bestaat een duidelijk perspectief op de behandelduur.

Bij de twee uitstromers die nog een PIJ-maatregel hebben, is het behandelresultaat matig of onbekend en is het perspectief over het vervolg eveneens onduidelijk.

Met twaalf van de achttien jongeren bij wie de PIJ beëindigd is gaat het goed: acht jongeren beoordelen zelf hun situatie als goed of geven zich zelf een zeven of meer en vier jongeren functioneren volgens medewerkers op alle levensgebieden goed. Met één jongere gaat het matig, volgens de jongere zelf. Met twee jongeren gaat het slecht: bij één jongere blijkt uit het gesprek met hemzelf dat op alle levensgebieden problemen bestaan en bij één jongere vertelt een familielid dat de jongeren op alle levensgebieden niet goed functioneert. Bij twee jongeren is niet bekend hoe het met de jongere gaat maar op basis van de situatie bij beëindiging van de PIJ is de verwachting dat het niet goed gaat. Over één jongere is geen informatie beschikbaar.

Uitgaande van de beoordeling of verwachting van de informanten zijn in het totaal, twee jaar na de start van het onderzoek, bij twee derde van de zevenentwintig jongeren waarover informatie bekend is de behandelresultaten positief.

2. Voorkomen van recidive

Bij alle jongeren die nog een PIJ-maatregel hebben is (voor zover bekend) het recidive risico afgenomen volgens de behandelcoördinatoren. Bij twee jongeren bestaan nog wel zorgpunten.

Van de achttien jongeren bij wie de PIJ-maatregel is beëindigd, rapporteren drie jongeren dat zij een delict hebben gepleegd waarbij het bij een jongere gaat om een geweldsdelict.

Bij één jongere wordt het recidive risico door de behandelcoördinator hoog ingeschat en bij één jongere vermoedt familie dat sprake is van recidive. Bij twee jongeren is de recidive niet bekend maar zijn de omstandigheden bij het einde van PIJ zorgelijk wat het risico op recidive vergroot.

Met betrekking tot het voorkomen van recidive blijkt dat in totaal één jongere opnieuw een geweldsdelict heeft gepleegd en dat bij acht jongeren in meer of mindere mate zorgpunten bestaan.

3. Terugkeer in de maatschappij

Bij alle jongeren die nog een PIJ-maatregel hebben, worden (voor zover bekend) activiteiten ondernomen met betrekking tot terugkeer in de maatschappij. Bij zes jongeren is de termijn voor het starten van het proefverlof niet bekend of ontbreken gegevens. Bij de andere zes is het proefverlof gestart of is de termijn bekend waarbinnen het proefverlof gaat starten. Dit betekent dat twee jaar na de start van het onderzoek bij zes van de dertig jongere het moment van terugkeer in de maatschappij nog niet duidelijk of onzeker is. De andere vierentwintig jongeren nemen inmiddels deel aan de maatschappij of gaan dit binnen een vastgestelde termijn doen.

Bij vier van de achttien jongeren waarbij de PIJ beëindigd is, is de woonsituatie en de dagbesteding niet op orde. Bij een jongere is het niet bekend hoe zijn situatie is maar bij het einde van de PIJ was niets geregeld op het gebied van dagbesteding of wonen. Bij ongeveer twee derde van de jongeren is zowel de woonsituatie als de dagbesteding stabiel.

7. Slotbeschouwing/discussie

In dit onderzoek is in kaart gebracht wat er met een jongere gebeurt voor, tijdens en na de tenuitvoerlegging van de PIJ-maatregel door dertig jongeren, bij wie een PIJ-maatregel is opgelegd, gedurende twee jaar te volgen.

Voor het beschrijven van de resultaten van het onderzoek is een indeling gemaakt in drie fases: het voortraject, de uitvoeringsfase en de extramurale fase. Per fase zijn de onderzoeksvragen beantwoord met betrekking tot het wat, hoe en waarom van handelingen, beslissingen, protocollen en interventies waarmee jongeren te maken krijgen, het formele kader, de ervaringen van betrokken actoren en samenwerking tussen organisaties in de betreffende fase. De onderzoeksvragen met betrekking tot het doel van de PIJ-maatregel en de stand van zaken na twee jaar zijn eveneens beantwoord.

In dit laatste hoofdstuk bespreken wij eerst de opbrengst en de beperkingen van het onderzoek. Vervolgens halen we enkele van de knelpunten en positieve ontwikkelingen naar voren die in de afzonderlijke hoofdstukken aan de orde zijn gekomen.

Opbrengst en beperkingen van het onderzoek

Aan de hand van de brede beschrijvende onderzoeksvragen is in dit onderzoek over veel verschillende onderwerpen informatie verzameld. Het rapport levert op individueel niveau een beeld van gebeurtenissen en besluiten waar de dertig jongeren mee te maken kregen voor, tijdens en na de PIJ-maatregel. Het rapport maakt naast de overeenkomsten ook de variëteit in de individuele trajecten zichtbaar. Bijlage 1 geeft een samenvatting van de dertig individuele trajecten en biedt een beknopt overzicht van de wijze waarop de trajecten kunnen verlopen.

De beschrijvingen van de gebeurtenissen en besluiten roepen ook (nieuwe) vragen op. De bronnen die gebruikt zijn voor dataverzameling kenden beperkingen. In de onderzochte dossiers waren niet alle feitelijke gegevens terug te vinden over het verloop van het traject. Bij het voortraject, waar de dossiers de belangrijkste informatiebron waren, bleek de informatie in de dossiers ontoereikend om het hoe en waarom van besluiten volledig te achterhalen. Ook over de extramurale fase bleken de dossiers weinig informatie te bevatten. Over de intramurale fase was in de dossiers veel informatie beschikbaar maar gegevens over het hoe en waarom waren niet bij alle gebeurtenissen en besluiten te achterhalen. Door de veelheid aan onderwerpen konden in de interviews met behandelcoördinatoren en ITB-ers de afzonderlijke onderwerpen niet volledig worden uitgediept. Binnen het PIJ-onderzoeksprogramma wordt, naast dit onderzoek naar de dertig jongeren, onderzoek gedaan (of is al afgerond) naar onderdelen van de beschreven trajecten, zoals de indicatiestelling voor de PIJ-maatregel (Ten Berge et al., 2009) en de nazorg (in uitvoering), waar dieper op afzonderlijke onderwerpen wordt ingegaan.

Dit onderzoek naar de dertig jongeren heeft ook een beeld opgeleverd van het perspectief van jongeren op de PIJ-maatregel. Het rapport geeft zicht op de ervaring van de jongeren met de PIJ-maatregel en op wat zij van de PIJ-maatregel vinden.

Duidelijk is geworden dat jongeren weinig inspraak ervaren in hun traject. In de extramurale fase ervaren zij de meeste inspraak. Tijdens het voortraject ervaren zij niet of nauwelijks inspraak en ook

tijdens de behandeling is de inspraak volgens jongeren beperkt. De jongeren die aangeven dat wel naar hun inbreng is gevraagd, geven aan dat de feitelijke inbreng beperkt is. Alle jongeren zijn het met een deel van de doelen niet eens.

Ten aanzien van de behandeling werd duidelijk dat een meerderheid van de jongeren onderdelen van het behandelaanbod niet zinvol vindt, maar dat zij ook aspecten van de behandeling naar voren brengen waar zij wel wat aan hebben (gehad).

De voorstellen van jongeren om de PIJ-maatregel te verbeteren hebben betrekking op onder andere vrije tijd en vrijheden gedurende de gesloten fase, onderwijs, groepsleiding, eten en bezoek. De voorstellen maken duidelijk welke onderwerpen belangrijk zijn voor jongeren. Door veel jongeren werd aangegeven dat zij zich erg vervelen tijdens de gesloten fase: ze hebben weinig te doen op de groep en brengen veel tijd door op hun kamer.

Bij de beschrijving van de trajecten van de dertig jongeren is in het rapport meerdere keren onderscheid gemaakt tussen het cohort instromers en het cohort uitstromers. Bij de instromers is de PIJ-maatregel gestart tussen juli 2007 en januari 2009. De PIJ-maatregel van de uitstromers is gestart tussen november 2002 en mei 2005. Tussen de twee cohorten is een aantal verschillen naar voren gekomen. Voor zover informatie van beide groepen bekend is, zien we de volgende verschillen:

- Instromers worden in het voortraject vaker niet regionaal geplaatst en worden, mede daardoor, ook vaker overgeplaatst tijdens het voortraject. Ook geven rechters bij de instromers vaker dan bij de uitstromers geen advies over de behandelplek.
- Op basis van de dossiers lijkt er bij de instromers in de behandeling vaker sprake van een cyclisch proces van plannen en evalueren en lijken er meer erkende interventies te worden ingezet. Bij alle instromers wordt een delictanalyse gedaan.

De opzet van het onderzoek met twee cohorten jongeren is niet bedoeld om een vergelijking te maken tussen de groepen maar om informatie te verzamelen over het hele traject: jongeren doorlopen niet in twee jaar het hele PIJ traject. Een vergelijking tussen de twee cohorten is niet goed mogelijk omdat de twee cohorten niet strak van elkaar te onderscheiden zijn. Dit komt doordat de instroomdatum van de groep uitstromers sterk varieert. Ook de datum van beëindiging van de PIJ-maatregel varieert bij beide cohorten sterk. Daarnaast zijn niet alle onderwerpen voor beide cohorten even gedetailleerd onderzocht en is alleen het voortraject bij beide groepen volledig afgerond. Over de extramurale fase is nog weinig te zeggen omdat een deel van de instromers deze fase nog niet heeft bereikt.

Knelpunten en positieve ontwikkelingen voor, tijdens en na de tenuitvoerlegging van de PIJ-maatregel

Duur tot start behandeling

Het duurt lang voordat voor een jongere na binnenkomst in een JJI daadwerkelijk een behandelplan wordt opgesteld. Gemiddeld duurt het meer dan een jaar voordat de jongere in een behandelinrichting wordt geplaatst. Zowel de periode tot de veroordeling als de periode na de veroordeling tot aan plaatsing in een behandelinrichting duurt lang. Na plaatsing in een behandelinrichting wordt over het algemeen wel binnen drie maanden een eerste behandelplan opgesteld.

De verschillen tussen jongeren in de duur van het traject tot de veroordeling hangen samen met het al dan niet schorsen tijdens het voortraject en het verloop van het onderzoek- en advies traject. De verschillen in de duur van de periode vanaf de veroordeling tot aan de plaatsing in de behandelrichting hangen samen met de duur van de opgelegde detentie, de wachttijd voor (specifieke) behandelplekken en het al dan niet instellen van hoger beroep. Bij jongeren die in hoger beroep gaan wordt het voortraject aanzienlijk verlengd. Door de lange duur van de procedure, en doordat deze periode niet wordt afgetrokken van de PIJ-termijn, is het voor jongeren nauwelijks een optie in beroep te gaan tegen het besluit van de rechter.

In de evaluatie van de justitiële jeugdinrichtingen door de Algemene Rekenkamer (2007) is eveneens geconstateerd dat het lang duurt voordat een eerste behandelplan wordt opgesteld voor jongeren die in een JJI verblijven. Het onderzoek van de Algemene Rekenkamer betrof jeugdigen die in 2005 in vrijheid zijn gesteld nadat zij een detentie of een behandeling in het kader van een PIJ-maatregel hadden ondergaan. De jongeren waar deze cohortstudie betrekking op heeft, zijn met uitzondering van twee uitstromers, na 1 januari 2005 gestart met behandeling. De duur tot het eerste behandelplan is in vergelijking met de gegevens van de Algemene Rekenkamer afgenomen. De verwachting is dat met de voorgenomen opheffing van het onderscheid tussen opvanginrichtingen en behandelrichtingen, de periode dat jongeren zonder behandelplan in een JJI verblijven verder wordt verkort.

Plannen, evalueren en vastleggen bereikte resultaten

Hoewel de termijnen voor het opstellen van een behandelplan en de evaluatie niet altijd gehaald worden, is bij het merendeel van de cases sprake van een cyclisch proces van plannen en evalueren. Vooral bij uitstromers ontbreekt, gedurende een periode van de behandeling, rapportage waaruit blijkt dat de behandeling planmatig wordt ingevuld. Ten aanzien van het plannen en evalueren lijkt de situatie ten opzichte van de bevindingen van de Algemene Rekenkamer enigszins verbeterd. Met betrekking tot het vastleggen van bereikte resultaten constateert de Algemene Rekenkamer dat bij slechts een derde van de uitgestroomde jongeren uit de steekproef de resultaten zijn vastgelegd. Ook bij de onderzoeksgroep uit het huidige onderzoek ontbreekt in het dossier meestal een eindevaluatie waarin bereikte resultaten zijn vastgelegd. Slechts in één afgesloten dossier is een eindevaluatie opgenomen.

Behandelaanbod

Bij de dertig onderzochte cases zijn verschillende erkende interventies ingezet, met name bij de instromers. Het lijkt er op dat hier een positieve lijn in zit. Opvallend is dat er geen specifieke erkende interventies zijn gericht op LVG-ers, terwijl een groot deel van de PIJ-jongeren een beneden gemiddelde intelligentie heeft. Ook maken niet erkende non-verbale interventies een belangrijk deel uit van het hulpaanbod.

De leefgroep blijkt eveneens een belangrijk middel om aan doelen te werken. Een deel van de jongeren verblijft op een leefgroep specifiek voor een bepaalde doelgroep. Met betrekking tot de aanpak op de bijzondere groepen komt naar voren dat de basismethodiek op de leefgroep wordt afgestemd op de specifieke problematiek van de doelgroep, zoals bij de zedengroep.

Tijdens het onderzoek is op de groepen de basismethodiek Youturn ingevoerd en zijn de behandelgroepen verkleind. In dit onderzoek is, doordat op het moment van invoering bij de dertig jongeren (een groot deel) van de behandeling al is afgerond, niet naar voren gekomen wat de

opbrengst hiervan is. De inspecties voor de Jeugdzorg, Gezondheidszorg, Onderwijs en Sanctietoepassing beschrijven in een eindoordeel, over het vervolgtoezicht dat na 2007 is vormgegeven naar aanleiding van diverse geconstateerde risico's, dat de invoering van Youturn voor alle inrichtingen heeft geleid tot veel meer duidelijkheid en dat daardoor ook de sturing op kwaliteit van opvoeding en behandeling beter mogelijk is dan voorheen.

Van gesloten naar open

Uit het onderzoek blijkt dat niet bij alle jongeren sprake is van een gefaseerd traject van gesloten behandeling naar een meer open plaats. Van de veertien uitstromers zijn acht jongeren overgeplaatst naar een Besloten Behandelinrichting. Zes jongeren stromen uit vanuit een gesloten behandelplek. Van de zes instromers waarbij de PIJ is beëindigd hebben slechts twee jongeren de laatste periode op een BBI doorgedacht. De belangrijkste redenen hiervoor zijn het ontbreken van een besloten plek in de regio waar de jongere uitstroomt (met name voor LVG-ers lijkt dit probleem te spelen) en van jongeren die zelf niet overgeplaatst willen worden.

De Algemene Rekenkamer constateert dat een derde van de jongeren uit de steekproef die in behandeling zaten op den duur een open plaatsing kreeg. Bij de steekproef uit het huidige onderzoek verbleven naar verhouding meer jongeren op een meer open plaats.

Van de vijftien jongeren waarbij de PIJ-maatregel is beëindigd in juni 2010 zijn acht jongeren via een proefverlof uitgestroomd, net meer dan de helft. Redenen waarom jongeren niet met proefverlof gaan zijn dat de jongere zelf niet gemotiveerd is of dat er geen geschikte woonplek gevonden kan worden. Het vinden van een geschikte woonplek vormt een groot knelpunt, vanwege het beperkte aantal beschikbare plekken en de achtergrond van de PIJ-jongeren die instellingen soms afschrikt. Wanneer de PIJ-maatregel niet conform het advies van de inrichting wordt verlengd en eerder wordt beëindigd door de rechter kan het proefverlof ook komen te vervallen.

Nazorg

Van negen van de vijftien uitgestroomde jongeren is bekend dat zij een vorm van nazorg hebben gehad. Ruim een derde van de jongeren heeft na het einde van de PIJ-maatregel geen begeleiding ontvangen.

Inmiddels is een aantal maatregelen uitgevoerd of staat op het punt uitgevoerd te worden om de nazorg aan PIJ-jongeren te verbeteren.

Ten eerste is per september 2008 het systeem van netwerk- en trajectberaden landelijk uitgerold. Daarmee wordt beoogd dat de ketenpartners samen werken aan een goede en sluitende begeleiding voor alle jeugdigen die op een strafrechtelijke titel in een justitiële jeugdinrichting terecht komen. Uit een evaluatie, uitgevoerd door de DSP-groep, blijkt dat het systeem op een aantal punten succesvol is (Hilhorst et al., 2009). Er blijkt ook een aantal knelpunten te zijn. Zo neemt de deelname van de JJI af wanneer jongeren buiten de regio worden geplaatst, omdat deelname niet haalbaar wordt geacht door medewerkers van de JJI. Ook blijkt dat voor jongeren met een PIJ-maatregel nog geen duidelijke afspraken zijn gemaakt.

Ten tweede ligt er een voorstel voor aanpassing van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen waarin o.a. de voorwaardelijke beëindiging van de PIJ-maatregel is opgenomen. Hierdoor wordt het voor alle jongeren mogelijk verplicht nazorg in te zetten.

Literatuur

- Algemene Rekenkamer (2007). Detentie, behandeling en nazorg criminele jongeren. Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31215, nrs. 1 en 2. Den Haag: Sdu.
- Berge, M. ten, Beurs, E. de, Duits, N., & Hoorn, S.P. van der (2009). *Evaluatie indicatiestelling PIJ-maatregel*. Amsterdam: NIFP.
- Boendermaker, L. & Beijerse, J. uit (2008). *Opvoeding en bescherming achter 'tralies'. Jeugdinstellingen tussen juridische beginselen en pedagogische praktijk*. Amsterdam: SWP uitgeverij.
- Brand, E.F.J.M. & Heerde, W.K. van (2010). *Handleiding FPJ Forensisch Profiel Justitiële Jeugdigen*. Den Haag: Ministerie van Justitie, Dienst Justitiële Inrichtingen.
- Brand, E.F.J.M. & Hurk, A.A. van den (2008). *10 jaargangen PIJ-ers. Kenmerken en veranderingen*. Den Haag: Ministerie van Justitie, Dienst Justitiële Inrichtingen.
- Buysse, W., Komen, M., Nauta, O., Dijk, B. van (2009). *Evaluatie Landelijk Kader Forensische Diagnostiek Jeugd*. Amsterdam: DSP-groep.
- Directoraat-Generaal Preventie, Jeugd en Sancties, Directie Justitieel Jeugdbeleid. (2009). *Voortgangsrapportage Kwaliteitsverbetering Justitiële Jeugdinstellingen*. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Hilhorst, N., Buysse, W., Maarschalkerweerd, A., Loef, L. & Komen, M. (2009). *Procesevaluatie netwerk- en trajectberaden nazorg*. Amsterdam: DSP-groep.
- Inspectie Jeugdzorg, Inspectie van het Onderwijs, Inspectie voor de Gezondheidszorg & Inspectie voor de Sanctietoepassing (2007). *Veiligheid in justitiële jeugdinstellingen: opdracht met risico's*. Utrecht: Inspectie Jeugdzorg, Inspectie van het Onderwijs, Inspectie voor de Gezondheidszorg, Inspectie voor de Sanctietoepassing.
- Inspectie Jeugdzorg & Inspectie voor de Sanctietoepassing (2009). *Themaonderzoek Uitvoering verlop beleid justitiële jeugdinstellingen*. Inspectie Jeugdzorg en Inspectie voor de Sanctietoepassing.
- Inspectie Jeugdzorg, Inspectie van het Onderwijs, Inspectie voor de Gezondheidszorg & Inspectie voor de Sanctietoepassing (2010). *Veiligheid in justitiële jeugdinstellingen: risico's aangepakt, maar kwetsbaar*. Utrecht: Inspectie Jeugdzorg, Inspectie van het Onderwijs, Inspectie voor de Gezondheidszorg, Inspectie voor de Sanctietoepassing.
- Jonge, G. de & Linden, A.P. van der. (2007). *Jeugd en strafrecht*. Deventer: Kluwer.
- Linden, A.P. van der, Siethoff, F.G.A. ten & Zeijlstra-Rijpstra, A.E.I.J. (2005). *Jeugd en recht*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Tweede Kamer (2006). Brief van de minister van Justitie aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 24 587 en 28 741, nr. 183. Den Haag, 10 juli 2006.
- Velde, I. ten, Hoekstra, N. & Delnooz, E. (2010). *Een nader inzicht in de tenuitvoerlegging van de PIJ-maatregel. Omgaan met de (huis)regels in de leefgroepen*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.

Wet- en regelgeving

Voor relevante wet- en regelgeving rondom de PIJ-maatregel is gebruik gemaakt van het volgende handboek:

Dienst Justitiële Jeugdinstellingen, Ministerie van Justitie (2006). *Handboek Rechtspositie Jeugdigen in Justitiële Jeugdinstellingen*. Den Haag: Sdu.

Bijlage 1. Samenvatting PIJ trajecten

Instromer 1			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2008	Vroeghulprapportage	Inverzekeringstelling	
		Inbewaringstelling	JJI1 Opvang
	Rapportage MDO	Gevangenhouding	
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	JJI2 Opvang
		Vonnis: PIJ+175 dagen Jeugddetentie + Schadevergoeding Vonnis onherroepelijk	PIJ 1e termijn
2009	Inzage dossier		JJI3 Behandeling
	BHP 1		
	Toekenning eendaags begeleid verlof		
2010	BHP 2		
	Toekenning meerdaags onbegeleid verlof		
	Start Proefverlof		Bij ouder(s)

Instromer 2			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2008	Rapportage Raad Overplaatsing Overplaatsing MDO gereed Vonnis PIJ-maatregel	Inverzekeringstelling,	JJI1 Opvang
		Inbewaringstelling	JJI2 Opvang (FOBA)
		Gevangenhouding	JJI3 Opvang
2009	Inzage dossier BHP 1 Overplaatsing	Start 1e termijn PIJ	Behandeling Forensisch centrum
2010			

Instromer 3			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2007			
		Inverzekeringstelling	JJI 1 Opvang
		Schorsing	Pleeggezin
		Inverzekeringstelling	JJI 1 Opvang
		Voortzetting schorsing	Thuis bij ouder
		Inverzekeringstelling, Inbewaringstelling, gevangenhouding	JJI 2 Opvang
2008	Rapportage PO		
	Rapportage Raad	1e verlenging Gevangenhouding	
	Vonnis: PIJ-maatregel	2e Verlenging Gevangenhouding	

	Overplaatsing	Start PIJ 1e termijn	JJI3 opvang
	Overplaatsing BHP 1		JJI3 behandeling
2009	BHP 2 BHP 3 BHP 4 BHP 5		
2010	Overplaatsing Advies verlengen ihkv proefver BHP 6 Einde PIJ (geen proefverlof)		JJI3 BBI Deels bij ouder(s), deels bij schoonouder(s)

Instromer 4			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2005		Inverzekeringstelling, Inbewaringstelling	JJI 1 Opvang
2006	rapportage PO Rapportage Raad Vonnis: Voorwaardelijke PIJ + 4 mnd jeugd detentie Rapportage aan rechtbank: voorwaarden niet opgevolgd	Gevangenhouding	JJI 1 Opvang
		1e Verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
		Aanhouden	Divers (thuis)
		Voorwaardelijke PIJ	

	Vordering Officier van justitie		
2007	Vonnis: Tenuitvoerlegging PIJ-maatregel	Onttrekking	Niet bekend (thuis)
2008	Overplaatsing	Start 1e termijn PIJ	JJI 2 Opvang
			JJI 1 Opvang
			JJI 1 Behandeling
2009	BHP 1	Start 1e termijn PIJ	JJI 1 Behandeling
	Toekenning eendaags begeleid verlof status		
	BHP 2		
	Aanvraag eendaags onbegeleid verlof		
2009	BHP 3, Inzage dossier	Start 1e termijn PIJ	JJI 1 Behandeling
	Toekenning meerdaags onbegeleid verlof		
	Overplaatsing		
	BHP 4		
	Advies verlenging 6 mnd, BHP 5		
	Start proefverlof		
2010	Vonnis verlenging: 6 mnd	2e termijn PIJ	Zelfstandig

	Einde PIJ		Zelfstandig
--	-----------	--	-------------

Instromer 5			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2007	Rapport MDO Vonnis:PIJ-maatregel + 121 dagen jeugddetentie		
		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJ11 Opvang
		Gevangenhouding	
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
		Aanhouden	
	Start 1e termijn PIJ		
2008	Overplaatsing		JJ11 Behandeling
	BHP 1 Aanvraag eendaags begeleid verlof status* Incident + Overplaatsing		JJ12 Opvang
	Overplaatsing BHP1		JJ12 Behandeling
2009	BHP 2 Advies verlenging: 12 mnd Toekenning eendaags onbegeleid verlof status		
	BHP 3 Vonnis verlenging: 6 mnd Toegekend eendaags onbegeleid verlof status Toegekend meerdaags onbegeleid	Start 2e termijn PIJ	

	verlof status, BHP 4 Advies verlenging: 3 mnd Uitspraak verlenging: 0 mnd	
2010	Einde PIJ (geen proefverlof)	Onbekend

*Verlof lijkt geweigerd, geen reactie op verzoek in dossier, en veel incidenten rond die tijd

Instromer 6			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2000	Vonnis: PIJ-maatregel	Inverzekeringstelling	Div. opvang inrichtingen (ook in volwassen circuit)
		In afwachting van Hoger beroep	
2001	Vonnis hoger beroep: PIJ-maatregel	In afwachting van Cassatie	
2002	Uitspraak Hoge Raad: Niet ontvankelijk	Detentie	
2003			

		Pij 1e termijn	JJI1 behandeling
2004	Onttrekking		Onbekend
		Detentie	Volwassen detentie
2005			
2006			
2007			

2008			
	BHP 1	Vervolg PIJ 1e termijn	JJI2 Opvang
			JJI3 ITA
2009	BHP 2 Einde PIJ (geen proefverlof)		Elders, onbekend

Instromer 7			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2007	Vroeghulprapportage RvdK Overplaatsing Rapport MDO Vonnis: PIJ-maatregel + 157 dagen jeugddetentie		
		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJI1 Opvang
		Gevangenhouding	JJJ2 Opvang
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
		Jeugddetentie	
PIJ 1e termijn			
2008	Overplaatsing BHP 1 BHP2		JJI3 Behandeling
2009			

	BHP 3 Toekenning eendaags begeleid verlof status BHP 4 Advies verlenging: 15 mnd Toekenning eendaags onbegeleid verlof status Vonnis: verlenging 15 mnd		
2010	Meerdaags onbegeleid verlof status verwachting start proefverlof	PIJ 2e termijn	Begeleid wonen

Instromer 8			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2007	Vroeghulprapportage RvdK	Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJI1 Opvang
	Overplaatsing	Gevangenhouding	JJI2 Opvang
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
	Rapportage MDO Vervolrapportage RvdK Overplaatsing Overplaatsing		Pieter Baan Centrum
	Rapportage onderzoek PBC Vonnis:PIJ-maatregel + 277 dagen	Pij 1e termijn	JJI2 Opvang
2008	jeugddetentie		
	Overplaatsing BHP1		JJI3 Behandeling
	BHP2		

2009	<p>BHP 3</p> <p>Toekenning eendaags begeleid verlof status Advies verlenging: 18 mnd BHP 4</p> <p>Vonnis: verlenging 18 mnd</p>	<p>PIJ 2e termijn</p>
2010	<p>Verlof status eendaags onbegeleid</p> <p>Tijdelijk teruggezet op begeleid eendaags verlof status</p>	

Instromer 9			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2006	vroeghulrapportage psychiatrisch rapport psychologisch rapport Vonnis: PIJ-maatregel	Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJI 1 Opvang JJI 2 behandeling
		Gevangenhouding	
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
2007	<p>Overplaatsing</p>	<p>1e termijn PIJ</p>	

	BHP 1 BHP 2		
2008	Advies verlenging: 21 mnd BHP 3		
2009	Vonnis: verlenging 21 mnd Toekenning eendaags onbegeleid verlof status Toekenning meerdaags onbegeleid verlof status Evaluatie BHP 4 BHP 5 overplaatsing Evaluatie BHP 5	2e termijn PIJ	JJI2 BBI
2010	Proefverlof Opgepakt na nieuw delict	Inverzekeringstelling	Zelfstandig Volwassen detentie HvB

Instromer 10			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2007			
		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJI1 Opvang
		Gevangenhouding	JJI2 Opvang

	Rapport psychiatrisch onderzoek Rapport psychologisch onderzoek Vonnis: PIJ-maatregel, 100 dgn	1e verlenging gevangenhouding 2e verlenging gevangenhouding	
2008	jeugd detentie en schadevergoeding overplaatsing overplaatsing	PIJ 1e termijn	JJI1 Opvang JJJ3 Behandeling
2009	BHP 1 Toekenning eendaags begeleid verlof status BHP 3 Meerdaags onbegeleid verlof status afgewezen Advies verlenging: 12 mnd		
2010	Vonnis verlenging: 12 mnd, jongere gaat in Hoger Beroep Toekenning eendaags onbegeleid verlof status Vonnis Hof* meerdaags onbegeleid verlof status	2e termijn PIJ	

*Uitspraak onbekend

Instromer 11			
	<i>Gebeurtenis</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2006	Vroeghulprapportage Raad Rapportage psychiater en psycholoog Vonnis: Voorwaardelijke PIJ en 45 dagen jeugddetentie	OTS sinds 2005 Inverzekeringstelling, inbewaringstelling Gevangenhouding Machtiging UHP gesloten Voorwaardelijke PIJ	
2007	Plaatsing Aanvraag crisisplaatsingen JJI: melding voldoet niet aan voorwaarden		Besloten behandeling (geen jji) JJI1 Opvang
2008	Vordering tenuitvoerlegging PIJ Rechter vraagt aanvullend onderzoek Rapportage aanvullend onderzoek Overplaatsing BHP 1 Vonnis: PIJ 2 jaar (onverlengbaar)	Voorwaardelijke PIJ en verlenging machtiging UHP gesloten (na 18 jaar) PIJ 1e termijn	JJI2 behandeling
2009			

	BHP 2 Toekenning eendaags onbegeleid verlof		
	BHP 3		
2010	Meerdaags onbegeleid verlof status Vermoedelijk start proefverlof		

Instromer 12			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2007	Vroeghulprapportage Psychologische rapportage Psychiatrische rapportage Vonnis: PIJ-maatregel, 4 mnd	Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJI1 Opvang
		Gevangenhouding	
2008	jeugddetentie en schadevergoeding	PIJ 1e termijn	JJI2 Behandeling
	BHP 1		
	overplaatsing	2 dgn detentie	JJI2 Opvang
	Toekenning eendaags begeleid verlof status BHP 2	Vervolg 1e termijn PIJ	JJI2 Behandeling
2009	verzoek overplaatsing afgewezen BHP 3		

	Toekenning eendaags begeleid verlof status Advies verlenging: 12 mnd toekenning eendaags onbegeleid verlof status, BHP 4		
2010	Vonnis verlenging: 12 mnd Meerdaags onbegeleid verlof status Onttrekking Verlof status bevroren	2e termijn PIJ	

Instromer 13			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2008	Aanhouding	Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJI1 Opvang
	Aanvraag MDO	Gevangenhouding	
	Deelname ITB-criem	Schorsing onder voorwaarden	Thuis bij ouders
		Opheffing schorsing; 1e verlenging gevangenhouding	JJI1 Opvang
	Rapportage psycholoog	2e verlenging gevangenhouding	
	Rapportage Psychiater		
	Vonnis: PIJ-maatregel en schadevergoeding	PIJ 1e termijn	
	Overplaatsing		JJI2 Behandeling
2009	Toekenning eendaags begeleid verlof status, BHP2		
	Toekenning eendaags onbegeleid verlof status		

2010	Toekenning meerdaags onbegeleid verlof status		
	Vonnis verlenging: 16 mnd	PIJ 2e termijn	

Instromer 14			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2008	Vroeghulprapportage RvdK	Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJ11 Opvang
		Gevangenhouding	
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
	Aanvraag MDO		JJ12 Opvang
	Vonnis: PIJ-maatregel + 219 dgn jeugd detentie	Pij 1e termijn	
2009	overplaatsing		JJ12 behandeling
	BHP 1		
	BHP 2 Correctieplaatsing		JJ13 Opvang JJ12 Behandeling
2010			

start proefverlof Advies verlenging: 12 mnd	Begeleid wonen
--	----------------

Instromer 15			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2008	Vroeghulprapportage MDO Vonnis: PIJ-maatregel + 6 mnd jeugddetentie overplaatsing, BHP 1	Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJI1 Opvang
		Gevangenhouding	
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
		Jeugddetentie	
		PIJ 1e termijn	JJI2 Opvang
			JJI2 Behandeling
2009	Toekenning eendaags begeleid verlof status BHP 2 Toekenning eendaags onbegeleid verlof status Toekenning meerdaags onbegeleid verlof status		
2010	BHP 3 advies verlenging: 12 mnd Start Proefverlof		
		PIJ 2e termijn	Bij moeder

Instromer 16			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2003	Vroeghulprapportage	Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJI1 Opvang
		Gevangenhouding	
		1e verlenging gevangenhouding	
		Schorsing	Schorsing
		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJI2 Opvang
MDO rapport Gevangenhouding			
2004	Vonnis: PIJ-maatregel + 4 mnd jeugd detentie, Hoger beroep	Hof Gevangenhouding	JJI3 Opvang
	overplaatsing		
	Vonnis Hof: zelfde		JJI4 Opvang
	In cassatie	Aangehouden	Onbekend
	In cassatie ingetrokken	PIJ 1e termijn	
	Onttrekking	Onttrekking	
2005			
2006			
2007			

2008	Overplaatsing BHP 1 Correctieplaatsing 14 dgn BHP 2 Toekenning eendaags begeleid verlof status	Aanhouding	
		Vervolg PIJ 1e termijn	JJI3 Opvang JJi3 Behandeling
			JJI5 Opvang JJi3 Behandeling
2009	Toekenning eendaags onbegeleid verlof status meerdaags onbegeleid verlof status BHP 3 Start proefverlof Advies verlenging: 4 mnd		Bij ouder(s)
2010	Vonnis: niet verlengen Einde PIJ (geen proefverlof)		

Uitstromer 1			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2005		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJi1 Opvang
		Gevangenhouding	
2006	Vonnis:PIJ-maatregel + 113 dagen detentie + schadevergoeding	1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
		Aanhouden	
		Start 1e termijn PIJ	

	Overplaatsing		JJI2 VIC
2007	BHP1 BHP2 Overplaatsing Toekenning eendaags onbegeleid verlof status, BHP3 Toekenning eendaags onbegeleid verlof status Toekenning meerdaags onbegeleid		JJI2 Behandeling
2008	verlof status, BHP4 Advies verlenging: 6 mnd Vonnis: verlenging 6 maanden Maatregelrapport JR, 21 dagen regeling Start proefverlof Einde PIJ	2e termijn PIJ	Thuis bij ouder (STP) Bij ouder(s)

Uitstromer 2			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2005	Vonnis: PIJ-maatregel Overplaatsing Overplaatsing Overplaatsing		
		Inverzekeringstelling, Inbewaringstelling	JJI1 Opvang
		Gevangenhouding	
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
	Start 1e termijn PIJ		
		JJI2 Behandeling	
		JJI1 Opvang	
		JJI1 Behandeling	
2006			

	Overplaatsing		JJI3 FOBA
2007	<p>Advies m.b.t. verlenging PIJ: 1 jaar</p> <p>Vonnis: Verlenging PIJ 1 jaar</p> <p>Aanvraag proefverlof (afgewezen)</p> <p>Toekenning eendaags begeleid verlof</p> <p>BHP1, Maatregelenrapport RN</p> <p>Toekenning eendaags onbegeleid verlof status</p> <p>verlof status</p>	2e termijn PIJ	
2008	<p>Machtiging proefverlof</p> <p>Advies verlenging PIJ: 3 mnd</p> <p>Start proefverlof</p> <p>Vonnis: Verlenging PIJ 6 maanden</p> <p>Advies verlenging: PIJ beëindigen</p>		Begeleid wonen
2009	Einde PIJ		

Uitstromer 3			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2005			
		Inverzekeringstelling	JJI1 Opvang
		Inbewaringstelling	
		Gevangenneming	
2006			

	Vonnis: PIJ-maatregel	Start 1e termijn PIJ	
	Overplaatsing		JJ12 Opvang
	Overplaatsing		JJ13 Behandeling
2007			
2008	Toekenning meerdaags onbegeleid verlof status Advies verlenging: 18 mnd Vonnis verlenging: 12 mnd	Pij 2e termijn	
2009	Overplaatsing		JJ14 BBI
	Advies verlenging: 6 mnd Vonnis verlenging: 6 mnd	Vervolg PIJ 2e termijn	
	Advies verlenging: 6 mnd		

	Overplaatsing Vonnis: 5 mnd		JJI5 Opvang
2010	Overplaatsing		JJI1 (Observatie)
	Overplaatsing op verzoek jongere		JJI 6
	Einde PIJ (geen proefverlof)		Onbekend

Uitstromer 4			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2005		Inverzekeringstelling, Inbewaringstelling Gevangenhouding	JJ11 Opvang
2006	Vonnis: PIJ-maatregel In hoger beroep	1e verlenging Gevangenhouding	
		2e verlenging Gevangenhouding	
		Aanhouden	
		Hof: Gevangenhouding	
		Hof: 1e verlenging gevangenhouding	
		Aanhouden	
2007	Vonnis hoger beroep: PIJ- maatregel	Start 1e termijn	
	Overplaatsing		
2008			

	Advies verlenging: 18 mnd Toekenning meerdaags onbegeleid		
2009	verlof status Vonnis verlenging: 12 mnd Overplaatsing, In Hoger Beroep Correctieplaatsing Vonnis beroep: 18 mnd verlenging	2e termijn PIJ	JJI1 BBI
			JJI1 Opvang

Vervolg Uitstromer 4			
2010			JJI3 Observatie
			JJI1 Opvang

Uitstromer 5			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2005	Vroeghulprapportage RvdK Vonnis: 5 mnd jeugddetentie en 2 jaar PIJ	Inverzekeringstelling, Inbewaringstelling	JJI1 opvang
		Gevangenhouding	JJI2 FOBA
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
2006	Overplaatsing	PIJ 1e termijn	JJI3 Opvang
			JJI2 VIC

2007			
	Vonnis verlenging: 12 mnd	PIJ 2e termijn	
2008			
	Vonnis verlenging: 9 mnd		
2009			
	Overplaatsing		JJI2 BBI
	Advies verlenging: 3mnd		JJI2 Opvang
	Overplaatsing	PIJ 3e termijn	
	Nieuw advies: 24 mnd		
	Vonnis: 3 mnd		
	OvJ in Hoger Beroep		
	Vonnis: 9 mnd (met terugwerkende kracht)		JJI4 Observatie
2010	Advies FORCA: niet verlengen		

	Verlof status eendaags begeleid		JJI2 Opvang
	Vonnis verlenging: 4 mnd Verlof status eendaags onbegeleid		
	Verlof status meerdaags onbegeleid		
	Ottrekking		
	OvJ eist 1 jr verlenging		
	Uitspraak niet bekend		

Uitstromer 6			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2006	Vonnis: onverlengbare PIJ-maatregel en 9 mnd jeugddetentie		
		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJ1 1 Opvang
		Gevangenhouding	
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
	Detentie		
2007	Overplaatsing BHP 1	PIJ 1e termijn	JJI 1Behandeling
	Toekenning eendaags begeleid verlof Toekenning eendaags onbegeleid verlof		
2008	BHP 3		
	Toekenning meerdaags onbegeleid verlof Overplaatsing BHP 4		JJI1 BBI

2009	beoogde startdatum Proefverlof	Begeleid wonen
	Einde PIJ	Bij ouder(s)

Uitstromer 7			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2005		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling Gevangenhouding	JJI 1 Opvang
2006	Vonnis PIJ + 115 dagen jeugd detentie	1e verlenging gevangenhouding 2e verlenging gevangenhouding	
	overplaatsing	PIJ 1e termijn	JJI1 Behandeling
2007	BHP 1		
	Toekenning eendaags begeleid verlof status, BHP 2		
	Toekenning eendaags onbegeleid verlof status BHP 3		
2008	Toekenning meerdaags onbegeleid verlof Advies verlenging: 9 mnd		

	Vonnis: verlenging 9 mnd Start proefverlof Advies verlenging: 0 mnd	PIJ 2e termijn	
			Bij ouder(s)
2009	Einde PIJ		

Uitstromer 8			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2004			JJ11 Opvang
		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	
		Gevangenhouding	
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
2005	Vonnis: PIJ-maatregel + 9 maanden jeugddetentie Overplaatsing BHP 1	Jeugddetentie	JJ12 Behandeling
		1e termijn PIJ	
2006	Verlof status eendaags begeleid Aanvraag eendaags onbegeleid verlof		

	BHP 3 Advies verlenging: 15 mnd		
2007	Onttrekking Vonnis: verlenging 15 mnd BHP 4		onbekend
		2e termijn PIJ	JJI2 Behandeling
	Overplaatsing BHP 5 Toekenning eendaags onbegeleid verlof status Toekenning meerdaags onbegeleid		JJI2 BBI
2008	verlofstatus Onttrekking		onbekend
		Vervolg 2e termijn PIJ	JJI2 BBI
	Advies verlenging: 14 mnd Eendaags onbegeleid verlof status Vonnis: Verlenging 14 mnd BHP 7 Meerdaags onbegeleid verlof status		
2009	21 dagen regeling Start proefverlof		Begeleid Wonen
		PIJ 3e termijn	JJI2 BBI
	Intrekken proefverlof Advies verlenging: 12 mnd, BHP8 eendaags onbegeleid verlof status Onttrekking 3 dgn Vonnis: verlenging 12 mnd Start 2 proefverlof		Onbekend
			JJI2
			Beschermd wonen
2010	Correctieplaatsing Weer terug naar Beschermd wonen		JJI2 BBI
			Beschermd wonen

Afsluiting begeleiding JR en ITB Einde PIJ	Onbekend
---	----------

Uitstromer 9			
Jaar	Gebeurtenissen	Juridische status	Verblijf
2004			
		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJI 1 Opvang
		Gevangenhouding	
		Schorsing	KTC en later dakloos
2005	Aanhouding		
		Opheffen schorsing	Volwassen circuit
2006	Vonnis: PIJ-maatregel Overplaatsing	Start PIJ 1e termijn	JJI1 Opvang
	Overplaatsing BHP 1		JJI2 Behandeling
2007	BHP 2 Toekenning eendaags begeleid verlof status BHP 3 Toekenning eendaags		

	onbegeleid verlof status Onttrekking 1 dag		
2008	Vonnis verlenging: 15 mnd BHP 4 Overplaatsing	PIJ 2e termijn	
	BHP 5 Toekenning meerdaags onbegeleid verlof status		JJI2 BBI
2009	21 dagen regeling Start proefverlof Einde PIJ		Bij familie

Uitstromer 10			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2004		Inverzekeringstelling	Volwassen circuit + schorsing
2005	Vonnis: PIJ-maatregel, 6 mnd detentie en schadevergoeding In hoger beroep		Volwassen circuit
2006	Vonnis Hoger Beroep: zelfde		

	Overplaatsing Overplaatsing BHP 1	PIJ 1e termijn	JJI1 Opvang
			JJI1 Behandeling
2007	Toekenning eendaags begeleid verlof status, BHP 2 BHP 3 Advies verlenging: 24 mnd Toekenning eendaags onbegeleid	PIJ 2e termijn	
2008	verlof status Vonnis verlenging: 12 maanden BHP 4 Overplaatsing		JJI1 IBB
	BHP 5 Toekenning meerdaags onbegeleid verlof status BHP 6 Advies verlenging: 0 mnd		
2009	Eindevaluatie Einde PIJ (zonder proefverlof)		Zelfstandig

Uitstromer 11			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2002	Vonnis		JJI1 opvang
		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	
		Gevangenhouding	
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
2003	Overplaatsing	Jeugd detentie	JJI2 behandeling
		PIJ 1e termijn	
2004			
2005	Advies verlenging 24 mnd Vonnis: verlenging 24 mnd	PIJ 2e termijn	
2006	Jongere ontsnapt uit JJI2		Huis van Bewaring
		volwassendetentie	

2007		vervolg 2e termijn	JJI3 opvang
	BHP 1		JJI4 behandeling
	BHP 2		
2008	Toekenning eendaags onbegeleid verlof status Vonnis verlenging: 24 mnd BHP 3 Toekenning meerdaags onbegeleid verlof status, BHP 4	PIJ 3e termijn	
2009	BHP 5		
2010	Einde PIJ (geen proefverlof)		

Uitstromer 12				
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>	
2002	Vonnis (onbekend)	Inverzekeringstelling	?	
		PIJ 1e termijn	JJI1 opvang	
2003	Overplaatsing			JJI2 behandeling
		2004		Jongere weggelopen uit JJI2
Vervolg 1e termijn	JJI3 opvang			
	JJI2 behandeling			
2005	Vonnis: verlenging 18 mnd	PIJ 2e termijn		

2006			JJI4 BBI
		Onttrekking 4 dgn	Onbekend
	Advies verlenging: 12 mnd	Vervolg 2e termijn	JJI4 BBI
	Overplaatsing* Vonnis: verlenging 12 mnd		JJI4 opvang
	BHP 1		
2007	BHP 2		
	Advies verlenging: 12 mnd Vonnis: verlenging 9 mnd	PIJ 3e termijn	
	Start proefverlof		Onbekend
2008	Advies verlenging: 7 mnd Vonnis: verlenging 7 mnd		
	Jongere weggelopen uit JJI4 Jongere opgepakt	Onttrekking	Onbekend
		Vervolg 3e termijn	JJI4 opvang JJ14 behandeling
	Einde PIJ		Bij ouder(s), afgewisseld met verblijfplaatsen bij vrienden

Uitstromer 13			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2004			JJ11 Opvang
		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	
		Gevangenhouding	
		1e verlenging gevangenhouding	
		2e verlenging gevangenhouding	
2005	Vonnis: PIJ-maatregel	Pij 1e termijn	JJ12 Behandeling
	Overplaatsing		
2006			
2007	Advies verlenging: 12 mnd Vonnis: Verlenging 12 mnd	PIJ 2e termijn	
	Start proefverlof		Kamertrainings centrum
	Eind Proef verlof		JJ12 Opvang
	Advies verlenging: 12 mnd		
2008	Overplaatsing Vonnis: verlenging 8 mnd BHP 1 Toekenning eendaags begeleid verlof status Advies verlenging: 4 mnd Toekenning eendaags onbegeleid verlof status, Start proefverlof Vonnis verlenging: 4 mnd		JJ13 Behandeling
			Bij familie

2009	Einde PIJ		
------	-----------	--	--

Uitstromer 14			
<i>Jaar</i>	<i>Gebeurtenissen</i>	<i>Juridische status</i>	<i>Verblijf</i>
2005			
		Inverzekeringstelling, inbewaringstelling	JJI1 Opvang
		Gevangenhouding	JJI2 FOBA
2006	Vonnis: PIJ-maatregel	PIJ 1e termijn	JJ13 Behandeling
	Overplaatsing		
	BHP 1 Overplaatsing	JJI2 FOBA	
2007	Overplaatsing	PIJ 2e termijn	JJ13 Behandeling
	BHP 2		
	Toekenning eendaags begeleid verlof status BHP 3		
2008	Advies verlenging: 24 mnd Toekenning eendaags onbegeleid verlof status Vonnis: verlenging 24 mnd	PIJ 2e termijn	JJ13 Behandeling
	BHP 4 Toekenning meerdaags onbegeleid verlof status		

		Jeugd detentie 21 dgn	JJI3 Opvang
		Vervolg PIJ 2e termijn	JJI3 behandeling
2009	Start proefverlof		Begeleid wonen
2010	Einde PIJ		Zelfstandig

Bijlage 2. Itemlijsten dataverzameling

1. Dossiers

1.1. Dossiers 1^e ronde dataverzameling:

Met betrekking tot de beschreven items zijn in de gebruikte scorelijsten gedetailleerde vragen opgenomen.

Voortraject

Itemlijst 1: besluitvorming strafafdoening instromers

A. Gegevens jeugdige

B. Chronologisch overzicht veroordelingstraject (TULP)

C. Aanhouding tot en met eerste vonnis rechtbank over strafafdoening

- Aanhouding
- Omschrijving delict
- Beoordeling en besluit politie over te volgen traject
- Beoordeling en besluit officier van justitie over te volgen traject
- Onderzoek en advies RvdK
- Beoordeling en besluit rechter over voorlopige hechtenis
- Beoordeling besluit JCO
- Pro justitia rapportage/Multidisciplinair onderzoek
- Beoordeling en besluit rechter over strafafdoening (Pij-maatregel)
- Beoordeling en besluit hoger beroep

D. Vonnis PIJ tot en met startdatum termijn PIJ

- Beoordeling en besluit selectiefunctionaris

E. Uitspraak voorwaardelijke PIJ tot en met vonnis PIJ (startdatum termijn PIJ)

F. Periode detentie

G. Periode onttrekking

H. Andere situaties dan hier bovengenoemd

I. Contacten met netwerkpartners gedurende het voortraject:

J. Opmerkingen/Bijzonderheden Voortraject

Itemlijst 2: verblijfplaats tijdens voortraject (tot plaatsing in een behandelinrichting) instromers
Gegevens alle verblijfplaatsen tijdens voortraject en reden tot (over)plaatsing

Itemlijst 3. Besluitvorming strafafdoening uitstromers

- Beoordeling en besluit rechter over opleggen Pij-maatregel
- Beoordeling en besluit hoger beroep

Intramurale fase PIJ

Formulier 4: Uitvoering intramurale behandeling actuele inrichting tijdens ronde 1

A. Behandelplannen en evaluatie

- Datum en samenvatting inhoud per behandelplan
- Datum en samenvatting per evaluatie

B. Doelen en middelen

- Per plan inventarisatie van doelen, middelen, reden en inspraak ouders en jongere
- Per evaluatie inventarisatie resultaten per doel, beoordeling ouders en jongere

C. Verlof

- Inventarisatie verlofaanvragen incidenteel en planmatig verlof: datum, reden aanvraag, verloop

D. Onttrekking

- Gegevens met betrekking tot onttrekking

E. Bemiddeling, beklag en beroep

- Gegevens met betrekking tot gebruik van de klachtenprocedure

F. Incidenten, disciplinaire straffen en maatregelen

- Nakijken of TULP gegevens in dossiers zijn terug te vinden

G. Overplaatsing

- Gegevens met betrekking tot overplaatsing intern en naar andere inrichting
- Bezwaar tegen overplaatsing

H. Verlenging en beëindiging PIJ-maatregel

- Gegevens met betrekking tot advies, vordering en uitspraak verlenging en beëindiging PIJ-maatregel

I. Contact met derden:

Gegevens met betrekking tot contacten met:

- Ouders/verzorgers
- Familie of andere voor de jeugdige belangrijke personen
- Raad voor de Kinderbescherming

- Jeugdreclassering/volwassen reclassering
- Overige instanties

Itemlijst 5: Intramurale fase PIJ voorgaande behandelinrichtingen

- Gegevens eerste behandelplan en samenvatting van het verloop op basis van vervolgplannen
- Reden overplaatsing naar andere inrichting
- Gegevens met betrekking tot advies, vordering en uitspraak verlenging tijdens verblijf voorgaande inrichtingen.

Extramurale fase

Itemlijst 6 Proefverlof/STP

A. Aanvraag en beoordeling proefverlof

- Gegevens met betrekking tot besluitvorming aanvraag en verlenen proefverlof

B. Aanvraag en beoordeling STP

- Indien van toepassing: gegevens met betrekking tot besluitvorming aanvraag en verlenen STP

C. Voorbereiding Proefverlof/STP

Inventarisatie activiteiten ten behoeve van de voorbereiding van STP/Proefverlof:

- Work-wise, trajectbegeleiding
- Aanmelding CIZ , aanvraag begeleiding/hulp
- Inschrijving tbv wonen
- Activiteiten tbv inkomen jeugdige (bijvoorbeeld aanvragen Wajong, werk)
- Aanmelding Reclassering, samenvatting maatregelrapport
- Overige activiteiten

D. Proefverlof/STP plan

- Beschrijving inhoud van het plan

E. Het plan wordt niet uitgevoerd

- Indien van toepassing: reden dat niet wordt gestart met STP/proefverlof

F. Uitvoering plan

- Gegevens met betrekking tot de uitvoering en verloop van het proefverlof/STP
- -Rapportage reclassering

G. Terugplaatsing in inrichting

- Indien van toepassing: gegevens met betrekking tot terugplaatsing

H. Eindrapport

- Samenvatting van het eindrapport:

Itemlijst 7 Nazorg

- Gegevens met betrekking tot zorg na einde PIJ

1.2 Dossiers 2^e ronde dataverzameling

Intramurale fase

De items in de tweede ronde zijn vergelijkbaar met de eerste ronde. De informatie is minder gedetailleerd overgenomen. De vragen bij de items hebben een focus op de inventarisatie van handelingen en beslissingen en de duur.

Itemlijst 8 behandelplannen, evaluaties, doelen en middelen

- Data behandelplannen en evaluaties
- Inventarisatie soort behandeldoelen en middelen
- Inventarisatie bijzonderheden

Itemlijst 9 Overige gegevens intramurale fase

- Verlof: data aanvragen en toekenning, bijzonderheden aanvragen en toekenning
- Onttrekking:
- Bemiddeling, beklag en beroep
- Overplaatsing: data en reden van overplaatsingen
- Verlenging: data en inhoud van advies, vordering en uitspraak met betrekking tot verlenging en beëindiging
- Contacten met derden

Extramurale fase

Voor de extramurale fase zijn in de tweede ronde dezelfde vragenlijsten gebruikt als in de eerste ronde (zie itemlijst 6 en 7).

2. Interviews behandelcoördinatoren

Afhankelijk van de informatie uit de dossiers over de betreffende jongere zijn de vragenlijsten voor behandelcoördinatoren concreet ingevuld:

Items:

A. Behandelplan en evaluatie

- Waar zijn doelen op gebaseerd? Waarom zijn doelen gesteld?
- Wat is de kwaliteit van de informatie over de jongere die bij plaatsing beschikbaar is?
- Hoe worden jongeren en ouders betrokken bij het behandelplan?
- Welke middelen zijn beschikbaar? Waarom zijn middelen toegepast?
- Wat is uw mening over het aanbod binnen de inrichting?

B. Verlof

- Vragen met betrekking tot de procedure van de verlof aanvraag?
- Vragen met betrekking tot de inhoudelijke afwegingen bij aanvragen verlof

C. Straffen en maatregelen

- Vragen met betrekking tot besluitvorming bij toepassen van orde maatregelen en disciplinaire straffen, zowel wat betreft de procedure als inhoudelijke afwegingen

D. (Over)plaatsing

- Hoe wordt bepaald op welke groep een jongere terecht komt?
- Redenen voor overplaatsing

E. Contacten met derden

- Hoe wordt besloten over bezoek aan de jongeren?
- Wat wordt ondernomen wanneer een jongere niet of nauwelijks bezoek krijgt?
- Navragen contacten met instanties

F. Verlenging PIJ

- Vragen met betrekking tot de verlenging. Zowel de procedure als inhoudelijke afwegingen.

G. (Vorbereiding) proefverlof

- Vragen in verband met de (vorbereiding) van het proefverlof

H. Bijzonderheden uit het dossier

- Vragen naar aanleiding van onduidelijkheden, bijzonderheden uit het dossier

I. Slotvragen

- Wat is uw mening over de PIJ-maatregel? Welke knelpunten ervaart u?
- Is de PIJ-maatregel voor de betreffende jongere een passende maatregel geweest? Wat heeft de PIJ-maatregel 'opgeleverd' voor de jongere? Hoe ziet u zijn toekomst?

3. Interviews Individueel Trajectbegeleiders

Afhankelijk van de situatie van de jongere en informatie uit het dossier over de betreffende jongere is de vragenlijst concreet ingevuld.

Items:

A. Taken, werkwijze ITB

- Wanneer wordt de ITBer bij de behandeling betrokken?
- Wat zijn de taken van de ITBer?
- Welke methode (Work Wise)?
- Hoe vaak is er contact met de jongere? (in de verschillende fasen)

B. Voorbereiden proefverlof/STP

- Vragen met betrekking tot activiteiten ter voorbereiding van:

- Wonen
- Inkomen
- Begeleiding en zorg
- Dagbesteding
- Welke (praktische) knelpunten komt u tegen? Wat is goed geregeld?
- Vragen met betrekking tot samenwerking met externe organisaties

C. Uitvoering proefverlof/STP

- Vragen met betrekking tot niet starten of stopzetten proefverlof/STP
- Vragen met betrekking tot verloop proefverlof/STP Situaties van niets slagen, niet van start gaan bespreken
- Vragen met betrekking tot samenwerking extreme organisaties

D. Nazorg

- Vragen met betrekking tot begeleiding na einde PIJ

E. Tot slot

- Wat heeft de PIJ-maatregel de betreffend jongere 'opgeleverd'? Hoe ziet u zijn toekomst? (kan hij zelfstandig functioneren, is er een grote kans op recidive)?
- Wat is er nodig om jongeren succesvol te kunnen laten re-integreren in de maatschappij? Wat mist u, welke knelpunten zijn er?

4 Interviews Jongeren

4.1. Eerste ronde interviews:

De vragen aan de jongeren zijn aangepast aan de individuele situatie van de jongere zoals deze in de dossiers naar voren kwam.

1. Voorbeeld vragenlijst jongeren in de intramurale fase:

A. Behandelplan en evaluatie

- Je woont sinds kort bij Inrichting X. Ik ben benieuwd wat jij hier doet. Hoe zien jou dagen er uit? Hoe vaak ga je naar school? Wat doe je nog meer? (Heb je genoeg te doen? Verveel je je of heb je het juist te druk?)
- Op welke groep woon je? Wat vind je van de groep waar je woont? Wat vind je goed/leuk aan de groep? Wat vind je niet leuk/goed aan de groep?
- Er is een plan gemaakt met dingen wat jij moet leren bij Inrichting X, een behandelplan. Weet jij wat er in dat plan staat? Weet jij welke dingen je gaat leren? Welke dingen ga jij leren?
- Eén doel is dat....

- Wat vind je van dit doel? Ben je het eens met het doel?
- Wat doe je om dit te leren? Vind je dat Inrichting X jou daar goed bij helpt? Denk je dat Inrichting X jou kan helpen om weer terug te keren in de maatschappij?
- Wat heb je al geleerd bij Inrichting X? Hoe heb je dat geleerd?
- Hoe vaak heb je een gesprek met je mentor, met je ITBer en met je behandelaar? Met wie praat jij het liefst en waarom?

B. Contacten met derden

- Heb je nog contact met je ouders? Hoe? Hoe vaak komen jouw ouders op bezoek?
- Hebben jouw ouders ook gesprekken bij Inrichting X? Wat vinden je ouders ervan dat je bij Inrichting X zit?
- Wie komt er nog meer op bezoek? Mag iedereen op bezoek komen? Zou je meer bezoek willen?

C. Verlof

- Je gaat nog niet op verlof toch? Weet je wanneer je op verlof mag? Weet je wat je moet doen voordat je op verlof mag?

D. Straffen en maatregelen

- Toen je op de opvang was kreeg je wel eens straf. Hoe gaat dat nu bij Inrichting X?
- Wat voor straf krijg jij wel eens? Wat vind je van de straffen die worden gegeven?
- Als je straf krijgt, ben je het daar dan mee eens?
- Zo nee, wat doe je als je het niet eens bent met een straf? Vertel je het aan de groepsleider?

E. Slotvraag uitvoering

- Stel je bent de directeur van deze instelling. Wat zou jij veranderen als jij directeur zou zijn van deze inrichting? Wat zou je niet veranderen? (zo nodig specifieker maken: als je de groep mocht veranderen, wat zou je dan veranderen, etc.)

F. Voortraject

- Wat vind je van de beslissing van de rechter om jou een PIJ te geven? Wist jij wat een PIJ was?
- Heb je met een advocaat gepraat? Wat vond jij van de advocaat? Kreeg je advies? Heeft hij jouw mening aan de rechter verteld?
- Ben je bij alle zittingen geweest?
- Voordat je bij Rentray kwam, zat je bij de IJssel en de Inrichting X. Is het hier anders?
- Wat vond je er van dat je naar Rentray werd overgeplaatst?

G Tot slot

- Zijn er nog dingen die je wilt vertellen over je PIJ of over inrichting X?
- Wat vond je van het interview?
- Heb je nog vragen aan mij?

2 Voorbeeld vragenlijst jongere extramurale fase

A. Einde PIJ

- In maand X was je PIJ afgelopen. Ik ben benieuwd hoe het gaat. Wat doe je? (werk vrije tijd). Waar woon je/hoe woon je?
- Gaat het goed? Wat vind je moeilijk? Wat vind je makkelijk?
- Heb je nu nog begeleiding/gesprekken met iemand? (ITB, reclassering, anders?)
- Zo ja met wie? Hoe vaak en waarover?
- Zo nee. Had je dat wel nog gewild?

B. (Vorbereiding) proefverlof

- Daarvoor was je een half jaar met proefverlof.
- Voor het proefverlof moest geregeld worden dat je kon werken. Wie heeft jou geholpen? Wat heb je zelf geregeld? Wat was moeilijk te regelen? Wat was makkelijk te regelen?
- Jou ITB is op een gegeven moment weggegaan. Wanneer? Wat vond je van de ITB? Had je graag nog een nieuwe ITBer gehad.
- Je had contact met de reclassering. Hoe vaak had je contact met de reclassering? Waarover had je gesprekken met de reclassering? Wat vond je van de reclassering?
- Had je nog met andere mensen gesprekken?
- Vind je dat je voldoende hulp hebt bij het proefverlof? Zou je meer of minder hulp willen krijgen? Wat had je nodig? Was dit waar je behoefte aan had?
- Met wie heb je een laatste gesprek gehad na einde PIJ? Heb je daarna nog weleens contact opgenomen? waarom wel waarom niet?
- Heb je na einde PIJ nog contact gehad met de reclassering?

C. Behandelplan en evaluatie

- Je bent in behandeling bij de Inrichting X. Op een VIC afdeling. Weet je waarom je daar ben geplaatst?
- De PIJ is bedoeld voor behandeling. Je moest dingen leren. Weet jij wat je moest leren? Kun je een voorbeeld geven?
- Je hebt in Inrichting X SVT gehad? Hoe was dat? Wat heb je er aan gehad?
- Ook heb je mentorgesprekken gehad. Hoe was dat? Wat heb je er aan gehad?
- Kun je nog andere dingen noemen die jij voor je behandeling hebt gedaan?
- Je hebt ook medicijnen gehad. Gebruik je ze nog steeds? Zo nee, waarom gestopt?
- Vind je dat het nu beter met je gaat dan voordat je een PIJ kreeg?
- Zo ja, weet jij waardoor het beter met je gaat?
- Zo nee, vind je dat De Inrichting X meer had moeten/kunnen doen om te zorgen dat het wel beter zou gaan?
- Vind je dat de Inrichting X genoeg contact heeft gehad met je ouders? Te veel?
- Hoe vaak hebben je gesprekken gehad met je ouders/je vader erbij?
- Hoe was het om in een groep te wonen?
- Hoe vond je school? Wat voor een opleiding heb je gedaan?

D. Verlof

- Wat vond je van de verlofprocedure. Je ouders wonen ver weg. Wat heeft de Inrichting X gedaan om hiervoor een oplossing te vinden?

E. Straffen en maatregelen

- Je hebt een aantal keer straf gehad volgens je dossier. Niet erg vaak. Klopt dat?
- Wat vond je van de straffen die werden gegeven?

F. Verlenging/opleggen PIJ

- Wat vond je er van toe je een PIJ kreeg. Wist je wat het was?
- Je moest ook een schade vergoeding betalen. Is dat gelukt? Heb je nog een schuld?
- Een keer verlengd. Wat vond je daar van?
- Je hebt lang in de opvang gezeten. Wat vond je daarvan? Heb je nog iets gedaan om sneller over geplaatst te worden.
- Wat was het verschil tussen de opvang en Inrichting X. Welke vond je beter? Waarom?
- Wat vond je van je advocaat? Heeft hij/zij je goed geïnformeerd?

G. Slotvragen

- Stel je bent de minister van Justitie. Wat zou jij veranderen om de PIJ-maatregel beter te maken? Wat vind je goed aan de PIJ-maatregel wat niet?
- Heb je tips voor de directeur van Inrichting X. Wat zou de directeur moeten veranderen? Wat vond je goed bij De Inrichting X?
- Zijn er nog dingen die je wilt vertellen over je PIJ of over de opvang of de Inrichting X?
- Wat vond je van het interview

4.2 Tweede en derde ronde interviews

Jongeren in de intramurale fase

In het interview zijn over dezelfde items vragen gesteld als in de eerste ronde met uitzondering van de items met betrekking tot het voortraject.

Bij de vragen is verwezen naar de situatie en of antwoorden uit het eerste interview en is besproken welke veranderingen hebben plaatsgevonden.

In deze ronde is expliciet gevraagd of jongeren weten met welk doel de PIJ is opgelegd.

Jongeren met proefverlof

In de interviews zijn de items gevolgd van de interviews met jongeren die in de tweede ronde met proefverlof zijn gestart.

Jongeren waarbij de pij beëindigd is (combinatie interviews)

Items:

- Wonen (verandert t.o. v. vorig interview, wensen en knelpunten)
- Dagbesteding en inkomen (veranderingen, wensen en knelpunten)
- Hulp en begeleiding
- Politiecontacten en delicten

- Terugkijken op PIJ: Wat heeft de PIJ jou opgeleverd? Heeft het nadelen gehad?
- Welbevinden: als je jezelf een cijfer zou geven voor hoe het met je gaat welk cijfer geef je dan?

5. Derde ronde interviews

5.1 interview jongere

Zie combinatie interviews bij 5.2

5.2 Vragenlijst behandelcoördinatoren met betrekking tot jongeren in intramurale fase

1. Hoe beoordeelt u de behandelresultaten tot nu toe?
 - Goed
 - Voldoende
 - Matig
 - Slecht

Toelichting

2. Is het recidive risico gedurende de behandeling afgenomen?
 - Ja
 - Nee

Toelichting

3. Welke verlof status heeft de jongere op dit moment?
4. Hoe lang verwacht u dat de behandeling nog gaat duren (inclusief proefverlof)?

Is hiervoor een verlenging noodzakelijk?

5. Is de startdatum van het proefverlof bekend?
 - Ja, nl.
 - Nee
 Zo nee, wanneer verwacht u dat de jongere ongeveer met proef verlof kan gaan?

6. Is al gestart met voorbereidingen voor het proefverlof?
 - a. Met betrekking tot wonen
 - Nee
 - Ja nl.
 - b. Met betrekking tot een dagbesteding
 - Nee
 - Ja, nl.

- c. Met betrekking tot begeleiding en zorg
 - Nee
 - Ja, nl.
- d. Met betrekking tot inkomen
 - Nee
 - Ja, nl.

5.3 Vragenlijst ITB met betrekking tot jongeren in extramurale fase of waarbij PIJ beëindigd is en die in de 2^e ronde zijn uitgevallen

1. Wordt de jongere op dit moment nog door u begeleid?
Zo ja, welke afspraken heeft u met de jongere, waar bestaat de begeleiding uit? (module Work-wise, nazorg)
Zo nee, wanneer is de begeleiding beëindigd?
2. Wanneer heeft u voor de laatste keer contact gehad met de jongere?
3. Welke dagbesteding (wonen, werk) had de jongere op dat moment ?
4. Waar woonde de jongere op dat moment? (zelfstandig, bij ouders, woonvoorziening)
5. Ontving de jongere op dat moment ondersteuning, begeleiding of behandeling van instelling(en)? Zo ja welke hulp vanuit welke instelling(en)?
6. Heeft de jongere sinds hij met proefverlof is nieuwe politie/justitiecontacten gehad?
7. Hoe beoordeelt u het recidive gevaar van de jongere? (laag, gemiddeld, hoog)
8. Wat was tijdens het laatste contact uw indruk hoe het met de jongere ging?

Bijlage 3. Afkortingenlijst

ART	Agressie regulatie training
ADHD	Attention Deficit Hyperactivity Disorder
BBI	Besloten behandelinrichting
BHP	Behandelplan
Bjj	Beginselenwet justitiële jeugdinstellingen
CGT	Cognitieve Gedrags Therapie
DJI	Dienst Justitiële Instellingen, Ministerie van Justitie
EMDR	Eye Movement Desensitization and Reprocessing
FFT	Functional Family Therapy
FPJ	Forensisch Profiel Justitiële Jeugdigen
FORCA	Forensisch consortium adolescenten
FOBA	Forensische Observatie en Begeleidingsafdeling van Justitiële Jeugdinstelling
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
IBB	Individuele behandelplan bespreking
IJZ	Afdeling Individuele Jeugdzaken, Ministerie van Justitie
ITA	Individuele Traject Afdeling van Justitiële Jeugdinstelling
ITB	Individuele Traject Begeleiding
ITB-Criem	Individuele Trajectbegeleiding voor allochtone jongeren
JCO	Justitieel Casus Overleg
Jeugd-TBR	Maatregel tot ter beschikkingstelling van de regering voor jeugdigen
JIT	Jeugd Interventie Team
JJI	Justitiële Jeugdinstelling
LVG	Licht verstandelijk gehandicapt
MDFT	Multidimensional Family Therapy
MST	Multisysteem therapie
NIFP	Nederlands Instituut voor Forensische psychiatrie en psychologie
NvT	Nota van Toelichting
OTS	Ondertoezichtstelling, civielrechtelijke jeugdbeschermingsmaatregel
PDD-NOS	Pervasive Developmental Disorder - Not Otherwise Specified
PIJ	Maatregel plaatsing in een instelling voor jeugdigen, strafrechtelijke maatregel
PMT	Psycho Motore Therapie
PIBB	Plaatsing in een instelling voor buitengewone behandeling
PO	Persoonlijkheidsonderzoek
RIBW	Regionale Instelling voor Begeleid Wonen
Rjj	Reglement justitiële jeugdinstellingen
RSJ	Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
SAVRY	Structured Assessment of Violence Risk in Youth, risicotaxatie- en hanteringsinstrument
SCM	Sociaal Competentie Model
SEVA	Seksuele Vaardigheidstraining

SoVa	Sociale Vaardigheidstraining
STP	Scholings- en trainingsprogramma
Sr	Wetboek van Strafrecht
SVT	Sociale Vaardigheidstraining
TBS	Maatregel ter beschikkingstelling
TULP	Registratie applicatie Ten Uitvoerlegging van de Plaatsing in het kader van maatregelen en straffen in Justitiële Jeugdinstellingen
TVP	Terugval Preventie
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VIC	Very Intensive care afdeling van Justitiële Jeugdinstelling
Wajong	Werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
WODC	Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum

Het Nederlands Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut is het landelijk kennisinstituut voor jeugd- en opvoedingsvraagstukken. Het werkterrein van het Nederlands Jeugdinstituut strekt zich uit van de jeugdgezondheidszorg, opvang, educatie en jeugdwelzijn tot opvoedingsondersteuning, jeugdzorg en jeugdbescherming evenals aangrenzende werkvelden als onderwijs, justitie en internationale jongerenprojecten.

Missie

De bestaansgrond van het Nederlands Jeugdinstituut ligt in het streven naar een gezonde ontwikkeling van jeugdigen, en verbetering van de sociale en pedagogische kwaliteit van hun leefomgeving. Om dat te kunnen bereiken is kennis nodig. Kennis waarmee de kwaliteit en effectiviteit van de jeugd- en opvoedingssector kan verbeteren. Kennis van de normale ontwikkeling en opvoeding van jeugdigen, preventie en behandeling van opvoedings- en opgroei problemen, effectieve werkwijzen en programma's, professionalisering en stelsel- en ketenvraagstukken. Het Nederlands Jeugdinstituut ontwikkelt, beheert en implementeert die kennis.

Doelgroep

Het Nederlands Jeugdinstituut werkt voor beleidsmakers, staffunctionarissen en beroepskrachten in de sector jeugd en opvoeding. Wij maken kennis beschikbaar voor de praktijk, maar genereren ook kennisvragen vanuit de praktijk. Op die manier wordt een kenniscyclus georganiseerd, die de jeugdsector helpt het probleemoplossend vermogen te vergroten en de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening te verbeteren.

Producten

Het werk van het Nederlands Jeugdinstituut resulteert in uiteenlopende producten zoals een infolijn, websites, tijdschriften, e-zines, databanken, themadossiers, factsheets, diverse ontwikkelings- en onderzoeksproducten, trainingen, congressen en adviezen.

Meer weten?

Met vragen over het Nederlands Jeugdinstituut of zijn beleidsterreinen kunt u terecht via e-mail info@nji.nl

Voor de meest actuele informatie: www.nederlandsjeugdinstituut.nl.